

MN ZMKA T. J. KÖNYVTÁR
T. ARCHIVUM
Ny. sz.: 55/11195

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA

~~TITKOS!~~

G/003103/7-1974.

Nyt. sz.: .....484.....

HADTÁP

Biztosítás

TARTALOMBÓL:

- Emeljük a honvédelmi nevelőmunka színvonalát
- Néhány gondolat fegyveres erőink hadtápjáról, szervezetéről és funkciójáról
- Szocialista versenymozgalmakkal az MSZMP XI. kongresszus határozatainak jobb megvalósításáért
- A kisegítő gazdaságokról
- Az MN anyagi, technikai biztosítási rendszere rendszerszervezéséről

Erkezett:
MN ZMKA-hoz
19.76. év ...07. hó 09. nap

4

1975

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT

TITKOS!

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI SZABÁLYZATA

(ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1975

4

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 96 lap

Szerkeszti: A Szerkesztő Bizottság
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a, MNHF Tő. Kik. O.
Felelős szerkesztő: Tóth József
Felelős kiadó: Lex Mihály

Emeljük a honvédelmi nevelőmunka színvonalát

Forgács András ezredes

Az MSZMP MN Hadtápfőnökségi Bizottsága a közelmúltban tárgyalta meg – önálló napirendi pontként – a honvédelmi nevelőmunka helyzetét és körvonalazta a továbbfejlesztéssel kapcsolatos feladatainkat. Egyrészt újbóli, vagy ismétlődő, másrészt átfogó helyzetelemzésre és részletes feladat meghatározásra tehát nincs szükség. Néhány gondolatban azonban célszerű értelmeznünk a pártbizottság állásfoglalását, s konkrét teendőinket.

A napirend tárgyalását – pártbizottsági ülésen – az tette szükségessé, hogy a Politikai Bizottság vonatkozó határozatai alapján területünkön is megelénkült a munka, s szerveinknél is folyamatos fejlődés mutatkozott. A pártszervezetek, parancsnokok időszakos feladat meghatározásai jó irányú előrelépést eredményeztek. Ugyanakkor azonban egyre jobban érezhető volt annak hiánya, hogy munkánk értékelése – a Politikai Bizottság határozatait követő időszakokban – nem történt meg, s összefüggő egészben, távlatokra is előretételek nem határoztuk meg feladatainkat. Pártbizottságunk az MSZMP XI. kongresszusának határozatára alapozva ezen feladatokat kívánta elvégezni, s ezzel több évre kiterjedően megalapozni tevékenységünket.

Pártunk tevékenységében mindenkor jelentős helyet foglal el a honvédelmi politika kialakítása, amely a nemzetközi helyzet elemzésén, lehetőségeink reális felmérésén, a béke és a szocialista rendszer védelmével kapcsolatos kötelezettségünk teljesítéséért érzett felelősségen alapul. Ezt tanúsítja az a tény is, hogy a Politikai Bizottság 1964. április 28-ai és 1967. június 20-i ülésein értékelte a honvédelmi nevelőmunka helyzetét, elemezte az elért eredményeket, s feltárta e munka jellemző fogyatékoságát. A tapasztalatok és a helyzetfelmérés, a lehetőségek és a követelmények alapján meghatározta feladatainkat. (Pártunk és kormányunk ezt követően még több ízben és bővebb tartalommal is foglalkozott a honvédelem kérdéseivel, s több alapvető határozatában bővebb értelemben is rögzítette feladatainkat. Azonban a jelenleg tárgyalt téma nem teszi szükségessé ezek részletesebb érintését, így a taglalásuktól tekintünk el.) E határozatok szükségessé tették, hogy egyrészt minden szinten konkrétan kidolgozzák a végrehajtásra, megvalósításra irányuló munka programjaikat, másrészt szolgáltatták azt a kellő alapot is, amelyen számos felvetődő problémát tisztázni lehet.

I.

Nem szándékozunk tudományos – ne adja isten „akadémikus” – vitába bocsátkozni, vagy valamiféle elvont, fogalmi kérdésekre irányítani a figyelmet. Megítélésünk szerint azonban mind a téma tárgyalását, mind a honvédelmi nevelőmunka hatékonyabb végzését nagyban elősegíti, ha egységesen értelmezzük a honvédelmi nevelés fogalmát. Ezért ezt néhány gondolat erejéig részletezni kívánjuk. A honvédelmi nevelés terminológiáját (fogalmát) honvédelmi feladatainknál és a párt honvédelmi politikájánál szűkebb értelemben használhatjuk. Tárgyalásakor tehát nem érinthetjük honvédelmi feladataink összességét, csupán annak nevelési vonatkozásait. (Ha zárójelben is, de kötelességünk hozzátenni azonnal, hogy ez sem kis feladat, ez sem kis jelentőségű kérdés.) A honvédelmi nevelést mi úgy fogjuk fel, mint azt a tevékenységet – azt a nevelői tevékenységet –, amely a Magyar Népköztársaság állampolgárainak a haza védelmére történő felkészítését biztosítja. Tehát az osztálytársadalmi (kommunista) nevelés szerves és elválaszthatatlan része, mely sajátos feladatok megoldására, a haza védelmére történő felkészítésre irányul. Egyik vonatkozásban tehát a párt honvédelmi politikájának és honvédelmi feladatainak a része – konkrétan annak nevelési részterülete –, más vonatkozásban viszont az osztálytársadalmi (kommunista) nevelésnek – konkrétan annak egy sajátos feladatok megoldására – a haza védelmére történő felkészítésre – irányuló területe. Természetes tehát, hogy e vonatkozásban kiterjed egyrészt a kommunista nevelés minden területére, másrészt az állampolgárok életének minden időszakára, azaz magában foglalja mind a katonai elő- és utóképzést, mind a katonai szolgálat időszakában megvalósuló nevelést.

Mi következik ezen állásfoglalásokból?

Mindenek előtt az, hogy a honvédelmi nevelés nem valami nevelési forma, nem elkülönített része a szocialista nevelésnek, hanem az általános, az osztálytársadalmi nevelés alkotó eleme, annak minden mozzanatát átszövő része. Következik továbbá az is, hogy nem kizárólagosan zárt, katonai keretek között megvalósuló nevelés, nemcsak a katonai szervezeteinket érintő témakör. Ennek alapján, amikor egyrészt hangsúlyozzuk, hogy a honvédelmi nevelés osztálytársadalmi feladat és osztálytársadalmi méretű kérdés, amikor másrészt kiemeljük, hogy a honvédelmi nevelés kiterjed a kommunista nevelés minden területére és minden magyar állampolgár életének, minden időszakára egyben azt is kimondjuk, hogy minden szervünknek – legyen az katonai, vagy üzemi jellegű szervezet – konkrét és másra át nem hárítható feladatai vannak a honvédelmi nevelőmunkában.

II.

A honvédelmi nevelésből adódó nagy felelősség és a honvédelmi nevelőmunkával járó sokoldalú tennivalók megkövetelik, hogy pontosan jelöljük meg munkánk fő irányait, erőink, lehetőségeink reális felmérése alapján meghatározzuk azokat a területeket, amelyeken a legnagyobb hatásfokkal végezhetjük munkánkat, ahol legtöbbit tudunk segíteni. Sokoldalú gondossággal határozzuk meg konkrét teendőinket a lehetséges mértékben munkánk módszereire vonatkozóan is adjunk iránymutatást.

Feladataink sorából legelőször is azokat az általános célkitűzéseket és feladatokat szükséges kiemelni, amelyek tartalmilag iránymutatóak, s függetlenül a szervezet jellegétől, mindenhol azonosak. A Magyar Népköztársaság alkotmányának 70. §-a rögzíti, hogy a haza védelme minden állampolgár kötelessége. A honvédelmi nevelés hivatott arra, hogy e magasztos – de egyben sokrétű és bonyolult – feladat teljesítésére népünk minden tagját felkészítse. Ezzel kapcsolatosan mondjuk ki, hogy a honvédelmi nevelés legfőbb tartalmát az MSZMP honvédelmi politikája és annak elméleti alapjai képezik, központjában pedig a szocialista hazafiságra és proletár internacionalizmusra való nevelés áll. Amennyiben részletesebben közelítjük feladatainkat, úgy a következőket sorolhatjuk fel.

Széleskörűen és sokoldalúan ismertetnünk kell a békés egymás mellett élésért vívott harc és a honvédelmi képesség növelése közötti dialektikus összefüggéseket. Az előzőleg említett Politikai Bizottsági határozatok is azt fejezik ki, hogy népünk békeakarata és békeharca, valamint védelme, hazánk védelmére való felkészülés nem egymással ellentétes törekvések. Szerves egységet alkotnak, s egyik a másik nélkül elképzelhetetlen. Ebben az összefüggésben mondja ki pártunk, hogy amíg a kapitalista környezet létezik, addig a szocializmus építése elválaszthatatlan a szocialista rend megvédésére történő felkészüléstől.

Állandó jellegű és elmaradhatatlan feladatunk az állomány hazaszeretetének, szocialista hazafiságának szüntelen növelése. A szocialista hazafiságot elsősorban mai társadalmi valóságunk és a felszabadulás óta elért nagy történelmi vívmányaink éltetik, de emellett a régebbi múlt hagyományaiból is táplálkozik. Ebből adódó fontos követelmény – melyet a Politikai Bizottság 1967. március 7-ei határozata is rögzít – az állomány osztályszemléletének, szocialista rendszer iránti elkötelezettségének állandó fejlesztése. Elengedhetetlen történelmünk haladó és forradalmi hagyományainak, a kommunista mozgalom dicső útjának ismertetése, hőseink és mártírjaink népszerűsítése. Általánossá kell tennünk a hősök példájának azon tanulságát, hogy a haza védelméért minden áldozatra készen kell állni. A szocializmus emberéhez természetesen a munkásosztály harcos, felszabadító hagyományai, mindenekelőtt a szervezett munkásmozgalom forradalmi tradíciói állnak a legközelebb. Hasonlóképpen azoknak a kiemelkedő személyeknek az élete, akiknek harcokban gazdag életútjai is a szocialista hazafiságra nevelés kiapadhatatlan forrását képezik.

Haladó hagyományaink között kell számontartanunk a dolgozó osztályok honvédő hagyományainak bemutatását, melyet jobban, sokoldalúbban kell megoldanunk mint ezideig tettük. Kellő figyelmet kell fordítanunk forradalmi, katonai hagyományaink tudatosítására, ápolására is. Mindezekkel egy időben gondot kell fordítanunk a fegyveres erők, a katonák életének és mindennapi tevékenységének, a hadseregben folyó kiképző és nevelő jellegének, a helyi hagyományok ismertetésére – tudatosítására. E gondolatort folytatva és konkretizálva szükséges megemlíteni, hogy vonatkozásukban lényeges feladat a hadtápmunka jelentőségének és szépségének propagálása, az állomány hadtápbiztosításához való viszonyának szüntelen erősítése, a hadtáp hivatás fejlesztése. Erre alapozva kell megértetnünk a hadtápmunka kihatásainak jelentőségét, konkrétan a hadtápmunka eredményeinek és a honvédelmi tudat alakulásának összefüggéseit.

A haladó hagyományok és eszményképek sorában megkülönböztetett figyelem és rang illeti meg az egyetemes haladás, a nemzetközi munkásmozgalom és különösképpen népünk internacionalista hagyományait. Ez olyan nagyhorderejű körkérdés, hogy kifejtésére ebben a keretben nem vállalkozhatunk. A honvédelmi nevelőmunka végzése során azonban tudnunk kell, hogy szocialista társadalmunk jellegéből adódó kötelességünk az állomány proletárinternationalista felelősségének szüntelen ébrentartása. Népünk és pártunk elvi kérdésnek tartja és félreérthetetlenül elkötelezte magát a haladás, a munkásmozgalom ügyének előmozdítása mellett. A történelmi múltunk egyik legfőbb tanulsága, hogy népünk-nemzetünk felemelkedésének ügye elválaszthatatlanul egybeforr a világ népeinek felemelkedésével, a nemzetközi haladás, és munkásmozgalom előrehaladásának ügyével, proletárinternationalista összefogásával.

Külön kell szólnunk – e téma keretében – a Varsói Szerződésbe tömörült országok és hadseregek testvéri szövetségéről, a szocialista tábor legyőzhetetlenségébe vetett hit erősítéséről, a Varsói Szerződés szükségességének és jelen tőségének tudatosításáról. A szocialista országok olyan világ megteremtésére törekcszenek, amelynek – Marx szavaival – nemzetközi elve a béke lesz, mert mindenütt ugyanaz az elv uralkodik – a munkáé. Ennek megfelelően a Varsói Szerződés szervezete a szocialista közösség békepolitikájának az eszköze, és a benne szövetkezett államok készek e szervezetet megszüntetni, ha az imperialista katonai-politikai tömbök, – főként a NATO – megszűnnek. Amíg azonban ez nem történik meg, amíg nem teremtődtek meg a béke kellő biztosítékai, addig a szocialista országok elemi kötelessége, hogy fenntartsák védelmi szervezetüket, és fejlesszék politikai és katonai erejét. A nemzetközi erőviszonyok gyökeres megváltozása és az enyhülés kibontakozása idején is, a nemzetközi imperializmus a legkülönbözőbb módon – a „békés beavatkozástól” és a pénzügyi megvesztegetéstől a gazdasági presszióig és az agresszív cselekedetekig – arra törekszik, hogy a szocialista országokat befolyása alá vonja és egyenként a hatalmába kerítse. Így a szocialista államok egységének erősítése, mindenoldalú összefogásuk és kölcsönös segítségnyújtásuk fejlesztése a szocialista világ elemi létszükséglete. Világviszonylatban a sorsdöntő alternatíva: béke vagy atomháború – jóllehet ez utóbbinak a veszélye lényegesen csökkent – még nem került le véglegesen a történelem napirendjéről. A szocializmussal, a béke és a társadalmi haladás erőivel szemben áll egy még mindig hatalmas ellenség, amelyik háborúkat robbant ki, s ezek atom-világkatasztrófához vezethetnek. A szocialista államok növekvő egységének ereje azonban ellen tud állni az imperialista háborús kísérleteknek, sőt: a világháborút is száműzheti a népek életéből. A Magyar Népköztársaságnak a Varsói Szerződésben való részvétele a legteljesebb mértékben összhangban áll a szocializmust építő magyar nép nemzeti-állami érdekeivel, egyszersmind internacionalista céljainkkal és kötelezettségeinkkel.

Lényeges tartalmi követelmény, hogy a honvédelmi nevelőmunka során határozottan leleplezzük az imperializmus agresszív természetét, háborús szándékát. Éppen ezért a honvédelmi nevelésnek elengedhetetlen része a nemzetközi események katonapolitikai vonatkozásainak megfelelő ismertetése. Következetes harcra van szükség a burzsoá ideológia mindenféle megnyilvánulása ellen, amely közvetlenül a honvédelmi készség csökkentésére vezethet. Azokra a nézetekre gondolunk, amelyekben a pacifizmus, az atomfatalizmus, a nacionalizmus, a különféle semlegességi illúziók, a hazánk katonai szerepének és

lehetőségeinek lekicsinylése nyilvánul meg. De szólni kell az olyan káros megnyilvánulásról is, mint az ellenség lebecsülése, s ennek kísérő jelensége az elbizakodottság, amely szintén bénítólag hat a honvédelmi készsége. Kivonatossan ezekben lehetne összegezni a Politikai Bizottsági határozatokból adódó legfőbb tartalmi feladatainkat, amelyeket mindenkor és minden szervünkönél – de általánosabb vonatkozásban is – szem előtt kell tartanunk, amelyekre tevékenységünknek irányulnia kell.

III.

Az általános, mindenkire érvényes, tartalmi feladatokon túllépve, területünk konkrét feladatait érintve, néhány fő kérdésre, illetve néhány a munkajelleg alapján eltérő feladat komplexumra szeretnénk a figyelmet irányítani.

Mielőtt ezek részletezésére térnénk kiemelten szeretnénk ismételt hangsúlyozni, hogy elsődleges honvédelmi nevelési feladatunknak az állomány körében végzett nevelőmunkát tartjuk, s annak tudatosítását, hogy a honvédelem erősítésének legfőbb tényezője – területünkön is – a becsületesen végzett munka, a napi feladataink magasszínvonalon történő teljesítése.

Nagy jelentőségű iránymutatás számunkra az MSZMP XI. kongresszusának útmutatása, mely új módon, s teljesebb terjedelemben határozza meg a néphadsereg alapvető funkcióit és kimondja, „alapvető kötelességeik (a haza védelmének biztosítása) során a jövőben is vállaljanak részt a népgazdasági feladatok megoldásában, az ifjúság eszmei, politikai, kulturális nevelésében”. Természetesen, most nem tárgyalhatjuk a kongresszus határozatából adódó feladataink összességét. A honvédelmi neveléshez azonban elválaszthatatlanul kapcsolódik a katonaaállomány haza védelmére történő felkészítésének több fontos része. Néhány gondolat erejéig ezekre szeretnénk utalni, alapvetően abból a megfontolásból, hogy megemlítésükkel a honvédelmi nevelés átfogó rendszerét válaszoljuk fel területünkre, szerveinkre vonatkozóan.

A Pártbizottsági határozat azt mondja, hogy „alárendeltjeinknél lényegében kialakultak a honvédelmi nevelés legfontosabb tartalmi kérdései, körvonalazódtak alapvető módszerei és szervezeti keretei”. Amikor ezt kimondtuk, úgy gondoltuk, hogy – a végzett munka eddigi tapasztalatai alapján – legalább négy jelentősebb fő területet határolhatunk el az általunk végzendő honvédelmi nevelőmunkában.

Megítélésünk szerint szervezeteink jellegének alapján, önálló területként határolhatjuk el egyrészt kizárólag, vagy túlnyomórésztben katonai állománnyal rendelkező szervezeteinkben, másrészt az üzemi, vagy intézeti jellegű szerveinkben végzendő feladatainkat.

Az elsőként említett területen, tehát a kizárólag vagy legalábbis túlnyomórészt katonai állománnyal rendelkező szervezeteinkben, a legszorosabb értelemben vett katonai nevelés képezi legfőbb feladatainkat.

Értelmezésünk szerint a katonai nevelés a kommunista nevelés rendszerében megvalósuló honvédelmi nevelés időszaka, amikor a nevelésben részesülőket minden más tevékenység alól felmentve; zárt katonai közösségbe és harci szervezetbe vonva; harcra kész állapotba tartva, elsősorban a haza fegyveres harc útján történő megvédésére készítjük fel, azaz a hadsereg alapvető funkciójának teljesítésére.

Bár e fő területet megkülönböztető jelleggel elhatároltuk a honvédelmi nevelés más területeitől, természetes, hogy ezenbelül is differenciáltan és több rétegen végezhetjük munkánkat. Másként kell dolgozniok a különböző törzsek, vezető szervek, pártszervezeteinek és állományának. A belső feladataik elvégzésén túl, általában is ismerniük kell a honvédelmi nevelőmunka elméleti kérdéseit és gyakorlati módszereit, s ezek ismeretében kell az alsóbb szervek felé irányító, segítő feladatokat teljesíteniük. Végezetül magától értetődik, hogy valamilyen módon és formában az itt dolgozóknak is részt kell venniük a területi munkában.

Eltérő e tevékenységektől a kislétszámú, főleg hivatásos állományúakból álló szerveink által végzendő tevékenység, ahol is az alsóbb szervek felé irányuló, segítő feladat teljesen hiányzik. Az előzőekben említett mindkét területen honvédelmi nevelőmunkánk lényeges területét képezik azok a lehetőségek, melyek a különböző szervekkel való együttes munkánkból adódnak. E kapcsolataink során is sokoldalú feladatot végezhetünk, melyekkel „partner szerveink”, dolgozóink, munkatársaink szemléletét, viszonyát alakíthatjuk, honvédelmi készségét fokozhatjuk és a honvédelmi feladatok jelentőségének megértését, teljesítése iránti készségét elmélyíthetjük. Hasznosítanunk kell e lehetőségeket.

Végezetül megkülönböztethető a nagyobb katonai, s főleg sorkatonai létszámmal rendelkező csapatok, alakulatok honvédelmi nevelőmunkája, amelyeknél a területen végzett tevékenységben már helyt kell kapniuk a különböző tömegeket mozgató, politikai-honvédelmi rendezvényeknek.

Viszonylag megbízható tapasztalataink halmozódtak fel az üzemi jellegű működő – a túlnyomórészt polgári állománnyal dolgozó szerveink honvédelmi nevelőmunkájának terén is, bár kétségtelen, hogy e vonatkozásban érezhetők a legjelentősebb kialakulatlanságok, következésként a hiányosságok is. Mit mondhatunk el e szerveinkre vonatkozóan?

Egyértelművé vált, hogy e szerveink – tekintettel arra, hogy a hadsereg keretei között működnek – a mindennapi munkájuk során szorosabb kapcsolatban vannak a honvédelmi feladatokkal, felelősségük fokozottabb a honvédelmi nevelőmunkában. A helyes nézetek kialakítása terén is jelentősebb munkát kell végezniük állományuk körében, mint a hasonló jelleggel működő szerveknek. Kétségtelen az is, hogy a honvédelmi nevelőmunka vonatkozásában élvezik a hadsereghez tartozásuk előnyös hatásait, kedvezőbb – a napi életből adódó, a személyi és az anyagi – lehetőségeket. Mindezek – különösen azoknál, akik huzamosabb időn át szerveinknél dolgoznak – már kialakították mind a helyes szemléletet, mind a szerv jellegének megfelelő munkagyakorlatot, különösen pedig a honvédelmi nevelőmunka feladatainak végrehajtása iránti készséget.

Tudatosá vált az is, hogy e szerveinknél a honvédelmi nevelőmunkát bővebb területre – az emberi élet minden időszakára – kiterjedően kell végezniük. Állományunk egy részének (a fiatalok) körében honvédelmi előképzést, más részének (katonai szolgálatot letöltöttek) körében honvédelmi utóképzést is kell végezniük.

Tapasztalataink egyértelműen tanúsítják, hogy e szerveinknél döntően a polgári életben bevált és jelentkező munkagyakorlatokat, munkaformákat kell keresniük, vagy ezekhez hasonló formákat kell keresniük, ha a szerv jellegének megfelelő, hatékony munkát kívánnak kialakítani. E szerveinknél ugyanis nem

kap olyan szerepet és jelentőséget az úgynevezett „területen végzett munka”, mivel az itt dolgozó állomány döntően polgári, s a honvédelmi nevelőmunkájuk alapvetően a más, hasonló jelleggel funkcionáló üzemeknek megfelelő. Következésképp azt a munkát, amelyet a hadsereg egyéb szervei a polgári életben – tehát segítő jelleggel – végeznek és végezhetnek, azt e szerveinknek saját állományuk körében kell naponta elvégeznük.

Más vonatkozásban közelítve a honvédelmi nevelőmunka feladataihoz, úgy ítéljük meg, hogy területünk sajátos feladataként kell felfognunk a szerveinknél rendszeresen megforduló – de szervezési állománytábla szerint nem hozzánk tartozók – körében végzett honvédelmi nevelési feladatokat. Összességében e feladatok igen számottevőek. Bizonyos lépéseket tettünk is már e munka rendszerének és formáinak kialakítására. Jelentőségéhez viszonyítva azonban nem lehetünk elégedettek eredményeinkkel.

A legjelentősebbeknek kell minősítenünk az MN gyermek intézményeiben végzendő honvédelmi nevelőmunkát. A feladat jelentőségét növeli, hogy intézményeinkben túlnyomórészt a hivatásos állomány, – illetve mindegyikét szem előtt tartva a honvédségi dolgozók – gyermekeinek neveléséről van szó. Különösen fontos, hogy szerveink a bölcsődés-óvodás gyermekkor honvédelmi nevelési feladatokat köreikben jól elvégezzék. Ennek érdekében a végzett munka tapasztalatainak összegzésére és terjesztésére; a munka tudatosabb, összehangoltabb végzésére; az egyes intézmények közötti színvonal különbségek kiegyenlítésére stb. nagyobb figyelmet kell fordítanunk, majd pedig tervszerűbb és hatékonyabb munkát kell végeznünk a következő években.

Némileg kisebb jelentőségű – de említést kíván – az üdülőink tevékenysége is. Minden maximalista cél, túlzó „nevelési szándék” és törekvés nélkül – a jelenlegi jó tapasztalatokat hasznosítva – folytatni kell a kezdeményezéseket. A tervek, programok kialakításának időszakában tudatosan törekedni kell a kellő arányú rendezvények beállítására, az ilyen jellegű lehetőségek kihasználására.

Csupán utalni tudunk rá – de a teljesség érdekében e téma keretében megemlítjük – a kórházainkban, egészségügyi intézményeinkben végzendő feladatainkat is. Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy az egészségügyi szolgálat területén dolgozó pártszerveink a közeljövőben elgondolásokat – pontosan körvonalazott, kidolgozott tervek és programokat – alakítsanak ki és a munka gyakorlatában kezdeményező lépéseket tegyenek a honvédelmi nevelési feladatok végzésére, majd pedig a megfelelő gyakorlat kialakítására, meghonosítására.

Végezetül e gondolatsorban kell említést tennünk arról a lehetőségről – sajnálatosan azt mondhatjuk; jórészt még kiaknázatlan lehetőségről –, melyet a tartalékosok képzése jelent és hárít szerveinkre. Évenként jelentős azoknak a száma, akiket hosszabb-rövidebb időre behívunk alakulatainkhoz. A velük való sokoldalú, kulturált és színvonalas foglalkozás, a közöttük végzett politikai és honvédelmi nevelőmunka kihatása felbecsülhetetlen. Mindenképpen számolnunk kell e lehetőségekkel és színvonalasabbá, hatékonyabbá kell tennünk a közöttük végzett tevékenységünket. A közöttük végzett munka fontos feladatának kell tartanunk, hogy ennek során felkészítsük őket a honvédelmi nevelőmunka végzésére.

Néhány igen jelentős lehetőségről szoltunk e témakörön belül, de valószínű, hogy vannak több vonatkozásban is kihasználatlan lehetőségeink. Poli-

tikai Bizottság határozatból adódó kötelességünk a minél hézagmentesebb rendszer kialakítása területünkön és a lehetőségeink egyre teljesebb kihasználása. A pártbizottsági határozat ismertetése, feldolgozása, s annak alapján megejtett feladat pontosítás és meghatározás során tegyünk meg mindent annak érdekében, hogy e kötelezettségünket minél maradéktalanabban teljesítsük.

IV.

Szólnunk kell néhány szót a területen végzett honvédelmi nevelés feladatairól is. Abból a tényből adódóan, hogy a honvédelmi nevelés az egyetemes szocialista nevelés része, szükségszerűen következik, hogy végzése nemcsak a hadsereg tagjainak feladata, hanem minden állami és társadalmi szerv állandó kötelessége. Nyilvánvaló azonban az is, hogy a hadseregnek – s így a központ hadtáp szerveinek is – konkrét munkával kell kapcsolódnia e tevékenységhez, hogy néphadseregünknek – ezen belül a központ hadtáp szerveinek és állományának is – fontos szerepe és jelentős feladatai vannak e munkában. Sajátos helyzetünknel és lehetőségeinknel fogva bázisait kell képeznünk a honvédelmi nevelőmunkának, meghatározó szerepet kell magunkra vállalni e tevékenységből. Minden pártszervezet, minden parancsnok és politikai munkás számára fontos kérdés a honvédelmi nevelés, hiszen ennek minden problémája – eredménye és fogyatékosága – döntően kihat munkájára. Feladataink e vonatkozásban azonban – az össz egész munkát szem előtt tartva – kezdeményező, segítő, kiegészítő jellegűek, s csak egyes vonatkozásokban hárulnak szerveinkre önálló rendezvény szervező feladatok is. Nem vállalkozhatunk lehetőségeink, s számtalan feladatunk – különösen pedig alkalmazandó módszereink és munkaformáink – felsorolására. Emlékeztetőül említenénk meg csupán, hogy alapvető kérdésnek tekintjük – tehát legalább egy félévre-évre előretervezett, -szervezett munkát; és amiről szoltunk – a szerveink jellegének megfelelő differenciáltság érvényesítését a feladatok és munkaformák megválasztásában.

Soha nem szabad szem elől téveszteni, hogy a területen végzett honvédelmi nevelőmunkának egyik állandó célja a hivatásos és a néphadseregben munkát vállaló polgári állomány biztosítása.

*

Nem vállalkozhattam – és nem is vállalkozom – mindenre kiterjedő kifejtésre. Különösen nem szándékoztam részletes, elemző és módszereket is taglaló magyarázatokba bocsátkozni. Úgy gondolom, hogy a hadtápszerveknél folyó honvédelmi nevelőmunka minden vonatkozása külön-külön elemzés tárgyát képezheti, s tapasztalataink növekedésével kell is képeznie. Az első megközelítés szándékával, főleg a honvédelmi nevelőmunkánk rendszerének vázlatos összefoglalására törekedtem. A következő időszak céltudatos munkájának minden eredményével és tapasztalatával bővítsük, gazdagítsuk a részterületekre kiterjedően is a honvédelmi nevelés kérdéseinek taglalását, segítsük elő e munka hatékonyabb végzését.

A hivatásos tiszthelyettes hallgatók pártpolitikai munka alakításának tapasztalatai az MN 4010 kiképző bázison

Földvári Mihály alezredes

Társadalomtudományi alosztályunk feladata, hogy a társadalomtudományi oktatás révén a hivatásos tiszthelyettes hallgatók mint leendő parancsnokok, megfelelően felkészült politikai vezetők, nevelők és a mozgalmi munka szervezőivé váljanak.

Hallgatónk a politikai, világnézeti és az etikai alapismeretekkel együtt megismerik és elsajátítják az alegység szintű politikai munka feladatait és módszereit is. Ebben fontos szerepet tölt be a pártpolitikai munka néhány kérdésének oktatása a hallgatók számára.

A pártpolitikai oktatás tervezésénél és módszerei kialakításánál több tényezőt kellett figyelembe venni. Számolni kellett a tiszthelyettes képzés követelményeivel és a csapatok igényeivel, a pártpolitikai oktatás tapasztalataival, anyagi feltételeivel és oktatásunk kísérleti jellegével. Figyelembe kellett venni a hallgatók életkori sajátosságát és főbb jellemzőit is.

A hallgatók bevonulás előtt szervezett politikai oktatásban nem részesültek. Közülük csak néhányan vettek részt az ifjúsági munka szervezésében és irányításában. Sorkatonai szolgálatot nem teljesítettek, így a hadseregben folyó politikai és mozgalmi munka számukra ismeretlen volt.

I.

A pártpolitikai munka kérdéseinek oktatását a következő elgondolások szerint törekedtünk hatékonyabbá tenni

Az előbb már jelzett tényezők figyelembevételével készítettük el a pártpolitikai munka tárgykör tervét. Az általunk elkészített pártpolitikai munka tárgykör terve a következőket tartalmazza:

1. A tárgykör nevelési-oktatási céljait és az általánosan alkalmazható módszereket;
2. Az egyes témák terveit;
3. Végül a tárgykör szemléltetésére és a kiegészítő rendezvényekre vonatkozó javaslatunkat.

A tárgykör tervében a hivatásos tiszthelyettes képzés követelményeinek megfelelő, reális, elérhető célokat jelöltünk meg.

A tématervekben konkrétan meghatároztuk az egyes témák nevelési-oktatói céljait és tartalmi kérdéseit; a témák oktatásának sajátos módszereit; az elsődleges rögzítés és a beszélgetés kérdéseit; a kiselőadások tárgyát, valamint a kötelező és ajánlott irodalmat.

A pártpolitikai munka oktatásának szemléletesebbé tétele és a nevelési célokkal kapcsolatos érzelmi és értelmi ráhatás sokoldalú biztosítása céljából a tárgykör tervében javaslatot tettünk előjáróinknak a komplex tevékenységre, – az oktatás és a politikai nevelés területeinek, valamint a mozgalmi munka összhangjának fejlesztésére.

Az előadások a tématerveknek megfelelően készültek el, és témaelőkészítő értekezleteken lettek megvitatva. Ezek az értekezletek hasznosak voltak, biztosították a konkrét tartalmi és módszertani feladatok egységes értelmezését.

Az előadást minden alkalommal rövid ismétléssel kezdjük az előző téma anyagából. Az előadás funkcióját tekintve figyelemfelhívó előadás, melyen az adott téma legfontosabb kérdéseinek a bevésésére törekszünk.

Előadás közben a hallgatókat – aktivitásuk fokozása és figyelmük fenntartása céljából – gyakran bevonjuk a beszélgetésbe. Közben azt is ellenőrizzük, hogy értik-e az elmondottakat. Szükség esetén visszacsatolunk. A következtetések levonását rendszeresen a hallgatókra bizzuk és ha kell, akkor azt korrigáljuk. Az előadást az elsődleges rögzítéssel fejezzük be néhány alapvetően fontos ismeret visszakérdezése által.

A második évtől kezdve az előadáson nem készítünk táblavázlatot és nem diktálunk jegyzetet. A jegyzet készítését a hallgatók önállóságára bizzuk.

Néhány előadás megtartására a változatosság céljából lehetségesnek tartottuk az adott témák ismeretében jártas szakemberek felkérését is.

Az egyéni tanulásra biztosított idő – és különböző okok miatt az egyes témák elsajátítására fordított felkészülés ideje – kevésnek bizonyul. Ezért a tankönyvből csak néhány oldal kötelező irodalmat jelölünk meg hallgatóinknak, a legszükségesebbet és csak annyit, amennyit képesek feldolgozni. Ez a körülmény egyben szükségessé teszi a tanórák hatékonyságának növelését, mely csak ezáltal érhető el, hogy a hallgatók az oktatott anyag zömét lehetőleg az órákon sajátítsák el.

A csoportos beszélgetéseket rendszeresen konzultációval kezdjük. Ezután vitatjuk meg a csoportos beszélgetés kérdéseit. Tartózkodunk a tiszthelyettesek feladatait meghaladó, vagy az általános és elvont vitáktól. Kizárólag a tiszthelyettesek feladatkörének megfelelő kérdéseket vetünk fel a hallgatóknak, olyanokat, amelyek elősegítik az alegységszintű pártpolitikai munkával kapcsolatos feladatok és módszerek tisztázását, egységes értelmezését és elsajátítását.

A beszélgetéseken arra törekszünk, hogy a foglalkozás légköre legyen közvetlen, módszerei pedig biztosítsák a tanár és a hallgatók közös tevékenységén keresztül a legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdések tartós bevésését. Egyes témáknál – amelyeknél lehetőség nyílik –, gyakorlati feladatokat is megoldunk a hallgatókkal.

A csoportos beszélgetéseken osztályozás nélkül értékeljük a hallgatókat. Osztályzatot csak az ismétlő-rendszerző órákon adunk részükre.

A társadalomtudományi oktatás korábbi gyakorlatában azt tapasztaltuk, hogy a hallgatók rendszeres osztályozása gyakran nevelési céljainkkal ellentétes hatású következményekkel járt. – Fékezte a hallgatók aktivitásának kibontakozását. Gátolta őket az önálló véleménynyilvánításban.

Egyes hallgatók csak a jegyekért tanultak, mások pedig félték a gyenge osztályzat következményeitől, például a hétvégi eltávozás megvonásától. A várható vagy a megszerzett gyengébb osztályzat pedig a kedvtelenség forrása lett. Az osztályzat nélküli értékelés véleményünk szerint – akkor, amikor nevelésünk célja, hogy hallgatóink ismerjék meg pártunk politikáját, azonosuljanak vele, azt fenntartás nélkül kövessék, önmagukat és egész tevékenységüket rendeljék a párt politikájának szolgálatába – céljainknak jobban megfelel, mert a hallgatók nevelésének hatékonyabb eszköze, mint a rendszeres osztályozás és annak kényszerítő hatása.

Az értékelés ilyen gyakorlata nálunk azt eredményezte, hogy feloldódtak a gátlások és felszabadultabb lett az órák légköre. Fokozódott a hallgatók érdeklődése, aktivitása, és önálló véleménynyilvánítása. Érzelmileg erősebben kötődnek a tantárgyhoz. A kibocsátó vizsgák eredményei pedig a követelményprogram eredményesebb teljesítését bizonyítják.

Meghatározott témák után – általában háromszor két óra – ismétlő-rendszerező órát tartunk az ismeretek tartósabb rögzítése, ellenőrzése és értékelése céljából.

Az első foglalkozáson a feldolgozott témákat átfogó elméleti és gyakorlati kérdések megvitatására, rendszerezésére és az egységes állásfoglalás kialakítására fordítjuk a fő figyelmet.

A második foglalkozást konzultációval kezdjük. Ezután időt biztosítunk a hallgatók részére az írásbeli dolgozatra való felkészüléshez. Egyszerű, világos, érthető kérdéseket adunk fel, olyanokat, melyek átfogják az oktatott anyag lényeges részét, állásfoglalásra készítetik a hallgatókat, és szorosan kapcsolódnak a hivatásos tiszthelyettesek gyakorlati feladataihoz. – Ezért a hallgató írásbeli dolgozatában nem egyszerűen visszaad bizonyos ismereteket, hanem a válasz kidolgozása közben önálló gondolkodásra is kényszerül. Az írásbeli dolgozat kérdéseit felírjuk a táblára. A hallgatók részére felkészülési időt biztosítunk. A felkészülés után készítik el a dolgozatokat a tanulmányi előmenetel ellenőrzése és értékelése céljából. A jegyzetet, a tankönyvet és a szemelvénygyűjteményt az írásbeli dolgozat közben már nem használhatják.

A harmadik foglalkozáson – a dolgozat alapján – személy szerint szóban értékeljük és osztályozzuk a hallgatókat. Az értékelést követően pedig a gyengébben elsajátított kérdések ismétlésével foglalkozunk.

A hallgatók ismerete és a pártpolitikai munkával kapcsolatos tapasztalatuk bővítése céljából társadalomtudományi alosztályunk a tanórán kívüli időben a kiképző alegység politikai apparátusával együttműködve külpolitikai fórumot és vetélkedőket szervezett, különböző megemlékezéseket tartott, elemzéssel egybekötött filmbemutatókat rendezett és tanulmányi kirándulásra is elvitte a hallgatókat. Ezenkívül közös feladatunknak tekintettük, hogy sokoldalúan segítsük elő a hallgatók csapatgyakorlatra való felkészítését. A kibocsátás előtt pedig beszélgetéseket szerveztünk részükre a csapatéletbe való beilleszkedés kérdéseiről.

II.

A következőkben vizsgáljuk meg elgondolásaink megoldását a pártpolitikai munka néhány kérdésének oktatása közben szerzett tapasztalatok alapján

A Szocialista Fegyveres Erők pártirányításának lenini elvei és azok megvalósulása a Magyar Néphadseregben c. téma oktatását rövid ismétléssel kezdtük a párról és a párt vezető szerepéről tanult ismeretek felfrissítése érdekében és azzal a céllal, hogy a hallgatók jól megértsék, hogy a párt vezető szerepe szükségszerű, a szocializmus építésének és védelmének feltétele. Közben a hallgatók részére levetítjük az „50 éves a párt” c. filmet. A film jól szemléltette pártunk fél évszázados küzdelmét céljainkért.

Ezután elvileg tisztáztuk, hogy néphadseregünkben is érvényesül a párt vezető szerepe – úgy mint az élet más területein – és azt, hogy miért van szükség a fegyveres erők pártirányítására és pártellenőrzésére. Az MSZMP Politikai Bizottság 1967. március 7-i határozata alapján mutattuk be a hallgatóknak néphadseregünk pártirányításának megvalósulását a gyakorlatban.

A téma oktatását igen körültekintően és következetesen kellett megoldani – a téma ismeretének fontossága mellett – azért is, mert a hallgatók közül jónéhányan egyszerűen úgy gondolták, hogy egy ilyen szervezetben, mint a Magyar Néphadsereg, elég csak parancsokat kiadni ahhoz, hogy a dolgok rendben menjenek. Ezért számukra furcsa volt, hogy egy-egy fontosabb kérdést a pártszervek megvitatnak, vagy hogy a parancsnokokat az illetékes pártszervek időnként beszámoltatják.

A hallgatóknak meg kellett magyarázni azt is, hogy jövődöntő tiszthelyettesi beosztásukban milyen pártfórumokkal kerülnek közvetlen kapcsolatba és a pártpolitikai fórumok közül milyen szervezet munkájába vonhatják be őket, azokról milyen feladatokat, megbízásokat kaphatnak.

Miközben oktattuk a hallgatókat, bizony kiderült, hogy igen hiányos ismeretek vannak a pártélet mindennapi apró, őket érdeklő kérdésekkel kapcsolatban. Például ezen az órán láttak életükben először párthatározatot eredetben. Közülük sokan nem láttak még párttagsági könyvet, ezért arra kérték bennünket, hogy mutassuk meg tagkönyvünket, amit nagy érdeklődéssel nézegettek. Nem tudták azt sem, hogy hogyan lehet valaki párttag, kihez kell fordulni tagfelvételi kérelemmel, ahhoz mi szükséges és hogyan megy végbe a felvételi eljárás.

Nagy érdeklődés mutatkozott a hallgatók részéről az iránt is, hogy miképpen valósul meg az alegységparancsnokok tevékenységén keresztül a párt vezető szerepe, amit majd nekik is biztosítani kell a hivatásos tiszthelyettesi szolgálat ellátása közben a csaparonknál.

Nevelési célként azt jelöltük meg, hogy a téma feldolgozásának hatására hallgatóinkban tovább erősödjön a párt iránti bizalom, és tudatosan készüljenek pártunk politikájának megvalósítására. Ehhez kedvező feltételeket és légkört tudtunk biztosítani az órákon. Ez abban is kifejezésre jutott, hogy a téma feldolgozásának hatására 1974-ben a hallgatók tömegesen kérték felvételüket a pártba. Igaz, hogy közülük csak néhányan lehettek párttagok, de ez a megnyilvánulásuk sokatmondó volt. Az idén tíznél több hallgatót vettünk fel a pártba.

A Magyar Népbadsereg KISZ-szervezeteinek feladatai és a KISZ-alszervezetek munkájának fő vonásai ... c. témák oktatása alkalmával ismertettük pártunk ifjúságpolitikájának lényegét, és bemutattuk a hallgatóknak azokat a tennivalókat, amelyek a legfontosabb párt- és KISZ-határozatokból, az Ifjúsági Törvényből és a honvédelmi miniszter elvtárs 2/1973. sz. parancsából adódnak.

Az előadáson nagy figyelmet fordítottak arra, hogy hallgatóink jól értsék meg a KISZ-szervezetek fontos szerepét a katonafiatlok nevelésében, és a kiképzési, szolgálati, valamint harcászati feladatok sikeres végrehajtásában. Arra törekedtünk, hogy ismerjék fel az alegységparancsnoki tevékenységben a KISZ-szervezettel való politikai együttműködés jelentőségét.

A KISZ-élet elvi kérdéseinek és gyakorlati feladatainak bemutatása közben egyik fő törekvésünk az volt, hogy az általunk tanított elméleti kérdéseket összekapcsoljuk a kiképző bázisunkon folyó KISZ-szervezeti élettel, és a megoldandó feladatokkal.

A beszélgetések egy részét a KISZ-bizottság titkára vezette le. Itt már nem az elvi kérdések, hanem a gyakorlati feladatok és azok megoldásának módszerei kerültek napirendre. Beszélgetés közben azt tapasztaltuk, hogy a hallgatók közül – a KISZ-vezetőségi tagok kivételével – sokan nem tudtak egy vezetőségi ülést, vagy taggyűlést előkészíteni és levezetni. Nem volt gyakorlatuk az akcióprogram elkészítésében. Kevesen tudták, hogy milyen feladatai vannak a KISZ-nek a párttagság utánpótlásának biztosításával és a párttag ajánlással kapcsolatban. Eddig el sem gondolkoztak azon, hogy miért szükséges azokra a párttagokra támaszkodni az ifjúsági munkában, akik sorkatonai szolgálatot teljesítenek, és milyen megbízásokat célszerű adni részükre. Ezért ezeket a kérdéseket tisztáztuk és lehetőséget biztosítottunk egyben arra is, hogy hallgatóink csoportosan gyakorolják az akcióprogram készítését. Törekvésünk nem volt eredménytelen.

A mozgalmi élettel kapcsolatos témák a KISZ-vezetőségválasztó, az akcióprogramot elfogadó, és a tagkönyvcsere lebonyolító taggyűlések előtt lettek feldolgozva. Így hallgatóink a taggyűléseken felkészültebbek voltak, a taggyűlések pedig eredményesen oldották meg feladataikat.

Mozgalmi életünk is fontos szerepet tölt be abban, hogy a hallgatóink mozgalmi jártasságra tegyenek szert. A hallgatók 40%-a kiképző bázisunkon lett KISZ-tag, jelenleg 98%-a tagja a KISZ-nek és többségük aktívan részt vesz az ifjúsági munkában.

Úgy értékelhetjük e témák feldolgozását, hogy hallgatóink eredményesen elsajátították a szükséges ismereteket és folyamatosan tapasztalható részükről az ifjúsági munkával kapcsolatos felelősség, valamint a hozzáértés kibontakozása.

Az alegységparancsnok, mint politikai vezető ... c. téma oktatásánál ismertettük az alegységparancsnokokkal, mint politikai vezetőkkel szembeni követelményeket, a politikai vezetés feladatait és alegységszintű módszereit.

Miközben tisztáztuk, hogy mit jelent az alegység politikai vezetése és melyek az alegységparancsnok, mint politikai vezető feladatai, – a hallgatók részéről felvetődött, hogy kiképző bázisunkon végzett hallgatók közül sokan csak néhány beosztottal, vagy éppen beosztottak nélkül fogják ellátni szolgálati feladataikat. Ilyen esetben a tiszthelyettes milyen politikai szerepet fog betölteni a csapatoknál?

Ezért állást kellett foglalnunk abban, hogy a kiképző bázisunkon végzett szállító szakasparancsnokokat és az ellátó szakasparancsnokokat egyértelműen alegységszintű politikai vezetőknek kell tekinteni.

Kiképző bázisunkon végzett tiszthelyettesek közül sokan olyan beosztásba kerülnek – mint üzemanyag szolgálatvezető, üzemanyag raktáros, élelmezési szolgálatvezető, egészségügyi tiszthelyettes, ruházati szolgálatvezető, ruházati raktáros ... – ahol nem rendelkeznek beosztottakkal, vagy csak néhány fővel. A felvetett kérdés alapján tisztáznunk kellett, hogy ezek a tiszthelyettesek még néhány fő beosztott esetén is felelősek a beosztottak politikai vezetéséért és neveléséért.

Néphadseregünkben a beosztottakkal nem rendelkező tiszthelyetteseket is bevonják a politikai munkába, és különböző megbízásokat kapnak az előljáró parancsnokoktól, vagy a párt- és KISZ-szervezetektől. Megbízják őket legény-ségi politikai oktatás vezetésével; a KISZ-szervezeti élet segítésével; agitációs, kulturális és sportmunkával; az MHSZ munkájának segítésével stb. Ezen kívül magatartásukkal, példájukkal és a munkához való viszonyukkal is hatással vannak környezetükre. A katonafiatalokkal való kapcsolatukban pedig elkerülhetetlenül képviselik pártunk politikáját. A beosztottakkal nem rendelkező tiszthelyetteseknek ezen kívül mindenkor felkészültnek kell lenni arra is, hogy váratlan helyzetekben alárendelteket vezessenek.

A hallgatóink megértették az alegységparancsnok politikai felelősségét. Ez kifejezésre jut szemléletük, tudatosságuk fejlődésében és a különböző feladatokhoz való viszonyukban is. Többek között ezt igazolja a csapatgyakorlaton való helytállásuk is.

A szocialista versenymozgalommal kapcsolatos téma oktatását úgy terveztük, hogy összhangban legyen a kiképző alegységnél folyó szocialista verseny szervezésével, és ezáltal is segítsük annak politikai előkészítését.

A szocialista verseny gyakorlati tapasztalatainak közreadásával törekedtünk az alegység szintű feladatok és módszerek ismertetésére. Közben figyelmet fordítottunk a verseny szervezésében, irányításában, és a versenyszellem fenntartásában gyakran tapasztalható hibák bemutatására is. A csoportos foglalkozáson a tartalmi kérdések és a gyakorlati feladatok megbeszélése közben a hallgatókkal megvitattuk a kiképző bázisunkon folyó szocialista versenyben szerzett tapasztalatainkat is.

A téma feldolgozását a gyakorlatban kiegészítette az élenjáró és a kiváló hallgatók értekezlete. A Kiképző Bázis Parancsnoksága meghívott a csapatoktól néhány kiváló hivatásos tiszthelyestest is. A hallgatókban kedvező benyomást keltett az, hogy kiképző bázisunkon végzett tiszthelyettesek elégedettek, megállják helyüket a feladatok végrehajtásában, a beosztottak nevelésében és aktív résztvevői a mozgalmi életnek.

A hivatásos tiszthelyettes hallgatók többsége részt vesz a szocialista versenyben. Részt vesznek a szocialista verseny szervezésében, a verseny helyzetének alegységszintű értékelésén, különböző értekezleteken és tapasztalatcseréken. Ezen kívül megismerik a KISZ-szervezet állásfoglalását is.

A téma feldolgozása és a szocialista verseny gyakorlati tapasztalatai hozzájárultak ahhoz, hogy a hallgatók több oldalról ismerkedjenek meg az alegységparancsnok feladataival a szocialista versenyben és a versenyt segítő mozgalmi módszerekkel.

A Magyar Néphadseregben folyó politikai nevelőmunka fő feladatai ... c. téma feldolgozásánál ismertettük a hallgatókkal a politikai nevelőmunka célját, tartalmi kérdéseit, a politikai nevelés területeit, feladatait és eszközeit. A fő figyelmet a szakasparancsnokok feladatainak az ismertetésére és a feladatmegoldás módszereire fordítottuk.

E témánál foglalkoztunk bővebben a politikai agitáció kérdéseivel és egyúttal bemutattuk a hallgatók részére a különböző agitációs anyagokat, kiadványokat és eszközöket is.

A hallgatókkal megbeszéltünk olyan alegységszintű feladatokat, mint pl.: Hogyan kell agitációs csoportokat létrehozni? Mit vegyünk figyelembe az agitátorok kiválasztásánál? Hogyan kell az agitátorokat felkészíteni, munkájukat segíteni és tapasztalataikról tájékozódni? Hogyan célszerű a tömegkommunikációs eszközöket és különböző agitációs kiadványokat felhasználni az alegységnél folyó agitációs munkában? Miért szükséges az egyes feladatok végrehajtására mozgósítani még akkor is, ha arra a parancsot már kiadták? Milyen szerepe van az egyéni- és a csoportos beszélgetéseknek a cselekvési egység kialakításában, és a cselekvőkészség fokozásában? Hogyan szerkesszünk faliújságot... és ismételten az vetődik fel, hogy hogyan (!) azért, mert a hallgatóknak sok gyakorlati tapasztalatra van szükségük ahhoz, hogy felkészültek legyenek a hivatásos tiszthelyettesi szolgálat ellátására. Ezt várják el a csapatok is.

Elmondható, hogy a hallgatók megértették az agitáció lényegét és szükségességét, megismerték alegységszintű formáit és módszereit is.

A sorállomány politikai oktatása c. téma feldolgozása alkalmával ismertettük a hallgatókkal, hogy az erkölcsi, politikai állapot, mint igen fontos harc-készültségi tényező magas szinten tartásában milyen nagy szerepe van a katonák eszmei-politikai nevelésének. Ennek a nevelőmunkának egyik leghatékonyabb formája a sorállomány eszmei-politikai oktatása. A sorkatonák eszmei-politikai oktatását jórészt a hivatásos tiszthelyettesek végzik. Ezért szükséges, hogy pontosan ismerjék a sorállomány eszmei-politikai oktatásának célját, rendszerét, és a foglalkozás vezetésével kapcsolatban az alegységparancsnokok feladatait. Arra törekedtünk, hogy a hallgatókban mint leendő alegységparancsnokokban fokozódjon a sorállomány politikai nevelésével kapcsolatos felelősség.

A sorállomány politikai oktatásáról szóló általános tájékoztatás után a legtapasztaltabb előadókkal részletesen ismertettük a politikai oktatási nap mozzanatait; az előadást, az ismeretbővítést és a csoportos beszélgetést. Minden mozzanat középpontjában a foglalkozásvezető feladatainak ismertetése és tevékenységének módszeres bemutatása volt.

Igaz, hogy az előadást század, vagy zászlóalj kötelékben tartja a témát legjobban ismerő parancsnok, vagy politikai munkás, esetenként a területről meghívott előadó. A gyakorlat mégis azt igazolja, hogy különböző okok miatt esetenként előfordul, hogy az előadást is a foglalkozásvezetőnek kell megtartani sorállománya részére.

Ezért részletesen ismertettük az előadás funkcióját, az előadással és az előadóval szemben támasztott követelményeket. Elmagyaráztuk, hogy hogyan kell az előadásra felkészülni, hogyan kell az előadás vázlatát elkészíteni, mire ügyeljünk előadás közben, és hogyan tudjuk a hallgatóság érdeklődését és aktivitását biztosítani, figyelmét fenntartani. Ismertettük a hallgatók részére az előadás alatti szemléltetés szükségességét, lehetőségeit és módszereit is.

Az ismeretbővítés mozzanatának bemutatásánál felhívtuk a hallgatók figyelmét, hogy itt veszi kezdetét a foglalkozásvezető, az alegységparancsnok személyes tevékenysége. Részletesen ismertettük az ismeretbővítő foglalkozás feladatát, és az alkalmazandó módszereket és eszközöket.

Az ismeretbővítés oktatása közben propaganda anyag és oktatás-technikai eszköz bemutatót is tartottunk a hallgatóknak. Ismertettük a kiadványok és az oktatástechnikai eszközök felhasználásának lehetőségeit és felhasználásukkal kapcsolatos tapasztalatokat.

Ez a megoldás hallgatóink érdeklődésével és aktivitásával párosult. Ezt tovább fokoztuk azáltal, hogy lehetővé tettük részükre az órán, hogy ők helyezzék üzembe az audió-vizuális eszközöket és gyakorolhassák alkalmazásukat. (Kiképző Bázisunk eredménye, hogy az 1975-ben kibocsátásra került hallgatók ismerik a rádiónak, televízióknak és a filmnek a politikai munkában történő alkalmazási módszereit. Ezen kívül a hallgatók 70⁰/₀-a ismeri a diavetítő, 68⁰/₀-a a magnó és az írásvetítő, 62⁰/₀-a a lemezjátszó és az episzkóp, 36⁰/₀-a pedig az aspektomat kezelését és felhasználásának módszereit.)

Mint lehetőséget felhasználtuk és az ismeretbővítés időszakában gyakoroltattuk a vaktérkép, valamint a TOTO-rejtvény alkalmazását. Lehetővé tettük azt is, hogy a hallgatók páronként javítsák ki egymás hibáit. Ez alkalommal a sorállomány politikai oktatásának egyes meghatározott témáihoz filmajánlást is kértünk hallgatóinktól. A feladatot kis csoportokban, a részükre biztosított filmjegyzékek segítségével eredményesen oldották meg. Kívánságukra pedig levetítettük az általuk kiválasztott és filmtárunkban megtalálható filmek egyikét.

A csoportos beszélgetés – mint az oktatási folyamat harmadik mozzanatának – oktatása közben arra törekedtünk, hogy a hallgatók jól értsék meg a csoportos beszélgetés funkcióját, és vezetésének módszereit.

Nálunk a hallgatók csapatgyakorlata mindig megelőzi a sorállomány politikai oktatása c. téma feldolgozását. Ezért a hallgatók számára kiadott feladatlapokon jelöljük, hogy a csapatoknál vegyenek részt a sorállomány részére szervezett politikai oktatási napokon. A tapasztalatok szerint erre a hallgatók 70⁰/₀-ának nyílt lehetősége és mintegy 10⁰/₀-uk részt vett a legénységi politikai oktatás vezetésében is. Ezáltal hallgatóink e témával kapcsolatban értékes gyakorlati tapasztalatokkal gazdagodtak. Erről a hallgatók beszámoltak és kicserélték tapasztalataikat.

A hat órás bemutató foglalkozás és a csapatgyakorlaton szerzett ismeretek eredményeképpen a hallgatók jól megértették és még az órán elsajátították az oktatott anyag lényegét. Nem fáradtak el, érdekelte őket és tetszett részükre a téma feldolgozásának ilyen módszere.

A kulturális szabad idő felhasználásával kapcsolatos kérdések oktatására a téma ismeretében jártas, csapatgyakorlati tapasztalattal rendelkező szakembert kértünk fel. A kulturális szabad idő megtervezésének, megszervezésének kizárólag alegység szintű lehetőségeit, feladatait és módszereit ismertettük.

A csoportos foglalkozáson időt biztosítottunk arra, hogy hallgatóink az ismeretek és tapasztalatok, valamint elképzeléseik alapján – előre elkészített nyomtatványokon – a kulturális szabad idő egy hétre szóló tervének elkészítését gyakorolják. Közben hanglemezzel zenét hallgattak.

A feladat és a körülmény hallgatóinknak tetszett. Végrehajtás közben azonban hamarosan kiderült, hogy egyénileg nem is olyan könnyű a szabad idő

célszerű felhasználását megtervezni. Percek alatt több konzultációs kérdés vetődött fel, mint máskor. Az egyéni feladat után lehetővé tettük, hogy segítsenek egymásnak, kisebb csoportokban tervezzenek együtt. Ezáltal elértük, hogy könnyebbé vált a tervezés. A hallgatók felismerték, hogy a szabad idő kollektív tervezése könnyebb, jobb és eredményesebb.

Alakulatunknál a kulturális nevelőmunka összességében megfelel a követelményeknek. A művelődésre, a kulturális nevelésre és a kulturált pihenésre biztosított szabad idő szervezettsége, a szabad idő felhasználásának módszerei, formái és azok hatékonysága tovább fejlődött. – Az MN 4010 parancsnok elvtárs értékelésére hivatkozva feltétlenül el kell érniünk, hogy kiképző bázisunknál a kulturális nevelőmunka mintaszerűen szervezett legyen, és azt, hogy az eddiginél jobban szolgálja a hivatásos tiszthelyettesképzés céljait.

III.

Milyen tényeken keresztül mérhető le a hivatásos tiszthelyettes hallgatók kiképző bázisunkon folyó pártpolitikai oktatásának hatékonysága

Kiképző bázisunk hivatásos tiszthelyettes hallgatói eredményesen vettek részt az 1975. évi csapatgyakorlaton. Többségük nagy felelősséggel végezte a feladatlapon meghatározott munkát. Személyesen részt vettek a politikai nevelőmunkában, a mozgalmi életben, a kulturális és sportrendezvények szervezésében és végrehajtásában. Körültekintően vizsgálták az aleggységparancsnokok politikai munka irányításával kapcsolatos tevékenységét, a párt- és KISZ-szervezetek mozgalmi életét.

A csapatgyakorlattal kapcsolatos tapasztalatcserén és a hallgatók jelentéseiben is kifejezésre jutott – növekvő ismeretük alapján – az egyre hozzáértőbb kritikus szemlélet, a bátor és önálló véleményalkotással párosuló állásfoglalás, valamint értékelő készségük fejlődése. Hallgatóink a csapatgyakorlat tapasztalataiból helyes következtetéseket vontak le és érzékenyen reagáltak a pártpolitikai munkában tapasztalt hiányosságokra.

A csapatgyakorlatról el kell még mondanunk, hogy a hallgatók részvétele a politikai nevelő és a mozgalmi munkában sokoldalúbb és eredményesebb volt, mint az előző években. Ez a körülmény is jelentősen hozzájárult a tiszthelyettesi hivatás gyakorlására történő felkészítéshez, illetve felkészüléshez.

A hivatásos tiszthelyettes hallgatók az 1975. évi társadalomtudományi kibocsátó vizsgákon is eredményesen szerepeltek. Többségük jól elsajátította a pártpolitikai munka elméleti és gyakorlati kérdéseit. Vizsgafeleleteikre jellemző volt a határozottság, a tájékozottság és az egységes állásfoglalás. Azt tapasztaltuk, hogy sokat fejlődött a hallgatók gyakorlataiassága, lényeglátó és problémamegoldó készsége. Nem volt olyan hallgatónk, aki a pártpolitikai munka kérdéseire ne tudott volna eredményesen megválaszolni.

Elmondható, hogy végzett hallgatóink a megszerzett világnézeti, politikai, mozgalmi ismeretek és tapasztalatok alapján képesek első tiszthelyettesi beosztásukban a sorállomány politikai vezetésére, nevelésére és a mozgalmi munka segítésére.

A jövőben is arra törekszünk, hogy hallgatóink közül minél többen meg tudjanak felelni a velük szembeni követelményeknek a Magyar Néphadsereg hadtápszolgálatánál.

20. lap

Néhány gondolat fegyveres erőink hadtápjáról, szervezetéről és funkciójáról

*Dr. Deák Péter alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

Bármekkora területű, bármilyen fejlettségű fegyveres erővel rendelkező országról, nagy-, vagy kishatalomról is legyen szó, a hadászati célkitűzés, a legfelső hadvezetés jellemző jegyei (bár más-más arányokban) mindenütt jelen vannak. A politikával összefüggő, mondhatni azáltal irányított hadászat egyik legfontosabb feladata az adott ország egészének, de ezen belül főleg fegyveres erejének felkészítése egy esetleges háborúra. Jelen rövid cikkben a hadászatnak abból a meghatározásából indulunk ki, melyről Szokolovszkij szerkesztette „Hadászat” c. könyvben a következőket olvashatjuk: „A hadászat egyszersmind az ország és a fegyveres erők háborúra való felkészítésével, hadművészetével és a konkrét történelmi körülmények közötti hadviseléssel kapcsolatban a katonapolitikai vezetésre, a főparancsnokságra és a magasabb törzsekre háruló *gyakorlati tevékenység területe is*”. (1) (Kiemelés tőlem – szerző.)

Az önálló nemzeti hadászati koncepció, a felső hadvezetés és hadászati rendeltetésű, a hadászati célok közvetlen érdekeit szolgáló erők, szervezetek, vezetőszervek létét, szükségességét egyáltalán nem fogadja egy szoros, részben integrált katonai szövetségi rendszer sem, azonban feltételezi bizonyos koncepciók összehangolását és a hadászati elmélet kategóriáinak, fogalmainak egységes értelmezését.

A hadviselés szerves, szoros, dialektikus (tehát minden oldalú) összefüggése a gazdasággal világos és egyértelmű. A hadászati célkitűzések perspektív megvalósítását szolgáló háborús gazdaság általában azonban nem egyenlő a hadvezetés, a fegyveres küzdelem, az azt vívó erők közvetlen céljait szolgáló, a fegyveres erők tevékenységét biztosító anyagi-technikai eszközökkel.

A háborús gazdaság a háborút megvívó, terheit viselő nép életéhez, általános és rendkívüli tevékenységéhez szükséges összes javak tervszerű biztosítását szolgálja, és egyenlő a háborús (nem csupán hadi) termelésre állított népgazdasággal.

A háborúra való felkészítés (az anyagi-technikai potenciál területén) anyag- és kapacitás tartalékok felhalmozásában rejlik. Bátyemjev könyvében a háborús tartalék képzés *első lépcsőjét* két szférára osztja: (2)

a) A háború előtt és a háború folyamán egyaránt aktivizálható nyersanyag-készletek és haditermelési kapacitás.

b) Kész, vagy félkész termék formájában tartalékolt készletek, melyek a népgazdaságban vannak tárolva, és nem csupán a fegyveres erők, hanem az egész ország tartalékai (a hadigazdálkodásra való áttérésig).

A háborús tartalékképzés *második lépcsője* a fegyveres erők hadtápjában van tárolva, mely többek szerint (és az általános elveknek megfelelően) hadászati, hadműveleti és csapatszintre oszlik fel. A fegyveres erők hadtápjában felhalmozott tartalékok a közvetlen fegyveres küzdelmet szolgálják és általában a közelebbi, vagy az első hadászati feladat szükségletének mérvében vannak meghatározva. Szuharjev szovjet szerző információja szerint NATO vonatkozásában ezek az úgynevezett hadszíntér készletek, pl. Európában az első 30 napos időszakot szolgálják. (3)

E lépcsőzésben tehát vannak olyan anyagi-technikai eszközök, melyek közvetlenül a fegyveres küzdelem előkészítését, megvívását biztosítják és nézetem szerint ebben a szférában kell keresni a hadászati hadtáp körét.

Az adott ország gazdasága – „szélesebb értelemben vett hadtáp”-ja – semmiképp sem biztosíthatja közvetlenül akár az elvonuló, akár az ország területén tevékenykedő seregtesteket, mégkevésbé azok csapatait. Ezt a tényt a Nagy Honvédő Háború többszörösen bebizonyította és azóta számos szovjet szerző ki is fejtette. Szükség van egy transzmisszióra, amely a fegyveres küzdelmet vívó csapatokat összeköti – területileg, időbelileg és absztrakt értelemben – az erőforrásait a háború szolgálatába állító népgazdasággal. Ez a teljes átvitel a hadtáp biztosítás rendszere, mechanizmusa.

A fegyveres erők hadtápbiztosítási rendje hadtörténeti kategória. A létrehozó tényezőket és a funkcióit tekintve, mint rendszer, lényegében a háború gépi korszakában, először az első világháborúban jelenik meg. Eddig az időpontig a csapatok hadtápbiztosítása lényegében egyszakaszos úton oldódott meg. A hadjárat idejére szükséges készleteket a csapatok magukkal vitték és azokat a helyszínen időszakosan kiegészítették. Az utánszállítás tehát a haditevékenységgel megegyező térben folyt és nem a biztosítási rendszer tagozatai közt, nem a készletek láncszerű utánpótlásáról, hanem a felhasználók mögötti előrevonásról beszélünk.

Az első világháborúban, a tömeghadseregek által vívott hadviselés időszakában ez az egyszakaszosság (4) véget ért, aminek oka:

- a felhasználás sokszorosra nőtt volumene;
- a felhasznált anyagok nomenklatúrájának kiterjedése;
- a haditevékenység méreteinek megnövekedése.

Az egyszakaszosság megszűnésével a fegyveres erők ellátásába bekapcsolásra kerültek a hadsereg állandó, saját rendelkezésű:

- stacionáris raktárai;
- a csapatoknál tartalékolt készletek;
- az utánszállítást szolgáló apparátusok, szervezetek.

Ez már tagozatokból álló, alrendszereket tartalmazó hadtáp, tehát hadtápbiztosítási rendszer.

A fegyveres erők hadtápbiztosítási rendszere nem egyszer, s mindenkorra adott, hanem azt az adott társadalmi rendszer, az általános gazdasági feltéte-

lek, az állam (koalíció) politikája és elsősorban a várható háború, a hadviselés jellege, a hadsereg sajátos felépítése határozza meg.

A hadtápbiztosítási rendszer konkrét felépítését jelentősen befolyásolják olyan tényezők mint:

- az adott ország jellemző méretei, területe, lakossága, fegyveres erői létszáma és haderőnevei;

- az adott ország földrajzi fekvése, szerepe a koalíción belül, a határos államok politikai berendezése (a hadtápbiztosítási rendszer szempontjából igen jelentős, hogy a várható hadszíntér, működési terület milyen távolságra van a gazdaság központi körzeteitől);

- a haditechnikai színvonal - visszavezetve az ország ipari - gazdasági lehetőségeire.

E rendszer hordozója, megvalósítója a *fegyveres erők hadtápjá*, mely (szovjet irodalom szerint) a fegyveres erők állományába tartozó speciális hadtápmagasabbegységek, -egységek, -alegységek és intézetek összessége, a meghatározott anyagi készletekkel együtt. (5)

Ennek a rendszernek a „bemenete”, kapuja, egyszersmind csúcsa, legfelsőbb szerve nyilván a hadászati hadtáp. Hangsúlyozzuk - nem a hadászati hadtáp vezetéséről, mint a katonai vezetés szerves részéről, hanem az erőforrások egy csoportjáról, a népgazdasághoz legközelebb álló csoportjáról van szó.

Mi az elvi választóvonal a hadigazdaság és a hadtáp között?

A hadigazdaság a termelés, a fegyveres erők hadtáp rendszere pedig a szervezett fogyasztás fő szférájában működik. Ilyen értelemben a hadászati hadtáp a fegyveres erők szervezett fogyasztásának első fázisa, az elosztás kezdete. Ezért erre az elosztási tevékenységre nem a gazdaságra, hanem a fegyveres küzdelemre jellemző törvényszerűségek hatnak, a fegyveres küzdelem körülményei determinálják. Ezért a hadászati hadtáp nem gazdasági, hanem hadművészeti kategória, így vezetésére nem a gazdasági, hanem a katonai vezetés elvei hatnak. Az adott gazdaság - hadigazdaság - és a fegyveres erők hadtápbiztosítási rendszere között ugyanakkor szerves összefüggés és kapcsolat van:

- a hadtáprendszer részére a népgazdaság biztosítja, állítja elő a szükséges készleteket, igény szerint - a lehetőségekkel összehangolt minőségben, mennyiségben és helyen;

- a népgazdaság egyes szervei, üzemei, intézményei - például vasúti szervei, postaszolgálat, egészségügyi hálózata - közvetlen értelemben részt vesznek a haderő egyes elemeinek biztosításában;

- a hadsereg egyes csapatai és szervei - nem csupán békeidőben - kapott feladatoknak megfelelően részt vesznek a népgazdaság, a lakosság, a közigazgatás érdekeit szolgáló különböző, főleg helyreállítási munkákban;

- a fegyveres küzdelemre való felkészüléskor, de a háború során is a népgazdaság szervezete közvetlen honvédelmi célú tartalékok készletét hajtja végre, a készleteket közvetlenül a felhasználó szférába adja ki.

Ezek után kíséreljük meghatározni - a Magyar Néphadseregre adaptálható módon - a hadászati hadtáp fogalmát, tartalmát. Nehéz vállalkozás - ezért valóban csak a kísérlet színvonalán fogalmazhatunk:

„A felső hadvezetés közvetlen rendelkezése alatt álló, a fegyveres erők állományába tartozó, a stratégiai célok megvalósítását szolgáló, a haderőnemek, seregtestek biztosítására hivatott hadtáp-magasabbegységek, -egységek, intézetek az általuk tárolt operatív és tartalék jellegű anyagi készletekkel, technikai, egészségügyi, út-, vasútbiztosító és egyéb kiszolgáló kapacitással,„

Ilyen értelemben – és ezt történelmi tapasztalatok is bizonyítják – a hadászati hadtáp és az elvonuló hadtáp különbsége jól érzékelhető.

A hadászati hadtáp tagozat magába foglalja (foglalhatja):

– a *központ hadtápot*, beleértve annak stacionáris és viszonylag mozgékony részeit, (6),

– a *hadszintér készleteket* esetenként a *hadszinterek* önálló *hadtápjait*. (Erre legjellemzőbb példa az amerikai, angol, kanadai csapatok európai kommunikációs zónája a franciaországi hadászati művelet idején),

– a *baderőnemek speciális hadtáp csapatait* és intézeteit (szakraktárak, szakkórházak, bázisok, üzemek),

– a *népgazdaságtól* tartósan vagy ideiglenesen *alárendelt*, illetve vegyes irányítás alatt álló, de kifejezetten katonai célt szolgáló üzemeket, kórházakat stb.

A hadászati hadtáp legfontosabb, alapvető, gyakorta – a mai vonatkozásban egyértelműen – *egyetlen* eleme a *központ*. Hazánk fegyveres ereje – sok más államéhoz hasonlóan – haderőnemek tekintetében nem teljes, a haderő elé állított célok – a koalíciós feladatokkal összhangoltan – sajátosak és korlátozottak. Ebből eredően a *központ hadtápunk* a Magyar Néphadsereg hadászati hadtápjának egyetlen szervezett eleme – a Varsói Szerződés szempontjából, szövetségi kötelezettségeinek megfelelően, több nemzetiségű seregtestek biztosítása esetén az Egysített Fegyveres Erők hadszintér hadtápjának szerepét is betölti (betöltheti).

Ebben az értelemben, a „*központ hadtáp*” nézetem szerint *szervezeti fogalom!* – a hadászati hadtáp tagozat része és szervezeti kifejeződése, hadtápbiztosításra hivatott *kötélék*. Ebből az alapállásból kiindulva a „*központ hadtáp*” az ország (hátszág) területén települő, a fegyveres erők legfelsőbb vezető szerve (HM) irányítás alatt álló, az elvonuló, visszamaradó saját seregtestek, illetve a biztosítás körzetében tevékenykedő szövetséges csapatok, fegyveres szervek biztosítási bázisául hivatott szervezetszerű ellátó, javító, szolgáltató, egészségügyi, technikai intézetek, magasabbegységek, egységek (alegységek) tárolt készleteikkel, technikai eszközeikkel, valamint működésük biztosításához szükséges erőkkel.

Ebből látjuk, hogy ez a szervezet – természetesen az adottságoktól függően – szerteágazó, heterogén, nagy területen, szétszórtan helyezkedik el, és relatíve nagytömegű. Természetes, hogy a felkészítéshez és vezetéshez belső tagolás szükséges. Valamennyi szervezethez hasonlóan a *központ hadtáp* alapvetően:

– *vezetőszervből* (tehát önálló, csupán a szervezet irányítását, igazgatását ellátó parancsnokságból és törzsből);

– *funkcionális alrendszerekből*;

– a szervezet öfenntartását, biztosítását szolgáló perifériális szervezetekből (komandáns, híradó, vegyvédelmi, hadtáp stb. csapatokból, szervekből) kell álljon.

A funkcionális alrendszerek strukturájának alapvető rendező elve előzetes vizsgálat és megítélés szerint kétféle lehet. E két változat:

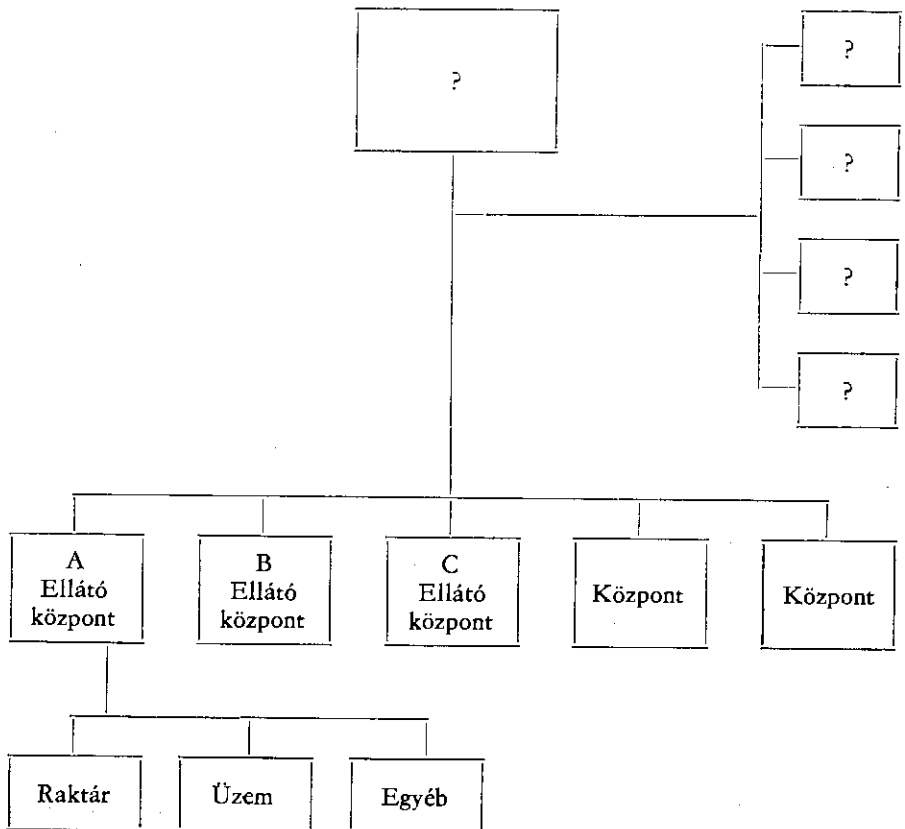
„A” – ágazati felosztási elv;

„B” – integrált, területi felosztási elv.

Az „A” elv a gyakorlati megvalósulás vonatkozásában azt jelenti, hogy a központ hadtáp funkcionális elemei, csapatai, intézetei a klasszikusan kialakult szolgálati ágak közvetlen irányítása alatt működnek. Ebben az esetben a központ területén széttagoltan diszlokáló szervezetek, raktárak és intézetek, javító-műhelyek és üzemek bemenetei és kimenetei szintén decentralizáltak.

E struktúra kétségtelen előnye, hogy az adott biztosítási, ellátási ágazat erőforrásai összefogottak, lehetséges a szabad manőver az *ágazat szervei között*. Kétségtelen hátránya, hogy külön szervezet szükséges a szállítás, híradás, vezetés, biztosítás összehangolására; az erőforrások komplex, ágazatok közötti alkalmazása csorbát szenved.

Az MN béke hadtápjának szervezeti rendje ilyen ágazati szervezet – az ún. ellátó és egyéb központok, főigazgatóságok stb. szervezeten magukba foglalják a központ hadtáp ágazati elemeit. Ezt a felépítést a következő séma fejezi ki.

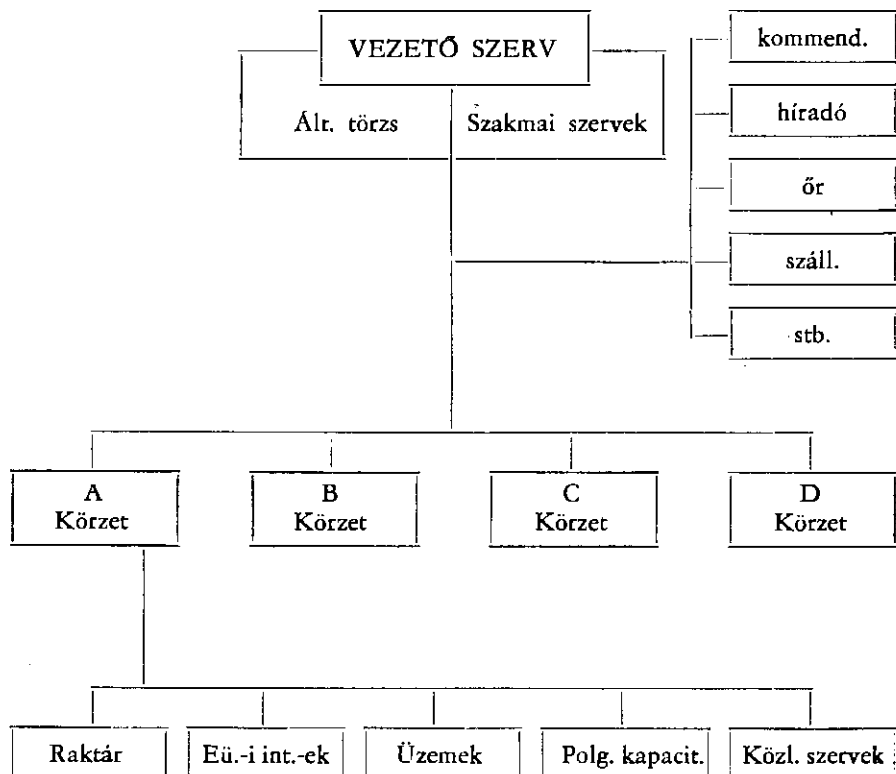
Az egyes ellátó központok csak szakmai főnökségek irányítása alatt állhatnak – ez a vezetési helyzet eleve széttagolt, ágazatokra bontja a központ hadtápot, mint egységes szervezetet. Ilyen okok miatt kerültek le a modellről a biztosítás szervezetei, a perifériális, de nélkülözhetetlen alrendszer.

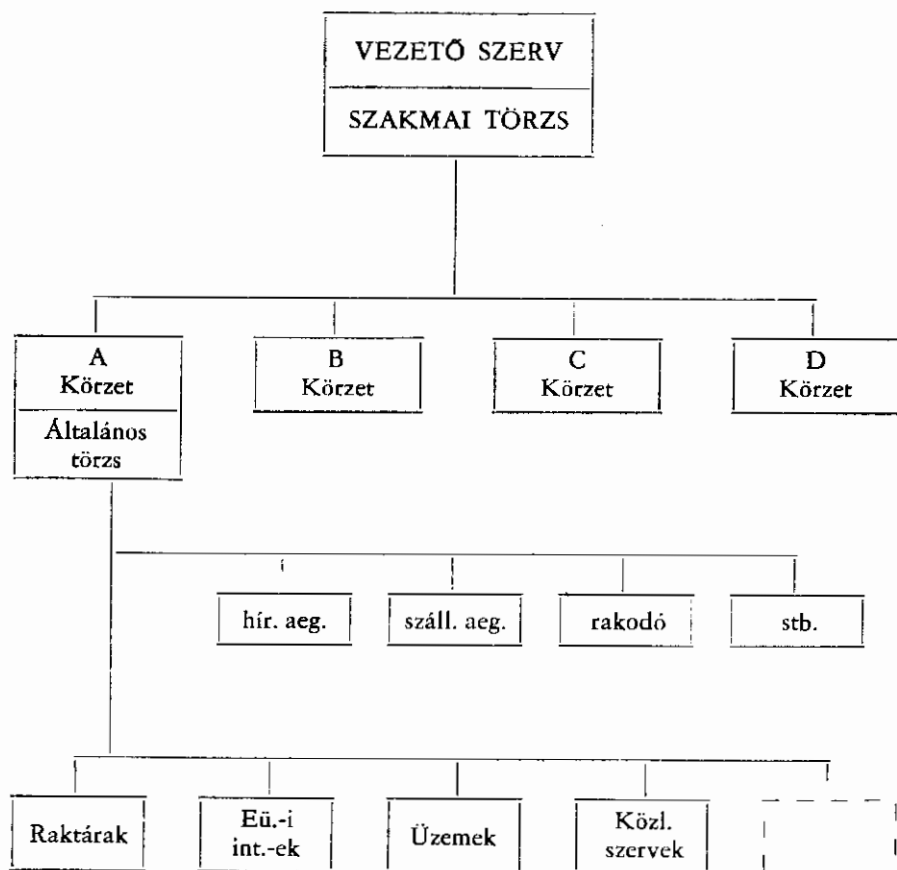
Ez esetben a központ hadtáp irányítása közvetlenül az MNHF-ség részéről – ágazati főnökségek útján – történik, a központ hadtáp, mint szervezet, felolvad, a felelősség nem megfogalmazható, a HM szintű vezető szervet elvonja az egyéb hadászati feladatoktól. A saját vezetőszerző hiánya nehezíti a központ hadtáp intézmények, csapatok felkészítését az „M” végrehajtását. (7)

A „B” elv területileg ésszerűen diszlokált és integrált körzetek működését feltételezi, nem zárva ki az ágazati szakmai irányítást, az ágazati sávok szerinti bemeneteket. Az integrált területi szervezetek, körzeteken belüli szervezetek – jellegüktől függően – különböző szintekig megőrzik integrált jellegüket, előbb vagy később bomlanak ágazati végrehajtó egységekre.

A központhadtáp területi felépítését a következő sémák fejezik ki:

„I.” változat

* az őrzésvédelem feladatát a területvédelmi szervek látják el.

A területi jellegű szervezet alkalmasabban kapcsolható más rendszerekhez, nevezetesen a béke anyagi-technikai biztosítási rendszerhez; a hátszág-védelmi rendszerhez; más területi rendszerekhez stb. Lehetőség nyílik az egyes körzetek differenciált sűrűségű szervezésére, a hadászati, hadszintér, katonaföldrajzi tényezőktől függően. Ebben az esetben az ún. ellátó és egyéb központok a központ hadtáp vezetőserv törzsévé alakulnak át – ágazati irányító szerepük alkalmazkodik a háborús követelményekhez.

Természetesen mindkét rendszer kidolgozása csak alapos és komoly rendszerelemzés következménye lehet. Rövid gondolat-felvetésem végén csupán egy következtetést lehet újólág és röviden megfogalmazni:

Az MN legfelsőbb szintű hadtápa optimális irányítási-szervezési rendszerének végleges kialakítása indokolt, a hadászati hadtáp hazai sajátos gondjaival való foglalkozás reális probléma.

Jegyzet:

(1) Hadászat (szerkesztette Szokolovszkij) – Zrínyi 1964. 22. old.

(2) Bartyemjev: A gazdaság, a háterszág és a front a korszerű háborúban. HM kiadás 1974.

(3) Szuharjev: A szállítás szerepe a korszerű háborúban. Zarubesznoj Vojennaja Obozszenyje 73/4, 3–9. oldal oroszul.

(5) A fogalom különböző, de azonos értelmű meghatározásai találhatók: „Nagy Szovjet Enciklopédia” 41. kötet 61. oldal; „Logovszkij: A hadászati hadtápról”, Vojennaja Műszl. 1955. 9. sz. 41. oldal, oroszul.

(6) Ellentétben a közfelfogással a központ hadtáp – főleg napjainkban – mozgékony elemekkel is rendelkezik. A Nagy Honvédő Háború alatt már a „hadászati tagozat állományában (a stacionáris szerveken kívül) nagy mozgékonságú magasabbegységeket, egységeket és intézeteket kellett megalakítani”. (Kunotkin: A fegyveres erők hadtápjája a múltban és jövőben. Vojennaja Műszl 1973. évi 12. sz. 36–47. oldal, 1974. évi 1. szám 12–23. oldal.) Hasonlóképpen célszerűnek minősíti a központ hadtáp egyes elemcinek mobilitását az EFEF 011. parancsa a magyar kiadás 10. oldalán.

(4) A biztosítás *biztonsága* szempontjából kétség kívül a legoptimálisabb az egyszakaszos, illetve kevészakaszos biztosítási rendszer. A korszerű anyagi-technikai biztosítási mechanizmus szervezésénél a szakaszok számának csökkentésére kell törekedni. A szárazföldi csapatok biztosítási rendszerében a megnövekedett tér (mélység) és idő (ütem) követeli a többszakaszosságot. Az egyszakaszos ellátás megvalósítható:

- békében;
- háborúban a központ hadtáp területén, a forrásokhoz közel;
- határmenti bázisok közelében;
- nem elvonuló csapatoknál;
- közbeeső hadszíntérkészletekből;
- átvonuló szövetséges csapatok esetében;
- a hadászati hadtáp kiterjedése esetén.

(7) „Békeidőben a ... központ hadtápot olyan állapotban kell tartani, mely biztosítja a nemzeti seregtestek és magasabbegységek harctevékenységét a fő hadtáperők településéig, a hadtáp magasabbegységek, egységek és intézetek gyors mozgósítását és települését, valamint az előírt méretű anyagi eszközkészletek létrehozását” 011.

Az ellátó zászlóalj alkalmazása a ho. harctevékenysége anyagi biztosítása végrehajtásában

MN 5232 Hadtáptörzs

A harctevékenység hadtápbiztosítása, ezen belül az anyagi biztosítás megvalósítása komplex, együttes tevékenységet tételez fel, mind a tervezés-szervezés fázisában, mind a végrehajtás megszervezése és irányítása vonatkozásában. E szerteágazó, de szorosan összetartozó feladatot a PK HTPH vezető-irányító, koordináló tevékenységével – más fegyvernemi szolgálatokkal együttműködve kell végrehajtani.

A „VELENCE-II.” feladattal a hadosztály és ezred htp. egységek, alegységek – az eü. alegységek kivételével – egy közös szervezetbe: ellátó zászlóaljba, illetve ellátó századba kerültek összevonásra. Az áttérés utáni időszakban sokan felvetették, hogy mi ebben az új? Az ellátó szervezetek kialakítása elsősorban nem formai, hanem lényeges minőségi változást eredményezett: *a komplex anyagi biztosítás végrehajtására egyszemélyi vezetés alá rendelt komplex szervezetet hoztak létre, amely önállóan képes feladatait megoldani.*

Amennyire egyértelmű volt ez a minőségi változás, annyira nem volt zökkenőmentes az új szervezetre való áttérés. Röviden úgy lehet fogalmazni, hogy a szervezeti-mennyiségi integrációt nem követte a minőségi integráció – elsősorban a tábori sütődék beilleszkedése vonatkozásában.

Az eltelt időszak a kísérletezés, tapasztalatszerzés időszaka volt, amely során lépésről-lépésre előbbre jutottunk úgy az értelmezés, mint a módszerek egységesítése tekintetében. Az ellátó szervezetek rendszerbeállítása során felismertük tennivalóinkat, következetesen fogtunk hozzá a problémás kérdések rendezéséhez. Kiemelt figyelmet fordítottunk az ellátó szervezetek alkalmazására, harcászati és törzsvezetési gyakorlatokon. A hadosztályok saját tapasztalataikra és az előljáró elgondolására támaszkodva önálló tanulmányt dolgoztak ki az ellátó szervezetek alkalmazására. A BÉKE-tevékenység kereteire és módszereire már korábban feladatot szabtuk és kiadtuk az ellátó egységek, alegységek „Béke-vezetési modell”-jét.

Az ellátó szervezetek alkalmazásának kimunkálása az 1974-ben végrehajtott módszertani bemutató előkészítésében, levezetésében és a tapasztalatok általánosításában csúcsonodott ki. Jelen tanulmány célja a módszertani bemutató anyagának közreadása az alábbi célokkal:

- egységesíteni az ellő. z. alkalmazásának elvét, munkájának rendjét;
- munkaszervezési módszereket adjunk a htp. szolgálat tisztjei, valamint az ellő. z. parancsnokok, törzsek részére az anyagi biztosítás feladatai végrehajtásának tervezésében, megszervezésében és irányításában.

A tanulmány az alábbi fő kérdéseket vizsgálja:

1. Az ellátó zászlóalj rendeltetése, állománya, funkcionális szervei, ezek feladatai.

2. Az ellátó zászlóalj alkalmazásának, vezetésének rendje.

3. Az ellátó zászlóalj munkájának megszervezése és lefolytatása a különböző ellátási feladatok végrehajtásában.

Amellett, hogy a tárgyalásra kerülő fő kérdések jórészt átfogják az ellátó egység tevékenységének főbb területeit – hangsúlyozottabban csak azokkal a témákkal foglalkozunk, melyek elsősorban igénylik az egységes értelmezést. Az adott témák módszerbeli tárgyalásánál eddigi közös tapasztalatainkra támaszkodunk.

A csapatok harceljárásának tökéletesítése, fegyverzetének és más harci technikai eszközeinek a korszerűsítése, valamint a csapatok szervezeteinek minőségi fejlesztése, a modern hadseregek fontos és állandó feladatát képezi.

A Magyar Néphadsereg folyamatos fejlesztése, a harcckészültség állandó magas szinten való tartása a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségeink alapján, kiemelt feladatunkat képezi. E korszerűsítési folyamat eredményeként térünk át 1973 évben – a „VELENCE” feladat végrehajtásával a hadtáp csapatainknál is az új szervezetekre.

Előljáróink az ellátó szervezetek létrehozásánál alapvetően abból indultak ki, hogy a csapatok hadtápbiztosításán belül az anyagi biztosítás – az ellátás és szállítás – olyan komplex tevékenység, melyben a végrehajtás során a különböző htp. szervek tevékenysége élesen alig határolható el, s munkájukban teljes mértékben és kölcsönösen egymásra vannak utalva.

Az ellátó zászlóalj (századok) a hadosztályok anyagi biztosításának végrehajtására kialakított komplex szervezeti egységek (alegységek).

Az ellátó zászlóalj (század) a csapatok harctevékenysége anyagi biztosításának megvalósítását végző olyan hadtápegység (alegység), melynek sajátossága, hogy szervezetébe foglalja mindazon alegységeket, melyek az anyagi biztosítás komplex feladatai végrehajtására és ezen feladatokkal kapcsolatos biztosító, kiszolgáló tevékenységre szükségesek. Ezen alegységek tevékenységüket egységes elgondolás és követelménytámasztás szerinti vezetéssel, kölcsönös belső együttműködéssel valósítják meg.

Végeredményben azokat a gondjainkat szünteti meg az új szervezet, amelyek mindenki által ismertek. Ilyenek:

- a sokcsatornás bonyolult vezetési;
- a száll. és raktár alegységek elkülönültsége;
- a szükséges harcbiztosító, kiszolgáló erő hiánya;
- egységes háborús felkészítés lazaságai.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az ellátó zászlóalj szervezete minőségi változást jelent a régi széttagolt szervezetekkel szemben.

Mint már hangsúlyoztam, nekünk éppen a minőségben új lehetőségeket kell kihasználni. Ez a módszertani bemutató éppen ebben a kérdésben akart előrelépést biztosítani. A korábbival szemben:

- a vezető állomány összetétele a PKH és a hadművelleti tiszt beállításával kedvezőbb;

- a biztosító alegységek a vsf. raj, a híradó és a ku. kom. szakasz újszerű rendszeresítése lényegesen megalapozottabbá teszi ez irányokban végzendő feladatokat;

- a diszpécser szolgálat kiszélesítése biztosítja a vezetés folyamatosságát, az ellenőrzési, irányítási feladatok szervezetségét, a különböző alegységek összehangolt tevékenységét, az esetenkénti gyors operatív beavatkozás végrehajtását;

- a TS szervezeti beépítése megteremti az élelemellátáshoz szükséges erők és eszközök centralizált irányításának feltételeit;

- a Kat. Ker. Bolt rendszeresítése megoldja a csapatok ez irányú szükségletei közvetlen kielégítését, teljeskörűvé válik így az ellátótevékenység az alárendeltek felé.

1. Az ellátó zászlóalj rendeltetése, állománya, funkcionális szervei, ezek feladatai

Az ellátó zászlóalj *alaprendeltetése*: a csapatok által felhasznált anyagi eszközök folyamatos utánpótlása; a beérkező, vagy az előljárónál vételezendő anyagi készletek átvétele, tárolása, nyilvántartása, átadásra való előkészítése; után- és hátraszállítások (sebesült kiürítések) előkészítése és végrehajtása; a hadosztály naponkénti kenyérszükségletének előállítására; valamint az anyagok átadásával, átvételével és csoportosításával kapcsolatos rakodási munkálatok biztosítása.

Az ellátó zászlóalj így rendeltetésének megfelelően képes folyamatosan napi egy-kétszeri áttelepítéssel - követni az ellátandó csapatokat; bármely helyzetben - különböző harc-tevékenységek, évszakok, napszakok, sajátos időjárás- és terepviszonyok között - a kellő időben és helyen, a szükséges mennyiségben biztosítani a csapatok anyagellátását.

Szervezete és állomány képessé teszi: az anyagok várható felhasználás szerinti csoportosítására; szükség-szerű és váratlan anyag- és szállítóeszköz manőverek végrehajtására; kisebb ellenséges csoportok támadásai elhárítására; ACSÁS következményei felszámolására; valamint a védelmi rendszabályok gyors és rugalmas alkalmazására.

Az ellátó zászlóalj - gépesített lövés, illetve harckocsi hadosztály anyagi biztosítása megvalósítása érdekében - az előljáró parancsa, intézkedése szerint *végeznie kell*:

- a tervezett útvonalak és az ellátó egység tevékenységi körleteinek felderítését, előkészítő-berendező-bevezető csoportok kijelölését és alkalmazását;

- a szervezetszerű hadtápegységek, a z. előtt álló feladatokra való felkészítését;

- az ellátó egység meneténck, telepítésének és áttelepítésének előkészítését és végrehajtását;

- a hadosztály sávjában kijelölt és a műszaki csapatok által előkészített után- és hátraszállítási utak berendezését és kisebb karbantartását;

- a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, őrzés-védelem megszervezését és a kapcsolatos rendszabályok foganatosítását;

- a lőszerke, üzemanyagok. élelem, harci-technikai és más anyagok átvételét, tárolását, karbantartását, nyilvántartását, előkészítését (rendezését, szükség szerinti átcsoportosítását) és kiadását;

- a rakodási-málházási (belső anyagmozgatások) előkészítését (szükségszerű helyi rakodó erők feladatra való felkészítését), a munkák szervezését és irányítását;

- az előljáró szállítmányai fogadását és bevezetését;

- az alárendeltek vételezése előkészítését, fogadását, belső irányítását és továbbítását;

- az anyagi eszközök kiszállításai előkészítését és végrehajtását;

- a sebesültek, betegek részarányos kiürítési feladatai, valamint a zsákmány és javításra szoruló eszközök hátraszállításának előkészítését és lefolytatását;

- a szállítmányok szükségszerű kísérését és mindenoldalú biztosítását;

- a személyi és technikai állomány, valamint az anyagi készletek elleneséges csapásoktól való kivonását, megóvását;

- a hadosztály állománya utáni kenyérszükségletek naponkénti előállítását;

- a csapatok katonai kereskedelmi cikkekkel, kantine áruval való folyamatos ellátását; végül

- az ellátó zászlóalj állománya alkalmazásának, váltásának (pihentetésének) megszervezését, irányítását és ellenőrzését; az állomány életéhez és tevékenységéhez anyagi technikai és egészségügyi ellátását.

E feladatok felsorolása mellett rögzíteni kívánjuk, hogy a dandár és ezred kötelékébe szervezett ellátó századok komplex tevékenysége és feladata – a kenyérsütés és a közúti biztosítással kapcsolatos feladatok kivételével – értelem szerűen, méreteiben csökkentetten megegyezik a hadosztály ellátó zászlóalj feladatával és tevékenységével.

Az ellátó zászlóalj *funkcionális szervei rendeltetésüknek, feladatuknak megfelelően* kerültek kialakításra, mint azt a szervezésük is jól mutatja. Nem kívánunk azon szervekkel foglalkozni, melyek feladatai teljesen egyértelműek. A parancsnokhelyettesek a Szolgálati Szabályzatban rögzítettek szerint szolgálati előljáróik a teljes személyi állománynak, szakmailag csak a közvetlen – a z. biztosítására szervezett – szerveknek, aleggységeknek. Így például egy konkrét példát tekintve a ZPK HTPH a hadosztály mozgókészletét tároló üzemanyag-raktár vezetőjének nem adhat szakmai intézkedést, mivel az a ho. üza. szolgálat főnökének közvetlen szakmai irányítása alatt áll. Ugyanez áll a többi raktár, illetve aleggységek esetében is.

Röviden összefoglalnánk a csak azon beosztásokra vonatkozó feladatokat, melyekre nézve az eddigiek során viták alakultak ki, az egységes szemlélet kialakítása érdekében.

a) *A zászlóaljparancsnok* egyszemélyi katonai vezető, az anyagi biztosítás végrehajtására szóló elhatározását a HOPK HTPH HADTÁPINTÉZKEDÉSE, valamint az ehhez csatolt szakmai intézkedések, szállítási tervfeladatok, anyagelosztók és utalványok – vagyis *egycsatornás rendszerben* – hozza meg.

b) *Zászlóaljparancsnok-helyettes* (ZPK szállítási helyettese), mint első helyettes a ZPK távollétében teljeskörűen helyettesíti. Szakmai feladatát a szállítási – és az ehhez kötődő rakodási feladatok végrehajtásához szervezi a ZPK-nak tett és jóváhagyott elgondolás szerint. – Teljes felelősséggel irányítja a törzsbe beosztott szállító tiszt, a diszpécser szolgálat, a szállító és a rakodó alegységek munkáját.

c) *Zászlóalj-törzsfőnök* a ZPK elhatározásának megfelelően koordinálja valamennyi szolgálat tevékenységét az elhatározás előkészítéséhez, illetve annak formába öntésében, parancsban és intézkedésekben való megjelenítésében. Ennek érdekében szervezi a törzsbe beosztottak munkáját is. Közvetlen szervezője az ellátó zászlóalj telepítésének, áttelepítésének, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, őrzés-védelem, a híradás és forgalomszabályozás, a szállítmányok kísérése feladatainak; valamint a hadműveleti ügyeleti és a diszpécser szolgálat ellátásának; irányítója az ezek végrehajtására szervezett alegységeknek.

d) *Tároló-századparancsnok* a hadosztály raktárak vezetőinek szolgálati előjárója, a ZPK parancsának megfelelően részt vesz a raktárak tevékenységére vonatkozó elgondolás, elhatározás kialakításában; a végrehajtás munkájának segítségével, ellenőrzésében; az ellátó zászlóalj *áttelepítésével* kapcsolatos feladatok végrehajtásában.

E beosztásnál hozzá kell fűznöm azt, hogy a raktárak feladatai megszabását nem a tároló-századparancsnoki áttételen keresztül tartjuk célszerűnek. Ez késlelteti, bonyolítja az egyébként is nagy területen elhelyezkedő 8 raktár vezetőjének a feladat lejjuttatását.

Néhány mondatban összefoglalnánk a törzs új szervezet szerinti telepítése tapasztalati követelményeit a funkcionális feladatoknak megfelelően.

Az ellátó zászlóalj parancsnoksága és törzse tekintetében az alábbi csoportosítás látszik célszerűnek:

- I. ZPK, ZPK H
- II. ZPK POLH + pol. apparátus, z. elhárító tiszt;
- III. ZPK TECHNH + technikai szolgálat beosztottjai;
- IV. ZPK HTPH + szolg. ág. vezetők, z. vez. orvos;
- V. Z TÖF, száll. ti., hdm. ti., tár. szdpk., ügyv. vez.;
- VI. Z diszp. szolg., hír. szpk.

A szállító alegységek és a raktárak esetében a három szállító századnak megfelelően közös körletben elhelyezve, a szdpk.-ok felelnek telepítési, őrzés-védelmi rendszabályok, a katonai rend és fegyelem megszervezéséért és végrehajtásáért.

- I. 1. szd. + FVR
- II. 2. szd. + ÜZAR
- III. 3. szd. + egyéb raktárak (a TS az ÉLMR-hoz közel, a KKB a ruh. raktárral együtt).

2. Az ellátó zászlóalj alkalmazásának, vezetésének rendje

Az ellátó zászlóalj *alkalmazása* módszerét tekintve a ho. részére megszabott feladatoktól függően, sokrétűen változó lehet.

A hadosztály helyét, szerepét és feladatát tekintve más lesz az ellátó zászlóalj alkalmazása:

a) A ho. nagy mélységből való előrevonásakor (az üza. szállítóeszközök beosztásra kerülnek az egységek menetrendjébe, az elló. z. maga is két menetvonalon megosztva menetel);

b) A menetből történő harcbevételkor – támadóharc esetén –, irányokban való ténykedéskor az egységek anyagi eszközökkel terhelt szállító eszközökkel lehetnek megerősítve.

c) A fővédőöv, illetve a megerősített körletek áttörésénél (a nagymérvű tűz előkészítés biztosítására alapvetően lőszerkészletekkel HTP I. lépcső kerül kikülönítésre).

d) Védelemben való átmenet esetén a harcokocsi-veszélyes irányok lezárásához – a mű. z. műszaki anyaggal terhelt szállítóeszközöket kaphat megerősítésül.

e) A tömeges atomcsapás következményei felszámolása esetén a szállítóeszközökön levő anyagokat – a földre ürítve, részt vehetnek a mentési munkálatok végrehajtásában.

E néhány főbb, alapvetően a harctevékenység során előfordulható változatok szerint érzékeltethető, hogy az ellátó z. állománya más-más megosztásban, összetételben, irányban sajátos feladat szerint kerülhet alkalmazásra.

Az is kialakult a htp. biztosítás általános elvei szerint, hogy az I. lépcsőben, fő irányban ténykedő hadosztályok részére a HDS a saját eszközeivel szállít ki. A második lépcsőben levők rendszerint vételeznek.

A vételezésre bevont hadosztályok esetében is módszerében más-más az elló. z. feladata, ha MB raktáraiból, K/Á-okról, K/K-ekről, illetve területi raktárakból kell megoldani (forduló távolságok, rakodóerő biztosítása).

Az ellátó zászlóaljparancsnoknak és törzsének a parancsnoki munka során minden esetben mérlegelnie kell aszerint, hogy a hadosztály milyen feladat végrehajtására kapott parancsot.

Mint már kitértem rá, a zászlóalj vezetése egyszemélyi parancsnoki felelőség alapján – az előljáró PK HTPH *egycsatornás* vezetési rendszeréhez illeszkedő – egycsatornás feladatmegszabás a zászlóalj állományába tartozó szervek és alegységek tevékenységére.

Az ellátó zászlóalj vezetéséhez alapul szolgálnak

- a hadosztály harcadata és megvívásának körülményei;
- a HOPK HTPH hadtáptétekezése;
- a ho. fn.-i és htp. szolgálatiág-főnökök szakmai intézkedései, szállítási tervfeladatai, anyagelosztók és utalványok (mint a htp. intézkedés mellékletei);
- az ellátó zászlóalj feltöltöttsége, technikai állapota, szállítási, sütési, rakodási kapacitása, anyagkészleteinek szintje;
- a híradás-összeköttetés lehetőségei.

Lényeges kérdés a z. vezetése folyamatossága, szervezethez való tekintetében, hogy az előjáró PK HTPH idejében, a (konkrét szállítmányok útbaindítása) végrehajtás kezdete előtt legalább 6 órával előbb megszabja a feladatokat. Ezt megelőzően a már ismert és konkrét adatok birtokában előzetes intézkedések is – a párhuzamos tevékenység biztosítása érdekében – kiadásra kell, hogy kerüljenek. *Célszerű megoldásnak* tartjuk, ha az ellő. ZPK helyettese, esetleg a száll. tervező tiszt is bevonásra kerül az anyagi biztosítás-szállítás tervezőmunkába az előjáró htp. törzsébe. Így a z. feladatait módjuk lesz meneközben, teljes részletességgel megismerni, ennek birtokában visszatérésük után a végrehajtást illetően a ZPK-ának javaslatot tenni.

Jó módszernek tartjuk azt is, ha az előjáró PK HTPH arról kíván meggyőződni, hogy az ellátó ZPK-a a követelmények szerint szervezte-e meg az anyagi biztosítás feladatai végrehajtását, személyesen, vagy kijelölt más személy részli vesz a ZPK elhatározásának kihirdetésén.

Először is tekintsük át azt, hogy mit tartalmazzon az előjáró PK HTPH által a zászlóalj felé kiadott intézkedése. Fontos ezt annál is inkább tisztázunk, mivel tapasztalatunk szerint ahány hadosztálygyakorlat került lefolytatásra, az ellátó zászlóaljparancsnokok annyiféle szerkezetű és tartalmú, részletes, vagy szűkszavú intézkedést kaptak.

Véleményünk szerint a HTP INTÉZKEDÉS tartalmazza röviden és érthetően, a végrehajtás szervezéséhez elegendő mértékben:

1. A ho. általános feladatát, és sávhatarait, az ellenség azon adataival, amely az ellátó zászlóalj feladatai végrehajtása során közvetlenül érintik.

2. A htp. főerőkifejtése, mely csapatok érdekében történik.

3. Az ellátó zászlóalj alkalmazására vonatkozó feladatokat a végrehajtás határidejével;

a) alárendeltek anyagokkal, száll. eszközökkel való megerősítését,

b) ellő. z. állományának megosztását,

c) saját eszközökkel való kiszállítási feladatok rendjét,

d) alárendeltek vételezési rendjét,

e) előjáró kiszállításait,

f) előjárónál történő vételezéseket,

g) TS alkalmazását, sütési feladatait.

4. Az anyagátadás-átvétel felelősségét és módját TP-ok AP-ok meghatározásával.

A HDS és a ho. berendezett útjai, DP és EÁP-ok helyeivel, a közlekedés rendszabályaival. A ho. utak berendezésével, karbantartásával kapcsolatos feladatokat.

5. Az ello. z. telepítésével, áttelepítésével kapcsolatos feladatokat.

6. A szállítmány kísérés, töpfe. elleni védelem, őrzés-védelem általánostól eltérő rendszabályai.

7. Az ello. z. saját fogyasztására, anyagok kiutalására, készletképzésére, technikai és egészségügyi biztosítására vonatkozó adatok.

8. A HVP települése, tervezett áttelepülése adatait, összekötetés és a jelentések felterjesztésére utaló adatokat, a vezetés rendjét.

Visszatérő és jelenleg is sok problémát okoz a végrehajtó egységek számára az az általános hiányosság, mely szerint a HTPH intézkedése és a szakmai intézkedésekben az adatok eltérőek (hosszas egyeztetést von maga után). Egyes fegyvernemek, de htp. alárendeltségű szolgálatág-főnökök szakmai intézkedésekben kiszállításokat határoznak meg (FV, ŰZA, ÉLM), még szerencsés a helyzet, ha a szállítási tervfeladatban foglaltakkal megegyezik. Ez nem az anyagi szolgálatok hatásköre. Ezt az összevisszaságot a HOPK HTPH-eknek egyértelműen le kell rendezniök.

A ZPK elgondolása, elhatározása, parancsa feltétlenül alá van rendelve a HOPK HTPH intézkedésében megszabottaknak. Elhatározása ebben az értelemben és lényegében be van korlátozva, végeredményben a megszabott feladatokat meg kell személyesíteni, pontosítani szükséges az erőket és eszközöket mind az alapfeladatokat, mind azok biztosítását végzők, végrehajtók számára, a felelősök, a reszort feladatokat végzők és a részletezett időnormákat illetően.

A z. által kidolgozandó, vezetendő főbb okmányokként az alábbiakat tartjuk szükségesnek.

a) *Alapokmányokként:*

- ello. z. alkalmazási terve,
- ello. z. pk. komendáns parancsa,
- ello. z. töpfe. elleni és őrzés-védelmének terve,
- ello. ZPK menetparancsa,
- ello. ZPK parancsa a napi anyagi biztosítási feladatok végrehajtására,
- ello. ZPK munkatérképe,
- oszlop-menetlevél,
- ello. ZPK napi szakmai jelentése,
- diszpécser napló.

b) *Kisegítő okmányokként:*

- helyzetnyilvántartó térkép,
- szállítótér kartonos nyilvántartása,
- raktárak cikkenként és gépjárműenkénti ag. nyilvántartása,
- operatív terv a rakományok átcsoportosítására,
- terv a K/Á-ra érkezett anyagok elszállítására,
- terv a rakodó erők alkalmazására,
- terv az AÁP berendezésére és működésére.

3. Az eliótó z. munkájának megszervezése és lefolytatása a különböző szállítási feladatok végrehajtásában

a) *Utánszállítások előkészítése, szállítmányok kialakítása, beszerelése*

A szállítási teljesítmény a végrehajtás munkálatai szervezettségétől, gyorsaságától függ. Ennek érdekében mind a szállító alegységek, mind a raktárak állományának szoros együttműködésben kell kapcsolatos feladataikat megoldaniuk.

A ZPK parancsában a szállítások előkészítéséhez meg kell határozni a vonatkozó szállítmányszámokat, a szállító oszlop pk. nevét, rendfokozatát, a besorolások helyét és idejét, szállítás határidőit, a hátraszállítás és beérkezés feladatait, a járművek és a személyi állomány biztosításával (ellátásával, a járművek előkészítésével) kapcsolatos rendszabályokat. Ezek alapján kell a végrehajtásban együttműködő szerveknek elvégezniük a kölcsönösen szükséges egyeztetéseket.

A szállítások közvetlen előkészítése a szállítási tervfeladatban, illetve az ezzel megegyező anyagelosztók (utalványok) adatai szerint történik. A munkálatok végrehajtása kezdődhet az alárendeltek, közvetlen csapatok vételezésével, vagy a kiszállítások előkészítésével, vagy mindkettő párhuzamos végrehajtásával. Tovább növeli a feladatukat az előjáró eszközeivel kiszállított anyagok időben is átfedett átvételének megszervezése és lebonyolítása.

A kiszállításokra és raktárakban folyó anyagvételezésekre való felkészülés fontos feltételét képezi a raktárvezetők által, a járművek forgalmi rendszámoként felfektetett cikkszám és mennyiség anyagkészlet kimutatás. Ez alapján lehet a jármű egyedeket terheltségük alapján az egyes szállítmányokhoz kijelölni.

Amennyiben a járművekre málházott ag. készletek cikkszám és mennyiség tekintetében nem felelnek meg a kiszállítás követelményeinek, azokat szükség szerint – operatív tervkmányon való előzetes számvetés alapján – át kell rendezni (málházni).

A szállító aegységek a járművek egymáshoz való mozgatását a szállítmány kicsoportosításának helyére való irányítását végezzék.

A szállítmányrészek kialakítása, ellenőrzése és átadása után, a járműcsoportokat vezessék fel a vonatkozó besorolási pontokra és a meghatározott határidőre, adják át azokat a kijelölt szállító oszlopparancsnokok részére.

Amennyiben a raktárak a saját anyagaikhoz átadó szakközeget biztosítanak az oszlopparancsnok csupán az utalvány adatait egyeztesse illetékesség-azonosítás céljából.

Az oszlopparancsnok a besorolás végeztével adja ki menetparancsát, majd kezdje meg menetét, feladatának végrehajtását.

Itt ki kell térnem az anyagi szerveknél kialakított, de hadi körülmények között nem megoldható gyakorlatra. Eszerint a beállított jelképes napi szállítások során (napi 1–2 eset) a raktárvezetők személyesen kísérik az anyagot. Ha napi átlagban a ho. esetében 8–10 oszlop végez egy időben után-, hátraszállítási feladatot, vételezéseket, párhuzamosan az alárendeltek is vételeznek, kézzelfogható, hogy ennek megoldása lehetetlen. Bele kell nyugodni abba, hogy az oszlopparancsnokok az utalvány és a gépkocsikra kiadott rakodási jegyek alapján veszik és adják át a szállítmányokat.

b) Raktáraknál történő vételezések lefolytatása

Az előjáró HTPH intézkedésének megfelelően a hadosztály vételezései történhetnek a MB-on, K/Á-on, K/K-ben (TEBR vagy TEB-en), vagy területi raktárakban, illetve az alárendeltek esetében a saját raktárakban.

A szállításokat az oszlopok végrehajthatják korábbi kiszállítások után második fordulóként, vagy a saját raktárakban történt vételezésekkel leürített jár-

művekből szervezett oszlopokkal az ellátó z. területére, vagy az előjárótól közvetlenül az alárendeltek felé kiszállításokat végezve.

A raktáraknál történő vételezésekre való felkészülés is komplex, egymásba kapcsolódó feladatot képez, mely a szállító alegységek és a raktárak együttes, összehangolt tevékenységét követeli meg.

Amennyiben az előjáró raktáraiban vételezett anyagot, vagy azok egy részét közvetlenül az alárendeltek részére kell kiszállítani, a raktárak állományából szakközeget kell az oszlop állományába kijelölni, akinek feladata lesz az anyagok átvétele során biztosítani a kiszállításra kerülő anyagok címzettek szerinti elosztását, könnyű átadhatóságát.

A raktárak feladatát képezi, az egyes vételezők szerint meghatározni, hogy az oszlopok mely tárolási részlegnél (csoportnál) végezzék el a rakodásokat, az e célra kiállított járműcsoportoknál. Az anyag átadásáért felelős személyeket a munkák irányításával kapcsolatos feladataikra el kell igazítani, részükre a vonatkozó okmányokat át kell adni.

A vételező csapatok érkező oszlopaikat a torlódások elkerülése érdekében feszesen szervezett belső forgalomszabályozással kell az érkezés, a rakodások megkezdésének lehetősége és a feladat végrehajtásának körülményei szerint folyamatosan a várakozó, a rakodó, illetve gyülekező helyekre irányítani.

c) Az előjáró kiszállításainak fogadása

A HDS által szervezett és végzett kiszállítások fogadását, bevezetését a honak kell megszervezni és az intézkedésben foglaltak szerint (rakodás biztosítása, időnorma) kell lebonyolítani.

Az anyagok fogadásának megszervezését az elló. z. települési körletén belül, vagy közvetlen közelében arra alkalmas helyen kell előkészíteni, ahová az üres, majd leürítésre kerülő járműveket folyamatosan át kell irányítani és az átvétel terve szerint a helyeikre beállítani. Célszerű e feladat végrehajtására felelősként a tároló szdpk.-ot kijelölni, aki a feladat előkészítése során az előjáró utasításai szerint határozza meg:

- VÁK, a TP után itt kell a végrehajtást egyeztetni!
- az anyagátvétel pontos területét, a forgalmi rendszerét, ezen belül az egyes anyagfajták árvételének területeit;
- az őrzés-védelem foganatosítandó rendszabályait;
- a várakozó és gyülekezőhelyeket, a forgalomirányítás rendjét, résztvevőit, feladatait;
- a rakodó erők és eszközök állományát, biztosító alegységét, alkalmazásuk rendjét, valamint
- az átvétel után, a járművek raktárakba való továbbításának (menetének) rendjét.

Több alkalommal tapasztalhattuk, hogy e kérdésben nincs kellő előrelátás és szervezethez. Emiatt a raktáraknál egy időben jelennek meg az alárendeltek vételezni, az előjáró kiszállító oszlopaik, nem egyszer összekeveredve, a raktárak állománya megzavarodik, munkáját csak nagy idővesztéssel és sok veszéllyel tudja elvégezni.

Az elló. zászlóalj fontos feladatát képező szállítási feladatai főbb területeinek csupán távirati stílusban felvázolt munkaszervezési mozzanatai is bizonyít-

ják, hogy a z. törzse tevékenységét aprólékos, átgondolt, mindenre kiterjedő intézkedések, idejében megszabott feladatok kiadása kell, hogy képezze.

A szállítmányok mindenoldalú biztosítására nem térünk ki, e kérdéseket a rendelkezésre álló utasításaink, segédleteink módszereit tekintve részletesen tárgyalják.

A bemutatót követő felszólalások során kialakult vita, illetve a bemutatott anyag kérdései lezárásaként – az egységes elvek, az egységes értelmezés és módszertan biztosítása érdekében az alábbiakat célszerű figyelembe venni:

Az ellő. ZPK H (száll. szakm. számú) és a száll. tiszt vegyen részt a gyakorlatok során a ho. htp. törzsben (száll. szolg. f. mellett) az anyagi biztosítás (ellátás-szállítás) feladatai tervező munkájában. Ennek befejező aktusaként a HOPK HTPH az ellő. szpk-a felé adjon ki szóban előzetes intézkedést. Ezek alapján kezdje meg a ZPK és törzse a munkagrafikon szerinti tevékenységét. Munkájuk során a figyelmet a legkorábban végrehajtandó feladatra összpontosítsák.

Az ellátó z. törzse belső munkacsoportjai kialakítását és alkalmazását az itt bemutatott módon végezzék. A z. diszpécser szolgálata a z. TÖF közvetlen alárendeltségében és irányítása mellett – a PKH (szállító) szakmai követelményei szerint végezze munkáját. Tartson folyamatos összeköttetést a szállító századok diszpécser szolgálataival, az ör-rakodószázaddal és a Tábori Sütődével.

A tároló század parancsnoka a munka megszervezése – a ZPK elgondolása, elhatározása kialakításának időszakában a z. törzsében –, a továbbiakban a raktárvezetők munkájának ellenőrzése, segítése érdekében a raktáraknál tartózkodjon.

Szállító oszlopparancsnokokat célszerűen a szállító szakasz – fontosabb és nagyobb volumenű szállításokra – a szállítószázad-parancsnokokat kell kijelölni.

A háborús feladatokra való felkészítés eredményessége érdekében a raktárvezetők tevékenységének megalapozását a jövőben célirányosabban, következetesebben kell biztosítani. Ennek érdekében a szakharcászati komplex foglalkozásokon, szakmai feladatok beállításával a szállító századparancsnokokkal együttműködve, közösen gyakoroljanak.

A ho. htp. folyamatos előremozgása a harcnap folyamán többnyire szükségtelen. A napközbeni kiszállítások alapvetően csak a tüzelőállásokba átadandó lőszerre, kivételes esetekben legfeljebb műszaki anyagokra korlátozódik.

A TS – az új sütőrészlegekkel (4/6 kemence), valamint a bevezetett gyorsított sütési eljárás mellett – napközben nem kerül előrevonásra, annál is inkább, mivel az előkészítő (kovászoló-dagasztó) részleg áttelepítése indokolatlan, másrészt a sátrak sem bonthatóak.

Így a TS az áttelepítések során az esetek többségében együtt mozoghat az ellő. z. erőivel. Amennyiben ez időben nem esik egybe, a ZPK parancsa szerint a sütés befejezése után – a megszabott útvonalon – önálló menetet hajt végre a felzárkózáshoz.

Az AÁP-ok alkalmazását illetően ismételten rögzíteni kívánom: csak akkor, és csak olyan mértékben szükséges e formát, módszert alkalmazni, amennyiben ezt a célszerűség is indokoltá teszi.

A találgatópontok kijelölését minden alkalmazott szállítási módnál lényegesnek tartom. Igen lényeges ez az előljáró oszlopainak alárendeltek által való anyag átadás-átvételi területre való szervezett gyors bevezetése érdekében.

Az elmúlt évi őszi htp. rendszergyakorlat során vezettük be, és azóta rendtartásnak tekintjük, az alárendeltek, főleg a hds.-közvetlen csapatok MB raktáraiba való vételezések állandó idejének meghatározását. A kiindulás alapjául azt vettük figyelembe, hogy a II. lépcső hadosztályok, tü. csapatok, egyéb közvetlenek, illetve hds. htp. csapatok mikor képesek a saját anyagaik átvételére, az anyagszükséglet tömege szerint mennyi időmennyiség alatt lehetséges részükre az anyag kiadását lebonyolítani, melyhez számításba vettük az MB napi áttelepítésének időszükségletét is.

A hadosztályok hadtápjainál – a HDS-hez hasonlóan – szintén ki kell alakítani a vételezések állandó rendjét, mely módszerrel meggyorsítható a tervező munka, szervezeten bonyolítható a végrehajtás tevékenysége mind az alárendeltek, közvetlenek, mind az ellő. z. munkája tekintetében.

„TAVASZ-75” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat tapasztalatai

MN 5232 Hadtáptörzs

A „TAVASZ-75” fedőnevű gyakorlat kiemelt oktatási kérdését képezte a hadsereg átcsoportosítása, hadművelleti szétbontakozása és határbiztosítás hadtápbiztosításának megtervezése, megszervezése.

A gyakorlat előkészítésével és levezetésével kapcsolatosan újszerű körülményként jelentkezett, hogy a hadsereg hadtáptörzs „M” állománnyal együtt oldotta meg feladatait, ami lehetővé tette a szolgálati ágak szaktevékenységének mélyrehatóbb gyakoroltatását. Újszerű volt továbbá, hogy a gyakorlat kidolgozásában és levezetésében is résztvettünk.

A gyakorlat kidolgozása és levezetése során ésszerű takarékosági szempontok is érvényesültek, amely egyebek között az áttelepülési távolságok csökkentésében jutott kifejezésre.

Első ízben került sor az ügyészség és bíróság települési körletének berendezésére és az állomány felkészítésére a HVP-on történő működésre.

A gyakorlat végrehajtása során néhány oktatási kérdés feldolgozása is újszerűen jelentkezett. Ezek közül külön is ki kell emelni a hadtápbiztosítás, a nagytömegű lőszer utánszállításának – különös tekintettel a különböző időben végrehajtott áttörésre – a hadsereg állományában harcoló szövetséges csapatok hadtápbiztosításának, a nagymélységű biztosítási öv leküzdéséből fakadó hadtápfeladatok megoldásának kérdéseit.

A gyakorlaton e kérdések feldolgozása során szerzett tapasztalatainkat a következőkben összegezhetjük.

1. A hadművelleti szétbontakozás, határbiztosítás hadtápbiztosításának megszervezése

A határbiztosítás – mint harccal kapcsolatos tevékenység – addig tart, míg támadó, vagy esetenként védő harctevékenységbe nem megy át. Ebből kell kiindulni a határbiztosítást végző csapatok hadtápbiztosításának megszervezésénél. Mivel a határbiztosítási feladatból – az esetek többségében – a támadóharc várható, a határbiztosító erők hadtápját a támadó-harcfeladat végrehajtásához kell megszervezni, szem előtt tartva azt a követelményt, hogy a határátlépésnél felhasználásra kerülő anyagok felhamozáásával biztosítva legyen a mozgó és kiegészítő készletek teljes megléte. Ennek egyik módja az, amikor a

legszükségesebb anyagokat a határbiztosítást végző csapatok körleteiben, tüzelőállásokban földre rakva felhalmozzuk. Tapasztalataink alapján a határátlépés tüzelőkészítéséhez és esetenként a határ körzetében vívott harc tűztámogatásához szükséges tüzéségi lőszerkészlet a határbiztosításra kirendelt tüzérezred tüzelőállás körleteiben felhalmozható. A felhalmozásra kerülő lőszer mennyiséget mindig az adott konkrét körülmények határozzák meg. Megítélésünk szerint tüzéségi lőszerből ez a mennyiség mintegy 0,3–0,5 javadalmazás lehet.

A biztosítás egyik változataként célszerű az ezred és a hadosztály raktárakban levő 0,1, illetve 0,2 javadalmazás tüzéségi lőszerkészletet az első ütemben kiszállítani és a TÁS körletében földre rakni. A leürült szállító eszközökre a rendelkezésre álló ellátó helyekről – ezek lehetnek HECS-ek, KÁ-ok – újra fel kell venni a 0,1, illetve 0,2 javadalmazás készletet és ezeket a készleteket újból a határbiztosító erőkhöz célszerű beosztani. Az ilyen változattal végrehajtott tüzéségi lőszer felhalmozásával a határbiztosításban részt vevő tüzérezred készlete a következőképpen alakul.

Van: a lövegnél – ütegnél 1 ja. MK + 0,2 javadalmazás kiegészítő készlet (HKSZ szerint);

földre rakva a TÁS-ban: az e. MK-e 0,1 ja + a HOR MK-e 0,2 javadalmazás.

Összesen: 0,3 javadalmazás.

A földre rakás után újból megemelve és besorolva szállító eszközön 0,3 javadalmazás (ezredtől 0,1, hadosztálytól 0,2).

Mindösszesen rendelkezésre áll a felbasználóknál 1,8 javadalmazás.

Ehhez még hozzá számolhatjuk a hadsereg készletéből a hadosztály hadtáphoz – esetenként az ezred hadtáphoz – besorolható 0,2 javadalmazás lőszer – ez célszerű azért is, mert a leürítést így meggyorsítjuk. Így végső soron mintegy 2 javadalmazás lőszer halmozható fel a csapattagozatban.

A tüzéségi lőszer ilyen formában történő felhalmozása jelentősen csökkenti a hadművelet első napján jelentkező szállítási feszültséget.

A határbiztosítást végző csapatok egészségügyi biztosításánál arra kell törekedni, hogy a szervezetszerű és megerősítésül adott egészségügyi erők minél később kerüljenek szétbontakoztatásra. Ezt lehetővé teszi a várható egészségügyi veszteség alakulása és az, hogy a rendelkezésre álló vegyes kórházi alap kórházai már ebben az időben igénybe vehetők. Lényegében tehát a határbiztosítás időszakában és a határmenti körzetekben folyó harc alatt az egészségügyi kiürítésre kell az erőket összpontosítani. Ehhez elegendő az ezred típusú segélyhelyek részleges telepítése (kötöző gépkocsi). Így az egészségügyi erők zöme megőrizhető az áttörés, illetve az erőrendszerek leküzdése során jelentkező tömeges sérülési göcök felszámolásához.

A fentiekből is jól érzékelhető, hogy a határbiztosítás időszakában végrehajtott hadtáp tevékenységet nem választhatjuk el a hadsereg csapatai várható alkalmazásától. Előrelátható módon törekedni kell ebben az időszakban a támadó tevékenységhez szükséges anyagi készletek felhalmozására, a szükséges hadtáp feltételek megerősítésére.

A határőr kerületekkel való együttműködés vizsgálatokor abból kell kiindulni, hogy az együttműködést a határőr kerületek és a magasabbegységek hadtáp-törzsei valósítják meg. A határőr csapatok ellátása a határbiztosítás időszakában

alapvetően nem változik. Mindez mellett a kialakult helyzetből függően sor kerülhet a határőr-őrök, kisebb határőr alegységek ellátási utalására. Például: egy-egy határszakasz lezárását közösen végző honvéd és határőr alegység között. A lőszerrel történő ellátásukat a hadsereg ellátási rendszerében kell biztosítani.

2. A FRONT első lépcsőjében levő összefegyvernemi hadsereg első támadó hadművelete hadtápbiztosításának megtervezése, megszervezése

A gyakorlaton – figyelembe véve az új osztrák védelmi koncepciót – újszerűen jelentkezett az áttörés végrehajtása. Addig míg a dunavölgyi hadműveleti irányban az áttöréssel már az első nap számoltunk a Gráz–Klagenfurt-i irányban az áttörésre csak a hadművelet második napján került sor. E körülmények hatásaként az áttörés lőszer szükségletének biztosítása két ütemben jelentkezett és mindkét ütemben jelentős szállítási feladat elé állította a hadtápszolgálatot. A gyakorlatra egyébként is jellemző volt a korábbinál lényegesen magasabb anyagfelhasználás, ami elsősorban a megnövekedett lőszer – ezenbelül is a tüzérségi lőszer – felhasználásából adódott.

Az előzőekben vázoltuk a határátlépéshez szükséges lőszerbiztosítás egy lehetséges módozatát. A gondolatot tovább folytatva a várható fogyást figyelembe véve az utánszállítások megszervezésének egy változata a következő lehet. Kiindulva abból, hogy az áttörés végrehajtásához mintegy 2,3–2,5 ja. tüzérségi lőszer felhasználása várható, ugyanakkor az áttörés végrehajtása után a csapatoknak rendelkezniük kell 0,5–0,7 ja. tüzérségi lőszerkészlettel. Tehát az áttörés tüzérségi lőszerüksége 2,8–3,2 javadalmazás körül alakul ki. (Szükséglet = fogyást + elrendelt készlet.) Először is nézzük meg a biztosítás lehetőségeit. Az áttörés terepszakaszához való kiérkezés időszakában a határátlépéskor és az erődrendszerek leküzdése során felhasznált tüzérségi lőszer mennyisége a tüzérség elé állított feladatok függvényében különböző lehet és a gyakorlati tapasztalatok figyelembevételével elérheti az 1,2–1,5 javadalmazást. Ha figyelembe vesszük a határátlépéskor meglévő mintegy 2 javadalmazás készletet, akkor egyértelmű az, hogy az áttörés megkezdésére jelentős mennyiségű lőszer kiszállítási igény (mintegy 2–2,5 javadalmazás) jelentkezik. Ez a nagymennyiségű tüzérségi lőszer kiszállítása csak a szállító eszközök koncentrált felhasználásával biztosítható. Mindez azt igazolja, hogy ilyen körülmények között feltétlenül szükséges a harc megvívásához kevésbé használatos anyagok földre rakása és a felszabadult szállító eszközök lőszer utánszállításra történő bevonása. Felvetődik a kérdés, milyen anyagot és hol célszerű földre rakni?

A végrehajtott gyakorlaton a földre rakandó anyagok milyenségére nem végeztünk konkrét számvetést. Megítélésünk szerint szóba kerülhet minden olyan anyag földre rakása – beleértve a pc. gjmű. anyagot is –, amely anyagnak az esetleges utánszállítása az alárendelték szállító eszközeinek bevonásával történhet. (A pc. gjmű. anyagot külön is kiemelten, mivel a jóváhagyott technikai biztosítási terv szerint a hadsereg javító-vontató egységek a hadművelet első és második napján nem mozdultak előre.) A másik kérdés az, hogy hol célszerű az anyagok földre rakása. A gyakorlaton ezt a manővert a Mozgó Bázis első nap végén tervezett települési helyére terveztük végrehajtani. Mind ezzel azt próbáltuk elérni, hogy a szállítási feladatok feszültsége miatt beállt szükséghelyzetben sem szakadjon le az anyag a harcoló csapatoktól.

A hadsereg hadtáp eszközeivel való ilyen manőver szükségszerű és mindenképpen indokolt. A hadsereg előtt álló feladat – történetesen az, hogy más-más időben történt az áttörés végrehajtása – egyben azt is jelentette, hogy a szállítási feszültség nemcsak az első, hanem az azt követő hadművelati napon is jelentkezett. Ez a körülmény feltételezte a szállítások megszakítás nélküli megvalósítását, ugyanakkor erőteljesen felveti a szállító gépkocsivezetők leterheltségének problémáját. (Miatán a napi szállítások végrehajtásában a szállítóeszközök zöme részt vesz, nincs lehetőség arra, hogy a nap során kevésbé igénybe vett gépjárművezetőkkel cseréljük le az állandó mozgásban levő gépjárművek vezetőit.) A probléma további elemzése szükséges úgy a szállítótér, mint a gépkocsivezető állomány növelésének számszerű bizonyítására. (A látható feszültséget bizonyos vonatkozásban enyhíti az a körülmény, hogy az áttörés végrehajtásában nem minden magasabbegység vesz részt, így a hadsereg készletei bizonyos mértékig koncentrálódnak.) Megoldásként számításba vehető a TEB (FRONT) szállító eszközeinek, az áttörés lőszerszükségleteinek biztosítása érdekében történő felhasználása is, egészen a csapattagozatig.

A hadsereg állományában harcoló szövetséges csapatok ellátásának kérdését az EFE 011. sz. Parancsa szabályozza, mely szerint: „A hadművellet előkészítése során és folyamán a koalíciós hadsereg állományában – a saját ellátó bázisoktól elszakadva – tevékenykedő egyes nemzeti magasabbegységeket az adott front (hadsereg) tartalékainak terhére kell anyagi eszközökkel ellátni. A sajátos anyagi készletek biztosítását a nemzeti parancsnokság végzi, azoknak a hadsereg bázisokra, vagy közvetlen a csapatokhoz történő kiszállítás útján”. (Idézet az EFE 011. számú parancsa 19. pontjából.)

A gyakorlat során a hadsereg állományában harcoló szovjet magasabbegységek ellátásának megszervezését az idézett parancs-pont messzemelő figyelembevételével – betartásával – végeztük. Ezt a célt szolgálta egyrészt a hadművellet kezdetére a FRONT állományából szállítóeszközökön kikülönített – MBR szintű – sajátos nemzeti anyagi eszközök, másrészt az MB-ból kikülönített MBR. A gyakorlat egyértelműen igazolta a parancs szellemét, helytállóságát. A gyakorlat azt is igazolta, hogy ilyen esetekben feltétlenül tisztázni kell azoknak az anyagfajtáknak a nómeklatúráját, amelyek ellátását – utanszállítását – nemzeti, illetve a koalíciós bázisok végzik. A hadtáp vezetésében jól érzékelhetően biztosított volt a hadsereg hadtáp centralizált irányítása.

Ezeket a sajátos és több vonatkozásában újszerűen jelentkező elméleti problémákat a támadó hadművellet hadtápbiztosításának megszervezése során, elsősorban a gyakorlatot megelőző gondos felkészülés eredményeként sikerült megoldani.

3. A támadó hadművellet hadtápbiztosításának vezetése, az ellenség tömegpusztító fegyverrel mért csapásai következményeinek felszámolása; a főerőkifejtés átbelyezése hadtápfeladatainak megoldása

A támadó hadművellet hadtápbiztosításának vezetése során a fő figyelmet elsősorban a kialakult helyzetek gyors megoldására fordítottuk.

A beérkező információkat, közléseket munkacsoportokra szelektálva folyamatosan dolgoztuk fel. Ennek eredményeként biztosítani tudtuk a HVP-on a

gyors tájékoztatást, az alárendelt hadtáptörzsek szilárd, megbízható, folyamatos vezetését.

Célszerű az egyes helyzetekre való reagálás tudatosabb és komplexebb megvalósítása érdekében olyan operatív csoport létrehozása, amelyben a HVP-on települt szolgálatok és szervek is részt vennének. Véleményünk szerint ilyen operatív csoport létrehozása, munkájának helyes megszervezése feltétlenül hozzájárulna a beérkező információk több oldalú elemzéséhez, átgondoltabb értékeléséhez.

A beérkező információk rögzítése és feldolgozása továbbra is kezdetleges módszerrel, kézi erővel történik. E probléma kiküszöbölését elsősorban az alárendelt helyzetének gépi úton történő nyilvántartásának, feldolgozásának lehetőségei tanulmányozására és azok kihasználásával láthatjuk megoldottnak.

A következő harcnap hadtápbiztosítása megszervezésénél a párhuzamos munkára, az alárendeltek részére szükséges idő biztosítására alkalmazott operatív módszert követendőnek tartjuk. A módszer lényegét a következőkben foglalhatnánk össze. A fogyasztási normák időben történő megítélése és ez alapján az intézkedések gyors kiadása, az alárendeltek feltöltésének megkezdése. Ismét igazolódott, hogy a későbbi pontosítások során a fogyasztási normákban jelentkező kisebb eltérések (0,1–0,2 ja.) a hadtápbiztosítás tényleges és dinamikus megvalósítását nem befolyásolják, azok korrigálása nem okozhat különösebb gondot.

Hasonlóan jó módszernek tartjuk, hogy az alárendeltek részére kiadott intézkedésekkel nem kell várni a teljes, komplett hadtápbiztosítás megkezdéséig. A gyorsan kiadott intézkedések kivonatok nem kerültek ellentmondásba a később elkészült alapintézkedéssel.

A fogyasztási normák időben történő megítélése, az előzetes intézkedések gyors kiadása nagymértékben megkönnyíti az alárendeltek tervező, szervező munkáját, nem okozott idő feszültséget, a kisebb pontosítások nem befolyásolták a hadtápbiztosítás végrehajtása menettét.

A tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés, valamint a tömegpusztító fegyverekkel mérendő csapások következményeinek felszámolásával összefüggő feladatok megoldása a korábbi gyakorlatok tapasztalatai alapján szervezeten és gyorsan történt. Alapvető kiinduló pontnak tartottuk a csapásokat megelőző helyzet pontosítását. A csapások rögzítését és értékelését végző csoport tevékenységébe bevonásra kerültek a HVP-on települt szolgálatok és szervek képviselői. A csapások vételével szinte azonos időben hajtottuk végre a HVP-n települt szolgálatok tájékoztatását is. Ilyen módszerrel a csapást értékelő csoport jó színvonalon teszi meg javaslatait, biztosítani tudja a következmények felszámolásával kapcsolatos rendszabályok rövid, operatív intézkedések kiadását.

Emellett a gyakorlat arra is felhívta a figyelmet, hogy meg kell vizsgálni és ki kell alakítanunk a szennyezett ruházati anyagok gyűjtésének, cseréjének, mentesítésének kérdéseit, a ruházati mentesítő század alkalmazásának célszerű módszereit.

A hadtáp főerőkifejtés áthelyezésével összefüggő tervező-szervező munka hozzáértő, kellő előrelátó tevékenységet igényel a hadtáptörzstől. A kialakult helyzetnek megfelelően a megoldási módszerek kiválasztása nagy jelentőséggel bír. Olyan megoldási módot kell alkalmazni, amely biztosítja a főerőkifejtés új irányba történő áthelyezését. Itt az alábbiakra lehet gondolni:

– a mozgó bázis és mozgó bázis részleg közötti arány fokozatos megváltoztatása az anyagáramlás irányának megváltoztatásával;

- az anyagkiszállítások fokozása;
- az egészségügyi erők és eszközök mennyiségének fokozatos növelése;
- a közúti komendáns erők átcsoportosítása új irányba.

Mindezt bonyolult manőverek elkerülésével kell végrehajtani. Az említett módok alkalmazása során elsősorban a hadtáp tartalék bevonásával, azok cél-szerű átcsoportosításával, új irányba való alkalmazásával kell a hadtáp főerő-kifejtés áthelyezése feladatait végrehajtani.

Hadiállományú hadtáptörzs csoportosítása

A korábbi gyakorlatok tapasztalatait felhasználva már a felkészülés időszaka-ban kialakítottuk – a részt vevő állomány figyelembevételével – a hadtáptörzs csoportosítását. (1. sz. melléklet.)

Főcsoportok:

1. PARANCSNOKSÁG
2. Funkcionális csoport.
3. Hadtáp politikai osztály.
4. Szolgálatfőnökségek.
5. Ideiglenes csoportok.

1. PARANCSNOKSÁG

Allománya: PK HTPH; HTP TÖF; 3 fő operatív tisztt és 2 fő tiszthelyet-tes.

2. FUNKCIONÁLIS CSOPORTOK

a) *Elvi tervező-szervező csoport*

Allománya: Hadtáp HOV, 4 fő hadműveleti tisztt.

b) *Anyag és szállítást tervező csoport*

Allománya: 2 fő hadműveleti tisztt; 4 fő szaktisztt; 1 fő tiszthelyettes.

c) *Helyzetnyilvántartó és tájékoztató csoport*

Allománya: 3 fő tisztt.

d) *Irányítási csoport*

Allománya: 1 fő tisztt (hadosztályok és MB felé);
1 fő (szovjet hadosztály felé);
1 fő tisztt (hadsereg közvetlen csapatok felé).

3. HADTÁP POLITIKAI OSZTÁLY

Allománya: 1 fő.

4. SZOLGÁLATI FŐNÖKSÉGEK

a) *Közlekedési és szállító szolgálat*

Allománya: 3 fő szaktisztt; 3 fő tartalékos tisztt; 1 fő tartalékos tiszthe-lyettes.

b) *Egészségügyi szolgálat*

Allománya: 3 fő szaktisztt; 1 fő tartalékos tisztt.

d) *Élelmezési szolgálat*

Allománya: 1 fő szaktiszt; 3 fő tartalékos tiszt.

e) *Ruházati szolgálat*

Allománya: 1 fő szaktiszt; 1 fő tartalékos tiszt.

5. *IDEIGLENES CSOPORTOK*

a) *Felderítő és előkészítő csoport*

Allománya: 5 fő tiszt.

b) *Atomcsapást értékelő csoport*

Allománya: Hadtáp HOV; 2 fő tiszt; 1 fő „M” szerv. kieg.-tól; 1 fő technikai szolgálattól; 1 fő hadtáp VSZF.

A létrehozott csoportok elnevezése alapvetően utal azok feladataira, tevékenységükre, ezért arra részletesen nem térünk ki. A két alapvető csoport feladatát azonban ismertetjük. Az elvi – tervező-szervező csoport – az összetételéből eredően – feladata a hadművelet hadtápbiztosítását tervező, a végrehajtást szervező és irányító munka. Az anyag és szállítást tervező csoport feladata pedig ennek a munkának számvetésekkel történő alátámasztása.

A törzsmunka fontosabb tapasztalatai

A gyakorlat az „M” állományra – részben – feltöltött hadsereg hadtápszolgálat tervező-szervező tevékenységében további tapasztalatok szerzését is lehetővé tette. Figyelembe véve azt a körülményt, hogy nincs minden törzszvezetési gyakorlaton lehetőség a hadtápszolgálat teljes állományú gyakoroltatására, a tapasztalatok részletesebb elemzésének külön is jelentőséget tulajdonítunk.

A hadsereg hadtáp a békeállománnyal végrehajtott gyakorlatok során „BÁSTYA-73”; „SZOJUZ-74” és az ezeket megelőző gyakorlatokon megfelelő csoportosítást és munkamechanizmust alakítottunk ki. Ezen a gyakorlaton a törzsmunkának lényegében egy olyan változatát volt lehetőségünk kipróbálni, amely legjobban megközelíti a hadműveleti körülmények közötti felállást. Ennek lényege az volt, hogy alapvető funkcionális csoportok megtartása mellett megfelelő hangsúlyt kapott a szolgálat főnökségek munkája. A gyakorlat során jó megoldásnak bizonyult az MBF-ség alájátszóként történő szerepeltetése. Így lényegében bizonyos mértékben áttekinthettük a törzsmunkánk, a vezető-irányító tevékenységünk életképességét, hatékonyságát is. A gyakorlat alapvetően igazolta a törzs munkarendjére előzetesen kialakított elképzeléseinket, amellet egy sor olyan kérdést is feltárt, amelyek begyakorlottsága hiányában bizonyos értelemben – a korábbi gyakorlatokon kialakított mechanizmushoz való merev ragaszkodást mutatja.

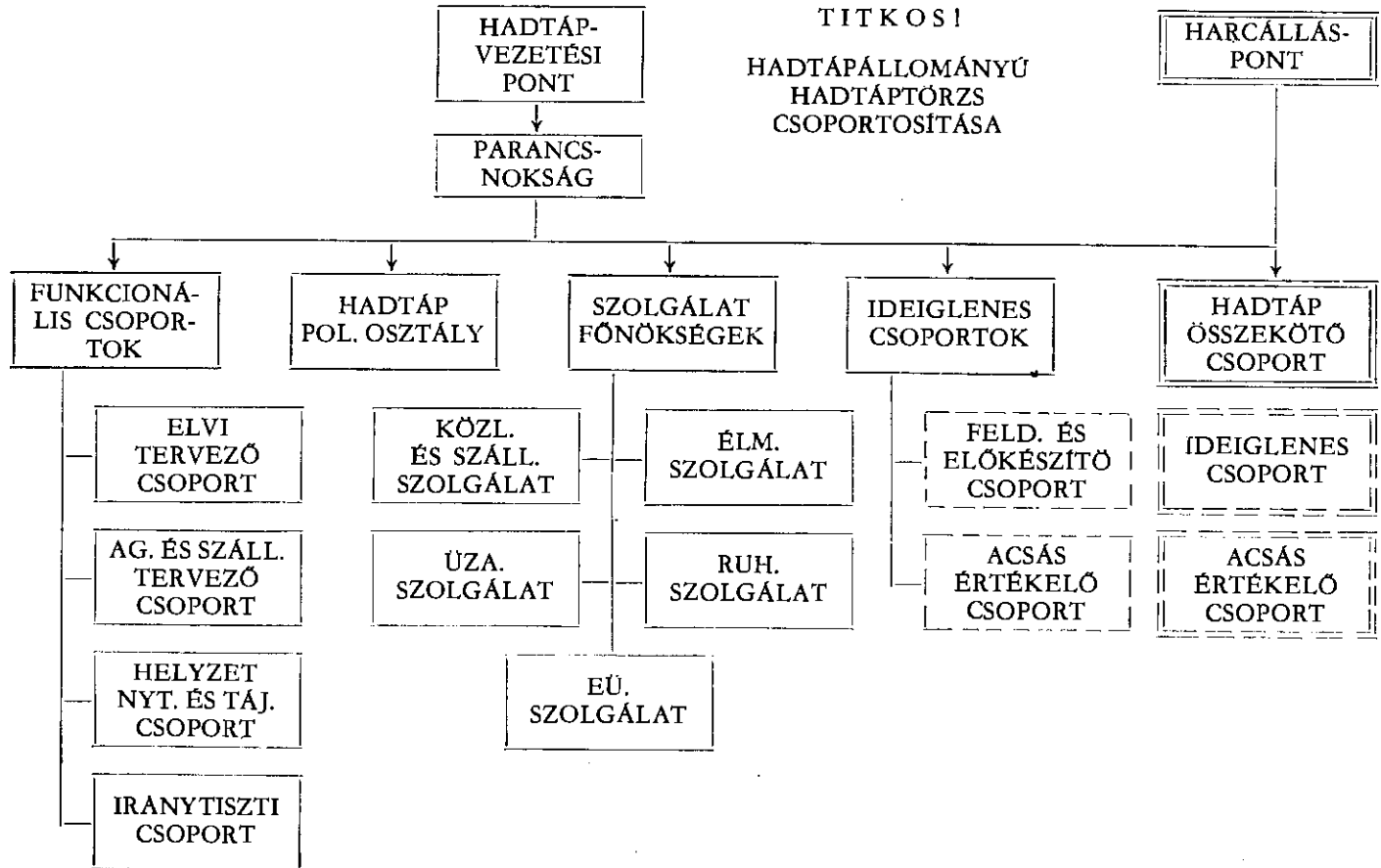
A felvetődött problémák mélyebb megértéséhez egységesen látni kell azt, hogy a hadsereg hadtápszolgálata tevékenységének komplexuma a hadművelet hadtápbiztosítását tervező és a végrehajtást szervező, irányító munkát öleli fel. A két tevékenység – annak ellenére, hogy esetenként akár a tervező, akár szervező munka kerül előtérbe – alapvetően dialektikus egységben valósul meg. A tervező munka végterméke a hadművelet hadtápbiztosítására hozott elhatározás formába öntése, ami a biztosítási tervben, annak mellékleteiben, hadtáp-

parancsban – intézkedésben testesül meg. A törzsünkben kialakított munkamechanizmusból adódóan a funkcionális csoportok munkája elsősorban a tervezésre és a tervezett tevékenység végrehajtásának nyomon követésére, míg a szolgálat főnökségek munkája zömében a végrehajtás szervezésére irányul. A gyakorlat során a törzsmunka ilyen formában történő megvalósítása néhány esetben nem következett be. A szolgálat főnökségek a funkcionális csoportok tevékenységében néhány esetben nem találták helyüket, számítva arra, hogy az anyag és szállítást tervező csoport – a korábbi gyakorlatok munkamechanizmusát figyelembe véve – elvégzi az ő munkájukat is. Ennek az volt a következménye, hogy az időben elkészített és kiadott hadtápparancsot, intézkedést nem követték a szolgálati ágak által készített anyagelosztók, szállítási tervkivonatokat, szakmai intézkedések. Ezek lényegében a hadtáp biztosításra hozott elhatározás megvalósítását hivatottak az MB felé realizálni.

Néhány gondolat az információs rendszerünkről is. A tapasztalat az, hogy néhányan nem tudják behatárolni az információ igényüket. Nem tudják azt, hogy a tevékenységük végzéséhez milyen ismeretekre van szükség. Az alapvető információkat elsősorban a PK HTPH elhatározása ismertetése, a TÖF által esetenként a hadtáp hadműveleti osztályvezető által tartott tájékoztatók képezik. Ezen túlmenően információt kaphatunk a helyzetbe beállt változások függvényében, azonban erről történő tájékoztatást a kialakított belső körözvényrendszeren a „helyzetnyilvántartó és tájékoztató csoport” hajtja végre. E két alapvető forrásból kapott információk megfelelő alapot adnak a feladat és a helyzet megfelelő ismeretéhez.

A végrehajtott gyakorlat tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy az eredményes tevékenység csak úgy érhető el, ha a törzs személyi állománya kellő alapossággal, jól felkészül. A törzsfoglalkozásokon, tanulónapokon a gyakorlatok tapasztalatainak feldolgozásával jelentősen elősegítjük a soron következő gyakorlatra való felkészülést, ugyanakkor kedvező alapot biztosítunk a törzsek további konkrét, céltudatos háborús felkészítéséhez is.

Szocialista munkamozgalmakkal az MSZMP XI. kongresszus határozatainak jobb megvalósításáért

Lex Mihály ezredes

Az MN Központ Hadtápa a különböző rendeltetésű, az MNHF-ség szolgálati alárendeltségébe tartozó intézetek, csapatok és szervek széles hálózatán keresztül alapvető forrását képezi az MN szerteágazó feladatokkal jellemzett hadtápbiztosításának békében és háborúban egyaránt. Az egyes intézetek működési mechanizmusuk, a Központ Hadtápa feladatrendszerében elfoglalt munkájuk jellege szerint is nagyon változatos és egymástól eltérő szervezeteket alkotnak. Állományába – a reá háruló feladatok jellege szerinti differenciáltsággal – jelentős számú katona és polgári dolgozó tartozik. Ezen belül a hadtápszolgálat minden egyes alapvető funkciójára – a korszerű munkamegosztás szerint – számos speciális felkészültségű szakemberrel rendelkezik: orvosok, mérnökök, közgazdászok, egészségügyi és műszaki középkaderek, speciális el-látók, kiszolgálók, szállítók, üzemszervezők, gyermekpedagógusok és gondozók, szakmunkások, különböző kiegészítő munkakörökben dolgozók stb.

Ezek egyenkénti és együttes munkájának szervezettsége, hatásfoka, erkölcsi-politikai arculatának alakulása egyik meghatározó tényezője az MN egésze harc-készültségének, felkészültségének az alaprendeltetésből fakadó feladatok végrehajtására.

Ez az egyértelmű felelősség, s az ebből fakadó cselekvési tudatosság tükröződik a Központ Hadtápa személyi állományának szemléletében és tevékenységében. A parancsnoki állomány, törzsek, párt-, KISZ- és szakszervezetek, munkahelyi közösségek bővülő figyelmességgel, egyre jobban elmélyülő szakszerűséggel szervezik és végzik a szervezetek, közösségek és egyének ilyen célú felkészítését, szocialista formálását, a szocialista gondolkodás-, munka- és életmód fejlesztését, valamint erősítését. Ebben a munkában igen jelentős szerepet töltenek be a szocialista versenyek és különböző munkamozgalmak.

A szocialista verseny- és munkamozgalmak a szocialista társadalom építésével egyidőben keletkezett tömeges mozgalmi formák, amelyek a szocializmus nemzetközi és hazai történetében egyaránt végig vonulnak. Az MSZMP a szocializmus magasabb színvonalon való építésének viszonyaihoz, feltételeihez és követelményeihez igazítva továbbfejlesztette, korunk reális igényeivel összhang-ba hozva következetes erőfeszítéseket tesz a szocialista emberközösség nevelés ezen iskoláinak mind tömegesebb kibontakoztatására.

A Központ Hadtáp szervezeteiben is a szocialista verseny- és munkamozgalmak tömeges kibontakozásának vagyunk tanúi. Hagyományai hosszú időre nyúlnak vissza. További szélesítésükhöz, tartalmuk, szervezeti formáik tökéletesítéséhez különös súllyal járult hozzá az MSZMP XI. kongresszusára való felkészülés, történelmi évfordulóink méltó, tevőlegesen ünneplése. Mindenek előtt ki kell emelnünk a személyi állomány, a dogozók széles körű és napjainkban is tovább szélesedő kezdeményezését, igényességének fokozódását a mozgalmak szervezettségének, irányításának javítására, a helyi követelmények pontosabb feltárására, a parancsnokok, párt-, KISZ- és szakszervezeti szervek összehangoltabb tevékenységére. A parancsnokok, párt- és tömegszervezetek nagyobb igényességgel, következetességgel, s bővülő tapasztalatok birtokában – bár egyenlőre különböző mélységű és színvonalú megközelítésben – szervezik, irányítják ezeket a mozgalmakat. Ezek a pozitív tényezők együttesen képezik a munkaversenyek és mozgalmak gyorsütemű továbbfejlesztésének feltételeit és bázisát.

A sorállománnyal rendelkező alakulatok katonái hosszú évekre visszamenően 80–90%-os benevezéssel vesznek részt a szocialista versenymozgalomban. 1975-ben a benevezettek 53%-a ért el különböző címeket. Erősödő tendenciaként bontakozott ki a magasabb minősítések és az alegységek által elért címek évről-évre növekvő száma. A „Kiváló raj”-ok 1975-ben a tavalyihoz viszonyítva megduplázódtak, az „Éljenjáró szakasz”-ok másfélszeresére emelkedtek, egy század elérte az „MN kétszeres kiváló század” megtisztelő címet, közel duplájára nőtt az „MN kétszeres kiváló katonáinak” a száma.

Külön említésre méltó az a fejlődés, amit a hivatásos tiszthelyettes hallgatók körében értek el. Ma a „Kiváló” és „Éljenjáró” hallgatók aránya az MN 4010 tiszthelyettes hallgatóinál a többi tiszthelyettesképző bázishoz viszonyítva kedvezőbb eredménynek minősíthető.

A katonai szocialista verseny – több éves tapasztalatok alapján – eredményesen segíti a katonák, katonai közösségek erkölcsi-politikai arculatának formálását, a katonai fegyelem erősödését, a szakmai munkák minőségi végrehajtását. Ezen kedvező átlag eredmények mellett azonban számon kell tartanunk e mozgalmi formában jelentkező fogyatékoságokat is. Katonáink törekvése, egyéni kollektív igénye mellett még nem mindenütt fordítanak megfelelő figyelmet a katonák felvilágosítására a verseny követelményeire vonatkozóan, helyenként és esetenként megsértik a verseny folyamatosságának biztosításával kapcsolatos előírásokat. Néha találkozunk a katonák, főleg a vizsgákat megelőző, kampány jellegű felkészítésével.

Általában kedvező mennyiségi és minőségi eredmények, de főleg egy intenzív kibontakozási folyamat jellemzi a polgári dolgozók munkaversenyeit és mozgalmait. Az üzemi jellegű intézetek, szervek (elhelyezési-építési, textiltisztító-javító üzem, méretes műhelyek, tervező, kivitelező vállalatok) állományának jelentős része jól működő, megfelelően szabályozott „Szocialista brigádok”-ban végzi munkáját. Szocialista brigádjaink a szocialista ember- és közösség formálás, a munka minősége, hatékonysága fokozásának szilárd helyi pillérei. Össztevékenységük a termelési célkitűzések maradéktalan elérése mellett átfogja a brigádtagok politikai, szakmai, általános műveltségi fokozását, társadalmi, közeleti kötelezettségeikre való felkészítésüket, fejleszti érdeklődésüket a helyi és társadalmi ügyekért, felelősségüket egymásért, az intézetek egészének fejlődéséért.

A szocialista munkamozgalmaknak nagyon változatos formái alakultak ki a központi raktárakban, gyógyintézetekben, a közlekedési szervezetekben, a különböző főigazgatóságoknál (igazgatóságoknál) és azok alárendeltjeinél. Ezek szolgálati-szakmai tevékenysége, s így a mozgalmak helyi feltételei is azonban lényegesen eltérnek egymástól és valamennyi az üzemi tevékenységet folytató szervezetektől. Ezeknél a munkaverseny és ennek fő formáját képező brigádmozgalom feltételei nincsenek meg.

Ezért előjáróikkal, parancsnokságaikkal, párt- és tömegszervezeteikkal együtt keresik, napról-napra életképesebben, célratörőbben, nagyobb tudatossággal és konkrétsággal alakítják azokat a formákat, amelyek a dolgozók, az egész személyi állomány szocialista nevelésének, munkastílusának, a szervezetek szocialista jellegének, a szocialista személyiségek kialakításának mind teljesebb kibontakoztatását segítik elő. Ezeknél a szervezeteknél a munkamozgalmak alapvető formái a „Szocialista kollektíva” és a „Szocialista munkastílus”. Ezeket jól kiegészítik a különböző címek elnyerésére indított, különböző egyéni vállalások, az olyanokra való törekvés mint: a kiváló ifjú orvos, mérnök, közgazdász, technikus, kiváló tervező iroda, intézetek kiváló dolgozója stb.

Ezek a mozgalmi formák állandóan gyarapodnak, tökéletesedik követelményrendszerük. Egyik legpozitívabb jellemzőjük a folytonosan szélesedő tömegigény az ezekben való önkéntes részvételre. Ugyanakkor azzal is bátran szembe kell néznünk, hogy a jóindulatúan és a dolgozók kezdeményezésére kialakult olyan formákat, melyek feltételei nincsenek meg, illetve, amelyek nem hozhatók összhangba a szervezet rendeltetésével, megszüntessék. A dolgozók reális felvilágosításával, a művelhető formák pontos cél- és tartalmi feltárásával, a dolgozók demokratikus fórumain szükséges ezt a munkát elvégezni.

Az MSZMP MNHF VB az elmúlt években több ízben megvizsgálta a Központ Hadtápban folyó szocialista verseny-, valamint munkamozgalmak helyzetét, s meghatározta ezek fejlesztésének további feladatait. Ugyanakkor kidolgozta ajánlásait a szolgálatiág-főnökök, parancsnokok felé a mozgalmak szervezésének, irányításának, értékelésének további szabályozására. A pártalapszervezetek titkárai és vezető politikai munkások előtt értelmezte a verseny és egyéb mozgalmak szervezésének alapvető elvi, gyakorlati kérdéseit.

A mozgalmak továbbfejlesztésének ma az egyik legaktuálisabb feladata a helyi kezdeményezések további kibontakoztatásával, a helyi formák és tartalmi követelmények minél pontosabb körvonalazásával párhuzamosan tovább munkálkodni a központi, ágazati és helyi szabályozásokon. Ez utóbbiakat olyan számvetéssel tervezzük kialakítani, hogy 1–1,5 éven belül elvégezzük a szervezetekben folyó és folytatható formákkal kapcsolatos általánosításokat. Ezek felhasználásával egységes rendszerbe foglalhatjuk a versenyek és munkamozgalmak cél-követelmény-értékelési-össztönzési-elismerési rendszerét, valamint a vezetési szintek között összehangolt irányítási rendjét. Ezen időszak alatt a parancsnokságok, párt-, és KISZ-, szakszervezeti szervek feladata, hogy ezirányú tevékenységük szorosabb koordinálásával maximálisan érvényesítsék a dolgozók helyi kezdeményezését, odaadó türelemmel, az idevonatkozó utasítások, intézkedések, állásfoglalások, szabályozások ismételt tanulmányozásával tökéletesítsék és folytassák az intézeten belüli mozgalmakat.

A szocialista verseny-munkamozgalmak szervezése az egyszemélyi parancsnokok feladata. Olyan erő ez a kezében, amely jelentősen segíti, a szocialista ember és közösségi típus, a szocialista gondolkodás-élet-munkamorál céltudatos,

konkrét, folyton növekvő követelmények szerinti kialakításában; a munka magasabb termelékenységének megvalósításában; a szocialista emberi viszonyok fejlesztésében; az egyéni és kollektív felelősség, öntevékenység, kezdeményezés, a hibák elleni harc, a közügyekért érdeklődő, azokért tenni akaró és tenni tudó emberformálásban.

Ehhez a benevezett dolgozóknak a munkaköri kötelezettség „megfelelő” teljesítésén túl kell egy tartalmilag jól körülhatárolt többlet vállalást teljesíteni a szervezetek alaprendeltetéséből fakadó feladatok minél jobb, magasabb szintű, hatékonyabb teljesítése és a dolgozók, kollektívák tudati fejlődése érdekében.

A munkaversenyek és -mozgalmak helyileg alakított (alakítandó) követelményei – az előbbiekből vázolt általános célkitűzések elérésére – öleljék fel a dolgozók politikai, általános és szakmai műveltségének, munkatapasztalataik bővítésének, társadalmi és közéleti tevékenységük kialakításának, képességeik hasznosításának, egyéniségük és kollektív tulajdonságaik fejlesztésének feladatait. Irányítsák a mozgalmakban részt vevők figyelmét a munka szervezésének javítására, ösztönözzenek a munkafolyamatok, munkatechnológiák ésszerűsítésére. Használják fel ezeket az újítómozgalmak ismételt fellendítésére. A vállalkozók (benevezettek) legyenek az élharcosai az idővel, munkaidővel, anyaggal, energiával, eszközzel való takarékoságnak, a balesetmentes munkavégzésnek, a vezetési módszerek korszerűsítésének, az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének. A termelő és szolgáltató üzemeknél határozzanak el vállalásokat az önköltség csökkentésében, a kapacitások minél teljesebb kihasználásában, a munkahelyi kiszolgálás és ellátás színvonalának emelésében, a helyes létszámgazdálkodásban, a munka műszaki színvonalának fejlesztésében.

Természetesnek tűnik, hogy az egyes intézetek feladatai, rendeltetése és ezekből fakadó jellege miatt a mozgalmak tartalmi követelményeit helyileg szükséges pontosítva kidolgozni. Ez csak a parancsnokságok irányításával, a párt-, KISZ-, szakszervezeti szervek együttes és összehangolt erőfeszítéseivel, a dolgozók véleményének, javaslatainak figyelembevételével munkálható ki. Már maga a szervező munka kell, hogy demonstrálja a dolgozók széles körének érdekeltségét, véleménynyilvánításának igényét. Szükségesnek tartjuk, hogy a versenyek és mozgalmak szervezői hasznosítsák az azonos jellegű intézetek, szervek ezirányú tapasztalatait, kölcsönösen cseréljék ki véleményüket.

A közlemény nem tűzte célul a mozgalmak egyéb, de szintén lényeges kérdéseit, mint a mozgalmak értékelése, ösztönzése, demokratizmusa, nyilvánossága stb. Ezekre vonatkozóan a honvédelmi miniszter elvtárs parancsai és utasításai tartalmazzák az irányelveket. Az ösztönzésre vonatkozóan ezekből felhívom az olvasó figyelmét arra, hogy a parancsnokok rendelkezésére álló anyagi eszközöket (béremelési, jutalmazási, premizálási, részesedési stb. keretek) a lehetőségtől függően a „munkaverseny útján állítsák a hatékonyabb munkavégzés elismerésének szolgálatába”. (Irányelvek az MSZMP XI. kongresszusa felszabaddulásunk 30. évfordulója tiszteletére indított munkaverseny szervezéséhez 330/1974. szám.)

A parancsnokok bátrabban éljenek a viszonylag széles skálájú elismerési-ösztönzési lehetőségeik ez irányú felhasználásával. A törvényes kereteken belül módjukban áll ehhez a jutalomszabadság, jutalom üdülések, rövidebb társas utazások, anyagi jutalmak egy részének ilyen célra történő alkalmazása. Ezen kívül a parancsnoki gyakorlat még további ösztönzési módokat is lehetővé tesz. Csak gondolatként elég utalni az olyan esetekre, amikor a parancsnoknak

egyébként azonos feltételekkel rendelkező dolgozók szociális vagy egyéb jellegű problémáinak megoldásában kell döntést hoznia. Ilyen esetekben vegye figyelembe, részesítse előnyben a többletet vállaló, vagy ezt a vállalását huzamosabb ideig teljesítő dolgozókat.

Úgy gondolom ennek a lehetőségnek bátor felhasználása és érvényesítése az elismerési gyakorlatban jelentős lehetőséget, ugyanakkor komoly ösztönzést is adhat a munkamozgalmak további fellendítéséhez.

A munkaversenyektől, mozgalmaktól mindenekelőtt a szocialista emberközösség-gondolkodás-életmód-munkastílus nagyobb ütemű fejlődését, összességében a Központ Hadtápra váró feladatok magasabb szintű, maradéktalan, a tudományos és technikai fejlődéssel mindig lépést tartó végrehajtásának elősegítését kell elvárunk. Ez a nagy célkitűzés és lehetőség irányítsa az erre irányuló szervező és végrehajtó munkát, legyen ez állandóan a parancsnokságok, párt-, KISZ- és szakszervezeti szervek figyelmének középpontjában.

A honi légvédelmi rakéta-tüzéregységek békekiképzésének egészségügyi biztosítása

*Dr. Miskey Sándor o. alezredes
Dr. Pállinger Ottó o. őrnagy
Somosdy Ferenc őrnagy*

„... A légvédelmi rakétatüzérség a hadszíntereken és a bátország teljes mélységében lehetővé teszi a hangsebesség alatti és feletti ellenséges légi cél megsemmisítését néhány 100 méter magasságtól 30 km-ig bármilyen magasságban...”

(Szurikov)

A Magyar Néphadsereg honi légvédelmében közel 15 éve került rendszerítésre a légvédelmi rakéta-tüzérség, mely a vadász légiertővel és rádiótechnikai csapatokkal komplex egységben, állandó harc készségben védi hazánk légterének sérthetetlenségét. A korszerű rakéta-technika rendszerbeállítása új, magasan képzett parancsnoki és kiszolgáló állományt igényelt, és ezzel párhuzamosan az egészségügyi szolgálattól is új ismeretek és ellátási elvek kidolgozását követelte meg.

Jelen cikk keretében gyakorlati tapasztalatunk alapján – a teljességre való törekvés igénye nélkül – a békekiképzés egészségügyi biztosításának kérdéseit kívánjuk összefoglalni, mivel e témában csak nagyon kevés szakirodalom forog közkezen, és ezek is nehezen hozzáférhetőek a szakmai érdeklődés számára.

1. AZ EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁS RENDSZERE

A honi légvédelmi rakéta-tüzércsapatok személyi állományának egészségügyi biztosítása magába foglalja az állomány alepellátását, a szakorvosi és kórházba utalás megszervezését, a speciális munkaegészségügyi és balesetelhárítási, valamint higiénés feladatok folyamatát, továbbá a békekiképzés során végrehajtásra kerülő éleslövészetek egészségügyi biztosítását. Valójában tehát az egészségügyi szolgálat biztosítja, illetve végrehajtja mindazokat az alapvető egészségügyi szervező, gyógyító-megelőző, közegészségügyi-járványügyi és egészségügyi anyagellátási feladatokat, melyek a Magyar Néphadsereg valamennyi fegyvernemére egyaránt érvényesek. Ugyanakkor a felsoroltak mellett olyan speciális

szakegészségügyi feladatokat is biztosít, melyek csak a rakéta-tüzér fegyvernemeknél aktuálisak.

Az idevonatkozó katonai szakirodalom adataiból ismert, hogy a légvédelmi rakéta-tüzércsapatok az ország főbb objektumainak légvédelmét biztosítják, általában egységszervezésben, központi egységtörzs és alárendelt légvédelmi rakéta-tüzéralegységek felépítésében.

A légvédelmi rakéta-tüzércsapatok felépítéséből következik, hogy az egészségügyi szolgálat szervezete szorosan kapcsolódik a vázolt rendszerhez. Így egységtörzs szintjén egység gyengélkedő (ESH) biztosítja az állomány ellátását, ahol hivatásos orvostisztek, fogorvosok és felcserek teljesítenek szolgálatot. Az alárendelt alegységeknél egészségügyi tiszthelyettes és egészségügyi katona biztosítja az állomány ellátását.

Az egészségügyi szolgálat a széttagolt területi elhelyezés, illetve telepítés ellenére is egységes szervezetet alkot, felszerelésével és szakanyagaival biztosítva az állomány alapellátását, a megelőző és hygiénés munkát, az előírt kiképzési feladatokat.

Az egységtörzsek egészségügyi szolgálata folyamatosan biztosítja az orvosi alepellátást a törzs állománya részére és állandó orvosi ügyelet útján biztosítja az alegységeknél keletkezett súlyosabb esetek, illetve különleges üzemanyag-sérülések első orvosi ellátását. Az egységtörzs egészségügyi szolgálata rendszeresen ellenőrzi és irányítja az alegységeknél folyó szakfeladatokat, biztosítja az alegységek állományának szűrővizsgálatát, védőoltásait, a szakszemélyzet egészségügyi kiképzését.

Az egységtörzs egészségügyi anyagi szolgálata folyamatosan biztosítja az alárendelték zavartalan egészségügyi anyagi utánpótlását, és rendkívüli esetekre megfelelő egészségügyi anyagi tartalékokat képez.

Az egészség segélyhelyek (ZSH) egészségügyi tiszthelyettesei biztosítják az első szaksegélyt, illetve a különleges üzemanyagokkal történő kiképzési foglalkozásokat és gyakorlásokat. Munkájuk során szoros kapcsolatban állnak az egységtörzs egészségügyi szolgálataival, egészségügyi anyagi ellátottságuk folyamatos.

A rakéta-tüzéregységek sajátos széttelepítettsége mellett elemeztük betegforgalmi statisztikájukat, ennek során azonos időszakra – megközelítően hasonló létszámra – összehasonlítást végeztünk a honi légvédelem vadászrepülő egységei egészségügyi statisztikai mutatóival, s megállapítható volt, hogy – noha az alapellátásban a rakéta-tüzéralegységeknél jelentősen nagyobb szerep jut az egészségügyi középkezelőknek – a rendszeres orvosi, szakmai irányítás és ellenőrzés mellett a legfontosabb statisztikai mutatókban nincs szignifikáns differencia.

Negyedéves eü. statisztika

	lérak. tü. alegységek	vadászrep. egységek
egy betegre jutó szolgálatmentes napok száma:	14,3–21,4	19,2–19,4
szakrendelésre utáltak 0/0-os aránya:	26,2–30,4	31,2–36,2
szolgálatképtelenek napi 0/0-os aránya:	1,5– 2,2	1,1– 3,5

A rakéta-tüzérszervezetek állományának egészségügyi biztosítása az alapellátás mellett kiterjed az állomány rendszeres fogászati szanációjára is. E célból a rakéta-tüzérszervezeteknél mozgó fogászati ambulancia van rendszeresítve, amely folyamatosan látogatja a széttagolt településben levő légvédelmi rakéta-tüzérszervezeteket és korszerű felszerelésével a helyszínen szakellátást nyújt. Ennek során a göctalanítás és konzerváló kezelések mellett folyamatosan biztosítja az állomány – sőt a kis helyőrségben levő családok – fogpótlását is. Ennek köszönhető, hogy az állományt szakellátásra nem kell távoli egészségügyi intézetbe utaztatni, kevesebb a kiképzésből kiesett idő és így az állandó harcra való készenlét személyi feltételei is könnyebben biztosíthatók.

A légvédelmi rakéta-tüzérszervezetek széttagolt területi elhelyezése szükségessé tette a családok egészségügyi alapellátásának megszervezését. A kezdeti időszakban az egységtörzsek egészségügyi szolgálata hetenként egy alkalommal kijárt a kihelyezett szervezetek lakótelepeire, és helyszínen biztosította az alapellátást. Később a lakótelepeket is bekapcsolták a polgári körzeti orvosi hálózatba, ez lehetővé tette a családok közvetlen orvosi ellátását. A városoktól, nagyobb településektől jelentős távolságra levő lakótelepeken a „sürgős” gyógyszerellátás elősegítésére külön gyógyszerkészletet képeztünk (láz és fájdalomcsillapítók, gyermekgyógyászati szerek, köptetők stb.), hogy a legszükségesebb anyagokat közvetlenül biztosítsuk a családok részére. Jelenleg a körzeti orvosi ellátás mellett az egységtörzs orvosai ellenőrzéseik során ugyancsak részt vesznek a lakótelepek alapellátásában. A „sürgősség” elve alapján néhány távoli helyőrségben engedélyezésre kerül sebesültszállító gépkocsi felhasználása a családtagok részére is.

Az általános egészségügyi feladatok mellett a honi légvédelmi rakéta-tüzérszervezetek egészségügyi szolgálatának speciális feladatként kell biztosítani az üzemeletről állomány szakorvosi szűrővizsgálatait, továbbá az ellátáshoz szükséges speciális elsősegélynyújtó és mentesítő komplett kialakítását, illetve rendszeresítését.

E téren az alábbi feladatok jelentkeztek:

a) Intézeti szűrővizsgálatok végrehajtása.

A modern rakéta-technika különleges hajtóanyagkomponensek rendszerén alapszik, folyékony anyagú energiaforrásai az emberi szervezetre veszélyes, toxikus kémiai alkotórészeket tartalmaznak, az ilyen anyagokkal végzett munka – mint az anyagok tárolása, töltése, lefejtése – különleges munkavédelmi rendszabályok szigorú betartását írja elő. Az anyagok kezelése csak különleges védőöltözetben, álarcban és kesztyűben történhet. Az üzemanyag töltési munkafolyamat egészségügyi biztosítása pontosan meghatározott műszaki és egészségügyi feladatok komplex egységét jelenti a balesetvédelem és megelőzés érdekében. Ez feltételezi és megköveteli a végrehajtó szakállomány magas fokú képzettségét és gyakoroltságát a biztosító állomány részletes szakismereteit, valamint a gyors és pontos reagálást.

Az egyes komponensek kezelői egyaránt predesztináltak akut üzemanyag sérülésekre és krónikus üzemanyag ártalmakra. E két területen kellett tehát összpontosítani azokat a rendszabályokat, amelyek lényegében a békekiképzés egészségügyi biztosításának jelentős részét képezik.

E feladatsorban rendkívül jelentős az intézeti szűrővizsgálatok szervezése és végrehajtása. A rendszeres szakorvosi vizsgálatok lényegét a krónikus toxikus ártalmak időbeni feltárása, illetve megelőzése képezte.

A mintegy 15 éven át rendszeresen végrehajtott vizsgálatok során teljes belgyógyászati, szemészeti és ideggyógyászati vizsgálatot végeztek megfelelő laboratóriumi vizsgálatokkal kiegészítve, teljes vérkép, vérsüllyedés, májfunkciós próbák, szérumfehérje, teljes vizelet, mellkas rtg. és EKG vizsgálat. A sokéves vizsgálatok tanúsága szerint a kb. 1000 vizsgált személy közül összesen egy esetben volt diagnosztálható krónikus májkárosodás, az eset részletes elemzése és az intézeti bentfekvéses kivizsgálás itt is kizárta a betegség üzemanyag eredetét, kórházi javaslatra az illető személyt más munkakörbe helyeztettük.

A szűrővizsgálatok megszervezése az MNVKF elvtárs által kiadott „A rakéta üzemanyagok alkotó elemei által előidézett mérgezések klinikai elemzése, gyógyítása és megelőzése” c. segédlet irányelvei szerint történt. A vizsgálatokat kezdetben éves rendszerben az előljáró seregtest egészségügyi szolgálata koordinálta. Kedvező tapasztalataink birtokában, mely a rendszeres gondozó-megelőző munka eredményeként könnyvelhető el, az intézeti szűrővizsgálatokat 1974-től kezdve egyéves rendszerről hároméves periódusra lehetett átszervezni.

b) Egységes elsősegélynyújtó mentesítő készlet kialakítása.

Az egészségügyi szolgálat feladata volt a rakéta-tüzércsapatok rendszerbeállításával párhuzamosan az üzemanyag töltések egészségügyi biztosításához elsősegély és mentesítő készletek kialakítása. Mivel a rakéta-üzemanyag komponensek a testfelszínre jutva egyrészt kültakaró sérülést (bőr, és nyálkahártyák felmaródása, égésszerű sérülés), valamint a szervezetbe bejutva (belégzés, bőr-ről való felszívódás) súlyos mérgezést okozhatnak, utasításban kellett behatárolni az egészségügyi biztosítás rendjét.

A technikai és egészségügyi vezetés előtt valamennyi komponens kémiai felépítése, a sérülés klinikai lefolyása jól ismert, az enyhe intoxikációtól a leg-súlyosabb kimenetelig. Ez is indokolta, hogy a munkavédelmi, balesetelhárítási és megelőző komplex utasítás állandó oktatási téma a kezelő és kiszolgáló állomány részére.

Az egységes elsősegélynyújtó mentesítő komplett valamennyi alegység részére rendszeresítésre került az alábbi összetételben:

- mentesítő anyagok,
- gyógyszerek orvosi elsősegélynyújtáshoz,
- kötszerek,
- szemcseppek.

A gyógyszerek között méregtelenítő antidótumok, szívre, keringési és légzésre ható készítmények vannak rendszeresítve, a mentesítés és első ellátás után minden üzemanyag-sérült további kezelése és megfigyelése kórházi toxikológiai osztályon történik.

Ugyanakkor ki kell hangsúlyozni, hogy a munkafolyamatok során keletkező üzemanyag sérülések csak a munkavédelmi rendszabályok durva megsértéséből következhetnek be, pl. ijedségből lerántja az álarcot, kesztyűjét és így szennyeződik stb.

A felsorolt szakfeladatok és ellátási rend az egészségügyi szolgálat beosztottjainak állandó készenlétét követelik meg, így a honi légvédelmi rakéta-csapatok békekiképzésének egészségügyi biztosítása a harcükszükség fenntartásának is szerves része.

2. ÉLESLÖVÉSZETEK EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁSA

A honi légvédelmi rakéta-tüzércsapatok a békekiképzés során hazai körülmények között – az adott földrajzi viszonyok miatt – éleslövészetet nem végezhetnek, az állományt csak ún. „néma-lövészetek” során lehet gyakoroltatni, illetve kiképezni.

A „néma-lövészet” során az egészségügyi biztosítás lényegében azonos az „éleslövészetek” biztosításával, hiszen végrehajtják a rakéták teljes feltöltését, kilövőállványra kapcsolását, a rakéta célbajutási folyamata azonban elmarad, a célgépekre végzett „néma-lövészetet” automata ellenőrző berendezésekkel értékelik. Az egészségügyi szolgálatnak így biztosítani kell a rakéta feltöltéseket, valamint a „néma-lövészet” befejezése után a különleges üzemanyagok lefejtését.

A békében is állandó harcckészültséget adó állomány éles vizsgafeladatát képezi a külföldön végrehajtásra kerülő rakéta éleslövészet. Ez a munka az egészségügyi szakállománytól nagyfokú körültekintést, új biztosítási feladatokat követel meg. A szolgálat szakfeladatait az alábbi sorrendben lehet összefoglalni:

a) Hazai területen szükséges feladatok:

- a hazai felkészülés során gondos csapatorvosi szűrővizsgálat és első fokú szanáció végrehajtása,
- a részt vevő állomány munkavédelmi oktatása, gyakoroltatása és vizsgáztatása,
- a külföldi egészségügyi szervek által előírt speciális védőoltások végrehajtása,
- a vasúti szállítás (nagyávolságú manőver) higiéniés feltételeinek, illetve rendjének biztosítása,
- az egészségügyi szakszemélyzet és a lövészetben részt vevő állomány felkészítése különleges körülmények közötti feladatokra (sivatagi klíma, rovarok, kigyók elleni védekezés rendszabályai stb.),
- megfelelő egészségügyi anyagi készletek összeállítása.

b) Egészségügyi biztosítás az átcsoportosítás alatt:

- a személyi állomány folyamatos egészségügyi felügyelete és szükséges mérvű orvosi ellátása,
- az utazás alatti paraméterek betartása és ellenőrzése a tisztálkodási és ételmezési nehézségek figyelembevételével,
- a különleges időjárású és földrajzi feltételekhez történő adaptálódás elősegítése, pl. vitamin ellátás, forró sivatagi klíma, öltözködési rend stb.

c) Egészségügyi biztosítás a lövészet során:

- a helyi közegészségügyi és járványügyi felderítés azonnali végrehajtása,
- a különleges tábori körülmények között a hyginés feltételek megteremtése, elhelyezés, ételmezés, fürdetés, rovarirtás, WC-k stb.,
- az éleslövészet kapcsán történő rakéta-üzemanyag feltöltések orvosi biztosítása, elsősegélynyújtó és mentesítő feladatok,

– az éleslövészettel járó psychés idegfeszültség, fokozott negatív neurotikus jelenségek kivédése,

– a sivatagi körülmények között vektorok és más közvetítők elleni védelem (rovarok, vipera, teve stb.) klimatikus ártalmak elleni védelem.

A felsorolt különleges feladatok mellett természetesen fontos terület a személyi állomány általános alapellátásának, szakorvosi és kórházi ellátásának biztosítása.

d) Az eredeti helyzet visszaállítása alatti teendők:

– a sivatagi klíma, az eltérő étkezési feltételek késői következményeinek fokozott figyelemmel kísérése,

– az enterális megbetegedések jelentkezésénél a megfelelő kezelési és higiénés rendszabályok alkalmazása,

– hazaérkezés után az állomány megfelelő pihentetése, ennek során további néhány napos folyamatos megfigyelés a hazai objektumokban – az esetleges járványos betegségek behurcolásának megfelelő megelőzése céljából.

A felsorolt sokrétű és felelősségteljes munkában, mely a légvédelmi rakéta-tüzérszolgálatok békekiképzésének kiemelkedő mozzanata, jelentős részt képvisel az állandó és szoros együttműködés a mérnök-műszaki, valamint a hadtápszolgálat valamennyi szakágazatával. A közös összehangolt munka eredménye a katonai siker, a feladat eredményes és eseménymentes végrehajtása.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

Mint erre a bevezetőben utaltunk, jelen összefoglalás – a teljesség igénye nélkül – annak bemutatását célizza, hogy a honi légvédelmi rakéta-tüzérszolgálatok békekiképzése során az egészségügyi szolgálatra – a Magyar Néphadseregben általánosan előírt szakellátási feladatok mellett – további különleges feladatok hárulnak. E feladatok maradéktalan végrehajtásával áttételesen az egészségügyi szolgálat is hozzájárul a Magyar Népköztársaság légtere sérthetlenségének biztosításához.

CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS-GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÖZLEKEDÉS

A kiségitő gazdaságokról

Pály István ezredes

A történeti áttekinthetőség érdekében egy idézettel kezdem, amely a Magyar Néphadsereg hadtápfőnöke által 1955-ben jóváhagyott intézkedésből származik:

„1955. január 1-től engedélyezem, hogy a hadtápfőnökök az élelmezés változatosabbá tétele érdekében gazdaságokat szervezzenek, ezek eredményes vezetésével és a termelt cikkekkel néphadseregünk élelmezési ellátását feljavítsák.”

„Gazdaságok lehetnek:

- a) sertésnevelés és hizlalás,
- b) kertgazdaság.

A gazdaságokat úgy kell megszervezni, hogy ezek fenntartásához a honvédigazgatás terhére költség ne merüljön fel.”

Kiségitő gazdaságok¹ tehát 20 esztendeje működnek csapatainknál, intézeteinknél. Létrehozásuk célja – a fenti idézet alapján is – egyértelmű: központi erőforrások nélkül, a belső tartalékok felhasználásával feljavítani a személyi állomány élelmezését. A csapatok éltek a rendelkezés adat lehetőséggel és adottságaikkal, körülményeiknek megfelelően hozzákezdtek a gazdaságok megteremtéséhez. Az adottságokat, körülményeket azért kell hangsúlyozni, mert e tekintetben nagymértékű eltérés volt már akkor is. Ezért az „alapító” utasítás is kimondta, hogy gazdálkodás „csak azoknál az alakulatoknál engedélyezhető, ahol ehhez megfelelő adottság van. (Ahol lakóépületektől, egészségügyi körlettől, élelmezési blokktól távoli terület van az állatok elhelyezése, személyzet az állatok gondozására stb. A vezetőorvos véleményét ki kell kérni az állatok elhelyezésével kapcsolatban.)

Az alapszabályozás – utólag rekonstruálva – túlzottan keret jellegű volt, s ezt az alakulatok egyrésze ki is használta úgy, hogy annak tartalmát, célját helytelenül értelmezte. Túlméretezett nagyságú gazdaságokat hoztak létre, olymértékben, hogy csak a sorállomány kiképzési időn belüli foglalkoztatásával voltak képesek fenntartani, veszélyeztetve ezzel a harckészültséget. Más egységek, intézetek egészen szélsőséges formáit alkalmazták a „kiségitésnek”, mint

¹ E megnevezés csak 1966. augusztus 1-től érvényes, itt csak a könnyítés érdekében alkalmazom.

például méhészet, méhészetés, bortermelés. E torzulások miatt már 1957-ben közbe kellett lépnie a felső hadtáp vezetésnek szabályozó utasítással, amely az előbbieket megállapítása mellett korlátozásokat határozott meg. Ezek lényege:

- a) maximalta a tartható sertésállomány számát (minden 25 fő után 1 db);
- b) megtiltotta az alaprendeletben meghatározott kereteken túl terjedő más gazdasági, esetleg ipari jellegű létesítmények fenntartását, szervezését, létesítését;
- c) egyértelműen megtiltotta katonai állományú személyek foglalkoztatását a gazdaságokban.

Hosszú, sok türelmet, munkát és meggyőzést igénylő folyamat volt amíg az illetékes végrehajtók meg is értették a lényeget, hogy a kisegítő gazdálkodás célja nem munkaerő felesleg lekötése, nem piacra termelés, hanem a belső tartalékok feltárása és céltudatos, a lehetőségekkel arányos mobilizálása, az adott egység szervezett katonai rendjének sérelme nélkül. Fokozatosan helyreállt a rend, amely alapjául szolgált a további fejlődésnek. Sajnos az eredményességről, a fejlődés üteméről 1963-ig nem állnak megbízható adatok rendelkezésre. Az akkori információs rendszer nem biztosította e vonatkozásban a tájékozottságot, ami természetesen a saját hibánk volt.

A gazdaságok működését átfogó jelleggel első ízben 1963-ban mértük fel. Ezután kialakításra került egy egyszerű adatgyűjtési forma, amelynek segítségével tevékenységük megfigyelhetővé, elemezhetővé vált, ugyanakkor biztosította a nagyobb ráhatás lehetőségét is.

Az első három (1963-65-ig) felmért esztendő legfőbb mutatói a következők (tisztai étkezdék nélkül):

Év	Nyert termékek mennyisége, tonna	Meglevő állatok, termények értéke m. Ft	Haszon m. Ft	Egy főre jutó feljav, értéke	
				évi Ft	napi Ft
1963	356	3,7	3,5	63,30	0,17
1964	363	5,3	3,9	71,60	0,19
1965	1012	6,1	5,4	92,15	0,25

Az adatok folyamatosan emelkedő értékeket mutatnak, ami az egy főre jutó feljavítás jelzett összegeiből megállapítható. Az adatokkal kapcsolatban utalnom kell arra, hogy fejlődési tendencia érvényesülését bizonyító átlagok MN-szintűek, ebben az időszakban száznál több gazdaság adatait tartalmazzák, s így természetesen magukban rejtik a nagy átlagok hibáit.

A stabilizálódás, a növekvő eredmények, népgazdasági összefüggések és a néphadsereg belső helyzete arra ösztönözték a vezetést, hogy – az alapelvek bizonyos változtatásával – további lépéseket tegyen az eredményesség fokozása érdekében. A Magyar Néphadsereg hadtápfőnökének 1966 júliusában kiadott utasítása a következőket mondja (nem idézve, lényegre tömörítve):

- a gazdaságok a kitűzött célokat jól szolgálják. Amellett, hogy növelik az étkezésre fordítható összeget, új termékeket állítanak elő, hozzájárulva ezzel a társadalmi össztermeléshez;

- a bennük rejlő lehetőségek azonban korántsem merültek ki, a vezetésben spontaneitás mutatkozik;

- ezek miatt, az eredmények növelése érdekében, nagyobb gondot, *erőt és anyagi ráfordítást, tervszerűséget és tudatosságot* kell alkalmazni;

- a gazdaságossági és népgazdasági okokból a *saját tenyésztés* adta lehetőségeket maximálisan ki kell használni;

- nagyobb mennyiségben kell *szemestakarmányt* és különböző *takarmánytápokat* alkalmazni;

- a takarmány bázis megteremtéséhez, a személyi állomány zöldség és zöldfőzelék ellátásának javításához a *megelevő földterületeket célszerűbben és jobban* ki kell használni;

- ösztönző premizálási rendszert kell bevezetni;

- mezőgazdasági munkára - kiképzési és a napirendben megszabott kulturális szabad időn túl - *a sorállomány is igénybe vehető*;

- sertésállomány - a férőhely és a gazdaságosság határáig - *létszámhoz kötöttség nélkül* tartható.

A módosítások már az új gazdaságirányítási rendszerre, illetve a néphadseregben belüli új gazdálkodási formára való áttérés jegyeit viselik. Ezt bizonyítja, hogy 1968. január 1-vel e korrekciók ismételt megerősítésre kerültek (MNHF 10. sz. utasítása, 1968. február 28-án).

Az ösztönzésre tovább növekedtek az eredmények. 1966 és 1970 között a főbb jellemzők:

Év	Nyert termékek mennyisége, tonna	Meglévő állatok, termények értéke m. Ft	Haszon m. Ft	Egy főre jutó feljav, értéke	
				évi Ft	napi Ft
1966	1 400	8,6	7,8	119	0,32
1967	1 457	11	9,2	136	0,37
1968	1 816	13,5	9,9	148	0,40
1969	13 040	16,5	13,6	191	0,52
1970	2 394	16,7	12,1	188	0,51

A tett intézkedések tehát hatásosak voltak. Az egy főre jutó feljavítás napi értéke az 1963 évi 17 fillérről, a 70-es évek végére 50 fillér körül stabilizálódott, a növekedés mértéke 294⁰/₀, a gazdaságok, pontosabban a néphadsereg tulajdonát képező állatok, termények értéke pedig 425⁰/₀-kal (mintegy 4 m. Ft-ról csaknem 17 m. Ft-ra) emelkedett.

Az 1971-74-es esztendők adatai nem mutatnak jelentős eltérést az 1969-70-es évek eredményeitől:

Év	Nyert termékek mennyisége, tonna	Meglevő állatok, termények értéke m. Ft	Haszon m. Ft	Egy főre jutó feljav, értéke	
				évi Ft	napi Ft
1971	1 943	17,5	14	206	0,56
1972	2 300	16,1	12,8	193	0,53
1973	2 000	17,4	14,1	208	0,57
1974	1 892	17,7	15,4	209	0,57

A kisegítő gazdaságok működésének előbbieken vázolt történeti áttekintése alapján összegezőként megállapíthatók:

- alapvető céljukat teljesítik, fokozatosan növekvő jelentőséggel járultak hozzá a személyi állomány étellemezési ellátásához minőségi-mennyiségi vonatkozásban egyaránt;

- ha szerény mértékben is, de tehermentesítették a népgazdaságot azzal, hogy a csapatok sertéshús szükségletének egyrészt biztosították. Ez elérte a 70-100 napi szükségletnek megfelelő mennyiséget;

- hasznosították a földterületeket, hozzájárulva ezzel egyrészt az állatállomány fenntartásához, másrészt zöldfőzelék hozamukkal azon törekvés megvalósításához, amely a zöldség, zöldfőzelék fogyasztás növelését célozta;

- azzal, hogy a megtermelt élelmiszerek értéke gyakorlatilag beépült a mindenkori étellemezési norma összegébe, azaz növelte azt, lehetőséget biztosított a csapatok számára a nagyobb tartalékolásra, a nagyobb igénybevételek esetén, az átlagosnál erősebb fizikai és szellemi igénybevétellel járó feladatok végrehajtása során kiemelt színvonalú étellemezési ellátottságra.

Mint az eddigiekből kitűnik a kisegítő gazdaságok nem spontánul alakultak, fejlődtek, működésük szabályait nem önmaguk, vagy a csapatok alkották, hanem az adott időszak viszonyaihoz igazodva mindig a vezetés határozta meg a tennivalókat, természetesen támaszkodva azok kezdeményezéseire, felelősségére, növekvő gazdasági önállóságukra. Mindezt azért szükséges hangsúlyozni, mert a gazdaságok a kereteik közötti *felső határt igazolhatóan elérték produktumaikban, néhány éve azonos eredményességi színvonalon stagnálnak.* Úgy vélem, szükségszerűen elérkezett az idő ahhoz, hogy felmérjük a további lehetőségeket, döntsünk a tennivalókról. Ezért fel kell tennünk a kérdést: e vonatkozásban melyek azok a tényezők, amelyeket hasznosnak tartunk és erősíteni kívánunk, és fordítva, amelyeket helytelennek, amelyek megszüntetésére törekszünk. Ezek a törekvések azonban nem formálhatók tetszés szerint, azokat függvényszerűen szembesíteni kell a népgazdaságban és a néphadseregben érvényesülő tendenciákkal.

E tendenciák felvázolására e tanulmány kereteiben nem vállalkozhatom, az olvasók egyébként is ismerik a XI. kongresszus határozatát, népgazdaságunk és a hadsereg helyzetét, ha differenciált fokon is.

Melyek azok a körülmények, tényezők, amelyek befolyásolják a kisegítő gazdaságaink jövőjének meghatározását?

1. Belső tartalékaink felhasználása, a még meglevők feltárása és ésszerű hasznosítása változatlan, sőt fokozott kötelességünk.

2. A személyi állományról való gondoskodásnak, életkörülményük javításának egyik fontos komponense az ételmezési ellátottság színvonala.

3. Miként a népgazdaságban, a hadseregben is alapvető feladat, hogy leg-gazdaságosabban, a legnagyobb hozamokat érjük el.

4. A föld – nemzeti kincs. A szocialista fejlődés szükségessé teszi, hogy a földnek a hasznosítása is feleljen meg a társadalom, a közösségek egyetemes érdekeinek.

5. Az új haditechnikai eszközök belépésével és növekvő korszerűsödésével arányosan csökken a körelékek létszáma, csökken tehát a gazdaságokban foglalkoztathatók száma is.

6. A sorállományról való fokozott gondoskodásra, szabad idejük kultúrált, művelődésüket, pihenésüket szolgáló felhasználására való törekvés is – helyesen – behatárolják a lehetséges munkaerő ráfordítást a kisegítő gazdaságokban.

Nyilvánvalóan vannak még más faktorok, de e néhány is elegendő ahhoz a következtetéshez, hogy ösztönző és ezekkel szembenálló tényezők ütközése látható a csapatgazdaságok jövőjének meghatározásánál. Bizonyára ebből származnak azok a – szerencsére nem széles körben vallott – szélsőséges, hibás nézetek, amelyek közül az egyik szerint nagy erő- és eszközráfordítással, gyorsan fel kell fejleszteni e gazdaságokat szinte a korszerű, nagyüzemi gazdaságok színvonalára, a másik szerint radikálisan és minél előbb meg kell szüntetni azokat. Úgy vélem egyik nézetnek sincsenek reális dimenziói.

Öncélú lenne e cikk, ha szerzője nem vállalkozna arra, hogy – ha vázlatosan is – elmondja véleményét a problémáról.

Véleményem szerint a kisegítő gazdaságok belátható jövőjének meghatározásánál *rendező elv az a követelmény, hogy rendelkezésre álló forrásainkat, lehetőségeinket a teherbíróképesség, az ésszerűség határain belül, racionálisan, növekvő hatékonysággal fel kell használnunk.* Szerepük jelentős marad a csapatok önellátásában, nagyobb figyelmet fordítva e nagy tartalékot képező, „kis lehetőség” kiaknázására.

Hogyan lehet ezt elérni?

1. Be kell látni, hogy mennyiségi növekedésre nincs lehetőség, nincs is rá szükség, hogy az ételmezési normák reálértéke önmagában is biztosítja az optimális, legalábbis az optimálishoz egyre közelebb álló, színvonalas ellátást, hogy a kisegítő gazdaságok hozama bármikor felhasználható tartalékot jelent, hogy a ráfordítás-hatásfok arányán kell változtatni.

2. Ha ezt belátjuk, önként adódnak a teendők:

– a helyenként ma is meglevő, a csapat lehetőségeit meghaladó gazdaságokat be kell állítani az optimumra, létre kell hozni a rendelkezésre álló erő és a feladat egyensúlyát;

– ahol erre még lehetőségek vannak, azokat célirányosan fel kell használni;

– az élőmunka, a katonák szabad idejének kiméltése érdekében lényegesen fokozni szükséges a gazdaságok kisgépekkel való ellátottságát (nem traktorokra, tehergépkocsikra gondolok, ahogy ezt egy-két csapatnál tették);

- néhány követendő példa tapasztalatai alapján növelni kell a feldolgozott termékek arányát, a hűskészítmények mennyiségét. Ehhez létre kell hozni a szükséges feldolgozó bázist.

3. Jelentősebb mértékben kell élni a lehetőséggel - ami jelenleg is jogszerűen adott -, hogy a csapat szükségleteit meghaladó élősértéseket a katonacsaládok - különösen a nagycsaládok - részére értékesítsék. Ennek különösen nagy jelentősége van a távoli, elszigetelt helyőrségekben diszlokáló csapatoknál, intézeteknél.

4. Meg kell tanulni a gazdaságok legésszerűbb vezetését, fejlesztését tervszerű irányítását.

5. Célszerűnek látszik megvizsgálni, hogy azoknál a csapatoknál, ahol az egy főre jutó feljavítás összege meghaladta az optimális „küszöböt”, az ezen túl keletkező jövedelmet milyen más célokra, milyen módon lehetne átcsoportosítani, felhasználni. Az mindenesetre máris látható, hogy az egyik ilyen cél az étermi felszerelések kulturáltságának javítása lehet. Egyrészt pénzügyi tekintetben itt mutatkozik szűk lehetőség, másrészt az ételmezési ellátás célja nem merülhet ki abban, hogy pusztán a jóllakott katona elégedettségét váltsa ki, hanem az étkezés összes körülményeivel kapcsolatos általános elégedettséget is.

Véleményem szerint ezek a legközelebbi jövő legfontosabb tennivalói. Mind olyanok, amelyek strukturális változtatások, nagy anyagi ráfordítások nélkül a nagyobb hatékonyság irányába hatnak. A távolabbi feladatok részletezésére most nem vállalkozom. Több gazdaságpolitikai, katonai előjelzés és a saját tapasztalatok alapján azonban az máris nyilvánvalónak látszik, hogy:

a) a kisegítő gazdaságokat le kell majd választani a csapatoktól, tehermentesíteni azokat a termelés, az adminisztráció minden gondjától érdekeik sérelme nélkül;

b) egy, az egész hadsereget átfogó költségvetési üzembe integrálva - a lokális szétaprózottságot természetesen meghagyva - szükséges a gazdaságokat vezetni, fejleszteni, a megtermelt áruk értékét központilag kezelni, elosztani, megszüntetve ezzel azt a jelenlegi alapvető problémát, hogy a gazdálkodás tekintetében előnyös helyi adottságokkal rendelkező csapatok viszonylag jelentős „jövedelmi” többlethez jutnak, más alakulatok pedig semmihez. Ugyanis a föld amit megművelnek, az eszközök amivel dolgoznak nem a csapatok, hanem az állam tulajdona, amit a néphadsereg kezelésére bízott. Tehát arra kell törekednünk, hogy az elosztásban erősödjenek a csapatok érdekeit a néphadsereg érdekeivel helyesen egyeztető vonások.

Rövidsége törekedtem, s emiatt lehetséges, hogy a megeállapítások túl általánosnak tűnnek. A tények részletes bemutatása, az érvek, ellenérvek felsorakoztatása csak egy terjedelmes tanulmányban kaphatna helyet. A vázolt gondolatokkal orientálni akartam, és az általam helyesnek vélt teendők leírásával hozzájárulni a későbbi feladatok, a perspektíva megalapozásához.

Az elhelyezési szolgálat időszerű problémái és feladatai

Ettig Antal ezredes

A múlt év során végrehajtott különböző szintű szemlék és ellenőrzések, a csapat elhelyezési szolgálat egyértelmű, ugyanakkor több irányban kibontakozó fejlődését bizonyítják, – amely a szolgáltatások színvonalában mérhető eredményekben realizálódik. – Magyarázata elsősorban abban rejlik, hogy az elmúlt években kiadott HM, MNHF és szolgálatfőnöki parancsok, intézkedések helyes értelmezése, parancsnoki támogatása az elhelyezési szolgálat szerepét, jelentőségét növelte. Gyakorlati jelentőségét tekintve az eredmények abban realizálódtak, hogy egyértelműen a személyi állomány életkörülményei minden oldalú javítását szolgálták. Bizonyítására szolgál laktanyáink megváltozott rendje, a kulturált igényeknek megfelelő elhelyezési körülmények biztosítása, az ésszerűbb gazdálkodás, korszerűsítés, de elsősorban az elmúlt évek során kibontakozott, nagyobb anyagi lehetőségekre támaszkodó, *intenzív csapatépítkezés*. A lehetőségek minden oldalú szervezett biztosítása helyes elgondolások, ésszerű átgondolt megvalósításban jelentkezik. A létrehozott új értékek – bár forintban is jelentősek – elsősorban a személyi állományt érintik közvetlenül, jelentősége azonban túlnő mérhető értékhatárokon.

A csapatelhelyezési szolgálat a lehetőségek helyes felismerésével mind rugalmasabban valósította és valósítja meg feladatait. Minthogy az élet, a munka produktumaiban nemcsak pozitív, hanem negatív vonások is jelentkeznek, egyaránt kell mindkettőre figyelmet fordítani, értékelni. Éppen ezért az észlelt problémák, az abból adódó feladatok és célszerű megoldások egy részére kívánom néhány vonatkozásban a figyelmet irányítani.

I.

Általában *laktanyáink, objektumaink rendje*, az intenzív csapatépítkezés, az elkezdett *korszerűsítés* következtében kedvező irányban fejlődik. Amint arra utaltam, a lehetőségek felismerésével, a rendelkezésre bocsátott anyagi és pénzeszközök ésszerű felhasználásával, a helyi kezdeményezések helyes, tervszerű irányításával laktanyáink arculata külsőleg – belsőleg egyaránt megváltozik. – A parancsnoki állomány túlnyomó többsége helyesen élve törvényes lehetőségeivel, jelentős többlet érték létrehozására is törekszik.

E nemes törekvés közben – többnyire a szakszolgálat kései reagálása eredményeként – a korszerűsítésben, fejlesztésben nem ritkán a felújítás során elhatározott helytelen rendelkezés megváltoztatás következtében torzulások keletkeznek, vagy túlzott szubjektívizmus érvényesül. Utóbbi számtalan példáját tapasztaltuk az elmúlt évi ellenőrzések során.

Miben jelentkeznek ezek a torzulások? Elsősorban a kellőképpen nem irányított, helyileg be nem határolt, nem szabályozott – egyébként szándékát tekintve helyes – egyéni kezdeményezések, ötletek – nem egy esetben pazarló megvalósulásában. Ennek egyenes következménye, hogy egynémely egységünk-nél, laktanyáinkban, egységcs belrend kialakítása még azonos alegységen belül is lehetetlen.

(Pl.: a központi intézkedések ellenére, egyéni elképzelésű katona-szekerények kialakítása, szakaszkörletenként más-más kivitelben és színben. Szakalegységek ésszerűtlen megkülönböztetése, az új szabályzatoktól eltérő megoldásokban.)

Hasonló példaként említhető, hogy csapatkivitelben komoly erő és eszközráfordítással végzett külső homlokzat tatarozásnál egyes laktanyákban a színek kavalkádját hozzák létre (nem képezheti vita tárgyát, hogy azonos laktanyában – övezetekben belül – valamennyi épületet azonos színnel kell felújítani). Jelentős erőfeszítést fordítanak a laktanya-parancsnokok, a szakszolgálat közreműködésével a laktanyák övezeti rendszerének kialakítására. Mégis gyakori, hogy amíg a laktanyák parancsnoki, igazgatási övezete kulturált, parkosított, karbantartott, addig a többi, de különösen telephely és kiszolgáló övezete elhanyagolt. Az utak, árkok, ereszcatornák és barakok rendszeres karbantartása, a parkosítás és a kerítések javítása nem lehet kampány feladat, azok elhanyagolása az egész objektum állagában rendkívül rövid idő alatt érezteti hatását.

Gyakori, hogy a laktanyák előírt, tervszerű karbantartását – az éves karbahelyezési terv figyelmen kívül hagyásával – a csapatépítkezésre való hivatkozással elhanyagolják. Szervezett karbantartást az elmúlt év során több helyen nem végeztek, hivatkozással a következő években végrehajtásra tervezett komplex laktanya rekonstrukcióra.

Ugyanakkor nem egy helyőrségben szép példáját tapasztaltuk annak, hogy a karbantartást szervezett brigádokkal, a karbantartó alegységek és üzemi kirendeltségek összehangolt tevékenységével tervszerűen kiterjesztették a lakótelepekre, szolgálati lakásokra is. Az ilyen és hasonló kezdeményezést az elhelyezési szolgálatnak, a helyőrség és laktanya htp. helyetteseknek feltétlenül támogatni kell.

Laktanyáink, objektumaink, lakótelepeink jelentős számú, nagy értékű, többnyire már korszerű, vagy korszerűsítés alatt álló közmű hálózattal rendelkeznek. Ezek szakszerű üzemeltetése elsőrendű feladat, amelyhez a kiszolgáló szakszemélyzet biztosított. Az utóbbi időben bekövetkezett rendellenes meghibásodások, üzemzavarok az esetek többségében hanyagságból, a szolgálat hibájából, a helytelen parancsnoki intézkedésből eredtek. (Pl.: a közműveket kiszolgáló szervezetszerű állományt, egyéb, más beosztásban foglalkoztatták.)

Említést érdemlő kezdeményezések, helyi megoldások segítik elő laktanyai belső úthálózatunk fejlesztését, szilárd burkolatú alakuló tereink kialakítását. A laktanya-parancsnokok, elhelyezési szolgálatvezetők különösen előnyös együttműködése város- és községgazdálkodási szervekkel, útépítő, útfenntartó vállalatokkal, lehetővé teszik az úthálózat, parkosítás, fásítás gyorsabb megvalósítását.

Tapasztalhatók helyes kezdeményezések hasznos fák telepítésére, a laktanyák, objektumok mögöttes részei fásítására, a gyakorló és lőtérrészek, azok szegélyei nyárfásítására, lakótelepek ligetesítésére, képzőművészeti alkotások – elsősorban szobrok – telepítésére. Befejezésül megállapítható, hogy laktanyáink, objektumaink használata rendeltetésszerű, ahol ez szükséges, személyhez kötött. A *csapatépítkezés*, – mely jelentőségét tekintve az elhelyezési szolgálat egészét érinti – kiemelt feladat. Éppen ezért figyelemreméltó említést tenni azokról a problémákról röviden, melyektől ez a tevékenység sem mentes.

Kiemelném ezek közül elsősorban az adminisztratív jellegű problémákat. Több vizsgált egységnél megállapítható, hogy az operatív bizottságok tevékenysége formális, a megszervezés feladatain túl nem terjed. Így ellenőrző tevékenységet nem folytatnak, gyakorlatilag a feladatok az anyagbeszerzéstől a szakirányításig a htp. helyettesre, de még inkább az elhelyezési szolgálatvezetőkre hárulnak.

Gyakran előfordul, hogy az építési költségek megállapítása nem eléggé körültekintő. Ezért az egyes építmények költségelőirányzatai nem minden esetben fedezik a valóságban felmerült költségeket. Az építkezés üteme eltér a tervtől, indokolatlanul lelassul, az egyes munkahelyek közötti koordináció hiánya miatt. Ennél fogva szervezetlenség következik be. A beszerzési feladatok „nagyvonalú” intézése, körültekintő piackutatás hiányában a csapatépítkezési hitelek felhasználása több helyen időarányosan sem biztosított. (Pl.: az év közepén több egységnél még anyagbeszerzésre is csak minimális hitelfelhasználás történt.)

A munkahelyi ütemtervek hiánya nem egy esetben kapkodáshoz, majd gyenge-minőségű kivitelhez vezetett.

Az elkészült létesítmények műszaki átadás-átvétele során készült jegyzőkönyvek műszakilag nem szabatosak és nem egyértelműek, tartalmilag nem felelnek meg. A használatbavételi engedélyek formája és szövegezése sem műszakilag, sem jogilag nem kielégítő. Az üzemeltetésre átadott létesítményekről az ún. „végdokumentáció” nem készül el és ingatlannyilvántartásba való felvételük – a kivitelezés során bekövetkezett változások figyelmen kívül hagyása miatt – műszakileg nem szakszerű. Ennek következménye, hogy az ingatlannyilvántartások pontatlanok, a mellékelte műszaki rajzok a valósággal nem egyeznek, több éve a csapatépítkezéssel létrehozott objektumok és átalakítások átvetve nincsenek. Mindezek ellenére megállapítható, hogy a csapatépítkezések – elsősorban a seregstetek hatékony intézkedése következtében a múlt év elején szervezett, rendszerezett körülmények között indultak be, a megelőző évek során végzett tevékenység hasznos értékelése előzte meg. Javult az együttműködés a közreműködő szervek, így elsősorban az Elhelyezési Igazgatóságok, Építménykarbantartó és szolgáltató üzemek és kivitelező csapatok között. Az év eleji, évközi objektív befolyásoló körülmények, mint az anyagár emelkedések, szállítási nehézségek, tervszolgáltatás bizonyos mérvű módosítását tette szükségessé. Az áthúzódó, az 1975-ös hitelkerettel növelt feladatok – tekintettel a tervidőszak záró évére, csak összehangolt tervszerű tevékenységgel hozzathatták az elért eredményt.

Új tervidőszak kezdődött. A múlt év végén kiadott 1976–77-es csapatépítkezési terv jelentőségében, tartalmában nem marad el az előzőtől, bár szerényebb keretek között indul. Ami jelenleg elsőrendű feladat, az elsősorban a helyes koordináció, az ésszerű szakmunkáslétszám gazdálkodás, a tavaszi in-

dulás alapos előkészítése, ésszerű ütem meghatározás és a megvalósítás *hatékony, szakszerű helyi ellenőrzése*.

Az elhelyezési szolgálat *gazdálkodása*, a költségvetési keretek felhasználása egyenletesebbé vált. A keretek időben a csapatelhelyezési szolgálat rendelkezésére álltak, a felhasználás amit az ellenőrzések tapasztalatai bizonyítottak időarányosan, jogcímszerint, szabályszerűen történt.

A parancsnokok élve a lehetőséggel, eredményes, a gazdálkodás egészét elősegítő hitelátcsoportosításokat hajtottak végre. Egyes laktanyáink vonatkozásában azonban tervszerűtlenség volt tapasztalható az anyagbeszerzéseknél, amely esetenként ötletszerűséggel párosult. Az elhelyezési szolgálatvezetők ezeknél az egységeknél az éves anyagbeszerzési tervet az elmúlt évek sablonos felhasználási tényszámaira alapozták, nem az éves karbantartási tervre, a valóságos szükségletekre. Így a beszerzés elaprózott, piackutatást nem folytatnak, kiskereskedelmi vásárlásokra szorítkozik.

Az ellenőrzések tapasztalatai bizonyították, hogy egységeink nagy részénél elhanyagolták a vállalati bútorjavítást, az év közepén sok helyen még szerződéskötés, kapacitás biztosítás sem történt, ezért jelentős összegű hitelmaradványok keletkeztek. Ugyanakkor a kieső bútorjavítás a bútorzat, berendezési anyagok állapotán erősen érezhető (jelentős javításra való mennyiség halmozódik az egységek raktáraiban).

Figyelemreméltó, pozitív irányú változás következett be a csapatok tüzelőanyag-gazdálkodásában. Előrelátható tervezéssel, a megváltozott energia profilnak megfelelő tárolóter kialakítással, megfelelő tartalékképzéssel készültek fel a téli időszakra. Szinte kivétel nélkül helyesen éltek az időszakos árkedvezmény nyújtotta lehetőségekkel, amely MN-viszonylatban is jelentős megtakarítást eredményezett. Az ésszerű tüzelőanyag-gazdálkodás ez évben még fokozottabb előrelátást, a tavaszi-nyári hónapokra előre jelzett kedvezményes beszerzés lehetőségeinek további kihasználását igényli.

Elhelyezési szolgálatvezetőink, üzemi kirendeltségeink többsége helyes, ésszerű raktárgazdálkodást folytat, javuló raktárrenddel. Általános tapasztalat azonban több vizsgált egységünkénél, hogy a raktárak belső raktere kihasználatlan, a tárolt anyagok nagyságával a raktári állványok mérete nincs összhangban, a megváltozott profilú anyagfélésekhez a raktári állványkészlet elavult, korszerűtlen. Több helyen kibontakozó helyes, takarékos kezdeményezések nyilvánulnak meg, a selejt-anyagok ésszerű felhasználására (pl.: selejt ágyakból kerítés építés).

Végezetül említésre méltó problémaként tapasztalható nagyobb laktanyáinkban az utalt, kisebb – főként más magasabbegység állományába tartozó egységek mostoha ellátása. Ahol már taktanya összevont hadtápszolgálat működik és az üzemi kirendeltségek megszilárdultak, ilyen probléma nem jelentkezik. A kezdeti eredmények biztató módon igazolják, az összevont laktanya htp szolgálat létjogosultságát, különös tekintettel az elhelyezési szolgálat tevékenységére (pl.: a kettős alárendelés megszűnése).

Lakásgazdálkodásunk fejlődött, lakáshelyzetünk kedvezőbb, a gazdálkodás törvényessége biztosított. A központi beruházásból megépült lakóházaink korszerű igényeket elégítenek ki. Csapatépítkezéssel létrehozott lakóházaink minőségben felülmúlják nem egy esetben a helyi építőipar produktumait is.

Több – de még mindig kevés – kezdeményezés tapasztalható zárt lakótelepeink irányított társadalmi tevékenységen alapuló rendezésére (parkosítás, ját-

szótér kialakítás stb.). Lakótelepeink kommunális problémái megoldására – elsősorban a régebbi építésűeknél – a helyőrség htp. helyetteseknek helyi megoldásokat kell keresniük. (A lehetőségek még egyáltalán nincsenek kihasználva.) Ilyen irányú kezdeményezést, a megoldások gyakorlati kivitelezését Elhelyezési Igazgatóságaink eddig is soronkívül elősegítették. (Területrendezési, jogi vonatkozású problémák rendezése, anyag és eszköz biztosítás.)

Lényeges javulás tapasztalható a lakbérfizetési fegyelem alakulásában. A szórványos hátralékok elsősorban még mindig a nyári hónapokban jelentkeznek, nem egy esetben házfelügyelői hanyagságból. Nőtlen szállóink szolgáltató tevékenysége – nemcsak a korszerű, új nőtlen szállóké – az igényeket színvonalasan kielégíti.

Az elhelyezési szolgálat egyenletes tevékenységét, a szolgálatiág-vezetők irányító munkáját negatív irányban befolyásolja, az érvényben levő rendeletek, az elmúlt években kiadott utasítások, rendeletek ismeretének hiánya. Tapasztalható, hogy a rendeletek ismeretének és alkalmazásának hiánya szabálytalanságokhoz, mulasztásokhoz, súlyosabb esetekben balesetekhez, rendkívüli eseményhez vezet. Utalni csak néhány feledésbe ment intézkedésre kívánok, mint pl.: „Tűzesetek megelőzése” (1965) „Villamos berendezések üzemeltetése” (1966) „Olajkályhák üzembentartása” (1965) vagy pl.: a „Kutak védterület”-ével foglalkozó 1966-ban megjelent intézkedés. Természetesen az érvényben levő rendeletek ismeretének hiánya a felelősség alól senkit sem mentesít.

II.

Mint hogy az elhelyezési szolgálat időszerű problémáit a feladatoktól elhatárolni nem volt céлом, nem is lehet, a következőkben csak röviden utalok azokra a feladatokra, amelyek fentebb említett problémák megoldását hivatottak a jövőben elősegíteni.

Elsősorban azokra a szervezeti változtatásokra utalok, amelyek elősegítik a vezetés javítását, a megnövekvő feladatok egyenletes végrehajtását. Ezzel párhuzamosan az elhelyezési szolgálat gazdálkodásában is ésszerű változtatásokat kell végrehajtani, a hatáskörök további decentralizálásával, a végrehajtó csapat elhelyezési szolgálat önállóságának növelésével, erősítésével.

Az MN ingatlangazdálkodásának, valamint az elhelyezés tervezésének egy-egy alapokra helyezése érdekében az „Elhelyezési norma” bizonyos mérvű módosítása válik szükségessé, párhuzamosan „katonai építéstervezési előírások” kiadását kell előkészíteni.

A szolgálat vezetésének, adminisztrációjának megkönnyítése, ésszerűsítése érdekében fokozatosan áttérünk az ügyvitel gépesítésére. Ehhez szükséges kezdeti rendszerszervező tevékenység megkezdődött.

A törzsszolgálati feladatok megkönnyítése, a tábori elhelyezési körülmények javítása érdekében – az érdekeltek széles körü bevonásával, kísérleteket hajtottunk végre, rendszeresítettünk több tábori bútort, amellyel az ellátást fokozatosan a következő években befejezzük.

Folytatjuk az ötödik ötéves terv során a laktanyák, objektumok korszerűsítését, a komplex laktanya rekonstrukciók megkezdését, a közmű hálózat fejlesztését, helyi lehetőségeknek megfelelően gazdaságosabb energiahordozók alkalmazására történő áttérést.

A már megkezdett programoknak megfelelően, folytatjuk laktanyáink, objektumaink korszerű berendezési anyagokkal történő ellátását, figyelmet fordítva elsősorban a tantermek, étkezdék teljes felszerelésére, a gyengélkedők, és parancsnokságok berendezési anyagai beszerzésére.

Elgondolásaink végrehajtására adott lehetőségek határain belül kerül sor. Éppen ezért a megvalósítás több év távlatában határolja be feladatainkat is. Mindennek helyes értelmezése és megvalósítása szolgálatunk állományának elsőrendű feladata, a további fejlődés biztosítása.

(Szemléltető ábrák a folyóirat végén találhatóak.)

Gondolatok az építési-beruházási tevékenység döntés előkészítésének problémáiról

Dr. Kajdi József alezredes és Csókás Dénes kpa.

A termelőerők fejlődése korunkban egyre bonyolultabb eszközök és ezzel párhuzamosan fegyverek, fegyverrendszerek létrehozását teszi lehetővé. Ezzel a fejlődéssel, illetve a fejlesztés következményeivel a Magyar Néphadseregnek is számolnia kell.

Figyelembe véve a korszerű háború jellegét, a várható haditevékenységek összességét, feltétlenül arra a következtetésre kell jutni, hogy a győzelem kivívásának minden előző időszakoknál jelentősebb tényezővé a békében történő felkészítés válik. Felkészülése a személyi állománynak, az anyagnak és technikának, a lehetőségek és követelmények alapján a fegyvereknek; biztosítása az objektumoknak a katonák, a fegyverek és a technika számára; a személyi állomány mindenoldalú szükségleteinek egyre magasabb színvonalú kielégítése azok az alapvető feladatok, amelyek az egyes tervidőszakok előtti döntések kialakítását befolyásolják.

A döntések kialakításánál a feladatok megvalósításánál mindenkor szem előtt kell tartani hazánk védelmi képessége egyértelmű biztosítása mellett népgazdaságunk helyzetét, országunk anyagi lehetőségeit. Ezt a látszólagos ellentmondást enyhíti az, hogy a fejlesztés, ezen belül az építés-beruházás feladatainak megoldásában támaszkodni kell a tudományok eredményeire.

A fejlesztés során a személyi állomány, a technika elhelyezésének, a személyi állomány élet- és munkakörülményei javításának megvalósításában nagy feladat hárul az MN hadtápjára, többek között az elhelyezési szolgálatra is.

A hadseregben az építési tevékenység tervezése és megvalósítása az ez irányban tett erőfeszítések eredményeként az elmúlt idő alatt tervidőszakról-tervidőszakra javult és a IV. ötéves terv évei alatt erőteljesen előrelépett. Új helyőrségek létrehozása, már akuttá vált elhelyezési gondok objektumok építésével való megoldása, a személyi állomány segítése, szolgálati és életkörülményei javításának többezer lakás építésével a hivatásos állomány ezirányú gondjainak enyhítése mutatja ezt többek között. Ennek ellenére még ma is találkozzunk néhány olyan problémával, amely az építési beruházások előkészítésére irányította figyelmünket.

Az elmúlt évek tapasztalatait elemezve arra a következtetésre jutottunk, hogy az építési-beruházási munkák tervezésének optimális megvalósítása érde-

kében erőfeszítéseinket tovább kell fokozni, és ennek egyik fontos elemként az építési tevékenység eddiginél jobb, hatékonyabb döntés előkészítésének módszereit kell kidolgozni, biztosítani. Az építési tevékenységünkben még fellelhető hiányosságok – az építések többszöri hitelmódosítása, a határidők elcsúszása, az elkészült objektumokkal szemben az üzemeltető sok esetben jogos kritikája – döntő többségét a döntés előkészítésének hiányosságaira, pontatlanságaira minden esetben vissza lehet vezetni.

Minden szervezet, így a hadsereg működésének is legfontosabb jellemzője a döntéshozatal folyamata. A hadsereg vezetésének ugyanis mind az eszközök, mind a célok tekintetében bizonyos választási szabadsága van. Ez az építési beruházások esetében azt jelenti, hogy a vezetés jogosult és egyben köteles a lehetőségek közötti választásra, döntéshozatali funkciójának gyakorlására.

A döntéshozatal azért a szervezetnek legfontosabb jellemzője, mert a döntés folyamata, meghatározó jellege a hadseregnek, mint szervezetnek egészére hatást gyakorol. Kitetjed alapvető feladataira, szervezetére, információrendszerére és gazdálkodására egyaránt. Nem véletlen tehát az az erőfeszítés, amelynek célja az anyagi-pénzügyi tervezés munkafolyamatainak rendszerezése, a rendszerszervezés kutatási eredményeinek a hadsereg gazdálkodásában történő érvényesítése.

Az építési tevékenység körében felmerülő döntési folyamatot formálisan olyan választási folyamat eredményeként tekinthetjük, amely több, de legalább két különböző lehetőségre terjed ki, amikor a nemselekvés is a lehetőségek halmazához tartozik. A döntési folyamat vázlatosan általában a következők szerint taglalható:

A döntési folyamat mozzanatai:

1. Döntési helyzet felismerése.	Az akaratképzés folyamata.
2. A döntés előkészítése.	
3. A döntési variánsok értékelése.	
4. A döntés.	
5. Utasítás a megvalósításra.	Az akartérvényesítés folyamata.
6. Ellenőrzés.	Az ellenőrzés folyamata.

Alkalmos-e a döntési folyamat előbbi vázlata arra, hogy ennek alapján kidolgozásra kerüljön a döntéselőkészítés modelljének egy változata? Nézzük meg ezek a mozzanatok (1-6-ig) mit takarnak az építés-beruházás tervezésénél és végrehajtásánál. A választ a továbbiakban kívánjuk megadni.

A döntési helyzet felismerése lényegében akkor kezdődik, amikor felismerünk egy problémát, bizonyos eltérést a valóságos és akart helyzet között. Pl. azt, hogy laktanyáink jelenlegi színvonala elmaradt a társadalmi szükségletektől és a felújítások további – kerethiányok miatti – elmaradása újabb problémák forrásává válik. Ezen mozzanatban kell a célokat egyértelműen és pontosan meghatározni, reagálni a hadseregben belüli és kívüli hatásokra, a probléma kezelése okait – amennyiben lehetséges – feltárni.

A döntés előkészítés lényegében a tájékozottságot, az információ gyűjtést a lehetséges változatokról, a különböző korlátozó tényezők feltárását, s minde- nek előtt a funkcióelemzést foglalja magába. Pl. itt kell meghatározni azokat

az objektumokat, illetve teendőket, amelyek a laktanya felújításoknál egyáltalán számba jöhetnek.

A *döntési variánsok értékelése* a felhasználó lehetőségek rangsorolását jelenti. Minden igény felülvizsgálatát, a megvalósítás szükségességére figyelemmel az összes lehetőségek értékelését kell ezen mozzanatokban elvégezni. Itt kell kialakítani azokat a javaslatokat, amelyeket a hadsereg vezetése elé indokolt terjeszteni döntés céljából.

A *döntés* lényegében a legjobb alternatíva kiválasztása, amelynek megvalósítása, illetve ellenőrzése a feladata a szervezet érintett állományának. A döntési folyamat – amelyet e rövid tanulmányunkban elemezni próbálunk – a hadsereg gazdasági tevékenysége minden területét átfogja, mindegyikre hatást gyakorol.

A továbbiakban konkrétan és részletesebben a döntéselőkészítés folyamatát elemezzük.

A tervezésnél a tervezőknek (HM-szervek) abból kell kiindulniuk, hogy a használóknak, üzemeltetőknek – csapatoknak, szerveknek, intézeteknek – nem objektum iránti igénye van, hanem ezen objektumoknak a csapatok feladatából adódó funkció igényét kell részükre kielégíteni. Ez indokolja, hogy az építési tevékenység három fő döntési pontjai, mint a középtávú tervek, a beruházási javaslatok és a műszaki kiviteli tervek alapos funkció elemzett igényre támaszkodva készüljenek. A döntés előkészítéseket úgy kell megszervezni, hogy ezekből az összes szükséges funkció – rendeltetés; üzemeltetés; közműellátottság; gazdaságosság stb. világos legyen és a terv ezeket kielégítse. Biztosítsa az üzemeltethetőség feltételeit, gazdaságosságát, tisztázza az összes várható költségeket és a megvalósítási időszükségleteket. Ez a vizsgált tevékenységnek egy olyan pontja, ahol a döntés előkészítésének lényegesen javulni kell. Semmi sem indokolja olyan beruházások tervesítését, amelyekről a tervezők előre tudják, hogy vagy a keretek elégtelensége, vagy egyéb okok miatt a megvalósítás elve kétséges.

Altalános problémaként vetődik fel a tervező szakemberek körében, hogy az igényeket benyújtó szervek által megadott építési célok nagyvonalúak, csak a szakavatott katonai szakembereknek nyújtanak bizonyos, többé-kevésbé kielégítő tájékoztatást, amely azonban nem alkalmas az építési tevékenység műszaki-gazdasági időrendje, de anyagi-pénzügyi tervének elkészítésére sem. Köztudott viszont, hogy ezek feltárása nélkül megalapozott döntés nem hozható, és ha a lebonyolítók sem térnek ki a műszaki tervezések folyamán a különböző rendű funkciók feltárására, az építés-beruházási tevékenység célkitűzései megvalósításában nehézségekkel, sok akadályozó tényezővel kell szembenézni.

Mivel a középtávú anyagi-pénzügyi tervek műszaki előtervek nélkül nem lehetnek megalapozottak, szükségként jelentkezik, hogy ezek a gazdasági tervek olyan funkció elemzés alapján megadott igényekre támaszkodva készüljenek, amelynek felhasználásával az egyes létesítmények műszaki paraméterei meghatározhatók, mérhetőek és ennek alapján a gazdasági tervben költségelhetőek legyenek. Átfutási idejük az időrendi tervben jól meghatározható legyen, és ezzel a műszaki kiviteli tervek készítésének biztos alapját képezzék.

A hatékonyabb építési-beruházási tevékenység döntés előkészítése érdekében megkíséreltük az *építési evékenység* (1. sz. melléklet) és a *funkcióelemzés* (2. sz. melléklet) logikai modelljét elkészíteni. A modellben körvonalazott fo-

lyamatok követésével, az abban foglaltak lépésről-lépésre történő betartásával és betartatásával a döntések megalapozottabbá tehetők, melynek következtében a hadsereg építési tevékenységének hatékonysága növekedhet.

A vázoltak több helyen talán problémákat okozhatnak, módosításra szorulhatnak, de a döntések előkészítésében részt vevők közös egyetértésével az MN építési-beruházási javaslatok előkészítésében előre lépés történhet, a hadsereg vezetői elé döntésre az eddiginél megalapozottabb javaslatok kerülhetnek.

A rendelkezésre álló – és minden tervidőszakban rendkívül kevésnek tűnő – beruházási keretekkel való ésszerű és takarékos gazdálkodás indokoltá teszi, hogy a döntéselőkészítésben részt vevők erőfeszítései eredményeképpen döntés céljából megalapozottabb javaslatok kerüljenek a döntésre jogosult vezetők elé. Ez indokolja azt, hogy tanulmányunkban igyekeztünk feltárni a döntési folyamat egyik mozzanatának – a döntések előkészítésének – problémáit, elméleti segítséget nyújtani a további tevékenység tudományos megalapozottságához.

A leirtak megvalósítása – figyelembe véve a meghonosodott és kialakult gyakorlatot – mindenképp az igényeket meghatározóknál jelenthet nehézségeket, eddigi tevékenységük módosítását kell eredményezze. Ennek ellenére úgy érezzük, hogy ha az itt felvetettek az építési-beruházási tevékenység tervezésében és megvalósításában közreműködők körében további gondolatokat eredményeznek, munkájukban a modell meghatározásait felhasználják, már nem volt hiábavaló a törekvésünk néhány probléma felhívására.

(Az 1. és 2. számú mellékletek a folyóirat végén található.)

Nagytávolságú vasúti szállítás hadtápbiztosításának tapasztalatai

Prakter József alezredes

A Magyar Néphadsereg kijelölt alakulatai a Varsói Szerződés tagállamai hadseregeivel közösen együttműködésben vagy önállóan, valamelyik tagország területén egyre több gyakorlatot hajtanak végre, melyek a végrehajtó csapatok részére megtiszteltetést, de egyben fokozottabb felelősséget is jelent.

Az ország határaitól távol többezer kilométerre, 6–8 napig tartó utazás, a gyakorlat majd visszaszállítás számtalan bonyolult feladat megoldását teszi szükségessé, és igen komoly, körütekintő tervező-szervező és végrehajtó tevékenységet követel a parancsnoki, pártpolitikai, valamint a hadtápbiztosításban részt vevő teljes személyi állománytól egyaránt.

A hosszú évek során több alkalommal végrehajtott nagytávolságú szállítás, külföldi gyakorlat hadtápbiztosításának összegezett tapasztalatai közreadásával – a teljesség igénye nélkül, az általam megítélt legfontosabb kérdésekben – kívánok segítséget nyújtani a jövőben végrehajtásra kerülő nagytávolságra szállítást és külföldön gyakorlatot végrehajtó csapatok hadtápszervei részére.

A vasúti szállítások végrehajtását a „Katonai Szállítási Utasítás I. rész” részleteiben rögzíti, a végrehajtáshoz a hadtápbiztosítás ellátási feladatait azonban igen tömören fogalmazza, éppen ezért a legfontosabb kérdésekben a tapasztalatok összegezett megfogalmazása – megítélésem szerint – feltétlen szükségessé vált.

I.

A hadtáp felkészítése, a végrehajtás tervezése

A nagytávolságú vasúti szállítás, valamint külföldi területen végrehajtásra kerülő gyakorlat hadtápbiztosításának eredményes végrehajtása érdekében, a hadtápszolgálat tevékenységének rendjét az előjáró által kiadott „Szervezési Intézkedés”, valamint a parancsnok elhatározása, parancsai szabályozzák.

A hadtápbiztosítás alapját a kiképzési időszakra elkészített naptári tervben megszabott időpontok, a végrehajtó alakulattal szemben támasztott követelmények, kiképzési cél, a sajátosságoknak megfelelő számos összetevő képezi.

A nagytávolságon végrehajtásra kerülő vasúti szállítás feladatait csak akkor vagyunk képesek végrehajtani, ha ismerjük az adott köteléssel szemben

támasztott követelményeket, vagyis ismerjük a végrehajtásra kerülő feladat összes körülményeit.

Ennek megfelelően részletesen, a feladatok sorrendjében ki kell alakítani a hadtáp biztosítására vonatkozó elgondolást, tervben rögzíteni a felkészülés kérdéseit, ez alapján kiadni a szükséges intézkedéseket, folyamatosan ellenőrizni a végrehajtás helyzetét.

Mint a bevezetőben is említettem, a nagytávolságon végrehajtásra kerülő szállítás igen bonyolult, ezért a felkészülés feladatai, rendje is igen dinamikus. A hadtápbiztosításra történő felkészülés bár az adott időszakban a legfontosabb és fő feladat, de mégsem egyedülálló és állandó tevékenység, hiszen a laktanyai ellátásban semilyen csökkenés, vagy visszaesés nem következhet be. Következésképp igen nagy szükség van az aprólékos szervező, az egy időben történő sok irányú feladat rendszerezett, tervszerű és következetes végrehajtására. A tervező-szervező és végrehajtó munka is az esetek többségében egy időben, vagyis párhuzamosan történik.

Alapvetően fontos a felkészülést időben elkezdeni, és minden részfeladathoz az elgondolást kiművelni.

A felkészülési tervet – a feladat kezdetétől – 2–3 hónappal előbb el kell készíteni.

Tartalmazza:

1. *Elgondolást a felkészülés végrehajtására az alapvető cél meghatározásával, valamint a cél érdekében végzendő részletfeladatokat:*

– a részt vevő hadtáp személyi állománya politikai-szakmai felkészítése a várható feladatok eredményes végrehajtására történő kiképzés;

– a szükséges anyagok és hadtáptechnikai eszközök számvetéseinek kidolgozása, esetleg igénylések felterjesztése, anyagok leszállítása, helyi beszerzések, anyagok elosztása;

– a szállító és hadtáptechnikai eszközök felkészítése;

– az élelmezési ellátás – mint kiemelt feladat – magas színvonalú megszervezése;

– ruházati anyagok mennyiségi és minőségi meghatározása, csoportosítása és előkészítése;

– a visszamaradt állomány hadtápbiztosításának megszervezése – különös tekintettel harckészültségi feladatok kiegészítésére.

2. *A feladatok részletes felsorolása, a végrehajtás batárideje, felelős személyek*

a) *A hadtáp személyi állomány felkészítése*

– a kiképzési tervben meghatározott kiképzési feladatok végrehajtására céltudatos felkészülés (vasúti szállítás módszertani bemutató, komplex foglalkozás stb.)

– politikai agitációs munka megszervezése és folyamatos fenntartása;

- az elvonuló hadtáp állomány létszámának meghatározása, név szerinti kijelölése;

- a személyi állomány részére nagybani feladat meghatározása;

- az elvonuló állomány öltözetére és ruházati ellátására vonatkozó követelmény, intézkedés kidolgozása és kiadása.

b) Szállító és hadtáptechnika felkészítése

- az elvonuló gépjármű és hadtáptechnika kijelölése, az előljáratól a feladat végrehajtásához állományon felüli technikai eszközök igénylése (hűtőgépkocsi, vízszállító gépkocsi stb.);

- hűtő- és kenyérszállító gépkocsik szervizbe történő beutalásának kérelme, illetve végrehajtása;

- az elvonuló technikai eszközök szállításhoz való felkészítése (II. sz. technikai szemle, festés, kötöződrótok, ékek, tartalék alkatrészek stb.);

- az elvonuló technikai eszközök szemléje.

c) Üzemanyag ellátásra felkészítés

- ellátási szükséglet megállapítása, ellátási alapadatok (gépek mennyisége) pontosítása;

- az elvonuló járművek üzemanyag technikai felszerelése, kiegészítése, karbantartása, festése;

- szükséges hajtó- és kenőanyagok kiadása;

- üzemanyagok (hajtó-, kenő-) és felszerelés, feltöltöttség, készletek meglétének ellenőrzése.

d) Élelmezési ellátásra felkészítés

- étlap készítés;

- élelmezési beszerzési terv elkészítése, élelmezési anyag és felszerelés - szükség szerinti - igénylése, szállító vállalatokkal a személyes kapcsolat felvétele, ütemterv leadása;

- kantinearu beszerzési és ellátási tervének elkészítése;

- a fűtéshez tüzelőanyagok (olaj és tűzifa) igénylése, előkészítése;

- nem romlandó élelmezési és kantinearu átvétele;

- romlandó élelmezési cikkek átvétele;

- az elszállításra kerülő élelmezési anyagok csoportosítása és elosztása;

- hűtőgépkocsik előhűtése, szállításra tervezett húsáruk mélyhűtése;

- hidegélelem csomagolása és kiosztása.

e) Ruházati ellátás felkészítése

- ruházati ellátási számvetés elkészítése;

- ruházati anyagok testre méretezésének végrehajtása;

- gyakorló ruházat, kabáthuzat, lábbeli, fehérenemű, ágynemű, felszerelés előkészítése és csoportosítása, alegységek részére történő kiadása. Tartalék ruházati anyagok előkészítése és kiadása, javító-karbantartó anyagok, vasalók, ki-menő ruházat csomagolásához göngyöleg-anyag kiadása;

- szemle az elvonuló állomány részére;

- fürdetés, fehéreneműcsere végrehajtása.

f) *Egészségügyi ellátás felkészítése*

- egészségügyi ellátás megtervezése, anyag-igénylés felterjesztése;
- az elvonuló állomány szűrővizsgálata, szükség esetén védőoltások végrehajtása;
- egészségügyi felvilágosító előadások megtartása;
- az igényelt egészségügyi anyagok beszállítása, csoportosítása, elosztása, csomagolása, szállításhoz történő előkészítése.

g) *Elhelyezési anyag ellátásra felkészítés*

- vasúti szállításhoz és a gyakorlathoz szükséges tábori elhelyezési, tisztogató és karbantartó anyagok, valamint egyéb anyagok, szükségletek felmérése, igények összesítése;
- ellátási számvetés kidolgozása;
- beszerzés, elosztás, szállításra előkészítés és ellenőrzés végrehajtása.

h) *Egyéb feladatok*

- a vasúti be- és kirakodáshoz szükséges szállítótér felmérése, a vasúti szállításra vonatkozó hadtápbintézkedés kidolgozása;
- a visszamaradó hadtáp harcásztsági tervének módosítása;
- ha szükséges, operatív csoport felkészítése;
- a visszamaradók részére a feladatok személyre menő meghatározása;
- a biztonsági rendszabályokban előírt oktatásról jegyzőkönyv elkészítése;
- a hadtápbiztosítás és ellátás komplex tervének kidolgozása (felkészülési tervminta 1. sz. melléklet).

A gyakorlat azt igazolja, hogy kellő alaposság, pontos és szakszerű végrehajtás csak akkor várható el a feladatot végrehajtóktól, ha egyértelműen megfogalmazott feladatot kapnak és időben lejuttatják a végrehajtás legalsóbb szintjéig.

A felkészülési tervben rögzített feladatok végrehajtása szükségessé teszi különböző intézkedések kiadását, amely történhet írásban, vagy szóban. Általában a törzs írásban dolgozza ki a végrehajtásra vonatkozó szervezési intézkedést, melynek a hadtápbiztosításra vonatkozó feladatok is részér képezik.

A tapasztalatok alapján célszerű a ruházati ellátás pontosabb biztosítása érdekében, külön írásos intézkedést is kiadni.

Tartalmazza:

1. Az elszállításra kerülő ruházat és felszerelési anyagok mennyiségét és értékcsoportjának megszabását a sor- és a hivatásos állomány részére.

A kiegészítő ruházatot (ágynemű, szakácsruha, egészségügyi ruházat, órség ruházata stb.), tiszta fehérneműcsere végrehajtásának idejét, rendjét, tartalékruházat szerelvényenkénti, vagy alegységenkénti mennyiségét.

2. Az öltözetek viselésének rendjét a vasúti rakodás alatt, szállítás alatt, a gyakorlaton és szabad időben.

3. Az anyagok szállításának és kezelésének szabályait.

4. A felkészülés és ellátás rendjét (a felkészítési tervből kivonatolva).

Szöbéli intézkedések a hadtáptörzs munkaértekezletein kerülnek kiadásra. Alapját képezi a felkészülési terv, a tervben foglalt feladatok rendje. A továbbiakban az intézkedések tartalmát a felkészülési munka folyamatában végrehajtott ellenőrzések tapasztalatai képezik.

A felkészülési terv tartalmát vizsgálva megállapítható, hogy alapvetően alkalmas arra, hogy rendszerezetten, időben behatárolva, felelősök megjelölésével a végrehajtók képesek legyenek a mindenre kiterjedő, aprólékos szervező munkát végrehajtani. Azonban ez még nem biztosítja az ellátás, különösen az anyagi szükségletek mennyiségének, valamint a konkrét végrehajtásban részt vevő állomány tevékenységének minden részletét.

A szükségletek biztosításához feltétlen szükséges, az ellátás pontos felmérése és tervben történő rögzítése. Ezt a célt szolgálja a „Hadtápbiztosítás komplex terve”, melyet a felkészülés során a végrehajtásra kerülő feladatok adatai teljes ismeretében készítenek el.

Tartalmazza:

1. Elgondolás a nagytávolságú vasúti szállítás hadtápbiztosításának végrehajtására

- a hadtápbiztosítással szemben támasztott követelmények, célkitűzések;
- a végrehajtás érdekében szükségessé váló tevékenység konkrét megfogalmazása szolgálati áganként és az egyéb várható feladatokra vonatkozóan.

2. Az ellátás és végrehajtás részlettervei

a) A hadtápbiztosításban részt vevő szervezet és a tervezéshez szükséges alapadatok:

- az elvonuló állomány létszáma, szerelvényenkénti és alegységenkénti megoszlása;
- a hadtápbiztosítást végrehajtó állomány névszerinti kimutatása;
- a hadtápállomány szerelvényenkénti elosztása;
- a hadtápállományból elvonuló gépkocsivezetők névszerinti kimutatása, gépjárművek típusa, rendszáma, beosztása;
- a személyi állomány részére (ht. és sor-) valamint a hadtápbiztosításhoz szükséges vasúti szállítóeszközök mennyisége, gépjárművek és hadtáptechnika elosztása.

b) Üzemanyag ellátási számvetés és alapadatok:

- az elvonuló gépállomány mennyisége, típusa, üzemeltetés módja (benzinüzemű, diesel-üzemű) alegységenkénti elosztása;
- egy javadalmazás súlyadatai;
- a feladat végrehajtásához szükséges hajtó- és kenőanyagok mennyisége, (a feladat végrehajtása során felhasználandó kilométer és üzemóra alapján);
- üzemanyagtechnikai eszköz szükséglet;
- kiegészítéshez szükséges üzemanyagtechnikai eszközök mennyisége.

c) Élelmezési ellátási számvetés:

- élelmezési anyagszükséglet számvetése, a feladat végrehajtásához szükséges anyagok megnevezése, mennyisége, szállítmányonként történő elosztása,

beszerzési határidő és felelős személyek, élelmezési anyagot biztosító vállalatok megjelölése;

- kantináru biztosításra számvetés;
- élelmezési technikai eszköz számvetés.

d) *Ruházati ellátási számvetés:*

- a raktárból kiadásra kerülő anyagok mennyisége, értékcsoport, cikkek és alegységek megjelölése. (Elkészítésének alapját az alegységenkénti állomány létszáma és a ruházati intézkedés képezi.)

e) *Egészségügyi ellátási számvetés:*

- egészségügyi szükségleti számvetés, készletben, szerelvényenként a szállításra, valamint a gyakorlat végrehajtására (részletesen, cikkenkénti mennyiséget az eü. szolg. főnök dolgozza ki és a cikkjegyzék tartalmazza).

f) *Elhelyezési, tábori felszerelési és karbantartóanyag szükségleti számvetés:*

- anyagok cikkenkénti megnevezése és szerelvényenkénti elosztása;

- a gyakorlat helyén a hivatásos és sorállomány elhelyezéséhez szükséges anyagszámvetés.

g) *Operatív csoport (ha ilyen van) részére szükséges számvetés:*

- operatív csoportba beosztott hadtápállomány létszáma, feladatai, végrehajtási határidő és felelős személyek;

- a befogadó ország hadtápjától átvételre kerülő anyagok mennyisége és az anyag átvétel ideje;

- az állomány elhelyezésének, körülményeinek megfelelően a gyakorlat színhelyén kerül kidolgozásra a rendelkezésre bocsátott helyiségek, vagy terület vázlata;

- esetleg szükségessé váló szállító eszközök mennyisége a gyakorlat színhelyén;

- szállítmányok száma (feljegyzésenként).

h) *Helyőrségben maradó állomány ellátásának megszervezésével kapcsolatos feladatok:*

- helyettesítő személyek kijelölése, alapvető feladatai, jogkörök átruházása (ezen pont az indulás előtt parancsban rögzítendő); (A tervminta a 2. sz. mellékletben.)

„A hadtápbiztosítás komplex terve” lehetőséget nyújt a végrehajtásra kerülő feladat és ahhoz szükséges anyagi-technikai eszközök teljeskörű áttekintéséhez. Az elgondolás és számvetések alapot nyújtanak a PK HTPH részére, a szolgálatiág-főnökök részére a tervezéssel egy időben a párhuzamos feladatszabásra, a feladatok teljesítésének figyelemmel kísérésére.

Ezen tervező tevékenység biztosítja a szolgálatiág-főnökök részére is a teljes konkrétságot és lehetővé teszi a beosztottak jól megfogalmazott irányítását. A szolgálatiág-főnökök a számvetések pontossága, a megvalósulás eredményessége érdekében, szakmai részletterveket, illetve különböző szempontokat kötelesek figyelembe venni. Az ellátás szakmai tervezésén kívül (pl. étlap, ütemterv, beszerzési terv stb.) a számvetések elkészítésében részt vesznek, de külön e célra tervet nem készítenek. A vezetési munkafüzetükbe részfeladato-

kat dolgoznak ki és beosztottjaik útján biztosítják a hadtáphelyettes elgondolásának, intézkedéseinek végrehajtását.

A tervek kidolgozásának időnormáját a konkrét feladatok határozzák meg. Ez általában egy hét időtartamú lehet olyan számvetéssel, hogy a napi ellátási feladatok végrehajtásából, a kialakult életritmusból a terv készítői ne kapcsolódjanak ki.

II.

A szállítás és a gyakorlat ellátási feladatai, a végrehajtás tapasztalatai

Ahhoz, hogy az előzőekben rögzített tervező tevékenység alapos legyen, az ellátás konkrét biztosításához minden tekintetben megfeleljen, feltétlen szükséges tájékoztatást nyújtani a részletevékenységekről, mindazokról a befolyásoló tényezőkről és sajátosságokról, amelyek biztosítékát nyújtják az eredményes végrehajtásnak.

Mindenki előtt világos, hogy a tervek a végrehajtás alapját csak akkor képezik, ha a szakmai ismereteket és a szükséges hozzáértést nem nélkülözik. Ezért a következőkben azt a célt tűztem ki – a tevékenység fontosságának előtérbe helyezésével – hogy csak az élelmezési szolgálat és az egészségügyi szolgálat sajátos munkájának tapasztalatait ismertessem.

1. Élelem ellátás

a) Az étlapkészítés sajátos követelményei

Az étlapot a feladatok figyelembevételével három részben célszerű elkészíteni. A szállítás (oda és vissza) idejére és a gyakorlat végrehajtására külön-külön. Minden részfeladatnál 2 nap tartalék élelemmel kell számolni úgy, hogy az egyik hideg, a másik főzhető legyen.

Figyelembe kell venni:

- az utazás ideje alatt várható időjárást, annak lehetséges változásait,
- a beszerzési lehetőségeket a helyőrségben és a befogadó állam területén;
- az odautazás idejére több romlandó áru tervezhető, mint a vissza-utazásra;
- lehetőleg olyan ételeket kell tervezni, amelyek a tárolást jól bírják, az étkezési idő eltolódása esetén is;
- éjjeli pótlékkal a berakás, átrakás, kirakás napján számolni kell.

A személyi állomány igénybevétele a szállítási feladatot megelőző 15–20 nap alatt a felkészítés, a berakodás, a gyakorlat, valamint a visszaérkezés utáni karbantartás idején igen intenzív, ezért már erre az időszakra is feljavított kalória- és vitamindús ételekkel kell számolni. A szállítás alatt az igénybevétel egészen minimális, azonban az élelmezési ellátásnak ez idő alatt mégis kiemelt szerepe van.

Szükségesnek tartom néhány gondolatban megemlíteni, hogy az elvonuló kötelék parancsnoki állománya, pártpolitikai apparátusa, minden szerv komoly munkát fejt ki a sikeres végrehajtás érdekében, a felkészülés időszakában. Azonban az alapos – látszatra mindenre kiterjedő – tervezés és szervezés sem képes biztosítani a hétköznapi együttélés megszokott körülményeit. A túlzott

helyhezköttöttség, az egysíkú tevékenység, bizonyos feszültségeket idéz elő, ami esetenként a „tétlenségből” fakad. Ez különböző formában jut kifejezésre az egységeknél. Fokozódó intenzitással érvényesül, ahogy szaporodnak az utazás napjai. A harmadik naptól kezdve, igen komoly gondot jelent a felhalmozott energia megfelelő kihasználása, lekötése. Ettől az időponttól már szinte „semmi nem jó”. Ha pedig az ellátásban valóságban is valami probléma felmerül, akkor az a hadtápra nézve igen hátrányos hangulati hatást gyakorol.

Ahhoz, hogy az élelem ellátás megfeleljen a követelményeknek, már a ki-képzési időszak kezdetétől, a feladat végrehajtása előtt 4–5 hónappal feladatot kell szabni az élelmezési szolgálat részére. Kifejezésre kell, hogy jusson a gazdálkodás tervezésében, a kisegítő gazdaság eredményeinek figyelembevételével. Igen fontos, a gazdálkodás folyamatos ellenőrzésével, elemzésével figyelemmel kísérni a szolgálat tevékenységét. Ez biztosít olyan tartalékok felhalmozását, amely a feladat végrehajtását eredményesen – hátrányos tényezők nélkül –, képes biztosítani.

A feljavításnak – tapasztalataim szerint – az alapnorma mintegy 30%-os növelését kell biztosítani a gyakorlat időtartamára. Ennek összege tervszerűen kigazdálkodható és az élelmezési ellátás terén támasztott követelményeknek – ami a pénzügyi feltételeit illeti – eleget tud tenni.

Törekedni kell arra, hogy a vasúti szállítás alatt a túlzott kalóriadús ételek helyett, vitamindús, könnyebb ételek kerüljenek fogyasztásra. Célszerű üdítő italt, gyümölcsöt, (befőttet) édességet naponta tervezni. Napi háromszori meleg étkezést kell biztosítani olyan ételek tervezésével, ami megfőzhető mozgókonyhán, vagonban, menetközben. Célszerű alkalmazni nagyobb mennyiségű füstölt árut, esetenként – ritkán – konzervet. Az elmúlt években igen jó tapasztalatokat szereztünk a mirclir-jellegű félkész étel felhasználását illetően. Véleményem szerint a nagytávolságú vasúti szállítások alkalmával is eredményesen alkalmazható.

Az étlapokat az „Ételrecept gyűjtemény” alapján kell kivetíteni, amely az ellátási és ütemterv alapját képezi. Az étlapkészítésbe be kell vonni az orvost, valamint szerelvényenként a főszakácsot.

b) Az étlap alapján elkészült ellátási számvetés biztosítja az ütemtervek elkészítésének alapját

Az ütemtervek elkészítésénél az alábbiakat célszerű figyelembe venni:

– az igényelt anyagok átvétele előtt, legalább 15–20 nappal készüljön el és az illetékes vállalatoknak az élelmezési szolgálat főnöke személyesen adja át, a minőségi és egyéb követelmények meghatározásával,

– az anyagok átvételét úgy kell ütemezni, hogy biztosítva legyen idő a szerelvényenkénti szükségletek szétmérésére, továbbá, hogy a mélyhűtést igénylő hús-árak hűtése időben megkezdhető legyen.

Az ütemtervek elkészítésével egy időben rögzíteni kell a befogadó országtól átvételre kerülő tervezett élelmiszereket. Tapasztalataink szerint, csak a leg-szükségesebb élelmiszer átvételével kell számolni, figyelembe véve a hosszú ideig történő szállítás hátrányos körülményeit, valamint az árviszonyokat. Átvételre tervezhető: tejtermék, zöldsőzelék, burgonya, gyümölcs, tojás, hal stb. Hús, valamint hentes-áru átvételét, részben gazdasági, részben a hazai ízesítéstől lényegesen eltérő okok miatt – nem célszerű tervezni.

c) *Az anyagok előkészítése*

Az élelmiszerek és egyéb anyagok igénylésének és az alakulathoz történő szállításának igen fontos tényezője az időben történő biztosítás, mely lehetőséget nyújt az elosztás pontos végrehajtására, az ellenőrzés eredményeinek értékelésére, esetleg a felmerülő hiányosságok kiküszöbölésére.

Az anyagok leszállítását úgy célszerű biztosítani, hogy a nem romlandó élelmiszerek 6–8 nappal, a romlandó élelmiszerek 2–3 nappal, kenyér – amennyiben tartósított egy nappal –, a nem tartósított az indulás napján, közvetlen a berakás idejére a laktanyában legyen.

A romlandó élelmiszerek előkészítése igen gondos munkát igényel. Különösen fő figyelmet kell fordítani a mirelit-árak hűtlánc megszakítás nélküli, szállításra történő előkészítésére. Ezenkívül meg kell határozni a mélyhűtést igénylő élelmiszer fajtáit. A hűtőgépkocsikat az élelmezési raktár közelében kell elhelyezni úgy, hogy az előhűtés elektromos hálózatról végrehajtható legyen. A mélyhűtést igénylő élelmiszereket a raktárba történő beszállítás után – a felhasználást követő csoportosításban – a hűtőgépkocsiba kell elhelyezni. Általában mínusz 18–20 °C-ig a járművek hűtőrendszerét le kell hűteni. Alapvető a hűtőgépkocsik „Kezelési utasításainak” tanulmányozása és az előírások maradéktalan végrehajtása.

A kenyér átvételénél különös figyelmet kell fordítani a minőségi ellenőrzés végrehajtására. Amennyiben a kenyér minősége megfelelő, a kenyérszállító gépkocsik szellőztetése (esetleg fűtése) kellő gonddal szervezett, akkor 7–8 napig a kenyér megbízhatóan felhasználható. (Célszerű a fehér kenyér tervezése.)

Tartósított kenyér biztosítása esetén a legfőbb követelmény az, hogy egymáshoz nem érhetnek és a szellőztetésük biztosított legyen.

Az anyagok szerelvényenkénti elosztása, okmányolása, az általános érvényben levő szabályok értelmében történik.

Az élelmiszerek és egyéb élelmezési anyagok csoportosítása, mennyiségi elosztása, a vasúti rakodás előtt 3–4 nappal történik. Ha a szállítmányonkénti külön tárolás lehetséges, akkor a szállítmány ellátó tisztjeinek át is adható.

A gyakorlat idejére és a visszaszállításra a szükséges anyagokat az élelmezési raktár szállítja.

d) *A rakodás végrehajtása*

Alapvető követelmény, hogy a szerelvény összeállítása biztosítsa a szállítás alatti élelem ellátás feltételeit. Ennek megfelelően a besorolás rendje a szerelvényen: hűtő, raktár, konyha, vízszállító gépkocsi, hűtőgépkocsi, kenyérszállító gépkocsi elhelyezése, a vagonok csoportosítása.

A hűtővagonba kerül elhelyezésre a szállított tejtermék, zöldségfélék, burgonya, gyümölcsök, üdítő italok stb.

Gondosan ügyelni kell a gépkocsikon maradó élelmiszerek málházására, igen fontos, hogy a gépkocsik ponyvája az időjárás és egyéb körülményeknek, valamint a vasúti szállítás viszontagságainak megfeleljen. Célszerű az anyagokat külön kenyeres ponyvával, vagy műanyag fóliával fedni, a gépkocsik ponyvái alatt. A ponyvát minden helyen jól rögzíteni és pecsételni kell.

A vagonok, a gépkocsik rakodásánál, málházásánál olyan elvet kell követni, hogy a felhasználás sorrendjében a hozzáférhetőség mindig biztosítva legyen.

e) Szállítás alatti élelem ellátás

Az ellátás alapja a létszám és az étlap adatai. Az okmányokat a gyakorlati ellátásnak megfelelően kell készíteni.

A zökkenőmentes végrehajtás érdekében, a következő napi élelmiszerek kiadását elő kell készíteni és általában a felhasználást megelőző napon, a délutáni órákban a konyha részére át kell adni. Az utalványon meg kell jelölni azokat a cikkeket, amelyek a felfőzéshez szükséges anyagokkal egy időben nem kerültek kiadásra, illetve személyszállító vagononként a raktárból kerül kiadásra (pl.: üdítő italok, sütemény, gyümölcs, kenyér, befőtt stb.).

Az ételeket úgy kell elkészíteni, hogy a kiosztás előtt legyen idő a kiadagra. Ezen feladat biztosítása érdekében a szerelvény parancsnokának, illetve az ügyeleti szolgálatnak állandó összeköttetése kell legyen vezetőken és személyesen a konyhával, hogy a szerelvény megállásától függően szabályozni tudja időben az ételek elkészítésének és kiosztásának idejét.

Az ételkiosztás a konyhákban csak akkor lesz gyors és zökkenőmentes, ha csereedényes megoldást alkalmaznak. Így képesek előre mindent kiadagolni – az ételtől, a mosogathoz szükséges melegvizig – az üres edényeket leadják, a megtöltött edényeket elviszik. Ilyen módszerrel 5–10 perc elegendő a feladat végrehajtásához.

A kábeláru ellátás az érvényben levő rendelkezés alapján mozgóbolt megszervezésével valósul meg. A végrehajtás rendjét MNHF-i intézkedés szabályozza.

A gyakorlat végrehajtása során különleges hadtápbiztosítási sajátosságok nincsenek, a hadtápbiztosítás megszervezése, az adott feladatnak megfelelően a „Csapathadtáp Utasítás” követelményei szerint valósul meg.

2. Egészségügyi szolgálat

Az egészségügyi szolgálat tevékenységét alapvetően a felkészülési tervvel összhangban végzi.

Munkájának végrehajtása kiterjed:

- az elrendelt védőoltások végrehajtására;
- általános orvosi és fogorvosi szűrővizsgálatok megszervezésére és végrehajtására;
- egészségügyi, anyagi biztosításra vonatkozó követelmények megszabására és végrehajtására;
- a szállítás alatti gyógyító munka végrehajtására;
- higiéniai ellenőrzések végrehajtására.

A felkészülés időszakában végrehajtásra kerülő szűrővizsgálatok – az általános orvosi vizsgálat – lényegében belgyógyászati jellegű. Fizikális vizsgálaton kívül, kiterjed vizelet és vérsülyedés vizsgálatra, adott esetben pedig a szükséges egyéb vizsgálatokra is.

Célszerű az egészségügyi könyvek vagy más nyilvántartás (pl.: fokozott megfigyelésre szoruló nyilvántartása) alapján előre tájékozódni az állomány egészségügyi állapotáról, így lehetőség van problémás egyénekkel megkülönböztetett módon foglalkozni a szűrés során.

Nagy gondot kell fordítani a fertőző betegségekre, vagy fertőző-gyanús személyekre. Az ilyen előforduló egyéneket – még gyógyulásuk esetén is –

törölni kell a szállítandó állományból. Ha valakinél előzőleg hasmenéses megbetegedés fordult elő, feltétlen el kell végezni a széklettenyésztési vizsgálatot.

A szűrés során tekintettel kell lenni arra, hogy az állomány gyakorlatilag több napig el lesz zárva a külvilágtól, ezért a krónikus betegségben (cukorbeteg, szívbeteg) szenvedő, állandó kezelésre szoruló személyeket szintén ki kell szűrni. Ha ez – fontos beosztás miatt – nem lenne lehetséges, fel kell készülni állandó megfigyelésükre és kezelésükre, figyelembe véve azt, hogy állapotukban rosszabbodás állhat be. Egyéb meglévő, vagy a szűrés során feltárt betegségeknel, egyéni megítélést kell alkalmazni – mérlegelve az illető feladatait és a megállapított betegséget.

Az általános orvosi szűréssel egy időben, célszerű fogorvosi szűrővizsgálatot is szervezni. A tapasztalatok azt igazolják, hogy a legutóbbi fogászati szűrés alkalmával az orvosi szolgálat az állomány 95%-ánál állapította meg, hogy szükség van intenzív fogászati kezelésre. Ebből 70%-ának egy vagy több gyökér volt a száájában.

Figyelmen kívül hagyva most azt, hogy mennyire káros ez az illető egészségére, a megállapított sok és nagymennyiségű gyökér könnyen begyulladhat, az utazás során csonhártyagyulladás és ennek súlyosabb, igen fájdalmas gyulladáshoz követhet. Enyhébb esetben is szolgálatképtelenséget, súlyosabb esetben gyors fogászati beavatkozást igényelne, aminek megoldása vasúti szállítás alatt – különösen külföldi területen – igen körülményes.

A felkészülés időszakában meg kell határozni az ellátáshoz és megelőzéshez szükséges egészségügyi anyagokat, azok mennyiségét és az előkészítésre, csomagolásra intézkedni kell.

Az egészségügyi anyag összehajtására vonatkozó követelmény alapja az orvosi gyakorlat, az állomány egészségügyi állapota, várható betegségek és a szükséges előrelátás kell legyen.

Előfordul, hogy a gondosan szervezett szűrés ellenére valamilyen fertőző betegség fellépése következne be. Nem okozhat problémát gyógyszer és fertőtlenítőszer hiánya. Tehát álljon rendelkezésre megfelelő mennyiségű klórmész és antibiotikum.

Hüléses megbetegedés, mandulagyulladás, felületi bőrbetegséggel számolhatunk az út során. Ezek kezelésére megfelelő mennyiségű Vegacillint, Szulploneminokat, höcsökcentőt, fájdalomcsillapítókat, bélfertőtlenítőket, bőrgyógyászati gyógyszereket célszerű tervezni a szállítandó készletekbe. Ezenkívül kötszerrel, műszerekkel, sebkezelő gyógyszerekkel is számolni kell.

Célszerű közvetlen a berakodás előtt még egyszer gyors szűrést végrehajtani, majd fertőtlenítő fürdetéssel csökkenteni a fertőzés behurcolásának veszélyét.

A szállítás alatt az orvosi gyógyító munka megszervezését, feladatait és végrehajtás módját, szükséges rendszabályokat a „Katonai Szállítási Utasítás I. fejezet” rögzíti, ezért ezen kérdések ismertetésére nem térek ki.

A szállítás alatt azonban fő feladat a járványmegelőzés, ezért az egészségügyi szolgálat legfontosabb tevékenysége a megelőző ellenőrzések végrehajtása.

Kiterjed két alapvető területre:

- a szállított személyi állomány és körülményeinek higiéniai ellenőrzésére;
- az ételmezési ellátás higiéniai ellenőrzésére.

Naponta két alkalommal meg kell vizsgálni az állomány higiéniai állapotát, amely kiterjed az általános tisztálkodásra, az étkezések előtti clóros kézmosásra, a szennyes edények és evőeszközök clórvizes mosogatására, mosdók, WC-k naponkénti fertőtlenítésére stb.

Időnként végezni kell szűrőpróba-szerűen tetvességi vizsgálatot, előfordulása esetén az általános szabályok szerint kell eljárni.

Ellenőrizni kell a személyszállító vagonok fűtését, szellőztetését stb.

Különösen nagy gondot kell fordítani az ételmezési ellátás és az ezzel összefüggő tevékenység higiéniai ellenőrzésére.

A megelőzés érdekében igen fontos:

- a feldolgozás tisztasága;
- személyi tisztaság;
- edényzet tisztasága;
- konyha és raktárvagonok tisztasága;
- az élelmiszerek felhasználásának szakszerű végrehajtása.

Ezen feladatok ismeretében a feltételket is biztosítani kell (pl.: a szokásostól eltérő, az átlagnál lényegesen nagyobb mennyiségű mosogatópor, törleruhák, melegvíz, fertőtlenítőszer stb.).

Az élelmiszerek felhasználása tekintetében az alábbiakat kell figyelembe venni:

- a hűtőgépkocsikon a mélyhűtött árukat a felfőzés előtt időben kell kivenni úgy, hogy kiengedés után azonnal feldolgozásra kerüljön.
- az ételek elkészítését és tárolását a meghatározott normák, szabályok szerint kell végrehajtani;
- maradékot nem szabad tárolni;
- ételmintát ugyanúgy kell eltenni, mint a laktanyai elhelyezésben.

A leírtakból láthatjuk, hogy az egészségügyi szolgálat érdemi feladatainak eredménye az előkészítő időszakban végzett munka hatékonyságának függvénye.

A szállítás során a feladatok zöme az alapos és célratoró ellenőrzésben – optimális esetben – lényegében ki is merül.

A jól előkészített szállítás, biztosítéka a végrehajtás eredményességének.

A hadtáp felkészítésében és a szállítás végrehajtása során, a hadtáp minden szolgálati ágának komoly feladatai vannak, melyek különös súllyal jelentkeznek a felkészülés idején.

Úgy gondolom, hogy a tervező tevékenységnél tárgyalt kérdések rögzítik a hadtápszolgálat feladatait, amelyek a szállítás alatt már különös sajátosságokkal nem rendelkeznek. A nem részletezett szolgálati ágak munkája alapvetően megegyezik a kisebb, illetve rövidebb ideig tartó szállítások feladataival.

A leírtakon kívül – azon csapatok hadtápszervei felé, melyek nagytávolságra szállítást, külföldön gyakorlatot hajtanak végre – javaslom a személyes tapasztalatcserék megszervezését, ismeretlen feladatok, egyéb, le nem írt részletek körülmények megismerésével hatékonyabb és eredményesebb munkát tudnak kifejejteni.

MAGYAR NÉPHADSEREG
1221

TITKÓS!

(Minta)

Szám:

Készült: 9 eredeti pld.-ban
Egy példány: 7 lap
1. sz. példány
Gépelte: Nagyné

Jóváhagyom!

1976. 02. 15.

---

parancsnok

FELKÉSZÜLÉSI TERV

az .....-ban végrehajtásra kerülő harcászati gyakorlat hadtápbiztosítására

I.

ELGONDOLÁS A HTP BIZTOSÍTÁS FELKÉSZÍTÉSÉRE

A tárggyal kapcsolatos htp. felkészítés végrehajtása 1976. február 1-től május 16-ig tart. A fenti időben a laktanyai ellátás mellett a tervezett részletes feladatok végrehajtásával, folyamatos figyelemmel kíséréssel és ellenőrzésével a htp. törzs felkészült a feladat eredményes végrehajtására.

A felkészülés érdekében a htp. fő erőkifejtést az alábbi fő feladatok végrehajtására összpontosítsa:

- 1.
- 2.
3. stb.

Készítette:

PK HTPH

A feladatok végrehajtásának rendje és ideje

Fsz.	Végrehajtandó feladatok	Határidő		Felelős	Megjegyzés
		-tól	-ig		
1.	2.	3.	4.	5.	6.

A HTP SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYÁNAK FELKÉSZÍTÉSE

1.	Az elvonuló htp. állomány létszámának meghatározása, név szerinti kijelölése.	02. 01.	02. 10.	PK HTPH szolg. ág- főnökök	
2.	A kik. tervben meghatározott feladatok stb., stb.				

Megjegyzés:

A továbbiakban részletesen — szolgálati áganként — rögzíteni kell a végrehajtásra váró feladatokat, határidőket, a felelős személyt.

--	--	--	--	--	--

SZIGORÚAN TITKOS!

(Minta)

Szám:

Készült: 1 eredeti pld.-ban
Egy példány: 48 lap

J ó v á h a g y o m !

1976. 04. 15.

---

parancsnok

T E R V

az .....-ban végrehajtásra kerülő harcászati gyakorlat
hadtápbiztosításának végrehajtására

Készítette:

PK HTPH

TARTALOMJEGYZÉK

1. Elgondolás a harcászati gyak. htp. biztosítására	..... oldal
2. A htp. biztosításban részt vevő szervezet és a tervezéshez szükséges alapadatok	..... oldal
3. Úza. ellátási számvetés és alapadatok	..... oldal
4. Élm. ellátási számvetés	..... oldal
5. Ruh. ellátási számvetés	..... oldal
6. Eü. ellátási számvetés	..... oldal
7. Elhe. és karb. ag. számvetés	..... oldal
8. Operatív csoport tevékenységének rendje	..... oldal
9. Heő.-ben maradó állomány ellátásának megszervezése	..... oldal
10. Feljegyzések	..... oldal

Mellékletek: Étlap 3 db (Nem titkos).

ELGONDOLÁS

a harcászati gyakorlat htp. biztosítására

Az .....-ban végrehajtásra kerülő harcászati gyakorlat htp. biztosításának eredményes végrehajtása érdekében a htp. szolgálat tevékenységének rendjét az előljáró által kiadott szervezési intézkedés, valamint a parancsnok elvtárs utasításai szabályozzák.

A htp. a fő erő kifejtését a személyi állomány politikai és szakmai felkészítésére, az anyagi és htp. technikai szükségletek pontos számbavételére, elosztására, a végrehajtásra kerülő feladatok alapos szervezésére, a mindenoldalú hadtápbiztosítására összpontosítja.

Ennek érdekében:

- 1.
- 2.
3. stb.

A HTP BIZTOSÍTÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZERVEZET
ÉS A TERVEZÉSHEZ SZÜKSÉGES ALAPADATOK

Az elvonuló állomány létszáma és szerelvényenkénti megoszlása

Fsz.	Alegységek megnevezése	1. sz. szerelvény				2. sz. szerelvény				3. sz. szerelvény				Összesen			
		ti.	tts.	sor.	össz.	ti.	tts.	sor.	össz.	ti.	tts.	sor.	össz.	ti.	tts.	sor.	össz.
1.	1 hk. z.																
2.	2 hk. z.																
3.	Lé. ü. stb.																
<p>Megjegyzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> — A terv három szerelvény elvonulásával számol. — A kimutatásnak tartalmaznia kell alegységenként, szerelvényenként és összesen a teljes létszámot. — Az ellátási számvetések alapját képezi. — Amennyiben más alakulatok is utalva vannak, azok létszámát is rögzíteni kell. 																	
17.	Htp.																
	Összesen																

Az elvonuló htp. állomány névszerinti kimutatása

Fsz.	N é v	Rf.	Beosztás	Fsz.	N é v	Rf.	Beosztás
1.	Kovács András	alez.	PK HTPH				
2.	stb.						

Megjegyzés:

- A kimutatáson úgy a ht., mint a sorállomány szerepeljen.
- Lehetőleg úgy kell az állományt megválasztani, hogy a jelölteket az eü. vizsgálat már ne szűrje ki.

Hadtáp állomány szerelvényenkénti elosztása

Szerelvény pk.				Szerelvény pk.				Szerelvény pk.			
Fsz.	Név	Rf.	Beo.	Fsz.	Név	Rf.	Beo.	Fsz.	Név	Rf.	Beo.
1.	Nagy István	szds.	PK								
2.	Dr. Kovács Péter	o. hdgy.	HTPH orvos								
3.	Kiss János	zls.	elló. szpk								
4.	Szebtesi Miklós	tiz.	szakács								
5.	Szücs László	honv.	szakács								
6.	Nyers József	honv.	szakács								
7.	Peti István	honv.	vízszáll.								
8.	Nemes Ferenc	honv.	hűtő gk.								
9.	Tóbiás József	honv.	keny. gk.								
10.	Nagy Kálmán	honv.	mentő								
11.	Fábián Pál	honv.	élm. gk.								
12.	Varga Ferenc	honv.	élm. gk.								
13.	Kovács Péter	honv.	írnok								
14.	Nagy Ernő	honv.	pk. gkv.								
15.	Cser János	honv.	háló gk.								
	stb.										

Megjegyzés:

— A kimutatáson a szerelvényenként utazó htp. állomány szerepel. Az ellátásban részt vevő állományt külön meg kell jelölni. A feladatokat az elosztásnak megfelelően kell — személyre menően — meghatározni.

Az elló. szd. (z.) állományából elvonuló gk. vezetők és gímű.-vek

Fsz.	Név	Rf.	Beosztás	Gk. frsz.	Gk. típusa
1.	Szilágyi Imre	tiz.	pk.-i gk. vez.	HB 18-33	Gaz-60

Vasúti szállítóeszközök és az elvonuló htp. technika elosztása

Megnevezés		1 szerelvény	2 szerelvény	3 szerelvény	Összesen	Megjegyzés	
Vasúti kocsi	ti. tts.-i személy száll. kocsi						
	sor. személy száll. kocsi						
	konyha vagon						
	hűtő vagon						
	raktár vagon						
Htp. techn. és gjmú. egyéb htp. techn.	gjmú.-vek	hűtő gk.					
		víz száll. gk.					
		kenyér száll. gk.					
		mentő					
		stb.					
	Htp. techn.	mko.					
		víz ufó.					
		stb.					

M e g j e g y z é s :

— Célszerű a személyszáll. vasúti eszközöket megosztani MNK és külföldön. (Ha áttengelyezésre kerül a szerelvény a személyszáll. eszközök általában csökkennek. Ez esetben külön intézkedések válnak szükségessé.)

ÜZA. ELLÁTÁSI SZÁMVETÉS ÉS ALAPADATOK

Egy javadalmazás súlyadatai

Fsz.	Alegységek megnevezése	ESZ-92	E-86			Gázolaj		
		ker.	ker.	m. gép	összesen	ker.	m. gép	összesen

Üza. technikai eszköz szükséglet

Megnevezés		5 l olaj- kanna	10 l olaj- kanna	20 l üza. kanna	5 l mű. ag. kanna	10 l	Kanna kiöntő cso.	Stb.		
Gépjárművek	URAL-375									
	Gaz-69 szgk.									
	Gaz-69 raj.									
	stb.									
Munkagépek	PESZ-0,75									
	SM-1,5									

Megjegyzés:

— Célja a norma szerinti tényleges össz. szükséglet megállapítása. Biztosítja az intézkedés megalapozott kiadását, az ellenőrzés alapját.

ÉLELMEZÉSI ELLÁTÁSI SZÁMVETÉS

Élm. ellátást végrehajtó állomány

Beosztások	Ellátó állomány név szerinti csoportosítása			Megjegyzés
	1 szerelvény	2 szerelvény	3 szerelvény	
Ellátó helyettes				
Szakácsok				
Felhasználók				
Konyhai kisegítő munkások				
Kantinárosok				
Élm. rakt. kezelők. élm. írnok	M e g j e g y z é s :			
stb.	— Az ellátásban részt vevő állományt név szerint fel kell tüntetni. A felsoroltakon kívül a vízellátók, hűtő gk., kenyérszáll. gk. vezetők. Ennek megfelelően végrehajtani a beosztott állomány kiképzését, felkészítését. (Pl.: hűtőgk. vezető, vasúti szállítás alatti feladatai stb.)			

Élm. anyag szükségleti számvetés

Cikk-csoport	Élelmiszerek megnevezése	Me.	Szükséglet				Össz.	Biztosítási szerv.	Határidő	Megjegyzés
			Szállítás és gyak.							
			oda	gyak.	vissza					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Húsok, húsipari készítmények	Marhahús	kg	300	200	300	800	Pápa húszüzem	1976. 05. 08.		
	Sertéshús, fej, láb nélkül	kg	330	270	200	800				
	Sertésmáj	kg	60	—	—	60				
	Vesevelő		60	—	—	60				
	Csirke konyhakész I. o.		180	360	150	700	Sárvár baromfi feid. váll.	1976. 05. 10.		
	Vágott pulyka I. o.									
	Hízott liba									
	Pecsénye liba									
	Nyári túrista szalámi									
stb.										

Megjegyzés:

- Az étlap és a létszám alapján megállapított szükséglet.
- Biztosító szerv a leadott ütemtervnek megfelelően kijelölt vállalat, vagy élm. raktár.
- A gyak. idejére és a visszautazás szükségletét az élm. rakt. szállítja, illetve részben a gyak. helyén kerül beszerzésre. Szétosztása a visszautazás előtti napon történik.
- A konzerváruk gyártási idejét ellenőrizni kell.

Kantináru biztosítási terv

Cikk-csoport	Anyagok megnevezése	Me.	Biztosítandó		Odautazás				Közp. kantin a gyak. alatt (ottl)	Visszautazás				10—14. rovat összesen
			1 főre	össze- sen	szerelvények					szerelvények				
					1	2	3	össz.		1	2	3	össz.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Údító italok	Cola	ü	5	3000	300	300	300	900	900	400	400	400	1200	2100
	Jaffa	ü	3	1800	200	200	200	600	600	200	200	200	600	1200
	Márka	ü	2											
	Sztár	ü	3											
	Paradicsom ivólé	ü	2											

Megjegyzés:

- A szükséglet megállapításához az átlag fogyasztást, a várható időjárást, az utazás és gyakorlat időtartamát stb. célszerű figyelembe venni.
- A visszautazás előtti napon a központi mozgó bolttól (vagy élm. raktól) kell az elosztást végrehajtani.

Élm. technikai eszközök, felszerelések konyhai fogyóanyagok számvetése

Fsz.	Anyagok megnevezése	Me.	Szerelvények				Elosztási határidő	Felelős
			1	2	3	összesen		

RUHÁZATI ANYAGSZÜKSÉGLETI SZÁMVETÉS

A raktárból kiadásra kerülő anyagszámvetés

Fsz.	Anyagok megnevezése	Me.	Alegységek megnevezése				Megjegyzés
			1. hk. z.	2. hk. z.	stb.	össz.	

Megjegyzés:

— A számvetésből elkészíthető az anyagelosztó a rakt. vez. részére.

EGÉSZSÉGÜGYI ANYAGSZÜKSÉGLETI SZÁMVETÉS

Eü. ag. szükségleti számvetés

Csoport- tosítás	Anyagok megjegyzése	Me.	Szerelvények				Megjegyzés
			1	2	3	Összesen	
Gyógyszerek							
			<p>Megjegyzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> — A tervben csak a szállítmányonként előkészítésre kerülő készletek, ládák és azok rendeltetését kell rögzíteni. A részletes, cikkenkénti felsorolást a ládákban, cikkjegyzéken kell feltüntetni. — Az egyes gyógyszerek, kötszerek stb. mennyiségi mutatóit az orvos állapítja meg, az általános eü. helyzet, várható feladat, a végrehajtás időtartama és egyéb követelmények szerint. 				

ELHELYEZÉSI ANYAGSZÜKSÉGLETI SZÁMVETÉS

A gyakorlaton szükséges táb. felszerelés és egyéb ag. számvetés

Fsz.	Anyagok megnevezése	Me.	Alegységek megnevezése				
			1. hk. z.	2. hk. z.	stb.		

OPERATÍV CSOPORT TEVÉKENYSÉGÉNEK RENDJE

Tevékenységek rendje

Fsz.	Végrehajtandó feladatok	Határidő	Végrehajtja	Megjegyzés

Megjegyzés:

Az operatív csoport tevékenysége sajátos, attól függően, hogy melyik ország területére történik a szállítás.

Általában feladatként jelentkezik:

- Kapcsolat felvétele a befogadó ország kijelölt htp. szerveivel.
- Az átvételre tervezett és igényelt anyagok átvételének pontosítása.
- Elhelyezési körülmények tisztázása, terület vagy körletek kijelölése, vázlatok elkészítése, ag.-ok átvétele. Szükség esetén berendezési feladatok.
- Beérkező csapatok részére az átadás előkészítése, okmányok elkészítése.
- A beérkező csapatok bevezetése, esetleg szükséges szállító eszközök igénylése.
- Az átvett ag.-ok okmányolása, elszámolása stb.

A terv további részében célszerű — kimutatásokon, számvetéseken feltüntetni — az átvételre tervezett ag.-ok mennyiségét, ütemét, időpontját stb.

HELYŐRSÉGBEN MARADÓ ÁLLOMÁNY ELLÁTÁSÁNAK
MEGSZERVEZÉSE

Feladatok végrehajtásának szervezése

Fsz.	Szolgálati beosztás	Helyettesítő neve, beosztása	Feladatai
1.	PK HTPH	Kőműves István szds., elhe. szolg. főnök stb.	<p>Megjegyzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> — A feladatok alapját a tárgyidőszakra elkészített, jóváhagyott munkaterv képezi. — A fő feladatokat kiemelten rögzíteni. — A jogköröket parancsban rögzíteni.

FELJEGYZÉSEK

Részben az ellenőrzést végrehajtó eljárók részére, részben pedig úgy az előkészítésben, mint a végrehajtás során összegyűjtött tapasztalatok rögzítésére.

122.8

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Az MN anyagi, technikai biztosítási rendszere rendszerszervezéséről

*Dr. K. Tóth Lajos alezredes.
a hadtudományok kandidátusa*

Az MN anyagi, technikai biztosítási (ATB) rendszerének fejlesztése, korszerűsítése érdekében több év óta átfogó felmérő, elemző munka folyik, melynek eredményeként mindinkább kibontakozóban vannak az új rendszer lényegének, tartalmának, működési mechanizmusának körvonalai, és tisztázódnak a megoldásra váró alapvető feladatok.

A témával összefüggésben számos alkotó kezdeményezés, gondolat, vélemény, érv és ellenérv vitájának lehettünk részesei, több publikáció is napvilágot látott. Különösen élénk vita tárgyát képezték: az MN ATB rendszerelméleti, rendszerszervezési megközelítésének; a rendszer felosztásának, folyamatbontásának és ezek tartalmának; a hadtápbiztosítás, az anyagi, technikai biztosítás és katonai gazdálkodás összefüggéseinek; valamint a rendszerépítés, fejlesztés irányelveinek, módszereinek és szervezeti struktúrájának kérdései.

A tanulmány célja, hogy a kérdésekkel összefüggésben megkísérelje az objektív valóság talaján, a néphadsereg sajátosságainak, a fejlődés követelményeinek megfelelően felvázolni az MN eszköz- és anyaggazdálkodási rendszer rendszerszervezésének, építésének, módszerei tökéletesítésének célszerű irányát, elgondolásait.

A néphadsereg mint rendszer

A néphadsereg mint rendszer felöleli az elérendő célokat, a célok megvalósítására kialakított folyamatokat, alkalmazott eszközöket, szabályozókat, módszereket, szervezeti formákat, struktúrákat, s ezekkel szemben támasztott követelményeket.

A Magyar Néphadsereg rendszere egymással bonyolult összefüggésben, kölcsönhatásban levő, különböző rendszerekből, alrendszerekből, al-alrendszerekből áll, amely nem zárt – akár csak a többi létező rendszer –, hanem maga is része egy még szélesebb rendszernek, nevezetesen a Magyar Népköztársaságnak, valamint az Egyesített Fegyveres Erőknek. Ebből is következik, hogy az MN rendszerei sem izoláltak, hanem többé-kevésbé érintkezésben, kapcsolat-

latban, összefüggésben, kölcsönhatásban vannak a nagyobb rendszerek (a környezet) hasonló természetű, illetve más rendszereivel, alrendszereivel.

Ha az MN rendszereit, alrendszereit behatóan elemezzük, akkor arra a megállapításra juthatunk, hogy azok nem egyetlen osztályozási szempontra épülnek fel (nem egydimenziósak), hanem több osztályozási szempont érvényesül bennük (többdimenziósak). Maguk a rendszerek, alrendszerek nemcsak különféle tartalmúak, hanem különböző fajtájúak, jellegűek, felépítésűek, struktúrájúak, fejlettségűek lehetnek, módszereik, kapcsolataik sem egyformák.

Ezen túlmenően azt is hangsúlyozni kell, hogy az MN rendszeréről többféle megközelítési és vizsgálati módszerrel lehet áttekintést nyújtani, mint ahogy erre már több kezdeményezés is történt. Egy célszerű rendszerszervezési változat szerint ezt most a néphadsereg szakterületeit és az irányítás rendjét figyelembe véve végezzük el. Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy a néphadsereg működése – feladatai ellátását, funkciója betöltését szolgáló – *különböző szakágazati rendszerekben*, valamint az egységes irányítást, a koordinált végrehajtást biztosító *funkcionális rendszerekben* történik.

A szakágazati rendszereket a néphadsereg különböző fegyvernemi és szolgálati ágai képezik, amelyek általában egy-egy meghatározott, viszonylag szűkebb területen, csak az ágazat működési hatókörére kiterjedően látják feladataikat (horizontális rendszerek).

A szakágazati rendszerek általános *célja*: az MN rendszere általános célja érdekében, a meghatározott követelmények alapján, az MN összérdekeinek, valamint az ágazat sajátosságainak megfelelő módszerekkel, eszközökkel, szervezetekkel megoldani a tevékenységi körükbe, illetve hatáskörükbe tartozó feladatokat, együttműködésben, illetve összhangban a más szakágazati rendszerekkel, valamint a tevékenységüket koordináló, orientáló funkcionális rendszerekkel.

A funkcionális rendszereket egy-egy meghatározott szakterületen működő folyamatok összessége alkotja, amelyek a szakágazatok mindegyikére kiterjedő módon funkcionálnak (vertikális rendszerek).

A funkcionális rendszerek általános *célja*: AZ MNK, valamint az EFE és az MN vezetés követelményei alapján, az MN összérdekeinek, valamint, az adott funkcionális rendszer sajátosságainak megfelelő eszközökkel, módszerekkel, szervezetekkel megoldani a tevékenységi körükbe tartozó feladatokat, koordinálni, orientálni hatáskörükben a szakágazati rendszerek működését, együttműködésben, illetve összhangban a más funkcionális rendszerekkel.

A szakágazati és funkcionális rendszerek a néphadsereg *tagozatai* szerinti, egyesek *szektorális* csoportosításban is működnek.

Az eddigi rendszerábrázolás hiányossága, hogy egyoldalúan, csak a funkcionális rendszerek bemutatására fordította a figyelmet, ezáltal háttérbe szorult az ágazati rendszerek szükségszerűségének, helyének, szerepének, egymással és a funkcionális rendszerekkel való összefüggésüknek kérdése. Holott a funkcionális rendszerek lényeges összetevőit, tartalmát éppen a bennük testet öltő ágazati folyamatok összessége képezi. Ugyanakkor az ágazatok számos tevékenysége – sajátosságuknál fogva – nem illeszthető be a funkcionális rendszerekbe, egyedülállóak, illetve szakágazati jellegüket feladataik speciális vonásai határozzák meg.

Az MN hadtápbiztosítási, anyagi, technikai biztosítási, valamint gazdálkodási rendszerei és összefüggésük

Az MN sajátos céljából, a célok megvalósítását szolgáló sajátos eszközökből, módszerekből, feladatokból, követelményekből, környezetével kialakítandó kapcsolatokból következik, hogy az anyagi, technikai, pénzügyi jellegű feladatok megoldásának egységes (komplex) tervezése, irányítása, koordinált végrehajtása – az MN működésének, alkalmazásának lehetséges (várható) körülményei között – több, egymással szoros egységben, kapcsolatban, összefüggésben, célraorientáltan funkcionáló rendszerekben; úgymint:

- a hadtápbiztosítási,
  - az anyagi, technikai biztosítási, valamint
  - a katonai gazdálkodási
- rendszerekben, komplex módon valósul meg.

Az MN hadtápbiztosítási rendszere

Az MN hadtápbiztosítási rendszerének célja: a csapatok fegyverzeti, technikai, rakéta-, lőszer-, üzemanyag- és egyéb anyagi eszköz-szükségeinek teljes kielégítése, továbbá a különféle katonai szállítások időben történő végrehajtása, a fegyverzet és a technika harci alkalmazásra készentartása és gyors helyreállítása, a sebesültek és betegek részére történő segélynyújtás, a légierő és flotta megbízható települését biztosító feltételek megteremtése, valamint a csapatok harctevékenységének és életkörülményeinek biztosításával kapcsolatos más speciális feladatok megoldása.¹

Az MN hadtápbiztosítási rendszerének alapvető feladatai²

- A hadtápbiztosítás megszervezése;
- a hadtáp felkészítése a csapatok fejlesztési és harci alkalmazási terveinek megfelelően és a csapatok biztosítására kész állapotban tartása;
- a csapatok fegyverzeti, technikai, rakéta, lőszer, rakéta-üzemanyag, üzemanyag, élelmiszer, különböző technikai anyag és a harctevékenységek megvívásához, a mindennapi élethez szükséges egyéb anyagi eszközfajta szükségleteinek kielégítése;
- a közlekedési utak és szállítóeszközök előkészítése és üzemeltetése, a közlekedési hálózat műszaki biztosítása és helyreállítása, továbbá a katonai szállítások teljes és időben történő végrehajtása, az anyagi eszközök után- (és hátra-) szállítása az összes szállítóeszköz-fajta komplex felhasználásával;
- a fegyverzet, a harci és egyéb technika hadrafogható állapotban tartása: helyes felhasználásának szervezése, kiszolgálása, karbantartása, (tárolása), javítása és hátraszállítása;
- a csapatok személyi állománya egészségének megóvása, és harcképességének fenntartása, a sebesültek és betegek időbeni segélynyújtásban való része-

¹ A VSZT EFE Főpk. 011/1973. sz. parancs alapján kiadott alapokmány 7. oldal, 2. pont.

² A VSZT EFE Főpk. 011/1973. sz. parancsával kiadott alapokmány alapján.

sítése, gyógykezelése, és hátraszállítása, fertőző megbetegedések keletkezésének megelőzése és elterjedésének megakadályozása;

– a hadtáp vezetése a csapatok összes fő hadtápbiztosítási ágazatainak centralizált irányítása útján.

Az MN anyagi, technika biztosítási rendszere

Az MN anyagi, technikai biztosítási rendszerének célja: az MN haderőnemei, fegyvernemei, csapatai magas fokú hadrafoghatóságához, alkalmazásához, valamint fenntartásához korszerű fegyverzet és haditechnikai eszközök, ingatlanok, anyagi készletek (tartalékok), szolgáltatások, hazai gyártási (szolgáltató, szállító) kapacitások, import lehetőségek biztosítása, a néphadsereg készletében levő technikai eszközök (ingatlanok) rendeltetésszerű igénybevételének szervezése, és hadihasználható állapotban tartása, az anyagi készletek (tartalékok) megfelelő szinten tartásának, felhasználásának, megóvásának biztosítása, a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményeinek megfelelő színvonalon tartása.

Az MN ATB rendszerének alapvető feladatai:

– az MN fejlesztése, fenntartása és alkalmazása anyagi, technikai (szolgáltatási), elhelyezési, valamint pénzszükségeinek, (elosztásának) tervezése, az anyag- és pénzfelhasználásnak, a technikai eszközök (ingatlanok) igénybevételének, hadrafogható állapotban tartásának, az anyagi, technikai biztosítás más feladatai végrehajtásának szabályozása, ellenőrzése;

– a fegyverzet, és haditechnikai eszközök, katonai létesítmények, hadianyagok és hadfelszerelési eszközök (technológiák) műszaki fejlesztése, korszerűsítése, illetve korszerű fegyverzet és haditechnikai eszközök baráti hadseregektől való átvétele, továbbá ezek rendszeresítése;

– az eszközök és anyagok beszerzése, elosztása (átcsoportosítása, rendszerből való kivonása), készletezése, tárolása, rendeltetési helyére való eljuttatása, felhasználásának, igénybevételének szervezése, elszámolása;

– a néphadsereg különleges időszakbani alkalmazásához („M” szervezethez való feltöltéséhez) népgazdasági készletek, tartalékok, hadiipari és szolgáltató kapacitási igénybevételének előkészítése;

– a fegyverzet, a haditechnikai és egyéb eszközök hadrafogható, illetve üzemképes állapotban tartása: helyes üzemeltetésének szervezése, kiszolgálása, karbantartása, javítása, hátraszállítása;

– a csapatok, intézetek, szervek elhelyezéséhez, kiképzéséhez megfelelő objektumok, létesítmények biztosítása, építése, fenntartása;

– a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményei fokozatos javítását szolgáló feladatok végrehajtása.

Az MN gazdálkodási rendszere

Az MN gazdálkodási rendszerének célja: a néphadsereg fejlesztése, fenntartása és alkalmazása mindenoldalú biztosítása érdekében – az állandó harc-készültség időszakában a *békegazdasági*, háborúban a *hadigazdasági* viszonyoknak megfelelően – a néphadsereg és a népgazdaság, valamint az EFE

közötti gazdasági műszaki kapcsolatok kialakítása, fenntartása, a gazdaságpolitikai célkitűzések MN-ben történő realizálásának biztosítása, a néphadsereg minden irányú feladatai megoldását szolgáló gazdasági (anyagi, technikai, műszaki fejlesztési, pénzügyi, építési és szállítási) tevékenység korszerű közgazdasági módszerekkel történő tervezése, szabályozása, ellenőrzése, bonyolítása, a katonai és gazdaságossági követelmények optimális összhangjának megteremtése, saját termelő tevékenység szervezése, a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményeinek megfelelő színvonalon tartása az állam szociálpolitikai, kulturpolitikai, és életszínvonalpolitikai célkitűzéseivel összhangban.

Az MN gazdálkodási rendszerének alapvető feladatai:

- a néphadsereg anyagi, technikai (szolgáltatási), építési, szállítási és pénzügyi szükségleteinek, a fejlesztés, fenntartás optimális arányainak, a szükségletek biztosításának, elosztásának, az anyag és pénzfelhasználásnak, a technikai eszközök (ingatlanok) igénybevételének, üzemképes állapotban tartásának (fenntartásának), a műszaki fejlesztés, a szállítás és a gazdálkodás más feladatai végrehajtásának tervezése, szabályozása, elemzése, ellenőrzése;

- a néphadsereg és a népgazdaság, valamint az EFE közötti gazdasági, műszaki feladatok szervezése, koordinálása, összehangolása;

- a néphadsereg belső gazdálkodási rendjének korszerű közgazdasági, katonai-gazdasági elveknek és módszereknek megfelelő kialakítása, a gazdasági hatékonyság fokozását elősegítő automatizmusok hatókörének biztosítása, összhangban a népgazdasági mechanizmussal;

- az anyagi, technikai eszközök beszerzésének, elosztásának, tárolásának, felhasználásának, igénybevételének, a technikai eszközök üzemeltetésének, építési, szállítási (szolgáltatási) feladatok végrehajtásának, illetmény, bér és egyéb költséggazdálkodás bonyolítása;

- a néphadsereg csapatai, intézetei, szervei részére megfelelő objektumok, létesítmények, a hivatásos állomány részére lakások biztosítása, építése, fenntartása, kezelése;

- egyes gazdasági (építési, gyártási, szolgáltatási) feladatok hatékony megoldása érdekében a néphadsereg felügyelete alatt „önelszámoló rendszerben” működő vállalatok, üzemek, költségvetési folyószámlás szervek létesítése, termelő tevékenységük irányítása, ellenőrzése;

- a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményei javításával kapcsolatos feladatok ellátása, a hivatásos állomány (és családtagjaik) pihenetése érdekében szociális, kulturális intézmények (üdülők, klubok) létesítése, fenntartása, gazdasági irányítása.

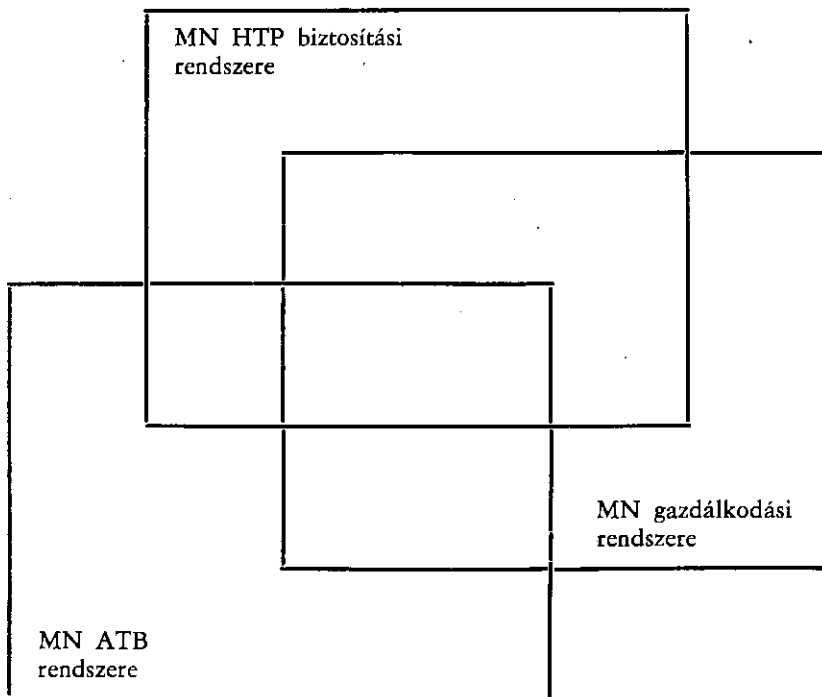
Az MN hadtápbiztosítási, anyagi, technikai biztosítási és gazdálkodási rendszereinek összefüggés-modellje

Az MN hadtápbiztosítási, anyagi, technikai biztosítási és gazdálkodási rendszerei alapvetően közös cél érdekében, egymáshoz viszonyítottan szűkebb, illetve tágabb területen és követelmény-komplexum alapján, részben azonos, részben más (több, illetve kevesebb) szervezetekkel, szakágazatokkal, módszerekkel, hatáskörrel, eszközökkel és struktúrában oldják meg feladataikat, helyük,

szerepük, tartalmuk a nemzetközi katonapolitikai helyzettől (feszültség mértékétől) függően is differenciálódik.

Összefüggésük, kapcsolataik, egységük, illetve különbözőségük, közös, illetve elkülönült területeik az alábbi modellben szemléltethető:

Alapvető meghatározó tényező, amely mindhárom rendszert összekapcsolja, kölcsönös összefüggésben tartja s ebből eredően közös folyamataik egységét, összehangoltságát követeli: *a néphadsereg mindenoldalú, teljesértékű és mély-ségű, komplex anyagi, technikai (elbelyezési), és pénzügyi biztosítása.*

Következésképpen megállapíthatjuk, hogy a néphadsereg sajátos követelményei, a különböző szakágazatok összehangolt, célirányos, a béke, illetve a különleges időszakbani működés feltételeihez igazodó tevékenysége több rendszerszervezési szempontot érvényesítő, ún. *többdimenziós rendszer* kialakítását és alkalmazását igényli.

Ennek megfelelően a rendszerszervezést – a végrehajtásra meghatározott (az állandó harcészültség) időszakában – *ATB rendszer-orientáltan*, de mind a hadtápbiztosítás, mind a katonai gazdálkodás követelményeit, igényeit, módszereit, struktúráját figyelembe véve kell végezni és át kell, hogy fogja az MN valamennyi szakágazatát (belcérteve az eddigiek során kimaradt pénzügyi szolgálatot is).

Az ATB-rendszer tartalma, felosztása

A vázoltak szerint értelmezett MN ATB-rendszer magába foglalja mindazokat a szervezeteket, szabályozókat, folyamatokat, eszközöket amelyek szolgálják:

- az MN fejlesztése, fenntartása, felkészítése anyagi, technikai, elhelyezési és pénzügyi szükségleteinek biztosítását;
- a csapatok korszerű fegyverzettel, haditechnikai eszközökkel, anyagokkal való ellátását, ezek korszerű színvonalon tartását, valamint üzemeltetési, igénybevételi, felhasználási, elhelyezési és tárolási feltételeinek kielégítését;
- a csapatok, valamint az anyagok és technikai eszközök szállítását;
- a néphadsereg és a népgazdaság, valamint az EFE közötti gazdasági kapcsolatok kialakítását, folyamatos fenntartását;
- az anyagok, technikai eszközök, ingatlanok beszerzésének, illetve költségek biztosításának, elosztásának, felhasználásának, a műszaki fejlesztési feladatok, a szállítások végrehajtásának, a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményei megfelelő színvonalon tartásának korszerű módszerekkel történő tervezését, bonyolítását;
- a katonai és a gazdaságossági követelmények optimális összhangjának megteremtését, a belső erőforrások maximális kiaknázását, a saját termelő, szolgáltató tevékenység hatékonyságának biztosítását.

Az MN ATB-rendszer főfolyamatai (alrendszerei)

A fenti tartalomnak megfelelően, az MN ATB-rendszer tevékenységei az alábbi főfolyamatokba csoportosíthatók:

- tervezés, irányítás,
- műszaki fejlesztés,
- eszköz és anyaggazdálkodás,
- üzemeltetés, felhasználás,
- saját termelő, szolgáltató tevékenység,
- szállítás,
- pénzügy.

(ABRA A FOLYÓIRAT VEGÉN!)

A főfolyamatok alapvető célja, feladata

Tervezés, irányítás

Célja: az MN anyagi- technikai, pénzügyi biztosításának (gazdálkodásának) komplex tervezése, szervezése, szabályozása és ellenőrzése.

Feladata: az MN fejlesztéséhez, fenntartásához, és alkalmazásához szükséges legalapvetőbb anyagi erőforrások és azok elosztásának, valamint a fejlesztés, fenntartás arányainak, belső struktúrája kialakításának tervezése; a tervek realizálása alapvető népgazdasági és nemzetközi gazdasági feltételeinek

biztosítása; az MN anyagi erőforrásai felhasználásának szabályozása, irányítása; a szakágak összehangolt működésének szabályozása; a gazdálkodás komplex elemzése, ellenőrzése.

Műszaki fejlesztés

Célja: az MN részére korszerű fegyverzeti és haditechnikai eszközök, hadfelszerelések, hadianyagok (technológiák) kifejlesztése.

Feladata: a fejlesztési tervben meghatározott eszközök és anyagok katonai, gazdasági és műszaki követelményeknek megfelelő kifejlesztése, kikísérletezése, csapatpróbák végrehajtása, és rendszeresítésre javaslatba hozása.

Eszköz- és anyaggazdálkodás

Célja: az MN eszköz- és anyag- (szolgáltatási) szükségleteinek biztosítása, a gazdálkodás szervezése.

Feladata: az MN eszköz- és anyag- (szolgáltatási) szükségleteinek, valamint ezek költségeinek tervezése, az eszközök és anyagok (szolgáltatások) beszerzése, elosztása (átcsoportosítása) készletezése, tárolása, a felhasználók részére való kiadása, rendszerből történő kivonása, nyilvántartása és elszámolása.

Üzembentartás, felhasználás

Célja: az eszközök hadihasználhatóságának, illetve rendeltetésszerű állapotban tartásának, folyamatos üzemeltetésének biztosítása, szervezése.

Feladata: az eszközök igénybevételi (üzemeltetési) kereteinek tervezése, elosztása, az eszközök rendeltetésszerű üzemeltetésének szervezése, műszaki állapotának ellenőrzése, karbantartása, a meghibásodott eszközök csapatjavítása.

Szállítás

Célja: az eszközök, anyagok, illetve a csapatok szállításának biztosítása, szervezése.

Feladata: a szállítások tervezése, szervezése, bonyolítása a saját, és a népgazdasági szállítóeszközök felhasználásával.

Pénzügy

Célja: az MN fejlesztése, fenntartása, működése és alkalmazása pénzügyi szükségleteinek biztosítása, a pénzgazdálkodás szervezése.

Feladata: az MN pénzügyi szükségleteinek tervezése, biztosítása, a pénzellátás, kifizetés bonyolítása, illetmény és bérgazdálkodás, a gazdálkodás számvitele, a ráfordítások, költségek komplex elemzése.

Saját termelő, szolgáltató tevékenység

Célja: a szükségletek meghatározott körének az MN saját erőforrásai (üzemei, szervei, csapatai) útján történő kielégítésének (gyártásának, javításának, építésének) biztosítása.

Feladata: az üzemszerű (önálló elszámoló rendszerű) termelés, szolgáltatás tervezése, szervezése, feltételeinek biztosítása, a termelő, szolgáltató tevékenység irányítása, bonyolítása, elszámolása.

Az MN ATB-rendszer főfolyamatai az alábbi alrendszerekbe sorolhatók:

- vezérkari alrendszer,
  - hadászati hadtáp alrendszer,
  - MN szakágazati alrendszerek,
- (ezek együttesen képezik az MN központi gazdálkodási alrendszert)
- a csapathadtáp alrendszer,
  - a csapat ágazati alrendszerek,
- (ezek együttesen képezik a csapatgazdálkodási alrendszert).

A vezérkari alrendszer

A vezérkari alrendszer alapvető meghatározó szerepet tölt be az MN anyagi, technikai biztosításának (gazdálkodásának), a fejlesztés, fenntartás arányainak, ágazati struktúrájának tervezésében, szabályozásában, a fegyverzeti és haditechnikai eszközök korszerűsítésében, a szakágazatok tevékenységének összehangolásában, működésükhöz szükséges feltételek megteremtésében, valamint a népgazdasági és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kialakításában.

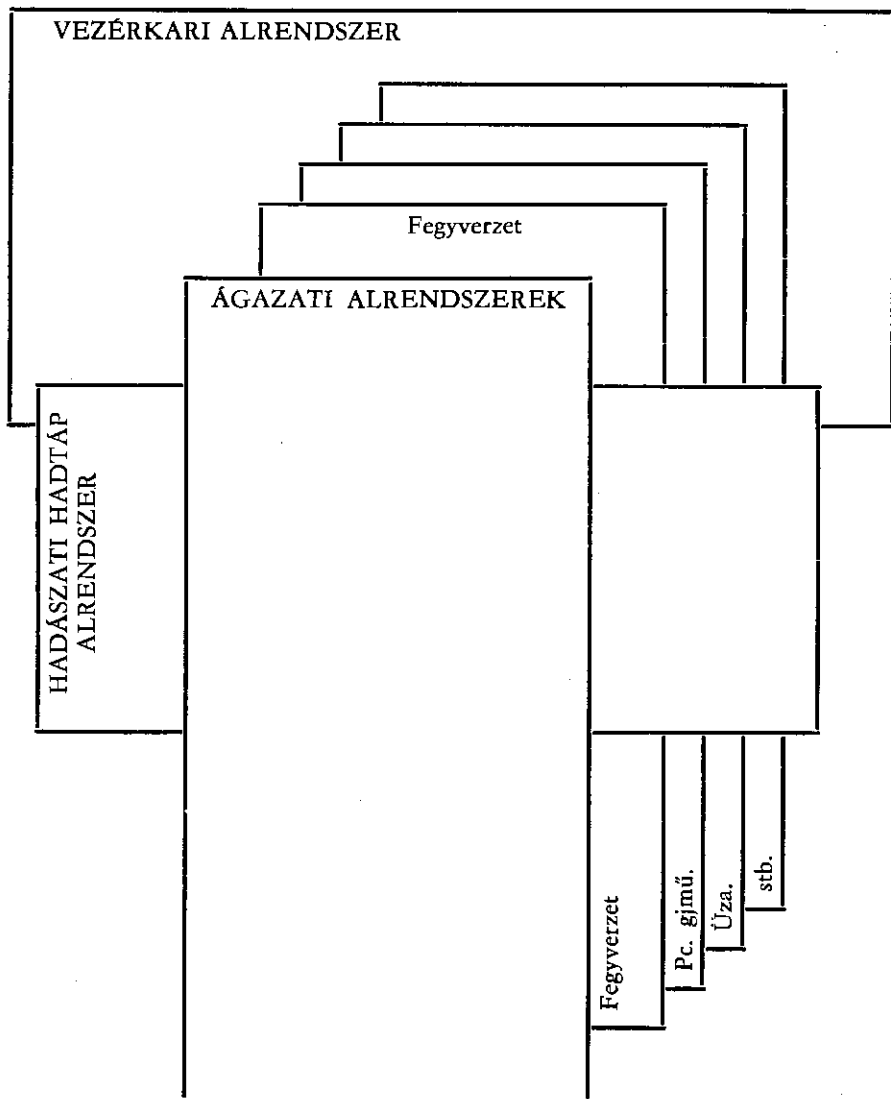
A hadászati hadtáp alrendszer

A hadászati hadtáp alrendszer – a vezérkar követelményeinek, valamint a szakágazatok sajátosságainak megfelelően – tervezi, szervezi, koordinálja és bonyolítja az MN, illetve a csapatok anyagi, technikai eszközszükségleteinek biztosítását; az anyagok, technikai eszközök hadihasználható állapotban tartását, rendeltetésszerű felhasználását, üzemeltetését; az elrendelt készletek megalakítását, szintetizálását, megfelelő lépcsőzését; a szállítási feladatokat; a hadtáp erők és eszközök felkészítését, alkalmazását, harckészültségük magas szinten tartását, összehangolt vezetését, irányítását.

A szakágazati alrendszerek

A szakágazati alrendszerek – a vezérkar és a hadászati hadtápvezetés követelményeinek, valamint sajátosságainak megfelelően – tervezik, szervezik és bonyolítják *szakterületükre kiterjedően* az MN szakanyagi, technikai eszköz szükségleteinek biztosítását; a szaktechnikai és hadfelszerelési eszközök, anyagok műszaki fejlesztését; hadihasználható állapotban tartását, rendeltetésszerű felhasználását, üzemeltetését; az elrendelt szakanyagi és technikai eszköz készletek szintetizálását, megfelelő lépcsőzését; a szakhadtáp csapatok és eszközök felkészítését, alkalmazását, harckészültségük magas szinten tartását, vezetését, irányítását; a népgazdasági és nemzetközi gazdasági kapcsolatokat; a saját termelő, szolgáltató jellegű tevékenységeket.

A vezérkari, a hadászati hadtáp és az MN ágazati alrendszerek összefüggése az alábbi modellben szemléltethető:

A katonai gazdálkodás szempontjából végzett felosztás szerint az MN gazdálkodási rendszere tagozódik:

- az MN és a népgazdaság gazdasági kapcsolatok,
- a központi gazdálkodás, valamint
- a csapatgazdálkodás alrendszerére.

Az MN és a népgazdaság gazdasági kapcsolatok alrendszerébe sorolhatók:

- az MN vezető és végrehajtó szervei, valamint a népgazdaság gazdasági irányító, termelő, szolgáltató és más szervei,

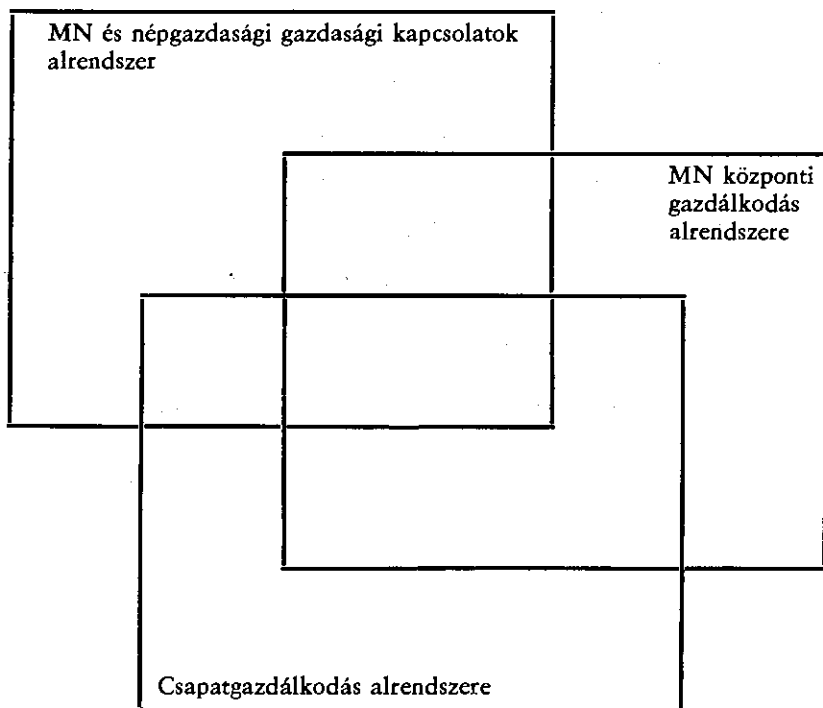
- az állami vezetés által a honvédelem érdekében hozott rendelkezéseken, a népgazdaság országos hatáskörű szerveinek a néphadseregre is érvényes intézkedésein, valamint az MN és az államapparátus, illetve a népgazdaság más illetékes szervei közös megállapodásán alapuló szabályozók, továbbá

- az MN és a népgazdaság közötti gazdasági folyamatok összessége.

A *központi gazdálkodás alrendszerét* a Honvédelmi Minisztérium gazdálkodást tervező, szervező, irányító ágazati és funkcionális szervei, és ezeknek alárendelt központi végrehajtó szervek (ellátó, illetve szakmai központok, főigazgatóságok, bázisok, raktárak, üzemek, vállalatok, minőségi átvevő szervek stb.), valamint az általuk szervezett, irányított illetve bonyolított gazdasági folyamatok és a működésüket meghatározó szabályozók összessége alkotja.

A *csapatgazdálkodás alrendszerébe* a csapatok, intézetek, szervek, valamint az általuk szervezett, irányított és bonyolított gazdasági folyamatok, továbbá a működésüket meghatározó szabályozók összessége tartozik.

A vázolt alrendszerek összefüggése az alábbi modellben szemléltethető:

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer

A folyamatban levő rendszerszervezés és építés jelenlegi fő területe az eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer. Így a továbbiakban a vizsgálódások körét erre szűkítjük le.

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer helye, szerepe, kapcsolatai az MN rendszerében

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer jelentős szerepet tölt be az MN rendszerében, mivel az MN fejlesztéséhez, felkészítéséhez, fenntartásához és működéséhez, illetve különleges időszakbani alkalmazásához szükséges fegyverzeti, haditechnikai eszközök, ingatlanok, valamint anyagok az alrendszer folyamatai révén jutnak be az MN-be és kerülnek rendeltetési helyeikre, illetve a felhasználókhoz. Az alrendszerben történik az MN költségei mintegy 70%-ának a megtervezése és felhasználása, valamint az MN vagyona mintegy 90%-ának a kezelése, nyilvántartása és elszámolása.

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer központi helyet foglal el az MN ATB-rendszerében, kölcsönös kapcsolatban áll annak valamennyi alrendszerével.

- Az MN ATB tervezési, irányítási alrendszer meghatározza részére a működés alapvető célkitűzéseit, követelményeit, feladatait, továbbá szabályozóit, anyagi, pénzügyi kereteit, biztosítja a működés alapvető feltételeit, valamint a többi alrendszerrel való összhangot.

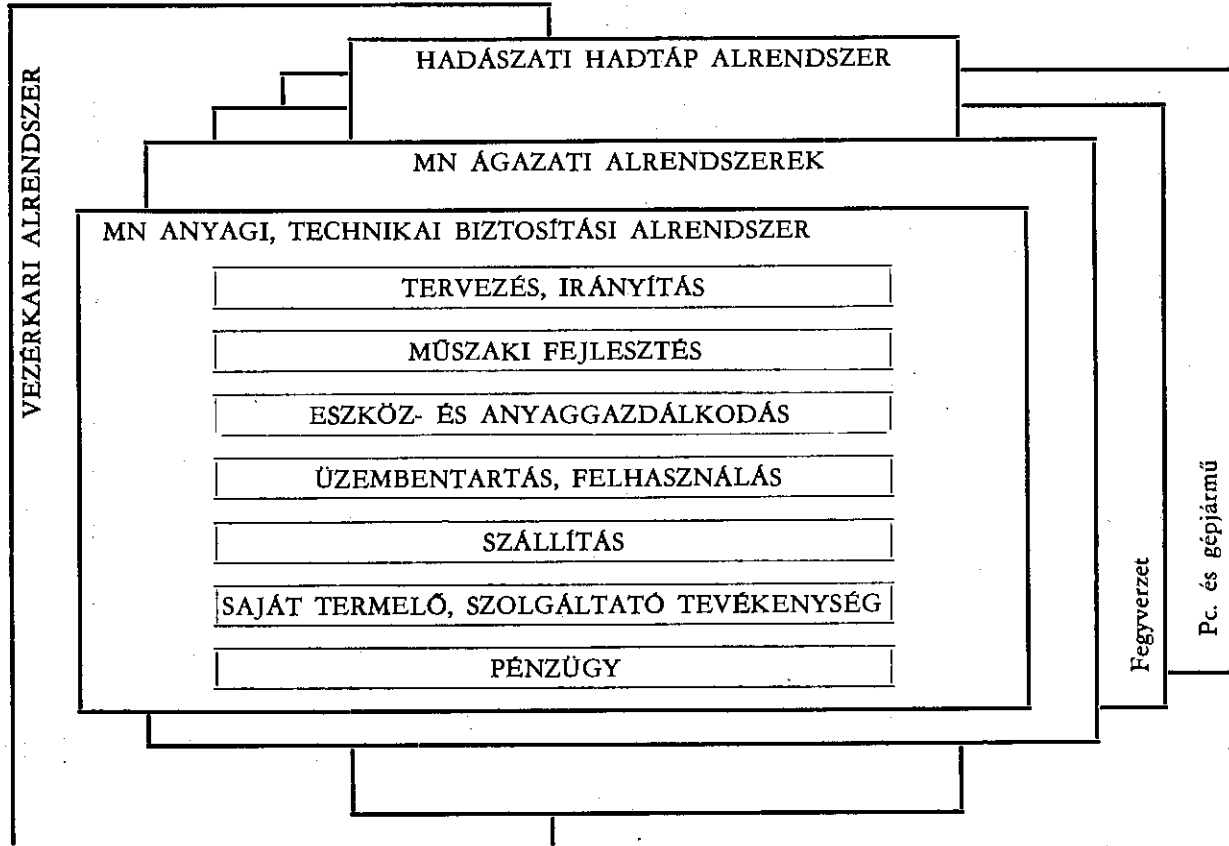
- Az MN ATB műszaki fejlesztés alrendszer szolgáltatója részére a beszerzendő fegyverzeti, haditechnikai eszközök, hadianyagok műszaki (technológiai) dokumentációit.

- Az MN ATB üzemeltetési, felhasználási alrendszer határozza meg részére az eszközök üzemeltetési (javító és más anyagfelhasználási) normáit, az igénybevételi kereteket, szolgáltatója az anyagfelhasználás jellemzőit, az eszközök technikai állapotára vonatkozó mutatókat, jelzi az ipari javítási igényeket.

- Az MN ATB szállítási alrendszer biztosítja részére az elosztott (átcsoportosított) eszközök, anyagok rendeltetési helyére történő eljuttatását.

- Az MN ATB pénzügyi alrendszer határozza meg részére a gazdálkodás pénzügyi bonyolításának szabályait, biztosítja a költségek pénzügyi fedezetét, szolgáltat adatokat, információkat a költségek alakulásáról, a gazdálkodás komplex értékmutatóiról.

AZ MN ESZKÖZ- ÉS ANYAGGAZDÁLKODÁSI ALRENDSZER
HELYE ÉS KAPCSOLATAI AZ MN RENDSZERÉBEN

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer meghatározása, főfolyamatai

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer magába foglalja mindazokat a főfolyamatokat, szabályozókat, módszereket, szervezeteket és eszközöket, amelyek szolgálják, meghatározott követelmények alapján és feltételek között:

- az MN anyagi, technikai, elhelyezési és szolgáltatási szükségleteinek biztosítását;
- a csapatok korszerű fegyverzettel, haditechnikai eszközökkel, anyaggal való ellátását, valamint megfelelő objektumokban való elhelyezését;
- a személyi állomány élet-, szolgálati és munkakörülményeinek megfelelő színvonalon tartását.

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodás főfolyamatait olyan tevékenységcsoportok alkotják, amelyek során az MN szakágazati szervei – a vezérkari és a hadászati hadtáp alrendszer által meghatározott követelmények, szabályozók, anyag és pénzkeretek valamint a népgazdasági és import lehetőségek alapján, közgazdasági, katona-gazdasági, illetve a szakágazat sajátosságainak megfelelő módszerekkel – megtervezik a tervidőszak feladatai végrehajtásához az eszköz- (ingatlan) és anyag- (szolgáltatási) szükségleteket, valamint azok költségkihatásait; kimunkálják és folyamatosan pontosítják a folyamatok optimális működésének szabályozóit; bonyolítják az eszközök és anyagok beszerzését, elosztását (átcsoportosítását), rendszerből való kivonását (értékesítését), készletezését, tárolását; vezetik a szükséges nyilvántartásokat, elemzik a gazdálkodást és ellenőrzik a feladatok végrehajtását.

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszerben folyó tevékenységek az alábbi főfolyamatokba csoportosíthatók:

- tervezés, irányítás,
- beszerzés,
- ellátás,
- tárolás,
- rendszerből való kivonás,
- nyilvántartás, elszámolás.

(Abra a folyóirat végén található!)

A főfolyamatok alapvető célja, feladata

Tervezés, irányítás

Célja: az MN eszköz- és anyaggazdálkodás tervszerű irányításának, az alrendszer céljának megfelelő működés szabályozásának, a szükségletek és az ellátás optimális egyensúlyának, más alrendszerekkel való összehangolt működésének a biztosítása.

Feladata: közép és rövidtávú anyagi, pénzügyi tervek, valamint ezek megvalósítását szolgáló részlettervek készítése, az alrendszer működésének (folyamatrendjének), valamint a készletgazdálkodás szabályozása, irányítása, elemzése, ellenőrzése.

Beszerezés

Célja: az MN részére szükséges eszközök (ingatlanok), anyagok, szolgáltatások megfelelő mennyiségben és minőségben történő bejuttatása az MN rendszerébe.

Feladata: piackutatás, a beszerzés tervezése, megrendelések, szerződés kötések bonyolítása, a megrendelés teljesítés nyilvántartása, gyártási (javításközi) ellenőrzés, minőségi átvétel.

Ellátás

Célja: az eszközök, anyagok szükségletnek megfelelő elosztása, átcsoportosítása és rendeltetési helyére történő eljuttatásának szervezése.

Feladata: az eszközök, anyagok elosztásának, átcsoportosításának tervezése, az elosztás végrehajtásának szervezése, okmányolása, a ki nem elégített szükségletek nyilvántartása, a terveknek megfelelő elosztás érvényesítése, ellenőrzése, elemzése.

Tárolás

Célja: a központi készletbe (raktárba) beérkező, illetve megalakított eszközök, anyagok (tartalékok) megóvása, forgalmazásának bonyolítása.

Feladata: a készletezéssel, átadás-átvétellel, tárolással, frissítéssel, anyagmozgatással kapcsolatos feladatok megtervezése, végrehajtása, az eszköz- és anyagkészletek, valamint a forgalom nyilvántartása, elszámolása, az elhasználdott eszközök, anyagok selejtezésre történő előkészítése.

Rendszerből való kivonás

Célja: az MN-ben rendeltetésszerűen már nem használható (típusselejt, selejt), illetve más szerveknek átadásra kerülő eszközök, anyagok szervezett kivonása.

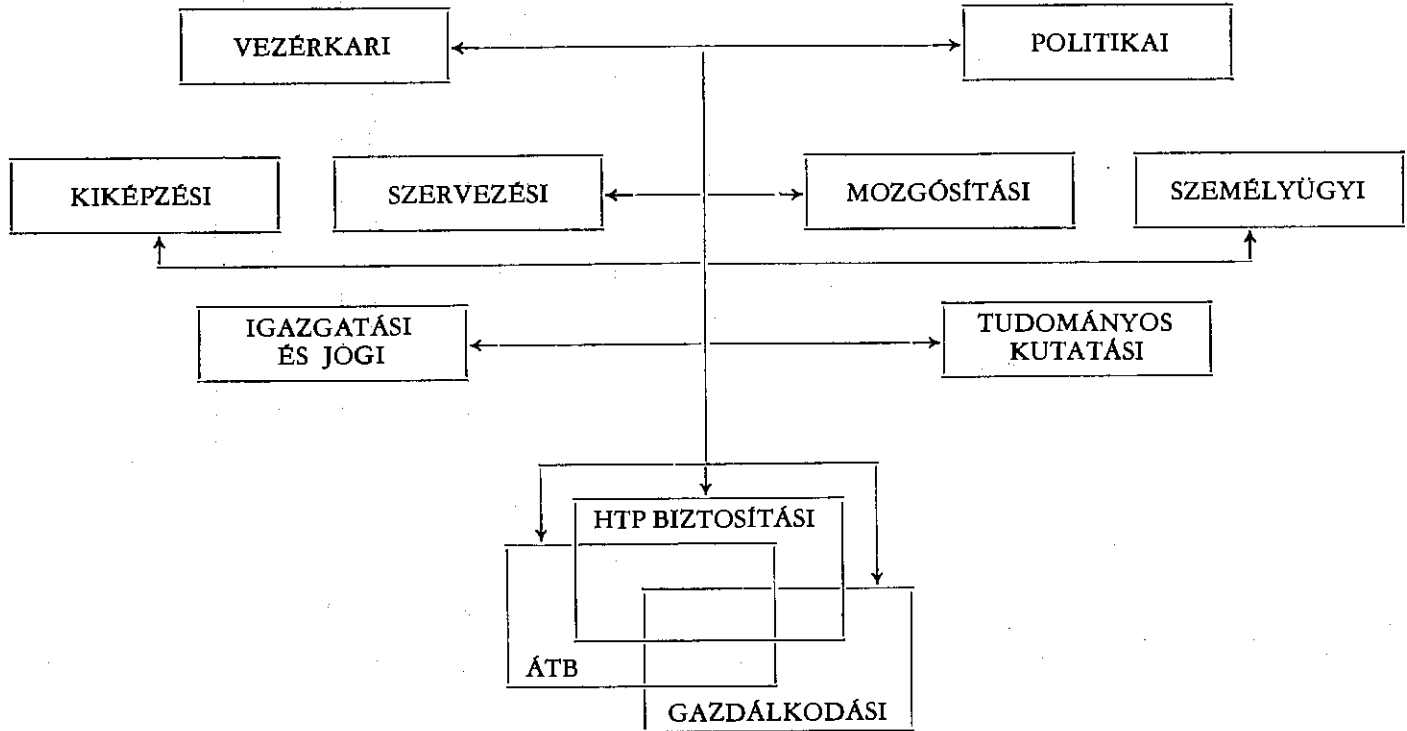
Feladata: A kivonásra tervezett, illetve elhasználdott eszközök, anyagok felmérése, nyilvántartása, selejtezése, illetve értékesítése, vagy a további hasznosítás más lehetőségeinek megfelelő intézkedés megteremtése.

Nyilvántartás, elszámolás

Célja: az eszköz- és anyaggazdálkodás tervezéséhez, elemzéséhez, bonyolításához megfelelő adatok, információk biztosítása, a társadalmi tulajdon védelmének elősegítése.

Feladata: az anyagok, eszközök analitikus nyilvántartása, elszámolása, a bizonylatok érdemi és számszaki ellenőrzése, a forgalomról, a felhasználásról megfelelő összesített adatok, statisztikai kimutatások készítése.

A MAGYAR NÉPHADSEREG FUNKCIONÁLIS ALRENDSZEREI

A vezetés hatékonysága, a célközpontos vezetés

Eöri Tibor százados

Az utóbbi évtizedben, de különösen a negyedik 5 éves fejlesztési időszakban a csapatok szervezetében, kiképzési és gazdálkodási rendszerében végbe ment minőségi változások olyan mértékűt öltöttek, hogy teljesen megváltozott körülményekről beszélhetünk. Ezek a változások kedvező hatást gyakoroltak a csapatok életére, mert lehetővé tették a gyorsabb ütemű fejlődést, a személyi állomány ellátásával, munka-, élet- és létkörülményei alakulásával összefüggő, átmenetileg jelentkező feszültségek egyenletes feloldását.

Ezeket a változásokat jól szemlélteti az a körülmény, hogy egy gazdálkodó egység évente mintegy 50 millió Ft-tal és ennek többszörösét kitevő értékű anyaggal gazdálkodik. Egyre nagyobb hangsúlyt kap az *önálló kezdeményezés*, az ellátás minőségének *önerőből* való egyenletes emelése. Ennek kapcsán feltétlenül levonható az a következtetés, hogy *határozottabb erőfeszítést kell tenni a szervezet fölötti hatékony irányító hatalom fenntartására.*

A harcükszültség, a kiképzés, a gazdálkodás bonyolult összefüggései nem engedik a hosszú mérlegelést, a merev szabályozást. *Valamennyi területen, gyorsan és mégis megalapozottan kell dönten.* A vezetésnek ezért tudományosan megalapozott, egyértelműen megfogalmazott útmutatást kell adni alárendeltjei számára és a végrehajtásban nagy önállóságot célszerű biztosítani. A bonyolult népgazdasági, katonai összefüggések, az állandó mozgásban levő külső és belső kapcsolatok nem teszik lehetővé a merev szabályozás realitását.

E megállapításból önként adódik annak a gondolatnak a felvetése, hogy a modern vezetési elvek alkalmazásával *előre* kell lépniük a vezetés hatékonysága *fokozásában.* A körülmények kényszerítő hatása megköveteli a vezetési módszereink korszerűsítését. Le kell mondanunk a részkérdések szabályozásáról, helyette *egyértelműen kell meghatározni, hogy mit kell tenni és a „bogyant” a végrehajtásra bízni,* ahol biztosítani lehet a pénz és anyagi javak leggazdaságosabb, legcélszerűbb felhasználását, ahol belátható a megvalósítás legrövidebb útja és eredménye.

Ennek érdekében – úgy tűnik – meg kell valósítanunk a *modern vezetési rendszer sokoldalú közelítéssel és méréssel megalapozott vezetési elveit,* amelyet: a pontosan megfogalmazott feladatok rugalmas végrehajtására, a mozgékony környezeti igényekhez való alkalmazkodásra, az önállóságra, az állandó belső megújulásra irányuló törekvések jellemeznek.

Az elmúlt öt éves időszak fejlődésének tényezőiből levonható összegezett tapasztalatok kétségtelenné teszik, hogy az előttünk álló időszakban még döntőbb szerephez jut az előrelátás, a „fejlődésnek való elébe menés”, a gyakori változásokra való rugalmas reagálás, az igények feltárása és aktív befolyásolására való irányultság.

Ennek kapcsán előrelátható, hogy a gazdálkodás hatékonyságát átfogóan csak a vezetési hatékonysága fokozásával lehet eredményesen megvalósítani. A vezetési rendszerek különböző változatai közül, mind elméleti megalapozottság, mind gyakorlati tapasztalatok terén a „modern vezetési rendszer” „célközpontos vezetési típusa” emelkedik ki jelentőségében. A vezetés hatékonyságával, mint tudományos problémával a célközpontos vezetés a gazdálkodás különböző ágazataiban már számottevő eredményességgel foglalkozik.

A modern vezetési rendszernek ebben a vezetési típusában olyan fontos kérdések érvényesülnek, mint az előrelátás, az igények aktív feltárása, az egyéni és csoport feladat összhangja, a célok szerinti felelősség és jogkör dialektikus egysége.

Peter Drucker vezetési szakember meghatározása szerint a célközpontos vezetés „... egy olyan vezetési elv, amely teljesen szabad kezet ad az egyéni erőnek és felelősségnek, s egyben közös irányt mutat a látásnak és törekvésnek, csoportmunkát hoz létre és összhangot teremt az egyéni célok és a közös között”.¹

A hatékonyság az egyik legáltalánosabban használt, de ugyanakkor rendkívül nehezen definiálható fogalom. Különösen gondot okoz a hatékonyság mérésének lehetősége. Általában a ráfordítás és eredmény összevetése a kiinduló alap, de nézőpont kérdése, hogy ki, mit ért ráfordításon és eredményen. Pl. a kivitelező más aspektusból vizsgálja a hatékonyságot, mint a fogyasztó.

A hatékonyság értelmezését és növelésének módját a fejlődés különböző szakaszaiban is eltérő módon vizsgálták. Szerepét a vezetési rendszerek fejlődési lépcsőin és különböző módon fejtették ki. A hatékonyságot: a hagyományos vezetési rendszerben, az egyéni munkában, a bürokratikus vezetési rendszerben, a munkamegosztásban látták. A modern vezetési rendszerben a hatékonyságot az igények felszínrehozatala, az emberi szükségletek eredményes kielégítése képezi.

A célközpontos vezetés a hatékonyságot két alapvető komponens integráljaként értelmezi, úgymint: eredményesség és hatásosság. Egész egyszerűen arról van szó, hogy a célközpontos vezetési rendszerben a hatékonyság a jól kiválasztott, hatásos dolgok eredményes végrehajtását jelenti.

Az előttünk álló gazdálkodási időszak tervezésének szakaszában nem szükségtelen hangsúlyozni, hogy a hadtápvezetés hatékonysága abban mutatkozik meg, hogy a PK HTPH jól válassza ki a hatásos célokat és alárendeltjei eredményesen valósítsák meg azokat.

Az utóbbi évek gazdálkodási időszaka seregstest szintű tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a harcckészültség, a kiképzés hadtápbiztosítása vezetésének hatékonysága területén jelentős előrelépés történt. A gazdálkodást folytató egységek zöménél, a vezetés hatékonysága ma már nem jelszó, mert a jó dolgok jó elvégzésével tapinthatóvá váltak az eredmények. A közös erőfeszítések nyomán, elsősorban a szervezetek elé állított fő célok megfogalmazásában sikerült az

¹ Nemzetközi Számítástechn. Oktatóközp. (SZÁMOK) Vezetés című jegyzete 1975.

igények felszínrehozatala és általában megvalósítása is. Eredményként jelentősen javult: az állomány igényeinek kielégítése, a szolgáltatások magasabb szintű biztosítása. Ezek az eredmények annak köszönhetőek, hogy a parancsnokok következetesebben határozzák meg az elérendő célokat, a szakállomány pedig egyre nagyobb hozzáértéssel valósítja meg azokat.

Úgy tűnik, hogy a parancsnokok és vezetők zöme jól alkalmazza a modern vezetési elveket. A törekvések középpontjában a vezetés hatékonyságának emelése áll, s egyre jobban érvényesül a gazdálkodás és a személyi állomány életkörülményeinek elemzése és vizsgálata.

A jó szintű, általános eredmények mellett említést kell tenni azokról a gondokról is, amelyek a szervezet rész céljai meghatározása, megvalósítása és mérhetősége összefüggéseiben jelentkeznek. Ezek a kedvezőtlen tapasztalatok abban mutatkoznak meg, hogy nem mindig és nem minden területen érvényesülnek a célközpontos vezetés lényeges elvei. Következésképpen: a rész célok meghatározása – más esetben a konkrét eredmény – nem mindig esik egybe a szervezet elé állított alapcélal; elmarad az egyéni teljesítmény mérése; nem jön létre csoportmunka; az egyéni kezdeményezés háttérbe szorul és a rész célok megvalósításában nem érvényesül az önállóság, a felelősség, a jogkör egysége; elmarad az önellenőrzés.

Az elmondottak összegezése alapján úgy tűnik: hogy a hatékonyság fokozását helyenként öncélúság vezeti. A célközpontos vezetés nem tűri az öncélúságot, éppen ezért a hatékonyságot hierarchikus rendszerként fogja fel. Ennek kapcsán a PK HTPH és törzse vezető tevékenységét célszerű úgy érvényesíteni, hogy a különböző szintek tevékenységének hatékonyságát a felsőbb szint hatékonyságával összehangban lehessen mérni. Ezt pedig úgy lehet megvalósítani, ha az egyes szintek – ezen belül a hadtáptörzsek, szolgálati ágak, hadtápegységek és alegységek parancsnokai – elé állított *célfeladatokat a katonai szervezet* (egység, magasabbegység) *hatékonysági hierarchiájának megfelelően határozzák meg. A célhierarchia (2) a hatékonysági – hierarchia (3) megjelenítési formája, amellyel szemben támasztott legfontosabb követelmény, hogy legyen e g z a k t, jól mérhető.*

Ezek a felvetett gondolatok a figyelmet elsősorban arra a kérdésre kívánják felhívni, hogy határozottabban kell előre lépni a fő cél és rész célok jobb összehangolására, harmonikus egységének megtervezése terén. Talán lényegtelennek látszó, de a cél és hatékonysági hierarchia megértésének tipikus példáját jól tükrözi a tapasztalatok egyike.

A gazdálkodó egység célul tűzte ki a beépített szekrények saját erőből való megépítését. Ez a célkitűzés jól beilleszkedett a seregtest, a magasabbegység, az egység célhierarchia-rendszerébe. Úgy tűnt, hogy végrehajtása megfelelően szolgálja a hatékonysági hierarchiát. A jól mérhető cél és elért eredmény összehajítása során kitűnt, hogy a célfeladatot valamennyi alegység „*önerőből*” végrehajtotta, – de a *várt hatékonyság nélkül – eltérő formában és minőségben.* A vezetésben már is felvetődött az egységesítés gondolata! A célt kétségtelenül helyesen változtatták meg, de a célközpontos vezetés legfontosabb elveit mégis

² A „célhierarchia”: a célok katonai szervezeti hierarchia rendszernek megfelelő lebontása, a felszínre hozott helyi igények figyelembevételével.

³ A „hatékonysági hierarchia”: a kitűzött célok és elért eredmények összevetésének komplex rendszere, ahol a magasabb szervezet hatékonyságát az alárendeltek összevetett eredményei határozzák meg.

megsértették, mert egyfelől a *célhoz nem határozták meg a felelősséget és hatáskört*, másrészt a *feladatokat nem az egység hatékonysági hierarchiájával összhangban szabták meg* és a végrehajtás során *nem érvényesült az önellenőrzés elve*.

Az előttünk álló időszakban nagyobb célirányossággal, határozottabb erőfeszítéseket kell tenni az emberekről való gondoskodás fokozására.

Talán nem szükségtelen megemlíteni, hogy a gazdálkodás elsősorban a harcckészültség színvonalának emelését célozza és ezen keresztül a személyi állomány szolgálati-, élet- és munkakörülményei emelését szolgálja.

Ezért a gazdálkodás vezetése hatékonyságának legfontosabb mutatója a harcckészültség hadtápbiztosítása és a személyi állomány reális igényeinek felszínre hozatala, kielégítése. Ezzel a kérdéssel általában mind többet foglalkozunk, de még mindig nem kellő mértékben sikerült reális politikai tartalommal való megtöltése. Erősíteniünk kell azt a szemléletet, hogy a gazdálkodás hatékonysága az egész személyi állományra gyakorol közvetlen politikai-hangulati hatást. Ezért aktívabban és kezdeményezőbbben szükséges az ellátás terén elért eredményeket, a fejlődés tényeit a politikai munka során széleskörűen tudatosítani.

Különösen ritkán tapasztalható a gazdálkodásban *elért eredmények* emberi aspektusainak *egzakt módszerekkel való vizsgálata*. Az esetek zömében a konkrét, jól tapintható, számszerűsíthető eredmények helyett a formális meghatározások kerülnek előtérbe. Még EPK HTPH-i beszámoló jelentésekben sem ritka az olyan meghatározás, mint: „... nőtt a korszerűsített körletek száma...”, „tovább javult a személyi állomány létkörülménye” stb. Ezek a jelentések csupán „jelszavak”, ismeretlen háttérrel, mert nélkülözik a konkrétságot, pl. azt, hogy a személyi állomány melyik kategóriájának, milyen területen és mértékben, minek az eredményeként „javult a személyi állomány létkörülménye”.

Kétségtelenül vannak dolgok, amelyek egy meghatározott időszakban nem mérhetők, de ez ritkán érvényes a harcckészültség, a kiképzési anyag biztosítása, a személyi állomány ellátása és kiszolgálása területein.

Ezek az egyre gyakoribbá vált vezetési problémák, amelyek a hatékonyságot esetenként kétségessé teszik, a célközpontos vezetési rendszertől teljesen idegenek. A célközpontos vezetés *átfogó rendszert alkot meghatározott kritérium rendszerrel*.

E kérdésnél maradva érdemes megemlíteni, hogy a célközpontos vezetés a *hatékonyság kérdését nem szűkíti le az anyagi-technikai-, pénzgazdálkodás vezetésének területére. Kritérium rendszerében előkelő helyet foglal el az elért emberi, szervezeti fejlődés és integráltság*. A vezetés hatékonyságának jelentős összetevője: a szakállomány felkészültségének növelése, a hadtápszervezetek korszerűsítése, a hadtápegységek és alegységek integráltságának fokozása, az ellátás rendszerének fejlesztése. A legtöbbjük közvetlenül is visszavezethető és jól mérhető a gazdálkodás eredményeivel, amennyiben ezek a siker forrásaként funkcionálnak.

A célközpontos vezetés kritérium rendszerében fontos terület, *a beosztottak és szervezetek fejlődésének biztosítása is*. Ebben a vezetési típusban *az alárendeltek célirányos felkészítéséért a vezetőt teszik felelőssé*.

Ugyancsak a kritérium rendszerébe tartozik és ennek alapján állapítható meg a *külső kapcsolatok hatékonysága is*. Az egyre bonyolultabbá

vált harc-készültségi, kiképzési, gazdálkodási, szervezeti körülmények között úgy tűnik, hogy a *külső kapcsolat valóban jelentős hatékonysági tényezővé váltak*. Majdnem minden szervezetnek, katonai vezetőnek fontos valamilyen fajta együttműködés, más szervezetekkel, polgári vállalatokkal. A szervezet elé állított cél a szervezetek összefogásával, a részcélok egyeztetésével, a feladatok összehangolásával, állandó koordinálásával, nem ritkán a részcélok népszerűsítésével, a politikai, társadalmi szervezetek segítségével érhető el.

A célközpontos vezetés alapfogolataiból kiindulva megállapítható, hogy olyan átfogó vezetési rendszer típusáról van szó, amely elsősorban a vezetés hatékonyságát szolgálja. Mint rendszernek természetesen van egy érzékelhető módszertani magva, egyfajta gondolkodási logikája, amelyben formálódhatnak és megvalósulnak a célközpontos vezetés elvei, sajátos jellemzői. Ezek az elvek nem minden vezetési szinten egyforma súllyal érvényesülnek, de a lényeges alapelvek, a *célok szerinti vezetés és erő kifejtés elvei mindig és minden szinten érvényesülnek*.

A célközpontos vezetés módszere elsősorban a célhierarchia kiválasztásával foglalkozik. Segít eligazítani a célok kellő időbeni, szervezeti egységenkénti bontásában, a teljesítmény ellenőrzésében, az egész tevékenység ciklikussá tételében. Alapvető feladatnak tekinti: a célok megvalósítása szerinti felelősség, hatáskör konkrét meghatározását; az eredményekre való orientáltságot, a rendszeres méréseken alapuló ellenőrzést, az érdekelt alárendeltek, javaslatokat tevő jogának biztosítását.

Ezek alapján a célközpontos vezetés legfontosabb módszertani lépései a következők:

- a szervezet fő céljainak tisztázása;
- a célok hierarchikus rendszerének kialakítása, különös tekintettel az alárendeltek részcéljainak (4) meghatározására;
- a szervezet és az alárendeltek kulcsterületeinek és kulcsfeladatainak kiválasztása;
- részcélok kitűzése, a teljesítménynormák meghatározása.

A célközpontos vezetés újszerűsége nem formai, hanem tartalmi, módszertani kérdésekben érvényesül. A célok tisztázását módszertanilag megalapozott, többirányú megközelítéssel, sokoldalú vizsgálat alapján végzi. A célképzésben a lehetséges kompromisszumra (5) törekszik és a hatékonyság növelésében mindig a felsőszintű elgondolásokból és a felszínre hozott igényeiből indul ki. E vezetői rendszer módszereitől távol áll a felsőbbszintű célok automatikus lebontása, a szervezet céljainak alárendeltekre, egyénre történő előírása. *A törekvések a cél eléréséhez szükséges feladatok és erő-eszközök összekapcsolására irányulnak*.

Ezek alapján fontos feladatnak tekinti a *fő célok tisztázását*, amely egyben alapja és kiinduló pontja a kulcsterületek, kulcsfeladatok meghatározásának, a rész célok megtervezésének.

Abból indul ki, hogy minden szervezet egy magasabb szintű szervezet része, ezért a célok tisztázását a cél-hierarchia rendszerben végzi. A kulcsterülete-

⁴ Az előjáró a célhierarchia rendszerében mindig rész célt határoz meg, amely az alárendelt fő célját képezi. Pl. a hadosztály fő célját rész célonként az ezredek való-sítják meg, de számukra ezek a rész célok fő célt jelentenek.

⁵ A célképzés során „helyzetmegítélési” végez, figyelembe veszi a rész célok meghatározása előtt az alárendeltek javaslatait.

ket és kulcsfeladatokat is ebben az összefüggésben határozza meg. A sajátos módszertani elvek úgy érvényesülnek, hogy az előljáró szervezet által meghatározott fő célokat a saját és az alárendelt szervezet belső igényei feltárásával együtt tisztázza és ebben az összefüggésben határozza meg azokat a rész célokat – nevezetesen az alárendeltek fő céljait –, amelyek kielégítésére a szervezetnek hosszabb távon lehetősége és szüksége van.

A fő célok tisztázását ebben a követelmény rendszerben – az igények felszínrehozatalával, a központi erőforrások és helyi lehetőségek összevetésével, kompromisszumra irányultsággal – konkrét helyzetelemzés alapján végzi.

Talán szokatlanul hangzik a *kompromisszumos megoldásokra való irányultság*. Ennek a vezetési módszernek egyik fontos jellemzője a demokratizmus kihasználása, vagyis az alárendeltek bevonása a fő cél tisztázásába. Jelentőségét az húzza alá, hogy a fő kérdések megítélésében *elsősorban az alárendeltek javaslatait veszi figyelembe és ezen keresztül éri el, hogy az alárendeltek ne csak értsék, hanem akarják is a kulcsfeladatok végrehajtását, a rész célok elérését.*

Ezek az elvek általában jól érvényesülnek a horizontális vezetésben, de a vertikális szervezet vonatkozásában nem mindig és nem minden területen sikerül a helyi lehetőségek reális megítélése, a kompromisszumos megoldások realizálása, a helyi igények felszínrehozatala.

A felvázolt negatív vonások eredői a következőkben foglalhatók össze.

A részcélok meghatározása során a kellő informáltság hiánya következtében esetenként irreális az alárendelt helyzetének megítélése. Következésképpen az alárendelt fő céljának meghatározása elmarad a lehetőségektől, vagy éppen a végrehajtás feltételei nem biztosítottak.

Lebecsülik az alárendeltekkel való célirányos kompromisszumok kialakítását. Következtében az alárendeltek nem minden esetben fűzi érdekelttség a célok megvalósításához. A célközponos vezetési rendszer ezért fontos szerepet tulajdonít az *alárendeltek javaslatai figyelembevételének*. Mindent a fő cél elérésének rendel alá, ezért törekszik kompromisszumra, nevezetesen arra, hogy az alárendeltek saját javaslatai alapján az előljáró által kiválasztott hatásos dolgok eredményes megvalósítására törekedjen.

Helyenként nem eléggé érvényesül a helyi igények felszínrehozatala. A célok tisztázása elmarad, nem alakul ki koncepció, hiányzik az előrelátás, ezért csak másolják az előljáró által meghatározottakat. Ennek következtében elmarad a fő cél helyi igényekből fakadó tartalommal való megtöltése. Pl. az előljáró célkitűzései között szerepelhet a következő: „a személyi állomány elhelyezési körülményei javítása érdekében tovább kell fokozni a legénységi körletek korszerűsítésének ütemét...”. Az alapcél tisztázása során – a végrehajtás szintjén – az igények felszínrehozatalából kiindulva, a lehetőségek összevetésével ezt a célt –, amely irányt mutat a cselekvés számára – konkrét helyi igényeknek megfelelő tartalommal kell megtölteni. Abban kell döntenie, hogy a legénységi körletek korszerűsítését milyen sorrendben, milyen módon és formában, milyen erőforrások, erők, eszközök koncentrált felhasználásával lehet a célhierarchia rendszerben hatékonyan elvégezni.

A fő cél tisztázásának módszertana önkéntelenül is előrevetíti a megfelelő kulcsterületek és kulcsfeladatok kiválasztása fontosságát.

A célközponos vezetési rendszer a kulcsterületek és kulcsfeladatok meghatározását módszertanilag a második jelentős lépcsőnek tekinti. Ebben a vonat-

kozásban a kulcsterületek a szervezet saját és következőképpen az alárendeltek fő célját is legdöntőbben befolyásoló tevékenységi területeket jelentik, amíg a kulcsfeladatok a fő cél érdekében elvégzendő feladatokat tartalmazzák.

A célok megvalósítása érdekében egyetlen eredményes lépést sem lehet tenni a konkrétan behatárolt terület és az elvégzendő feladat meghatározása nélkül. Ezeknek a területeknek és feladatoknak egyfelől vertikálisan, másfelől horizontálisan kell a céloknak megfelelni. A vertikális felosztás – megítélés szerint – teljes mértékben a katonai hierarchia felépítésének megfelelően formálható, a horizontális felosztás kérdése viszont egyáltalán nem ilyen egyszerű. A csapatgazdálkodás sokrétűsége – ugyanakkor komplex rendszere – középontjában mindig a harcászati és kulcsterületek és kulcsfeladatok a fő kérdések köré csoportosulnak. Ezek pedig teljesen átfedik a hadtápszolgálat horizontális szervezeti felépítését és a fő célok teljes mérvű összefonódásával kifejtett erőfeszítés eredményeként valósulnak meg. Egyre ritkábban választható ki olyan kulcsterület, ahol a kulcsfeladatok egy szolgálat működési területére korlátozhatók. Ha például egy gazdálkodó egység kulcsterületei között szerepel a sorállomány étkezési kultúrájának emelése, a kulcsfeladatok tisztázása során felismerhetővé válik, hogy a feladat egyáltalán nem korlátozható az étkezési szolgálat területeire. Több ennél, komplex csapatgazdálkodási feladat, amelyet a hadtápszolgálati ágak (étkezés, elhelyezés, egészségügy stb.) párt-politikai szervek, alegységparancsnokok közös összefogásával lehet megvalósítani.

Az elmondottak alapján levonható az a következtetés is, hogy a célközpon-
tosság vezetés legfontosabb elve a célok szerinti vezetés. Lényege, a komplex jelleg. Ezért a kulcsterületeket és kulcsfeladatokat nem a szervezet hierarchikus rendszerében, hanem a céloknak alárendelve határozza meg. Ezáltal a csoport munkát hoz létre és a cél elérését, a célra szervezett „team”-ben (6) funkcionális csoportosításban, „mátrix” (7) szervezetek létrehozásával valósítja meg. Pl. két éves időszakra lebontott feladatokat, végrehajtásra, célszerű team-csoportokat mátrix szervezetben működtetni, ahol valamennyi kérdésben érvényesül a felelősség és hatáskör dialektikus egysége.

A mátrix szervezet egy változat szerint a következő lehet:

Team száma	Feladatok megszerve	Végrehajtók					Határidő	Megjegyzés
		A	B	C	D	E		
1.	a	x	-	x	xx	x	76. 02. 10.	x = közreműködők
2.	b	x	xx	x	x	x	76. 05. 20.	xx = domináns közreműködő
3.	c	xx	x	x	-	-	76. 10. 15.	

⁶ „Team” a kitűzött konkrét rész cél elérésére szervezett munkacsoport, pl. díszszemle megszervezése.

⁷ „Mátrix szervezet”, több kiemelten fontos feladat végrehajtására beosztott szakemberek szervezett elosztása és alkalmazása.

A célközpontos vezetés következő fontos fázisa a *célok kitűzése*. Itt ölt határozott formát az előző lépésekben körvonalazott, jövőbeni tevékenység. A rész céloknak – mint ahogy ezt a különböző polgári szerzők is hangsúlyozták – ellenőrizhetőnek, valamilyen formában mérhetőnek kell lenni és az értékük való felelősségnek ki kell derülni. E követelmények tükrében a cél meghatározása a következőket tartalmazza:

- a cél prioritását;
- az elérendő eredményt;
- a határidőket;
- a felelős személyt;
- a mérés módját;
- az együttműködőket;
- az ellenőrzés és elszámoltatás rendjét.

A célközpontos vezetés arra törekszik, hogy az előző fázisban biztosított beleszólási jogot a célképzésben realizálja. A célok megfogalmazásában úgy jár el, hogy már a felsőbb szintű célok tükrözzék az alárendeltek javaslatait. Ezzel a visszacsatolás számát csökkenti és az alárendeltek rész céljai meghatározásánál ezeket a módszereket még határozottabban érvényesíti.

Az elmondottakkal kapcsolatban fontosnak tartom megemlíteni, hogy a célokat és teljesítménynormákat esetenként összekeverik. Ezért a célok, a kulcsterületek, a kulcsfeladatok meghatározása során átfedések, a kulcsfeladatok és teljesítménynormák keveredése tapasztalható. A két kérdést aszerint lehet elhatárolni, hogy a *célok* mindig új, addig nem szerepelt feladatok konkrét kijelölését, a *teljesítménynormák* az ismétlődő feladatok szabályozását jelentik. Az előbbi példánál maradva, a személyi állomány étkeztetési kultúrájának emelése *az egység elé állított cél*, konkrétan meghatározott új feladat. Ezzel szemben a *tízórai csomagolásának újbóli szabályozása* az élelmezési szolgálat követelményrendszerébe tartozik, mivel nem új cél, csupán *módosított rendszabály*.

E kérdések felelevenítését azért tartottam fontosnak, mert a tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a hosszabb távra szóló intézkedésekben is sok az átfedés. Pl. „Gazdálkodás” címszó alatt megtalálható többek között a kiképzés valamilyen területének újbóli szabályozása, amely egyértelműen a hadtápkiképzés követelményrendszerébe tartozik. Véleményem szerint az alárendeltek részére kiadásra kerülő, hosszabb távra szóló *intézkedés* egy változat szerint a *következőket tartalmazhatja*:

- célkitűzések;
- a célok elérésének kulcsterületei és kulcsfeladatai;
- alárendelt elé állított cél, és ehhez kapcsolódó 3–5 kulcsterület és kulcsfeladat;
- teljesítménynormák szabályozása.

Az elmúlt öt évben a csapathadtáp vezetésben végbement változások egyik pozitív eredménye, hogy a tapasztalatok szelektív felhasználásával kialakulóban van a csapathadtáp alapvető kulcsterületei korábbinál realitásabb felosztása. Ezek a kulcsterületek – amelyeket a feladat megszabása során célszerű alkalmazni – a következők.

Célkitűzések:

1. Harckészültség és mozgósítási készség.
2. Hadtáp kiképzés.
3. Kádermunka.
4. Hadtápgazdálkodás, ezen belül mint részterületek érinthetők; a szállítás, az egészségügyi ellátás, az üzemanyag biztosítás, a személyi állomány élelmezési-, ruházati ellátása és elhelyezése.
5. Szociális és kommunális ellátottság.
6. Hadtápvezetés, amelynek részterületei lehetnek a tervezés, szervezés, szabályozás, a tudományos kutatómunka, a vezetés gépesítése stb.

A vezetés hatékonyságának fokozása, amelyre a célközpontos vezetés módszereivel kerestem választ a csapatgazdálkodás egyik legdöntőbb problémája. Ezért a teljességre való törekvés igénye nélkül a vezetés hatékonyságát legdöntőbben befolyásoló kérdéseket próbáltam felszínre hozni. Magammal szemben sem támasztottam olyan követelményt, hogy az olvasót megnyerjem a célközpontos vezetési rendszer számára, csupán a figyelmet igyekeztem ráirányítani azokra a legfontosabb kérdésekre, amelyek a vezetés hatékonyságát jól szolgálják.

148.0

A hadtáp katonák kiképzésének megszervezéséről

(Fordította: *Grabant István alezredes*)

Amikor az N-egység parancsnok hadtáphelyettesét – amelynek az egysége huzamosan több éven át kiváló – megkérdeztük: „Mi a sikerének titka?” – ő elgondolkodott és utána lassan válaszolt.

– A sikereket több körülmény biztosítja. Mindenek előtt a parancsnok, helyettesei és a törzs leleményes, pontos, megfeszített munkája; az alegység parancsnokok, politikai munkások, a párt és komszomol szervezetek aktív tevékenysége. Nálunk az összes foglalkozások megszervezése és levezetése a kiképzési tervek, a heti részletes kiképzési tervvel összhangban történik, a pártpolitikai munkát célirányosan végezzük és a kiképzés valamennyi időszakára jól szervezzük meg a szocialista versenyt.

–Őn az egész egységről beszél!

Hogy ha a hadtáp alegységeket és a szolgálati ágakat nézzük, amelyek az ellenőrzések során Önöknél szintén mindig jó és kiváló értékelést kapnak a kiképzésért és a munkáért, ugyanakkor a kiképzés megszervezése a hadtápalegységeknél – figyelembe véve a napi munkát – nehezebb, tettük fel a további kérdéseinket.

– A hadtápalegységeknél és a szolgálati ágaknál – mondotta a hadtáphelyettes – a sikereket ugyanazok az intézkedések biztosítják, mint a harcoló alegységeknél, – a parancsnok és szolgálati főnökök kitartó munkája, a feladatok szerinti kiképzés és a normák alapján való verseny pontos megszervezése. És még valami, egészítette ki az alezredes – a hadtápkatonák: zászlósok, tiszthelyettesek és katonák igen jó, mondhatnám mesteri munkája. A hadtápkatonának a kiképzésben való aktív részvétel mellett, naponta végre kell hajtani a csapat anyagi, technikai és egészségügyi biztosításának gyakorlati munkáját. Sokan közülük, különösen a zászlósok, tiszthelyettesek és tisztesek a tisztek közvetlen segítői, a hadtápkatonákkal való foglalkozást maguk végzik. Ezért mi a hadtápkatonák felkészítésére, a beosztással járó feladataik pontos elvégzésére tanítására és nevelésükre a legnagyobb figyelmet fordítjuk.

A hadtápkatonák fontos szerepéről – a csapatok hadtápbiztosítási feladatainak sikeres végrehajtásáról – mi sokat hallottunk más egységektől is a munka során, különösen az ellenőrzések és harcászati gyakorlatok alkalmával. Való igaz, hogy a hadtápkatonák igen jelentős befolyást gyakorolnak a csapathadtáp munkájára, különösen akkor, ha azokat jól felkészítjük a beosztásukkal járó feladataik ellátására a csapatok laktanyai és tábori viszonyai között. A hadtápkatonák kiképzésének megszervezéséről egy kicsit részletesebben kívánunk szólni.

A jelen kiképzési évben a hadtápkatonák kiképzése terén nagy és felelős-ségteljes feladatok kerültek meghatározásra. A feladatok fő iránya és tartalma abban van, hogy a hadtápkatonák szakképzettségétől, illetve az egyik, vagy másik szakember munkájának különlegességétől függetlenül, minden hadtápkatonát meg kell tanítani a tábori körülmények között végzendő munkára, növelni kell a beosztás ellátásához, valamint a reábízott anyagi és technikai eszközök kezeléséhez és célszerű alkalmazásához szükséges gyakorlati ismereteket. Más szavakkal az a feladat, hogy minden hadtápkatonára pontosan tanulja meg és szakszerűen hajtsa végre a csapathadtáp biztosítás feladatait bármilyen körülmények között, a legbonyolultabb harci körülmények között is.

Figyelembe véve a követelményeket, a kiképzési év kezdetétől a katonai körzetekben, hadsereg csoportoknál és a flottánál a hadtápkatonák felkészítése szervezeten és célirányosan történik. A hadtápegységek, -alegységek részvétele a gyakorlatokon, a csapatok harcckészültségének mindenoldalú biztosításában, valamint az élet- és munkakörülmények biztosításában, azt bizonyítja, hogy e kérdéseknek mindenütt nagy figyelmet szentelnek, ami nagyban hozzájárul a hadtápegységek, bázisok és raktárak harcckészültségi színvonalának a növekedéséhez, az anyagi eszközök tárolási körülményeinek a javításához, az anyagok gazdaságos felhasználásához, valamint a személyi állomány norma szerinti járandóságának pontos és minőségi biztosításához.

Példaként nagyon sok hadtápegységet és -alegységet lehetne felsorolni. Például nagyon jól van megszervezve a hadtápkatonák kiképzése V. Kuznyecov alezredes parancsnok hadtáphelyettes egységénél. Itt a tisztesek, tiszthelyettesek és a zászlósok módszertani összevonásán a foglalkozásokat igen magas színvonalon tartják, amelyekre bevonják a jól felkészült és tapasztalt tiszteket. A foglalkozások nagyrésze rendszerint terepen kerül levezetésre. A hadtápkatonák ilyen rendszerű felkészítése magas fokú tábori gyakorlati jártasságot, a parancsnoki készség minőségi fejlesztését és módszertani gyakorlatot biztosít.

Ismeretes, hogy a katonai, politikai és szakmai kiképzés egy folyamat, amely a katonák ismereteinek a növelésére, a gyakorlati jártasság megszerzésére, magas fokú erkölcsi-politikai és harci érzék kifejlesztésére irányul. A hadtápkatonák kiképzésének és nevelésének folyamata, ugyan úgy mint a többi katonák kiképzésének és nevelésének tartalma, elvei, módszerei és szervezési formái a marxizmus-leninizmus ismeretelméletére épülnek. A hadsereg viszonyai között is, a kiképzési feladatok sikeres teljesítése érdekében felhasználásra kerülnek a szovjet pedagógiai tudomány által kidolgozott általános oktatási elvek. Ami viszont az egyes speciális katonai tudományágakat (tantárgyakat) illeti, mindegyiknek rendelkeznie kell saját módszertani és szervezési formával.

Fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy a hadtápkatonák zömének a kiképzése a hadtápegységeknél, -alegységeknél és -intézeteknél jelentős mértékben gyakorlati jelleget visel, azaz a hadtáp személyi állomány kiképzésének sajátos összekapcsolása a szolgálati feladatok végrehajtásával. A katonák a kiképzés során állandóan fejlődnek, az élet mindennapos tevékenysége során pedig jó tanító és nevelő minőségében tevékenykednek. Azonban a kiképzés során a fő feladat a parancsnokoké, akik szervezik az alárendeltek felkészítését és erőfeszítéseiket a mindennapi feladatok minőségi végrehajtására irányítják.

A hadtápkatonák katonai, politikai és szakmai képzésének a sikere mindenekelőtt függ, a helyesen és mélyen átgondolt, minőségileg megtervezett kiképzéstől –, a katonai, politikai és szakmai kiképzési feladatok időbeni lejuttatásától a személyi állománynak –, valamint a kiképző állomány felkészültségi színvonalától és a szükséges kiképzési anyagok meglététől. Sajnos előfordul, hogy mindezek a feltételek megvannak és mégis néhány alegységnél, egységnél a foglalkozások kellő átgondoltság hiányában alacsony színvonalúak.

A kiképzés csak akkor éri el a célját, hogy ha azt jól szervezzük meg és az oktatás valamennyi formáit, módszereit helyesen alkalmazzuk.

A hadsereg viszonyaira alkalmazva – figyelembe véve a munka specialitását – a hadtápkatonák kiképzését három, világosan megfogalmazott kiképzési formára lehet osztani.

Első, a hadtápkatonák iskolai és kiképző egységeknél való felkészítése; *második*, a hadtápkatonák szakmai összevonáson történő felkészítése; *harmadik*, az egységnél, alegységnél történő tervszerinti kiképzés és gyakorlat.

Az utóbbi években a hadtápkatonák nagy része – például: az üzemanyag, élelmezési, egészségügyi és más szolgálatokban dolgozó katonák – szakalegységeknél részesülnek kiképzésben, külön program alapján, amely figyelembe veszi mindazokat a sajátosságokat, amelyre a katonáknak a csapatoknál végzendő munkához szükségük lehet. Az ilyen kiképzés időtartamát úgy határozták meg, hogy minden katona a kiképzés során magas fokú szakképzettséget kapjon és a beosztásával járó gyakorlati feladatokat sikeresen tudja végrehajtani. A kiképző alegységeknél történő kiképzésre rendszerint a bevonult újonc katonák kerülnek összevonásra. Meg kell jegyezni, hogy a kiképző alegységeknél kiképzett szakkatonák a csapatokhoz visszakérülve, nemcsak jó elméleti felkészültséggel rendelkeznek, hanem a kiképzés során megfelelő gyakorlati jártasságot is szereznek a szakmájukra vonatkozóan.

Ezt igazolja a Vörös Zászló-renddel kitüntetett Szibériai Katonai Körzet szakács iskolája. Az iskola neveltjeiről nagyon sok egység és alegység jó véleményel van. Az elmúlt kiképzési évben az iskolát – a kiképzési bázis továbbfejlesztése érdekében végzett nagy munkáért és a katona-szakácsok minőségi kiképzéséért – a Szovjet Fegyveres Erők hadtápfőnöke, miniszterhelyettes jutalomban részesítette.

A hadtáp szolgálati ágakhoz kerülő hadtápkatonák kiképzése, az általános katonai, politikai és szakkiképzési rendszer keretén belül az egységnél, alegységnél kerül végrehajtásra. A szakkatonák kiképzése a szakképzettségnek megfelelő egyéni programok alapján és meghatározott óraszámban történik, amelynél figyelembe veszik a szakmai sajátosságokat és a katona szakképzettségét.

Meg kell jegyezni, hogy a hadtápkatonák kiképzésének szervezeti formái különbözőek lehetnek. De, ha figyelembe vesszük a hadtápegységek és -alegységek szervezetét és azok munkájának sajátosságait, célszerű a hadtápkatonákat rokon-szakma, felkészültségi színvonal, és a gyakorlati jártasság szerinti csoportokra osztani. Ilyen formán a politikai és katonai kiképzést szervezetszerű alegység kötelékben, a szakmai kiképzést csoportonként célszerű végezni. Abban az esetben ha a szakkiképzésben részt vevő hadtápkatonák száma kicsi, a legjobb kiképzési forma az egyéni kiképzés a gyakorlati munka során.

A hadtápkatonák szakképzettségének növelése és jártasság szerzés, valamint osztályba, mesteri fokozatba való sorolás céljából a kiképzési intézkedések és programok évenként összevonásokat határoznak meg. Az összevonások idősza-

kossága és időtartama a személyi állomány képzettségi színvonalától, a meghatározott kiképzési céltól, a kiképzési anyag terjedelmétől és a végrehajtandó gyakorlati munkától függően, szakképzettségenként külön kerül meghatározásra. Jelenleg az összevonások időtartama a hadtápkatonák által elért kategóriától függően kiképzési időszakonként különböző. Az összevonásra meghatározott idő lehetővé teszi a programban előírt kategóriába való besorolás végrehajtását anélkül, hogy a hadtápkatonák huzamosabb ideig kicsinének a beosztásukkal járó gyakorlati munkából. Ilyen összevonásokat hadosztály, vagy helyőrség méreteiben célszerű, rokon-szakmánkénti csoportok létrehozásával végrehajtani. Az összevonások foglalkozásainak a megtartására be kell vonni a szolgálatiágfőnököket, a hadtápegység, -alegység parancsnokokat és a jó felkészültséggel rendelkező zászlósokat és tisztéseket.

Amikor arra törekszünk, hogy a katonai, politikai és szakkiképzési foglalkozások eredményesek legyenek, nem elég csak a jó szervezés és a megfelelő kiképzési forma megválasztása, hanem azt tudományosan meg is kell alapozni és a korszerű követelményeknek megfelelő kiképzési módszereket is szükséges alkalmazni. A helyes módszerrel levezetett foglalkozások nagyobb hatást gyakorolnak a katonák öntudatára, fejlesztik a politikai aktivitást náluk, kifejlesztnek olyan fontos tulajdonságokat, mint kezdeményezőkézség, fegyelmezett-ség, bátorság; állhatatosságot a kitűzött cél elérésében és a szakma iránti szeretetet.

A hadtápkatonák kiképzése során – azt figyelembe véve, hogy a hadseregbe bevonuló ifjúság magas általános műveltséggel rendelkezik – a következő kiképzési módszereket alkalmazhatjuk, amelyek – alkotó módon történő alkalmazással – jól beváltak. Ezekhez a módszerekhez tartoznak: ismertetés, gyakorlati bemutatóval egybekötve (jelenleg kezd olyan gyakorlat is kialakulni, hogy néhány tantárgyból előadást is tartanak); beszélgetés, szemináriumok; munkahelyeken történő gyakorlati foglalkozások (vagy normák alapján történő gyakorlás); szakharcászati foglalkozások; szakharcászati és harcászati gyakorlatok; termelői gyakorlat (a kiképző alegységek hallgatói részére); egyéni foglalkozások és önképzések.

Hogy a kiképzés során milyen mértékben alkalmazzuk az egyik, vagy másik módszert, ez egy sor körülmény és ok függvénye. Többek között függvénye lehet, a személyi állomány képzettségi színvonala, a tanulmányozandó témakör, valamint a foglalkozásvezető tapasztalata és gyakorlati jártassága. Kétségtelen, hogy a hadtápkatonák kiképzését szervező és nevelésüket végző parancsnokok kötelesek alkotó módon megközelíteni a szakkiképzés kérdéseit. A gyakorlati oktatásra való törekvés mellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a szakmai tudás és jártasság az elméleti bázisra alapozódik.

Ahhoz, hogy a hadtápkatonák munkájukat eredményesen tudják végezni, jól kell ismerniük a szolgálat tevékenységét meghatározó parancsokat, utasításokat és szabályzatokat. Ezt a követelményt a hadtápkatonáknak tudni kell: bátran támaszkodjon a szabályzatokra és azokat munkája során tudatosan alkalmazza. Éppen ezért a személyi állomány kiképzése során az elméleti felkészítést célszerűen össze kell kapcsolni a gyakorlati jártassággal a hadtáp objektumokban végzendő munkánál, a különböző foglalkozásokon és gyakorlatokon.

Ügyelni kell azonban arra, hogy foglalkozások formájától és módszerétől függetlenül érvényesüljön az a követelmény, hogy a kiképzési kérdések meg-

felelő sorrendben kerüljenek feldolgozásra, a foglalkozások érthetőek legyenek, hogy megfelelő átmenet legyen biztosítva az ismerttől az ismeretlenig, az egyszerűtől a bonyolultig, a könnyűtől a nehézig, hogy a hadtápkatonák gyakorlati ismeretei fokozatosan mélyüljenek, szélesedjenek és tökéletesedjenek.

A hadtáp személyi állomány, többek között a hadtápkatonák csak akkor lesznek képesek a csapatok hadtápbiztosítási feladatainak végrehajtására, különböző helyzetekben, ha összefegyvernemi vonatkozásban is megfelelő felkészültséggel rendelkezik, megfelelő elképzelésük van a korszerű háborúról, a rájuk bízott anyagi, technikai eszközök célszerű felhasználásáról a különböző harc-helyzetekben és viszonyok között. Más szavakkal kifejezve az összefegyvernemi kiképzés fontos feltétele a hadtáp személyi állomány szakmai és csapathadtáp kiképzésének.

A kiképzési programok előírják a tanulmányozandó harcászati, tűz előkészítési és szabályzati stb. kérdéseket és időtartamokat. A foglalkozások tárgykörei és azok sorrendje megengedi, hogy olyan következtetést vonjunk le, ha a hadtápkatonákat megfelelő módszerrel oktadjuk, akkor biztosítani tudjuk részükre azokat az alapvető összefegyvernemi ismereteket, amelyek a hadtápkérdések pontos végrehajtásához szükségesek.

A hadtápkatonák kiképzésénél az alapvető erőfeszítéseket azonban a szak-kiképzésre és a csapathadtáp kiképzésre kell irányítani. A hadtápkatonák kiképzési rendszerében a szakkiképzésnek és a csapathadtáp kiképzésnek kell a fő helyet elfoglalni, mivel e kiképzések biztosítják a hadtápkatonák magas fokú felkészültségét, megalapozott tudását a beosztással járó gyakorlati munka tudatos elvégzéséhez. A hadtápkatonák csak megfelelő szakmai jártasság birtokában képesek a csapatok hadtápbiztosítási kérdéseit békében és háborúban végrehajtani. Ezért a kiképzési programok, a kiképzésre biztosított idő több mint 60%-át szakkiképzésre és csapathadtáp kiképzésre irányozzák elő.

A személyi állomány kiképzését elsősorban terepen, hadtáp objektumokban kell végrehajtani megfelelő anyagi eszközökkel és fegyverzettel.

A kiképzés alapvető módszerei a szakharcászati foglalkozások és a szakharcászati gyakorlatok. A kiképzési tárgyköröket célszerű úgy feldolgozni, hogy azokat – a valóságos helyzetet megközelítő – bonyolult harcászati helyzetbe állítjuk és ezt a helyzetet fokozatosan tovább fejlesztjük és bonyolítjuk. Az ilyen módszerrel végrehajtott kiképzésnél is a csapatok hadtápbiztosítási kérdéseinek feldolgozását megfelelő sorrendben kell végrehajtani, törekedni kell arra, hogy a beállított váratlan helyzetekben is a végrehajtandó feladatok normaidőn belül kerüljenek végrehajtásra.

A hadtápkatonák kiképzésének a színvonala nagyon sokban függ attól, hogy a parancsnokok hogyan szervezték meg a szocialista versenyt. A feladatonkénti versenyszervezésnél – a versenyszellem fenntartása és fokozása elősegíti a katonák kiképzésében a jobb eredmények elérését.

Az elmondottak összegezésésképpen meg kell jegyezni, hogy a kiképzés formáit, módszereit illető kérdés-komplexumot összefüggésben és egymást kölcsönösen feltételezően kell vizsgálni. A hadtápkatonák kiképzésében csak akkor tudunk pozitív eredményeket elérni, ha a foglalkozásokat sablonmentesen, alkotó módon, a legoptimálisabb módszerek megválasztásával szervezzük meg, ami biztosítja a hadtápkatonák szakképzettség szerinti minőségi kiképzését béke és háborús időszakra egyaránt.

Kitartóan növelni a táborigképzést

(Fordította: Grabant István alezredes)

Katonai körzetünkben a csapatoknál feszített harckiképzés folyik. A parancsnokok, politikai munkások, törzsek, párt- és komszomol szervezetek figyelme a személyi állomány táborigképzésének tökéletesítésére, a végrehajtható gyakorlatok és foglalkozások minőségének növelésére irányul.

A magas fokú táborigképzés fő tényezője a személyi állomány katonai és politikai kiképzésének. Ez a követelmény teljes egészében kifejezi a harckiképzés legfontosabb elvét, – hogy a csapatokat arra kell tanítani amire a háborúban szükségük van. Csak a terepen végrehajtott harcászati, szakharcászati gyakorlatokon van lehetőség arra, hogy bonyolult helyzetet hozzunk létre, hogy a személyi állományt megtanítsuk a gyakorlati tevékenységre, hogy a technikai eszközök lehetőségeit teljes egészében felhasználjuk, hogy a katonákba beoltsuk a harci-morált, hogy ellenőrizzük a fizikai edzettségüket és állóképességüket. Nem véletlenül mondják – a terep a harci mesterség iskolája.

A hadtápegységek, -alegységek személyi állományának táborigképzése rendszerint eredményesebb akkor, ha minden egyes terepfoglalkozást és gyakorlatot megelőzi a jó felkészülés, ha a kiképzés egész éven át ritmikusan folyik és minden egyes foglalkozás magas módszertani szinten, szervezeten kerül végrehajtásra, engedmények és könnyítések nélkül, ha az egységeknél és alegységeknél betartják a szabályzat által meghatározott rendet és szigorú katonai fegyelmet. A táborigképzés a hadtápegységek és -alegységek harcckészültségének az alapja. Éppen ezért mi kitartóan törekszünk minden katonai kollektívában a politikai és katonai kiképzés magas színvonalú megszervezésére, a katonai fegyelem és rend mindennapos megszilárdítására.

A katonai körzetben nem kevés azoknak a hadtápegységeknek, -alegységeknek a száma, amelyek a táborigképzésben jó eredményeket érnek el. Vegyük például a csövezetékész zászlóaljzat, amelynek a parancsnoka A. Kravec alezredes. Itt a parancsnok, törzs, pártszervezet és a komszomol szervezet a harcckészültség kérdéseit és a személyi állomány táborigképzését állandóan a fegyelem középpontjában tartja. A zászlóaljnál a napi kiképzés jól szervezett. A foglalkozások magas módszertani színvonalon kerülnek megtartásra. A fő hangsúlyt a rendszeresített technikai eszközök tanulmányozására, a feladatok normaszabály szerinti gyakorlására és a bonyolult feladatok táborig viszonyok közötti hozzáférhető, gyors és rutinos végrehajtására fordítják.

A helyes és célirányos hozzáállás a személyi állomány kiképzéséhez a tábori kiképzés során pozitívnak mutatkozott. A csővezetékesek a szakharcászati gyakorlaton magas értékelést kaptak.

A katonai körzet hadtáp tisztjei megértik, hogy a hadtápegységek, -alegységek tábori kiképzését a hadügy fejlődésének figyelembevételével kell megszervezni. Mi célul tűztük ki, hogy a személyi állományt tanítsák meg képzett harcászkiént ténykedni a terepen, a nagytávolságú menetek végrehajtására, az anyagi eszközök utánszállítására nehéz viszonyok mellett és azok átadására a csapatoknak, a harci technikai üzemanyaggal való feltöltésére, a sebesültek kiürítésére és feltételezetten egészségügyi segínyt nyújtani a sebesülteknek és betegeknek, menet alatti melegétel készítésre, az anyagi és technikai eszközök reális javításának a végrehajtására, a személyi állomány és anyagi eszközök részére fedezékek berendezésére.

Állandó figyelmet fordítunk a hadtápegységek, -alegységek helyes telepítésére, a terep védőképességének a kihasználására és a munkavégzés gyors előkészítésére.

Az egyik gyakorlat során módunk volt megfigyelni, egy gépkocsi szállító alegység tevékenységét, amelyet nagy hozzáértéssel vezet A. Mimrik tisz. A gépkocsi szállító alegység korszerű terepjáró technikával van ellátva. A gyakorlat járhatatlan útvonaloknál került végrehajtásra. Szükségessé vált rövid idő alatt anyagot kiszállítani és átadni a csapat szállító járművekre. A gépkocsi-vezetők magas fokú felkészítettségről tettek tanúbizonyságot, a csapatok részére az anyagot ügyesen és gyorsan szállították ki és adták át. A gépkocsi szállító alegység személyi állományának a magas fokú tábori képzettségét jónéhány alkalommal tapasztalhattuk.

A siker titka abban van, hogy ennél az alegységnél állandóan és pontosan teljes erőfeszítéssel szervezik meg a politikai és a harckiképzést, amelynek során a főfigyelmet, a technika tanulmányozására, a gyakorlati gépkocsivezetés bonyolult viszonyok közötti végrehajtására fordítják.

A magas fokú tábori kiképzés megszervezésének fontos feltétele, hogy a terepen végrehajtott foglalkozások termékenyek és minőségek legyenek. A tábori kiképzés minőségéért folytatott harc a parancsnokok, politikai munkások, párt- és komszomol szervezetek mindennapos feladata. Kötelesek biztosítani a politikai és harckiképzési program maradéktalan végrehajtását, mélyebben behatolni a katonák tábori kiképzésének a kérdéseibe és határozottan fellépni a kiképzés során a szervezetlenségek és lazaságok ellen, a kiképzési idő észszerűtlen felhasználásáért, különösen a gyakorlatok során.

A felhozott példák – a személyi állomány kiképzéséről szóló gondoskodás, az A. Kravec és A. Mimrik tisztek által vezetett alegységek tábori kiképzésének állandó tökéletesítése – a tisztek magas fokú mesteri képzettségéről tesznek tanúbizonyságot. Mellesleg olyan parancsnok, aki jól szervezi meg a politikai és harckiképzést, harcol a foglalkozások és gyakorlatok magas fokú végrehajtásáért, nagyon sok van a katonai körzetben. Igaz, még találkozni lehet más tényezőkkel is. Bár ritkán, de mégis előfordul a politikai és harckiképzés alacsony fokú megszervezése. A gépkocsi szállító alegységnél, amelyet az utóbbi időkig A. Vladiko százados vezetett a személyi állomány kiképzésénél jelentős lazaságokat engedtek meg. A kiképzésből hiányzott a ritmusosság, a foglalkozásokat néha rosszul készítették elő és alacsony módszertani színvonalon tattot-

ták meg. A kiképzés irányítása kiesett a parancsnok kezéből a feladatok végrehajtásánál nem támaszkodott kellően a párt- és komszomol szervezetekre. Ennek eredményeképpen a személyi állomány kiképzése és a tábori kiképzés színvonala jelentősen csökkent. A helyzet megjavítása jelentős erőfeszítéseket igényelt.

A korszerű viszonyok között a tábori kiképzésben fontos helyet foglal el a személyi állomány politikai-morális és pszichológiai felkészítése. E célra a legkedvezőbb feltételeket a terepen végrehajtott foglalkozásokon és gyakorlatok alkalmával lehet megteremteni. A hadtápegységek és -alegységek személyi állományának bele kell élnie magát a harchelyzetbe, a kialakított helyzetnek ösztönzően kell hatni a tisztek elhatározásainak meghozatalára, és beosztottaik tevékenységére, hogy azok feladataikat teljes erőfeszítéssel végezzék. Csak így válhatnak korszerű iskolává a terepen végrehajtott foglalkozások és gyakorlatok.

Nagyon sok hadtápegység és -alegység gyakorlatának tapasztalata azt bizonyítja, hogy mennél bonyolultabb a helyzet, annál több lehetőség nyílik a személyi állomány tábori kiképzésének a tökéletesítésére, az aktivitás és a kezdeményező alkotó tevékenység fejlesztésére. Éppen ezért mi arra törekszünk, hogy gyakorlatról-gyakorlatra fokozzuk a nehézségeket és megnehezítjük a feladatok végrehajtását.

A tisztek, zászlósok, tiszthelyettesek és katonák pszichikai felkészítéséről való gondoskodás azt a szükségességet diktálja, hogy gyakrabban kell végrehajtani kétoldalú gyakorlatokat ismeretlen terepen, a gyakorlat során be kell iktatni veszélyes és kockázatos részeket, erősebb fizikai és pszichikai megterheléseket és ezen keresztül növelni a katonák akarateréjét. A katonák edzéséhez mi igyekszünk felhasználni a klimatikus, természeti és egyéb viszonyokat, összekapcsolva a harcászati helyzettel.

A gyakorlatok során a személyi állománynak ismerni kell a helyzetet és számolnia kell annak változásaival. A helyzetismeret jelentőségét nehéz megítélni. Sajnos néha előfordult, hogy egyes katonák, időnként teljes hadtápegységek a gyakorlat során igen gyengén ismerik a helyzetet. Az illetékes parancsnokok és főnökök belemerülnek a harcfeladatok megoldásába és elfelejtik beosztottaikkal ismertetni a harchelyzetet, nem foglalkoznak a személyi állomány gyakorlati tevékenységének oktatásával bonyolult helyzetekben. Az ilyen gyakorlatoktól aligha várhatunk nagyobb eredményeket.

A hadtápegységek és -alegységek tábori kiképzés minőségének növelésében igen fontos szerepet játszanak a tisztek – a személyi állomány kiképzésének a szervezői. Éppen ezért a tisztek állandóan kötelesek tökéletesíteni a saját katonai és politikai ismereteiket. A csapatok harctevékenysége megszervezésének és vezetésének nehézségei, a helyzetek gyakori és éles változása a hadtáptisztektől a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtásakor – figyelembe véve a korszerű harc különböző formáit és módjait, a munka magas fokú operativitását, az alárendelt hadtápegységek és -intézetek dinamikus vezetését és szoros együttműködését – nagy hozzáértést követel. Megfelelő tudás és hozzáértés hiányában ezeket a feladatokat nehéz végrehajtani.

A parancsnok és a szolgálat főnök hivatott arra, hogy a beosztottait megtanítsa – a harchelyzetet megközelítő helyzetben – a beosztással járó feladatok gondos és pontos végrehajtására. Ez igen fontos és igen nehéz folyamata a

szovjet katonák kiképzésének. A kiképzésnek ezt a részét megkönnyíti a katonák magas fokú általános műveltségi, politikai és technikai felkészítése és a beosztással járó kötelezettség világos ismerete. Mindezek a feladatok – figyelembe véve a hadügy rohamos fejlődését – növelik a tisztek felelősségét és azt követelik tőlük, hogy kitartóan és rendszeresen tökéletesítsék saját politikai, hadművelleti-harcászati és technikai ismereteiket, sajátítsák el az alárendelt nevelésének és tanításának művészetét.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy ahol a hadtápegységek parancsnokai és a szolgálat főnökök a beosztott tisztek kiképzését magas módszertani színvonalon szervezik meg, helyesen kapcsolják össze a kiképzés összes formáit és módszereit, ott a személyi állomány tábori kiképzése jelentősen magasabb. Éppen ezért a hadtápegységek és -egységek tábori kiképzésének növelése érdekében mi állandóan arra törekszünk, hogy a tisztek módszertani felkészítését javítsuk, különösen azon tiszteket akik közvetlenül a katonák kiképzésével foglalkoznak.

Ismeretes, hogy a hadtápegységek személyi állománya részére megtartandó harcászati és szakmai foglalkozások meghatározott módszertani jártasságot követelnek. A módszertani jártasság megszervezése és megszilárdulása azoknál a tiszteknél gyorsabb, akik gyakran vesznek részt harcászati gyakorlatokon, akik gyakran vezetnek foglalkozásokat kiképző bázisokon. Ahhoz, hogy a terepen levezetett foglalkozások érdekesek legyenek, a kitűzött kiképzési kérdések minőségileg kerüljenek feldolgozásra, a személyi állomány tevékenysége leleményes legyen, elengedhetetlenül szükséges, hogy a foglalkozás vezetője ütemenként alakítsa ki a harcászati és hadtáphelyzetet, amely a foglalkozásvezető meghatározott módszertani fogásaival érhető el.

Kétségtelen, nem minden tiszt képes magas módszertani színvonalon megtartani a foglalkozásokat, különösképpen pedig gyakorlatokat levezetni. A jelen kiképzési év téli időszakában végrehajtott tábori kiképzés elemzése során – amelyet a végrehajtott ellenőrzések tapasztalatai alapján hajtottunk végre – arra a következtetésre jutottunk, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a tisztek módszertani felkészítésére. Nálunk már meghatározott rendszer alakult ki a tisztek, zászlósok és tiszthelyettesek mesterfokú módszertani felkészítésére. E rendszerbe tartoznak a különböző összevonások, a parancsnoki felkészítést szolgáló foglalkozások, kiképzés módszertani és bemutató foglalkozások betanítása stb. A katonai körzet hadtáptörzs tisztjeinek kezdeményezésére a hadtápegységek parancsnokai és helyettesei részére megtartott módszertani összevonáson egy gépkocsi szállító alegység példaként bemutató harcászati gyakorlatot hajtott végre. A bemutató gyakorlaton a fő erőfeszítés a tisztek módszertani ismereteinek tökéletesítésére irányult, amely elősegíti a személyi állomány kiképzésének a megszervezését a gyakorlatok során.

Az összevonásokon – a személyi állomány tábori kiképzésének növelése érdekében – a katonai körzet hadtápegységek parancsnokai részére tapasztalatszerelést szerveztünk. Az összevonás résztvevői nagy érdeklődéssel hallgatták a tábori csővezeték építő alegységparancsnok A. Kravec alezredes felszólalását, aki a tisztek tábori kiképzésével és módszertani tapasztalatainak növelésével a terepfoglalkozások, valamint a feladatok normaidőn belül történő végrehajtásának szocialista versenymozgalom megszervezésével kapcsolatos munkájáról beszélt.

Ezek és a többi rendezvények jelentős eredményeket hoztak. Észrevehetően javult a tisztek és zászlósok módszertani felkészítése, amely egészében véve pozitívan hatott a terepfoglalkozások és tábori kiképzés minőségére.

A terepfoglalkozások, szakharcászati foglalkozások és gyakorlatok minőségi végrehajtása csak a kiképző bázisok további fejlesztésével és tökéletesítésével, valamint azok leghasznosabb felhasználásával lehetséges. A kiképzések széles körű – leleményes – anyagi biztosítása segítséget nyújt a résztvevőknek a kiképzési anyag alapos és tartós elsajátításához, valamint a jártasság megszerzéséhez. Az ilyen foglalkozások jobban érthetőek, érdekesebbek és növekszik az elméleti és módszertani színvonaluk.

A katonai körzet hadtáptisztjei és a csapatok komoly erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy – a tábori kiképzés növelésének fontos elemét – a kiképzési bázisokat tovább tökéletesítsék. A Mimirik alegységénél a tisztek és zászlósok segítségével kiképzési bázist hoztak létre, ahol a gépkocsivezetőket gépkocsira szerelt technikai eszközök és berendezések segítségével oktatják a gyakorlati munka végzésére. Ez a kiképzési bázis lehetővé teszi komplex kiképzési kérdések gyakorlati elsajátítását és normaidőre történő végrehajtását. A katonák a kiképzési bázist teljes egészében kihasználják a saját mesterségük növelésére és a jó eredmények elérésére – a gyakorlatok során mutatkozik meg a berendezések mesteri kezelése és rutinos munkavégzésük.

A hadtápegységek és -alegységek személyi állománya magas fokú tábori kiképzésének fontos feltétele a szabályzatok, utasítások és normák szigorú ismerete, helyes alkalmazása és pontos végrehajtása a gyakorlatok során. Éppen ezért nem szabad megfélekezni arról, hogy a hadtápegységek személyi állománya részére – különös tekintettel a hadtápkatonákra – elméleti foglalkozások kerüljenek levezetésre a legfontosabb szabályzatokból, utasításokból és egyéb fontosabb okmányokból.

A zászlós és a tiszthelyettes közvetlen nevelője a fiatal katonának, ezért igen fontos, hogy ezek a személyek a jó gyakorlati jártasság mellett alapos elméleti tudással is rendelkezzenek. Hasznos megjegyezni, hogy a fiatal katonák tudása és jártassága csak a szilárd elméleti ismeretekre és a szabályzati követelmények betartására alapozódhat.

Jelenleg a hadtápegységeknél, -alegységeknél és -intézeteknél fellendült a hazafiasság szelleme, amelyet az SZKP XXV. kongresszusra való készülődés váltott ki. A hadtápegységek és -alegységek parancsnokai, a szolgálat főnökök ezt igyekeznek teljes egészében kihasználni a személyi állomány aktív tevékenységénél, arra törekszenek, hogy a nyári időszakra meghatározott kiképzési feladatokat becsülettel teljesítsék.

A hadtápegységek és -alegységek parancsnokainak, szolgálat főnökeinek, párt- és komszomol szervezeteknek az erőfeszítései jelenleg arra irányulnak, hogy a kiképzési programban előírt politikai és harcászati kiképzések maradéktalanul és minőségi színvonalon kerüljenek végrehajtásra és tovább növeljék a szervezettséget, a szabályzat szerinti életet.

A személyi állomány fegyelmezett szellemben, kötelesség teljesítésre való nevelése érdekében igen nagy munkát végeznek a párt- és komszomol szervezetek. Segítenek a parancsnokoknak a kiképzés feszes megszervezésében, harcolnak a lazaságok és az engedelmények ellen, kezdeményezői a pozitív cselekedeteknek, valamint lelkesítői a terepfoglalkozások és szakharcászati gyakorlatok alkalmával szervezett szocialista versenyeknek.

A katonai körzet hadtápegységek parancsnokai, politikai munkásai, szolgálat főnökei minden eszközt megragadnak annak érdekében, hogy a szocialista verseny az egész kiképzési folyamatot foglalja magába, hogy megtalálják a leghatékonyabb politikai ráhatást a személyi állományra a kiképzés folyamán. A párt- és komszomol szervezetek segítségének igénybe vétele biztosítja a személyi állomány öntudatos és alkotó aktivitását, amely szilárd alapja a tábori kiképzés minőségi végrehajtásának.

Az egységes konténerizált szállítási rendszerhez

(Fordította: dr. Deák Péter alezredes)

Napjainkban az elsőrendű feladatok közé tartozik a teherszállítás olyan új módszereinek és eljárásainak fejlesztése és kutatása, amelyek az anyagi eszközök rendeltetésszerű és időben történő utánszállítását biztosítják.

A teherszállítással kapcsolatos kutatások, valamint a gyakorlati tapasztalatok – mind hazánkban, mind külföldön – azt bizonyítják, hogy a legnagyobb eredményeket, a legnagyobb hatékonyságot a konténerek alkalmazásával, továbbá – főleg veszélyes anyagoknál, darab áruknál – a szállítószalagos rakózással, szállítással lehet elérni.

Az utánszállítás gyors, átrakodás nélküli rendszerében alapvető szerepet játszanak és mind nagyobb tömegben jelentkeznek a konténerek és a sajátosan csomagolt eszközök. A konténeres szállításnak a Szovjetunióban komoly múltja és története van, azonban igazán nagy volumenben ez a módszer csak a Nagy Honvédő Háború után bontakozott ki.

Így 1948-ban vasúton 1,13 millió t, 1955-ben 10 millió t, 1960-ban 16 millió t, 1965-ben 21 millió t és végül 1973-ban az egész országban 44,1 millió t különböző terhet szállítottak konténerekben. Ez utóbbi számadaton belül 38,88 millió t került szállításra univerzális konténerekben (vasúton 31,7, tengelyre 2,4, folyón 1,74 és gépjárművön 3,04 millió t) továbbá úgynevezett specializált szakkonténerekben 5,2 millió t. Az egységcsomagolt terhek szállítása elérte a 120 millió tonnát.

Szüntelenül fejlődik a konténer állomány is. Ha 1931-ben mindössze 20 ezer konténerrel rendelkezünk, 1953 végén a fővonalú ipari szállításokban 1197,9 ezer konténert használtak fel, mely között 982,9 ezer univerzális egység (vasúron 821,8, folyami szállításban 119,5 ezer, tengeren 17 ezer és gépjárművön 24,6 ezer konténer), a speciális szakkonténerek száma több mint 215 ezer.

A konténerizált, illetve egységcsomagolt szállítás és rakodás útján a népgazdaság csak az elmúlt 12 évben kb. 1 milliárd rubel megtakarításhoz jutott. A konténerizált és sajátosan csomagolt szállítások gazdaságosságának és célszerűségének növelése érdekében a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusa határozatot hozott a konténerizált és egységcsomagolt szállítás kiszélesítésére és – ezzel egy időben – az ehhez szükséges anyagi bázis létrehozására. A párt XXIV. kongresszusa útmutatásainak megfelelően a Szovjetunió Minisztertanácsa programot hagyott jóvá a szállítási szervek fejlesztéséről és gyökeres átalakításától azzal a céllal, hogy létrehozzák az országban az egységes konté-

nerizált közlekedés, fuvarozás rendszerét, amely a Szovjetunió teljes közlekedési rendszerének szerves részévé válik.

Ilyen formán a konténerizált és csomagolt utánszállítás a konténerizált szállítási-közlekedési rendszer keretein belül új minőségben jelentkezik, a fejlődés magasabb szintjén. Ennek a programnak a megvalósítása nem csupán abban jelentkezik, hogy sokkal nagyobb mértékben elégíti ki a népgazdasági szükségleteket a konténerizált és egységcsomagolt fuvarok vonatkozásában, de jelentősen növeli az anyagi biztosítás biztonságát, olajozottságát is.

A csapatok anyagi eszközökkel való ellátása terén a konténer és az egységcsomagok megjelenése növeli a hadtáp mozgékonyágát, stabilitását, szilárdságot biztosít a közlekedési hálózatnak. A honvédelmi miniszter helyettese – a Szovjetunió fegyveres erőinek hadtápfőnöke, Kurkotkin hadsereg-tábornok – feladatul szabta, hogy néhány éves határidőn belül be kell fejezni a teljeskörű konténerizációt és rakodásgépesítést. Ezzel kapcsolatban intézkedett és gondoskodott arról, hogy a bevezetendő konténerizációs és egységcsomagolt utánszállítási rendszer – amennyire csak lehetséges – feleljen meg a csapatok tábori jellegű tevékenysége biztosítási követelményeinek is.

Ilyen felvetésben és megfontolásban ez a kérdés és feladat a fegyveres erők mindazon szolgálati főnökségeitől, melyek valamilyen kapcsolatban vannak az anyagi eszközök utánszállításával, a legaktívabb részvételt és közreműködést igényli.

Jelenleg a közlekedés valamennyi ágazatában a konténerizált és egységcsomagolt szállítási rendszer elkülönült, speciális szakmai rendszerként alakult ki. Ezek a rendszerek alapjaiban ugyan megfelelnek a Közlekedési Minisztérium követelményeinek, azonban a technikai eszközök alapvetően és elsősorban csak az adott közlekedési ágazat közvetlen összeköttetéseiben alkalmazhatóak, s csak kisebb mértékben az ágazatok közötti, vagyis komplex szállítás, közlekedés területén. Így nem teljes mértékben tükröződik a jelenlegi rendszerben a konténerizáció igen fontos alapelve – a konténerben vagy egységcsomagban történő szállítás folyamatossági sémája „kaputól–kapuig, háztól–házig”.

A konténerizált és egységcsomagolt szállítási rendszer ilyen ágazati elkülönülése nem felel meg a Szovjetunió fegyveres erői által támasztott követelményeknek sem.

A Szovjetunió fegyveres erői hosszú ideig nem használták ki megfelelő mértékben a konténerizációs és egységcsomagolási szállítás különböző technikai eszközeit a csapatok anyagi biztosítására és ezért nem támasztottak szigorú kötelező követelményeket az egyes közlekedési ágazatok szakjellegű konténerizációs és egységcsomagolt rendszereivel szemben. Napjainkban azonban, amikor hazánkban kialakulóban van az egységes konténerizált szállítási rendszer és növekszik a konténeres és egységcsomagolt szállítás szerepe a csapatok anyagi biztosításában, a fegyveres erők szállításokat irányító szervei, valamint azok a szolgálati ágak, melyek kapcsolatban vannak a csapatok anyagi biztosításával, aktívan részt kell vegyenek a konténerizációs eszközök formálásában, a követelmények megfogalmazásában, valamint a raktárgazdálkodás, az anyagi eszközök szállítási folyamatainak korszerűsítésében, fejlesztésében.

A vietnami háború tapasztalatai azt bizonyítják, hogy az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erői meglehetősen széles körben alkalmazták a konténerizált és egységcsomagolt szállítást, annak eszközeit a különböző nemű lö-

szerek, ruházati, műszaki és egyéb hadianyagok más fajtáinak utánszállításában. Az USA-tól Vietnamba – a konténerek nagy távolságú szállításával juttatták el az anyagot a hátszaki ellátó bázisokról közvetlenül a csapatok előretolt állásaiba. – Maguk a konténereszközök lehetővé tették az USA hadsereg részére a katonai termékek mobilizált raktárainak létrehozását is.

Ahhoz, hogy a csapatoknál létrehozzuk az anyagi eszközök mobilizált, konténerizált raktárait, bizonyos idő szükséges. Ezt a kérdést a mi véleményünk szerint a hazánkban kialakuló egységes konténerizált szállítási rendszerrel egyidejűleg kell megoldani.

Mind a népgazdaságban, mind a fegyveres erőkhöz egységesen kialakításra kerülő össz szállítási rendszer, melyet konténerizált szállítási rendszernek (KRSZ) nevezünk, számunkra, mint egymással összekapcsolódó elemek összessége jelenik meg. Ezek az elemek: a technikai eszközök; a technológiai folyamatok; szervezési eljárások – kereskedelmi igazgatási – jogi rendszabályok; módszertani területek. A terhek, a konténerizált és egységcsomagolt szállítás folyamán belül, ezen elemek rendszerén keresztül jutnak el háztól-házig, másképpen szólva a terméket gyártó vállalatától a vállalatig, szervig, ezen belül katonai csapatig, intézetig, mely felhasználja és elfogyasztja.

A konténerizált szállítási rendszer kialakítása és bevezetése a következőkre irányul:

- biztosítsa a KRSZ valamennyi elemének folyamatos funkcionálását;
- standardizálja a paramétereit, a konténeres szállító eszközök méreteit és formáit, paramétereit szabjon meg a szállítási folyamat elemeire vonatkozóan;
- követelményeket szabjon a konténerizált és egységcsomagolt szállítási rendszer technikai eszközeinek arányos és komplex fejlesztésére a népgazdaságban és fegyveres erőknél az ipar kapacitása alapján;
- biztosítsa a konténer javítását a különböző ipari módszerekkel;
- koordinálja az utánszállítási – közlekedési folyamat valamennyi elemének tevékenységét a közlekedési és különböző ipari, gazdasági szervekkel.

A konténerizált szállítási rendszer bevezetése megteremti a feltételeket:

1. A folyamatos, megszakítás nélküli szállítási folyamat egységes technikai alapon történő megteremtéséhez;
2. A rakodási, átrakodási munkák komplex automatizálásához minimális ráfordítással;
3. A szállítási kiszolgálás gyökeres átalakításához az ésszerű tervezési rendszer kialakításához;
4. A népgazdasági vállalatok a katonai csapatok bizonyos raktárai területén.

A konténerizált szállítási rendszer legfontosabb feladatai között jelentkezik a konténerizált és egységcsomagolt szállítás technikai eszközeivel kapcsolatos gazdasági és kihasználási mutatórendszer egységesítése.

A konténerizált szállítási rendszer hazánkban történő létrehozása hivatott biztosítani a maximális gazdasági hatékonyságot a minimális társadalmi ráfordítással egyidejűleg; az úgynevezett szakmai ágazati konténerizációs és csomagolási elvek ésszerű egységesítését, összehangolását az össz gazdasági elvekkel; a szervezés, ellátás, szállítás és az iparvállalatok szerveinek, szervezeteinek

egyeztetett és célirányos tevékenységét; valamint a konténerizált és egységcsomagolt szállítási rendszer maximális hatékonyságát.

Tervszerű szocialista gazdaság feltételei között a konténerizált szállítási rendszer bevezetése alapján a konténerizáció és az egységcsomagolás nem csupán a szállítási folyamat fejlesztését eredményezi, de gyökeresen átalakítja, ésszerűsíti az anyagáramlás teljes folyamatát is.

A konténerizált és egységcsomagolt szállítási rendszer gyakorlata a Szovjetunióban és a világ egy sor más országában azt bizonyítja, hogy a konténerizációban elért eredmények, (a nagytömegű terhek szállításának vonatkozásában) nagy jelentőségű megtakarításokat eredményeznek. Elméleti számítások bizonyítják, hogy a terhek konténerekben történő szállítása esetén a közlekedési, szállítási fuvarozási költségek a hagyományos szállításhoz viszonyítva 30⁰/₀-ig csökkenhetnek. A gyakorlatban ez a gazdaságosság még nagyobb színvonalat is elérhet.

A terhek konténerizált szállításával elérhető gazdasági hatékonysághoz tartozik az is, hogy ez a szállítási mód nagymértékben lecsökkenti a terhek csomagolási költségeit. Ezek a költségek jelenleg 1 tonna teherre vonatkozóan 10–30 rubelt is kitesznek. A gazdasági hatékonyságot az is fokozza, hogy teljesen megszűnik, vagy minimálisra csökken a veszteség a terhek szállítása közben. Jelentős mértékben meg lehet takarítani a különböző átrakodási munkák, felrakodási tevékenységek költségeit. Jelentősen csökken a jármű állomány állásideje a rakodási tevékenységek időszaka alatt, emelkedik a munkások munkájának termelékenysége, mind a szállítási folyamaton belül, mind más, kapcsolódó népgazdasági területeken. Mindezekon kívül a konténerizáció alapvetően fokozza az ellátásban a szervezettséget, a raktártér kihasználtságát, mind a feladóknál, mind a terhek fogadóinál és fokozódik a gazdasági hatékonyság a gazdaság sor más területén is.

Világosan kell látni és érteni, hogy egyedül a konténerizált szállítás bevezetése biztosítja a raktározás és rakodási munkák komplex automatizálását. Ezen az úton a munka termelékenységét ezekben, e műveletekben 3–4 szeresére lehet növelni. A csupán gazdasági eredmények tekintetében, a népgazdaságon belül a terhek rakodási munkálatai vonatkozásában, ennek az 5 éves tervnek a befejezéséig 70–80 millió rubelt lehet megtakarítani.

Mindezekon belül a konténerizáció ésszerűsíti, racionalizálja a szállítás, és rakodás teljes folyamatát, meggyorsítja a terhek beérkezését a fogadókhöz, fokozza és intenzívebbé teszi a szállítóeszközök kihasználását, növeli a berendezések és különböző komplex közlekedési eszközök kihasználásának hatékonyságát. Csökkennek a terhek biztosításával kapcsolatos költségek, a nemzetközi átrakodások alatti ellenőrzés – és felügyelet költségei, a raktári megóvás-örzés költségei. Megszakítás nélküli folyamat alakul ki a háztól-házig sémának megfelelően. A konténerizációs rakodás hatalmas és nagyüzemi fejlődésének alapvető mozgató rugója lehet a rentabilitás. A konténerek használatából eredő gazdasági hatékonyság szerfeletti jelentőségét bizonyítják a következő adatok: a konténer teljes ára, költsége visszatért, felhasználásának első 9 hónapja alatt: minden 1 millió tonna teher után – amely keresztül folyik a konténeren – közvetlenül takarítanak meg 1500 rakodómunkást és 4 millió rubellel csökken a szállítási költség. Konténeres szállítás alkalmazása esetén a munkaerőre eső fajlagos költség 50–60⁰/₀-kal alacsonyabb, mint darabáru konténer nélkül történő szállításánál.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy egy és ugyanazon „szállítmányozás” feladat végrehajtása a hagyományos szállítási eszközökkel kétszer annyiba kerül, mint konténerizált eszközök alkalmazásával. Egy tonna tehernek a fajlagos szállítási költsége a hagyományos szállítási formák felhasználásával 3,7-szer nagyobb, mint ha ezeket a terheket konténerekben szállították volna.

Abban az esetben, ha a terhek szállítása konténerekben történik, a hagyományos eszközökhöz viszonyított időfelhasználás hat-tízszeresére csökken. A szállítandó terhek elosztásának költsége 10-szeresen csökkenhet a kézi elosztással, átrakodással szemben. A forgalmi idő a folyamhajózásban 20–25⁰/₀-ra, a tengerhajózásban 30–45⁰/₀-ra csökken le. A hajók teherbíró képességeinek kihasználása 15–20⁰/₀-kal emelkedett.

A teherszállítás önköltsége a folyami, illetve tengeri szállításban átlagosan 25⁰/₀-kal csökkenhet. A raktárgazdálkodás költségei 30–35⁰/₀-kal csökkentek. A kikötők átbocsátó képessége konténerizált szállítás esetén 3–4-szeresére növekszik meg.

Az elkövetkezendő 10 éves tervidőszakban a konténerizációs szállítás fejlesztése és kiterjesztése következtében a népgazdaság körülbelül másfélszeresen több beruházási eszközt fog kapni a konténeripar szélesítésére, mint a jelenlegi időszakban. Előzetes értékelések szerint 1980-ban a népgazdaság a konténerizációs és egységcsomagolási rendszer eszközeire 2 milliárd rubellel fog rendelkezni. Ilyen konténer-vagyon mellett lehetővé válik a kézi rakodásból több mint 20 millió munkaóra felszabadítása évenként.

Ezen belül a csomagoló eszközöket gyártó vállalatoknál lehetőség nyílik jelentős munkaerő felszabadítására, ami munkaerő ráfordítás területén 1 tonna teherre vonatkoztatva kb. 1 munkaóra megtakarítást jelenthet.

Mint ismeretes, a konténeres szállításnak gazdasági hatékonyságára jellemző a jelentős ráfordítás megtakarítás a terhek csomagolásában, göngyölegeiben. A darabáru csomagolásában, fedett vagonban szállított minden egyes netto egy tonna teher után átlagban 200 kg szállítási csomagolás szükséges és ez a holt súly nagymértékben megemeli a nem termelékeny szállítási tevékenységet. A konténeres szállításra való áttérés számos szállítandó anyagot teljesen megszüntet a csomagoló eszközök, göngyölegek alkalmazására, bevezetésére. Egy központi tudományos kutató intézet (mely egy sor moszkvai üzem és szerv különböző adatait dolgozta fel és elemezte) számvetései bizonyítják, hogy egy tonna teher vonatkozásában – összehasonlítva a konténeres szállítást a fedett vagonban történő darabárus csomagolásban való szállítással – a következő megtakarítások mutatkoznak (egy tonna teherre számítva):

- 0,21 m³ különböző fűrészáru,
- 16 folyóméter csomagoló textiláru,
- 7 kg-ig terjedő különböző ácsoló anyag mint pl.: szeg, fémszalag és egyéb mások.

A becsomagolásra és kicsomagolásra fordítandó munkaerőráfordítás szállítandó tonnánként hozzávetőlegesen 4 munkaórával csökken le. Számításba véve a terhek szállításának meggyorsulását is az egy tonna szállítandó teherre vonatkozóan különböző egyéb forgalmi eszközök felhasználásában 90 rubel megtakarítás jelentkezik.

További ráfordítások térülnek vissza azzal, hogy jelentős mértékben csökkennek a fel-át-oldal rakodási és raktározási munkákra fordítandó költségek is. A megfelelően csomagolt szállítandó terhek jelentős mértékben megnövelik a mozgó rakodó gépi eszközök felhasználásának lehetőségeit. Így pl., abban az esetben ha a faanyagot úgy csomagolják, hogy megfelelő teheremelő kötetet használnak, az egyes vagonok hasznos terhelése 40%-kal emelkedik, a vagonállás idő kétszeresével csökken. Ugyanakkor a munkaerő felhasználás minden egyes vagonra 10–12 munkaórával csökken le.

Ügynevezett teherkötöző anyagokkal való csomagolás esetén a faáruk vonatkozásában egy tonna átrakandó árura másfél–két rubel megtakarítás esik. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy 1 m³ faanyag és kb. 5–6 kg különböző ácsanyag (szeg, drót stb.) megtakarítás jelentkezik minden egyes vagonra vonatkozóan.

Abban az esetben ha a különböző darabárukat, építőanyagokat, terheket rakodólapon szállítjuk, ez minden egyes szállítandó tonna teher vonatkozásában 1–3 rubel megtakarítást jelenthet. A népgazdaság részére jelentős gazdasági hatékonyság származik abból a tényből, hogy meggyorsul a terhek szállítása, csökken az egyes terhek osztályozásával, csoportosításával kapcsolatos tennivalók sora a közlekedési hálózaton belül, továbbá meggyorsul az átrakodási tevékenység a különböző közlekedési ágazatok találkozási és összekapcsolási pontjain. Pl.: a vasúton szállított anyagok mozgási sebessége konténeres szállítás esetén már a közelmúltban is 20–40 km-rel magasabb volt naponta mint a normál fedett vagonokban történő szállítás esetén.

A konténeres szállítás hatékonyságának, gazdaságosságának értékelése során feltétlenül számot kell vetni olyan tényezőkkel is mint pl. annak a lehetősége, hogy rövid időszakra tárolandó, őrzendő anyagmennyiségeket, terheket nem kell drága nagy költségekkel építendő raktárakban elhelyezni. Lehetőség nyílik mozgó raktárak létrehozására, a konténerek úgyszólván valamennyi fajtáját nyugodtan lehet szabad területen tárolni és őrizni.

A népgazdaság szempontjából tehát a konténeres szállítás rendkívüli nagy gazdasági hatékonyságot jelent. Így a teljes megtakarítás 1971–1975. évek során a konténeres szállítási rendszer bevezetéséből eredően hozzávetően 700 millió rubelt tehet ki, ennyit lehet várni. Azonban már az 1976-os évben – előzetes számvetéseinknek megfelelően – kb. 350 millió rubel van előirányozva. Az előrecsomagolt szállításokból a megítélések szerint kb. 550 millió rubel gazdasági megtakarítás származik.

A felsorolt tények és adatok világosan árulkodnak arról, hogy a konténeres szállítás széles körű kiterjesztése feltételezi az abból származó magas gazdasági hatékonyságot. Azt bizonyítják, hogy a rakodó, átrakodó munkák szférája rendkívül jelentős területe a közlekedésben, az iparban a munkatermelékenység emelésének és ez a terület erős tartalékát, forrását képezi mind a népgazdaságban, mind a fegyveres erőknél a szállítási költségek, kiadások csökkentésének.

A konténerizált szállítási rendszer kialakításának folyamata hazánkban sikeresen halad előre. Az 5 éves terv eltelt 4 évének folyamatában a konténerizáció méretei, a konténeres szállítások méretei jelentős mértékben növekedtek.

Jelentősen növekedett ebben az időszakban maga a konténerpark is. Természetes, hogy az átrakodás nélküli közlekedés fejlesztése és kiszélesítése fel-

vetette egy csomó tudományos, technikai, szervezési és gazdasági probléma megoldásának kérdését, szükségletét is.

Már részben befejezést nyertek, részben most vannak folyamatban olyan munkálatok pl. amelyek biztosítják a konténernek optimális méreteinek megállapítását, a konstrukció üzemeltetési jellemzőinek megállapítását. Jelentős kutatómunka folyik annak érdekében, hogy beindítsák az alapvető műszaki berendezések, gépek gyártását, melyekre az átalakítást lényegében végre kellett hajtani. Hasonló képpen megkezdődött a tevékenység a jelenleg meglévő hagyományos szervezeti egységek átszervezésével kapcsolatban, melynek során átirányítják a járműveket, rakodó és forgalmi eszközöket és egyéb mechanikai gépi eszközöket, más szervezetekbe a mozgó raktárak létrehozása, illetve a rakodó-átrakodó tevékenységek racionalizálása érdekében. Igen sokan tevékenykednek olyan elfogadható teheremelő eszközök és segédberendezések megteremtésén, amelyek nélkülözhetetlenek a rakodás gépesítéséhez. Az 5 éves terv folyamán nyolcszáz-kettőezer különböző típusú konténer fog elkészülni, 25,1 millió rakodólap és 5 millió készlet kötélzet kerül gyártásra, ez utóbbiak kifejezetten az erdei termékek, faanyagok csomagolásához.

A Közlekedési Minisztérium különböző üzemei jelen pillanatban azon dolgoznak, hogy az 5 éves terv végére az 5 tonna bruttó teherbírásig terjedő speciális és univerzális konténerek termelése elérje a 175 ezer egységet éventénként.

Az 5 éves terv folyamán meghatározott mennyiségű speciális vasúti pórcsocsai, tengeri hajókonténer, folyami diesel-hajó, gépjármű vontató és gépkocsi utánfutó készül el amelyek a 10–20 tonna teherbírású különböző konténerek szállítására alkalmasak.

Folyik a szállító-emelő berendezések alapvető nomenklatúrájának rendszerezése. Ezek – a vasútállomásokon, üzemi konténer területeken, tengeri és folyami kikötőkben folyó rakodások végrehajtását – szolgálják. Elsősorban automatikus irányító berendezéssel rendelkező daruk növekednek jelentős mértékben. Felépítésre és rekonstrukcióra került vasútállomásokon 450, folyami kikötőkben nem kevesebb mint 110, a különböző tehergépkocsi állomásokon nem kevesebb mint 100 konténer-rakodó pont, illetve konténer-rakodó terület.

A nagy tonna befogadású konténernek elsősorban a nagy ipari centrumok közötti forgalomra vannak tervezve. A vasútállomásokon speciális tehercsarnokok és konténerizentációs pontok, a tengeri és folyami kikötőkben önálló konténerizációs körletek és speciális kikötőhelyek; a tehergépjármű központokban konténer pályák; az ellátás és kereskedelem ipari bázisain konténerizációs pontok és konténer pályák szolgálnak; a nagy tonna tartalmú óriás konténerek átrakására, berakására.

A konténerépítés alapvető tendenciája a nagy tonna tartalmú konténernek alkalmazására való átmenet, melyek elkészülhetnek univerzális, mint speciális kivitelben a gyorsan romló anyagokat is figyelembe véve.

Míndezek a komplex rendszabályok lehetővé teszik, hogy 1975. évben 61–71 millió tonnára emelkedjen a konténerekben szállított, fuvarozott terhek volumene. Ezen belül a vasúti eszközökön konténerekben mozgatott terhek volumene eléri a 44–45 millió tonnát.

A Szovjet Fegyveres Erőkön belül a konténerizáció és az egység-csomagolt szállítás, rakodás és rakodás-gépesítési munkák teljesítésével kapcsolatos fel-

adatokat a Honvédelmi Minisztérium által kiadott rendelkezések alapján szabályozzák.

E feladatok végrehajtásának folyamatában a katonai körzetekben, a flottákban, a hadtáp vezető szervezetekben rendkívül nagy munka folyik a konténeres és csomagolt anyagtárolási és anyagi szállítási módszerek széles körű kialakítására és fejlesztésére, valamint a rakodási (át-, be- és kirakodási) feladatok gépesített végrehajtására. Létre jött a rakodólapok széles körű parkja, melyek többségükben a hadtápszolgálat különböző raktáraiban vannak tárolva és elhelyezve.

A kísérleti munka és a levezetendő gyakorló foglalkozások alapjául „a katonai anyagok, terhek szállításával és megőrzésével kapcsolatos csomagolási eljárásokra” című segédlet került kiadásra. Az egységeknél és az alegységeknél sorra megvalósulnak azok a rendszabályok, amelyek a rakodás-gépesítéshez szükséges raktárak rekonstrukciójával, illetve átalakításával kapcsolatosak, s ezeket a raktárakat a konténerek, illetve a csomagolt anyagok rendelkezésére bocsátják.

A konténerekben, illetve előrecsomagolt eszközökben tárolt áruk átvételére, fogadására és elirányítására szolgáló raktárak előkészítésével, megteremtésével kapcsolatos munkák befejezése lehetővé teszi az anyagi eszközkészletek mozgékonyságának jelentős növelését, növeli a csapatok biztosítottóságának színvonalát és javítja a szállító eszközök kihasználását.

A berlini hadművelet egészségügyi biztosításának megszervezése

(Fordította: Dr. Bir k á s J á n o s o. ő r n a g y)

„Berlin elesett! A Vörös Hadsereg és a Hadi Flotta a Legfelsőbb Főparancsnokság parancsára dicsőséges győzelemre vitte a szovjet fegyvereket” – írta a Pravda 1945. május 13-án. Még 5 nap és 1945. május 9-én 0 óra 42 perckor a német legfelsőbb hadvezetés képviselői aláírták a feltétel nélküli kapitulációról szóló okmányokat. Befejeződött a Nagy Honvédő Háború, melynek utolsó nagy hadművelete a Berlin elfoglalásáért folytatott ütközet volt, melyet az 1., 2. Belorusz és az 1. Ukrán Front csapatai vívtak meg 1945. április 16-tól május 9-ig.

A II. világháború nagy csatái között a berlini hadművelet különleges helyet foglal el katonai és politikai vonatkozásait illetően is. Ennek a hadműveletnek az előkészítésekor és megvívásakor a szovjet hadvezetés már óriási tapasztalatokkal rendelkezett, melyeket az ezt megelőző időben szerzett. A berlini hadműveletet alapvetően a részt vevő harcoló katonák és haditechnika óriási nagy száma jellemezte. Szovjet részről 2 500 000 ember, 7500 harci repülőgép, 6250 harckocsi és önjáró löveg, 41 600 löveg és aknavető vett részt a győzelemért folytatott harcban.

A berlini hadműveletben három front szoros stratégiai együttműködésével kerítettük be és semmisítettük meg a 400 000 főből álló német ellenséges erőket. A hadművelet egyidejűleg több vonatkozásban indult meg: szélesebb arcvonalon, mint korábban bármikor kezdődött meg az ellenséges védelem áttörése; az Odera és a Neisse folyók erőszakos átkelése és a túloldalon kiépített védelmi rendszer felszámolása. A támadás során 400 km széles sávban 160–200 km mélységben 24 óránként 2–3 km-es tempótól 26–29 km-ig harcoltak csapataink. (Berlin közvetlen elfoglalása időszakában 2–3 km-t juthattak előre harcoló katonáink és üldözéskor érték el a 26–29 km-es napi átlagot).

Az operáció elgondolása szerint frontális támadást kellett végrehajtani, szétzúzva az ellenség csoportosításait, amelyek Berlint védelmezték, bekerítve majd megsemmisítve azokat; 15 nap alatt kijutni az Elbához és ott egyesülni a szövetséges csapatokkal.

A berlini hadműveletet, mely egyik legnagyobb volt a Nagy Honvédő Háború folyamán, a rövid előkészület és felkészülés jellemezte. Mindössze március vége, április első napjai álltak rendelkezésre a támadás megtervezésére, előkészítésére. Ez a sajátosság, a várható harcok nagy egészségügyi vesztesége

igen bonyolult feladattá tette mindhárom front egészségügyi biztosításának megszervezését.

A legnehezebb feladatot a hadsereg és front kórházbázis harcoló csapatokhoz való közelhozása jelentette, amelyek az előző harcok folyamán jelentősen leterheltek voltak sérültekkel és betegekkel. Az előkészítő időszakban a kórházbázisokról igen nagyszámú sérültet és beteget kiürítettek, ezért az üres ágyak száma elégnak látszott a várható sérültek és betegek ellátására. (1. sz. táblázat.)

1. sz. táblázat

Front	Hadsereg kórházbázis ágyszáma	Front kórházbázis ágyszáma	Összes felhasználható ágy
2. Belorusz Front	17 500	23 800	41 300
1. Belorusz Front	36 200	23 200	59 400
1. Ukrán Front	31 100	48 900	80 000

A helyzet nehézségét tovább fokozta, hogy mindhárom front területén a kiürítés a front mögötti területekre előreláthatólag komoly nehézségekbe ütközik, tehát a sérültek és betegek ellátását és gyógyítását is hadművelleti területen kell végrehajtani. Ez a szükségszerűség abból a mély meggyőződésből eredt, hogy ez lesz az utolsó nagy összecsapás, amely Németország végleges összeomlását jelenti. Valamennyi nehézség ellenére a kórházbázisok felzárkóztak a harcoló csapatokhoz és a hadművellet kezdetére felkészültek sérültek és betegek fogadására.

A felkészülés időszakában a front és a hadsereg egészségügyi csoportfőnökségek nagy munka árán feltöltötték az egységeket, magasabbegységeket és egészségügyi intézményeket egészségügyi személyi állománnyal, egészségügyi anyaggal és technikával, megfelelően felkészítették a személyi állományt feladata ellátására. A hadseregek többségében szakmai értekezleteken értékelték az eddigi eredményeket és kritikusan megvizsgálták a hiányosságokat. A támadás megkezdéséig egész sor gyógyító-megelőző, közegészségügyi-járványügyi intézkedést hoztak (védőoltásokat hajtottak végre, megszervezték a személyi állomány mentesítését, a kórházak fehérmű cseréjét stb.).

Az 1., 2. Belorusz és az 1. Ukrán Front egészségügyi csoportfőnökségei gazdag tapasztalatokkal rendelkezve helyesen készítették fel az egészségügyi szolgálatokat és tervezték meg a támadó hadművellet egészségügyi biztosítását.

Az egészségügyi biztosítási terv kidolgozásában a főszakorvosok is részt vettek, akik a kórházbázis főnökségek vezető állományával együtt gazdag tapasztalatokra tettek szert már az eddigi harcokban is.

A berlini hadművelet egészségügyi biztosításának egyik jellegzetessége az volt, hogy az egészségügyi intézeteket maximális közelségbe vitték a harcoló csapatokhoz. Ez a következőt jelentette: induló helyzetben a front kórházbázis első lépcsőjét közvetlen közelségbe vitték a csapatokhoz, a hadsereg, sőt a csapathadtáp körletbe telepítették. Pl.: a 2. Belorusz Front kórházbázis első lépcsője az arcvonaltól 60 km távolságban települt, míg az 1. Belorusz Front esetében 45 km, az 1. Ukrán Front esetében pedig 28 km volt ez a távolság.

Néhány hadsereg kórházbázis a felkészülés időszakában, a kiindulási helyzetben nem települt, hanem a front kórházbázis első lépcsőjének közvetlen közelében helyezkedett el, gyakran valamilyen lakott településen. A hadsereg kórházbázisok ágyainak mintegy 25⁰/₀-át tartalékkolták, hogy a harc folyamán lehessen azokkal manőverezni, vagy szükség esetén elsővonalbeli tábori sebészeti kórházakként lehessen felhasználni. Így tették ezt annak ellenére, hogy nagyon szűkrezabottan állt kórházi férőhely rendelkezésre.

A legnagyobb egészségügyi veszteséget a hadművelet folyamán az 1. Belorusz és az 1. Ukrán Front csapatai szenvedték el, amelyek Berlin felé a fő irányban támadtak. Az össz egészségügyi veszteség 68, illetve 64⁰/₀-át az említett frontok csapatai tették ki. Igen tanulságos áttekinteni a sérülések testtáj szerinti megoszlását.

2. sz. táblázat

A sérülés lokalizációja	Front	
	1. Belorusz	1. Ukrán
fej, nyak	16,4 ⁰ / ₀	16,9 ⁰ / ₀
mellkas	11,1 ⁰ / ₀	10,7 ⁰ / ₀
has	5,4 ⁰ / ₀	5,2 ⁰ / ₀
csigolya	0,9 ⁰ / ₀	1,0 ⁰ / ₀
felső végtag	27,8 ⁰ / ₀	27,7 ⁰ / ₀
alsó végtag	33,7 ⁰ / ₀	33,6 ⁰ / ₀
medence	4,5 ⁰ / ₀	4,6 ⁰ / ₀
egyéb	0,2 ⁰ / ₀	0,3 ⁰ / ₀

Az itt feltüntetett adatokat összehasonlítva a Nagy Honvédő Háború ütközeteinek hasonló adataival, azt állapíthatjuk meg, hogy lényegesen megemelkedett a fej és a nyak sérülteinek a száma. Ez azzal magyarázható, hogy a csapatok igen gyakran vívtak harcokat lakott településeken, ahol nagyobb volt az ilyen jellegű sérülések lehetősége. Így fordult elő, hogy az 1. Belorusz Front

állományába tartozó 5. Csapásmérő Hadsereg - április 14-23-ig terjedő időben - fej és nyak sérültjei az össz egészségügyi veszteség 16,4%-át tették ki, viszont Berlinben az utcai harcok idején ugyanez a szám - április 24-május 5-ig - 18%-ra emelkedett.

Az egész hadművelet folyamán az egészségügyi személyi állomány nem mindennapi hősiességről tett tanúbizonyságot a sérültek összegyűjtése és ellátása területén. Ennek volt az eredménye, hogy a 2. Belorusz Front sérültjeinek 83,3%-a, az 1. Ukrán Front sérültjeinek pedig 84,8%-a a sérüléstől számított 3 órán belül eljutott az ezredsegélyhelyre. (Az 1. Belorusz Front nehezebb helyzetben harcolt, de így is a sérültek 68,3%-a a sérülés után 2 órával már az ezredsegélyhelyre került.) Az utcai harcok nagyon megnehezítették a sérültek összegyűjtését és segélyhelyre való juttatását. A 3. Csapásmérő Hadsereg egészségügyi szolgálatánál pl. speciálisan kiképzett sebesültvivők szedték össze a sérülteket. Több hadseregben kutyák által vontatott kihúzóeszközöket is felhasználtak. Volt olyan hadosztály, ahol a sérültek 40,6%-át ily módon, 22,6%-át pedig sebesültvivő katonák hordággal gyűjtötték össze.

A hadművelet folyamán az ezredsegélyhelyek kimagasló munkát végeztek az első orvosi segélynyújtás területén. Így a 2. Belorusz Front állományába tartozó ezredsegélyhelyeken immobilizálták - az össz sérültszámhoz viszonyítva - a csonttörések 20,4%-át, vérátömlesztést végeztek 4,8%-nál, vagosympoticus blokádot 2,4%-nál. A hadosztály segélyhelyek többségére a sérültek és betegek a sérüléstől számítva 8 órán belül eljutottak. Így pl. a 2. Belorusz Front állományába tartozó hadosztály segélyhelyekre a sérültek 89%-a 8 órán belül eljutott.

A hadosztály-segélyhelyek igen figyelemreméltó sebészi ellátást folytattak. Az 1. Belorusz Fronthoz tartozó hadosztály-segélyhelyre kerülő sérültek 53%-ának, a 2. Belorusz Front hadosztály-segélyhelyein 46,6%-ának, és az 1. Ukrán Front hadosztály-segélyhelyein a sérültek 52,0%-ának nyújtottak sebész szakorvosi segélyt. Ezek viszonylag nem magas számok, melynek az az oka, hogy a sebészeti ellátást igénylők a közel települt tábori sebészeti kórházakban, rövid idő alatt megkapták a végleges szakorvosi és szakosított szakorvosi ellátást. A hadosztály-segélyhelyeken magas volt a vérátömlesztést és vérpótszereket kapott sérültek %-os aránya, pl. az 1. Belorusz Front állományába tartozóknál a sérültek 11,2%-a, a 2. Belorusz Fronthoz tartozóknál a sérültek 18,9%-a, az 1. Ukrán Front állományába tartozóknál pedig a sérültek 20%-a.

A hadművelet folyamán a hadseregek kórházbázisai és a frontok kórházbázisai átlagban háromszor települtek.

A hadseregek kórházbázisai 30-105 km távolságra települtek egymástól, átlagban 55 km távolságban. A gyógyintézményeknek kedvező települési feltételei voltak: rendelkeztek elegendő mennyiségű élelmiszerral, ivóvízzel és más, a működéshez szükséges anyagokkal.

Igaz, a kórházbázisokkal történő manőverezés során néhány esetben feszültségek is keletkeztek, amelyeknek következtében a munkában bizonyos hiányosságok adódtak. Pl. a 8. Gárda Hadseregnek, amikor az a legkegyetlenebb harcokat folytatta Berlin elfoglalásáért, mindössze egy kórház állt rendelkezésére. A többi intézet menetben volt Berlin irányába és a településhez kedvező terepet keresett. Ennek következtében arra az egy kórházra mérhetetlenül sok feladat hárult, ezért 24 óra alatt sem volt képes szakorvosi segélyt nyújtani

az oda bekerült sérülteknek. Hasonló esetek előfordultak az 1. Belorusz Front más hadseregeinél is.

Műtéti beavatkozást kellett végezni az 1. és 2. Belorusz Front sérültjei 37,1, illetve 25⁰/₀-ának. Ezek a viszonylagosan magas számok részben annak a következményei, hogy a sérültek jelentős része a hadosztály-segélyhelyről sebészi ellátás nélkül került a kórházbázisok intézeteibe. Eléggé gyakran fordult elő, hogy a hadsereg szakosított kórházaiba irányították elsődleges sebész szakorvosi ellátásra nemcsak a koponya- és gerincsérülteket, medencesérülteket, de a nyílt hasi és mellkas sérülteket is. Ennek elsődleges oka az volt, hogy ezek a kórházak gyakran egészen közel települtek a hadosztály-segélyhelyekhez.

Tanulságos és érdemes összehasonlítani a gyógyító intézményekkel történő manőverezést a három front vonatkozásában. A 2. Belorusz Front hadseregeinek egészségügyi intézményei állandóan lépést tudtak tartani a harcoló csapatokkal (kétszer települtek át) és készek voltak időben szakorvosi ellátást nyújtani minden arra rászoruló sérültnek. A sérültek és betegek kiürítése a hadsereg kórházbázistól a front-kórházbázis intézeteibe történt, eltekintve a hadművelet legutolsó időszakától, amikor már túlzúsúfoltság jelentkezett.

Más volt a helyzet az 1. Belorusz és a 2. Ukrán Front egészségügyi intézeteinél. A hadművelet első időszakában a front kórházbázis első lépcsője helyben maradt, csak korlátozott manőverre volt lehetőség; a hadsereg kórházbázis működésének megkönnyítésére tábori sebészeti kórházakat és átvevő-osztályozó állomásokat telepítettek. Abban a helyzetben ez a megoldás volt a legcélravezetőbb. Ez természetesen nem tudta helyettesíteni a front kórházbázis első lépcsőjét és így különösen a sérültek hátraszállítása okozott bizonyos bonyodalmakat. A kiürítés nehézségei miatt május 2-án már a hadsereg kórházai telelítették voltak. Május 5-én, mikor a front új támadást kezdett gyakorlatilag nem volt szabad ágy, s csupán a viszonylag alacsony egészségügyi veszteségnek köszönhető, hogy nem jelentkeztek súlyos ellátási gondok.

Valamennyi kórházbázisra jellemző volt a nagyfokú specializálódás. A 2. Belorusz Front kórházzaiban 18 féle szakosított szakorvosi ellátást nyújtottak.

A berlini hadművelet egészségügyi biztosításának irányításában komoly szerepet játszottak a front eu. csoportfőnökségek állományából kikülönített operatív csoportok, amelyek közel helyezkedtek el a harcoló csapatokhoz és onnan irányították a hadseregek eu. szolgálatának munkáját. A hadsereg eu. osztályok a hadsereg törzs második lépcsőjében települtek és állandó kapcsolatot tudtak tartani a hadseregtörzs első lépcsőjével.

A tervezés időszakában különösen felelősségteljes feladat hárult az egészségügyi szolgálatra, mert nagyon fontos gyógyító-megelőző, közegészségügyi-járványügyi intézkedést kellett hozni, amelyeknek a valódiságáról csak a támadás folyamán lehetett megbizonyosodni.

A hadműveleti területen járványos megbetegedések tömegesen fordultak elő (hastífusz, vérhas), valamint leptospirozis és kiütéses tífusz. Berlinben különösen súlyos helyzet alakult ki; a támadás sávjában sok német láger, börtön volt található, ahol különösen veszélyes járványgócok alakultak ki. Ennek ellenére a jó előkészítés következtében a hadművelet folyamán csökkent a fertőző megbetegedések száma a felkészülés időszakához viszonyítva. Egyedül a 2. Belorusz Fronthoz tartozó 19. és 70. hadseregekben fordult elő nagyobb számú kiütéses tífusz és hastífusz.

Az eü. szolgálat a hadművelet folyamán valamennyi közegészségügyi-járványügyi erejét és eszközét okosan, tervszerűen használta, kiszámítottan manőverezett azokkal, s legfőbb feladatának a következőket tartotta:

- kiterjedt járványügyi felderítés a hadműveleti területen;
- a járványgócok lokalizációja;
- a fokozott ételmiszer és ivóvíz ellenőrzés;
- a hadifoglyok rendszeres járványügyi ellenőrzése.

A legnehezebb feladat Berlinben várta az eü. szolg. közeg. járványügyi erőit, mert a közegészségügyi-járványügyi állapotok rendkívül leromlottak a német fővárosban. 16 víztoronyból mindössze 4 üzemelt, azok is csökkentett termelékenységgel; a csatornarendszer teljesen megromlásba jutott, a szennyvízelvezetés gyakorlatilag lehetetlen volt. Mindezek kedvező körülményeket teremtettek járványos megbetegedések keletkezéséhez és terjedéséhez. A 2. Belorusz Front orvosaiól még április 30-án járványvédelmi csoportokat szerveztek, melyek irányították a közegészségügyi-járványügyi munkát.

Ezzel egy időben megkezdődött a polgári eü. hálózat helyreállítása, megszervezése. Több mint 40 orvostól eü. osztagot alakítottak, melynek elsődleges feladata a polgári eü. szervekkel történő együttműködés, ill. a polgári lakosság gyógyítása volt.

Azok a gazdag tapasztalatok, melyeket a berlini hadműveletben szerzett a katonai eü. szolgálat, ma is felhasználhatók. Tanulmányozni kell azokat a bonyolult, összetett feladatokat, azok megoldását, amelyek a berlini hadművelet eü. biztosításából adódtak. Az irányításban hasznosítani kell a több front által végrehajtott hadművelet központi irányításában szerzett ismereteket.

A kórházbázisok telepítésében nagy jelentőséggel bír a tartalékok ésszerű felhasználása, az azokkal történő manőverezés, a helyi erők és eszközök hasznosítása, különösen azokban az esetekben, amikor a harcoló csapatok – esetleg több száz kilométerre is eltávolodnak az anyaországtól.

Több mint 30 év tel el a német fasizmus felett aratott győzelem óta, s a berlini hadműveletben részt vevő orvosok, egészségügyi állomány előtt ma is meghajtjuk az elismerés zászlaját, emlékezve az ott kifejtett hősi helytállásra, emberfeletti munkára.

0.371

TARTALOMJEGYZÉK

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Forgács András ezds.	Emeljük a honvédelmi nevelőmunka színvonalát	3
Földvári Mihály alez.	A hivatásos tiszthelyettes hallgatók pártpolitikai munka oktatásának tapasztalatai az MN 4010 ki-képző bázison — — — — —	11

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Deák Péter alez., a hadtudományok kandidátusa	Néhány gondolat fegyveres erőink hadtápjáról, szervezetéről és funkciójáról — — — — —	21
MN 5232 hadtáp törzs	Az ellátó zászlóalj alkalmazása a hadosztály harctevékenysége anyagi biztosítása végrehajtásában — — — — —	29
MN 5232 hadtáp törzs	„TAVASZ-75” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat tapasztalatai — — — — —	41
Lex Mihály ezds.	Szocialista munkamozgalmakkal az MSZMP XI. kongresszus határozatainak jobb megvalósításáért	50
Dr. Miskey Sándor o. alez., Dr. Pállinger Ottó o. őrgy., Somosy Ferenc őrgy.	A honi légvédelmi rakétatüzér egységek békeki-képzésének egészségügyi biztosítása — — —	55

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás-gazdálkodás, katonai közlekedés

Pály István ezds.	A kisegítő gazdaságokról — — — — —	61
Ettig Antal ezds.	Az elhelyezési szolgálat időszerű problémái és feladatai — — — — —	67
Dr. Kajdi József alez., Csókás Dénes kpa.	Gondolatok az építési-beruházási tevékenység döntés előkészítésének problémáiról — — —	73
Prakter József alez.	Nagy távolságú vasúti szállítás hadtápbiztosításának tapasztalatai — — — — —	77

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Dr. K. Tóth Lajos alez., a hadtudományok kandidátusa	Az MN anyagi, technikai biztosítási rendszere rendszerszervezéséről — — — — —	123
Eőri Tibor szds.	A vezetés hatékonysága, a célközpontos vezetés	139

Külföldi folyóiratszeme

Grabant István alez.	A hadtáp katonák kiképzésének megszervezéséről	149
Grabant István alez.	Kitartóan növelni a tábori kiképzést — — —	154
Dr. Deák Péter alez.	Az egységes konténerizált szállítási rendszerhez	160
Dr. Birkás János o. őrgy.	A berlini hadműveletek egészségügyi biztosításának megszervezése — — — — — — —	168

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Политическая работа в тыловой службе</i>		
Полковник ФОРГАЧ Андраш	Повысим уровень военно-воспитательной работы	3
Подполковник ФЕЛЬДВАРИ Михай	Опыт подготовки сержантов по партийно-политической работе на учебной базе воинской части ВНА № 4010 — — — — — — — — — —	11
<i>Теория тылового обеспечения</i>		
Подполковник Д-р, кандидат военных наук ДЕАК Петер	Мысли о функции и организации тыла вооруженных сил ВНР — — — — — — — — — —	21
Авторская коллегия штаба тыла воинской части ВНА № 5232	Применение батальона снабжения в материальном обеспечении боевых действий дивизии — —	29
Авторская коллегия штаба тыла воинской части ВНА № 5232	Опыт командно-штабного учения „Весна-75” —	41
Полковник ЛЕКС Михай	Социалистические соревнования рабочих коллективов за выполнение решений XI съезда ВСРП на более высоком уровне — — — — — — —	50
Подполковник Д-р м/с МИШКЕИ Шандор, Майор Д-р м/с ПИЛЛИНГЕР Отто, майор ШОМОШИ Ференц	Медицинское обеспечение подготовки зенитно-ракетных войск и артиллерии ПВОС в мирное время	55
<i>Теория войскового хозяйства, снабжение-экономика, военное сообщение</i>		
Полковник ПАЙ Иштван	О прикуханных хозяйствах — — — — — — —	61
Полковник ЭТТИГ Антал	Актуальные проблемы и задачи квартирно-эксплуатационной службы — — — — — — —	67
Подполковник Д-р КАЙДИ Йозеф, служащий ЧОКАШ Денеш	Мысли о проблемах подготовки решений о капитальном строительстве — — — — — — —	73
Подполковник ПРАКТОР Йозеф	Опыт тылового обеспечения железнодорожной перевозки на большие расстояния — — — —	77

*Управление тылом
Организация систем обработки данных*

Подполковник
Д-р К. ТОТ Лайош,
кандидат технических
наук

Об организации системы материально-технического обеспечения ВНА — — — — — — — — — — 123

Капитан ЭЕРИ Тибор

Эффективность управления, централизованное управление — — — — — — — — — — 139

Международное обозрение

Подполковник
ГРАБАНТ Иштван

Об организации подготовки солдат тыла — — 149

Подполковник
ГРАБАНТ Иштван

Упорно повышать уровень полевой выучки войск 154

Подполковник
Д-р ДЕАК Петер

К системе контейнеризационного подвоза — — 160

Д-р м/с ДЕАК Петер

Медицинское обеспечение берлинской операции — 168

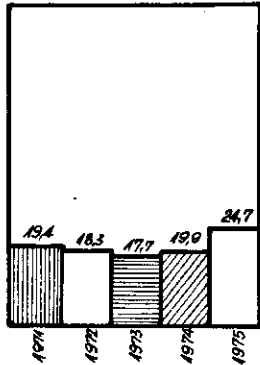
Szemléltető ábrák

"Az elhelyezési szolgálat időszerű problémái
és feladatai" c. cikkhez

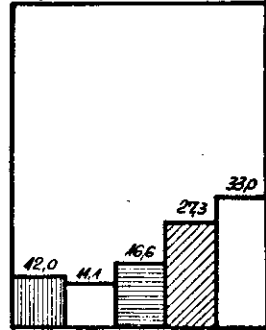
180 0

CSAPATÉPÍTKEZÉSEK KÖLTSÉGVETÉSI RÁFORDÍTÁSAINAK ALAKULÁSA A IV. ÖTÉVES TERVBEN (ELLÁTÁSI CÉLKITŰZÉSEK %-ÁBAN)

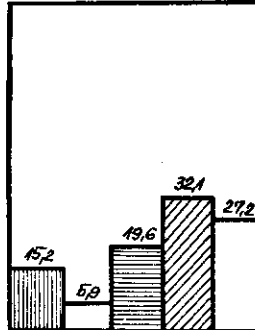
Szoc. kult. ellátás

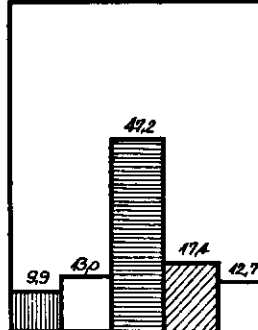
Legs. ép. korszerűsítés

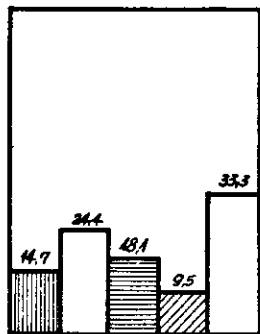
Munkakörülmény jav.

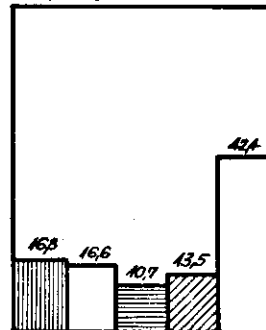
Képzési célokra

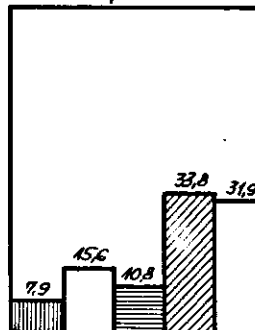
Órész-védelemre

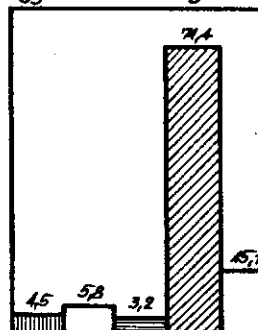
Telephelyek fejlesztésére

Raktár kapacitás bővítésre

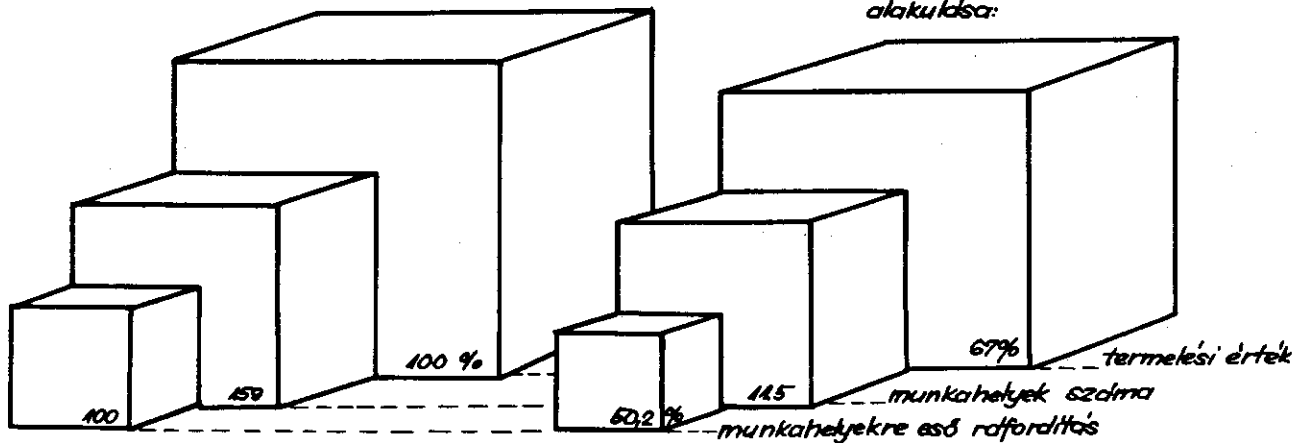
Egyéb kiegészítőművekre

HELYI CSAPATÉPÍTKEZÉSEK ALAKULÁSA 1976-BAN

*Evi átlagos termelési érték
a IV. ötéves tervben:*

*1976 évi mutatók
alakulása:*

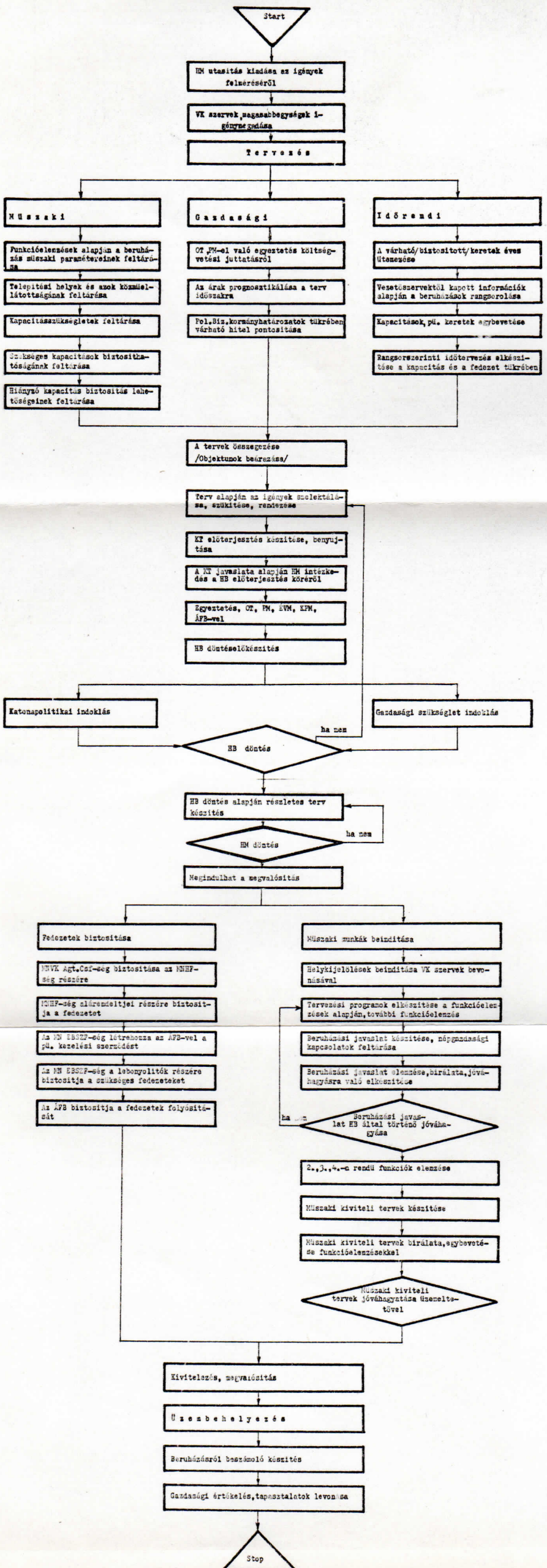

1.-2. sz. melléklet a

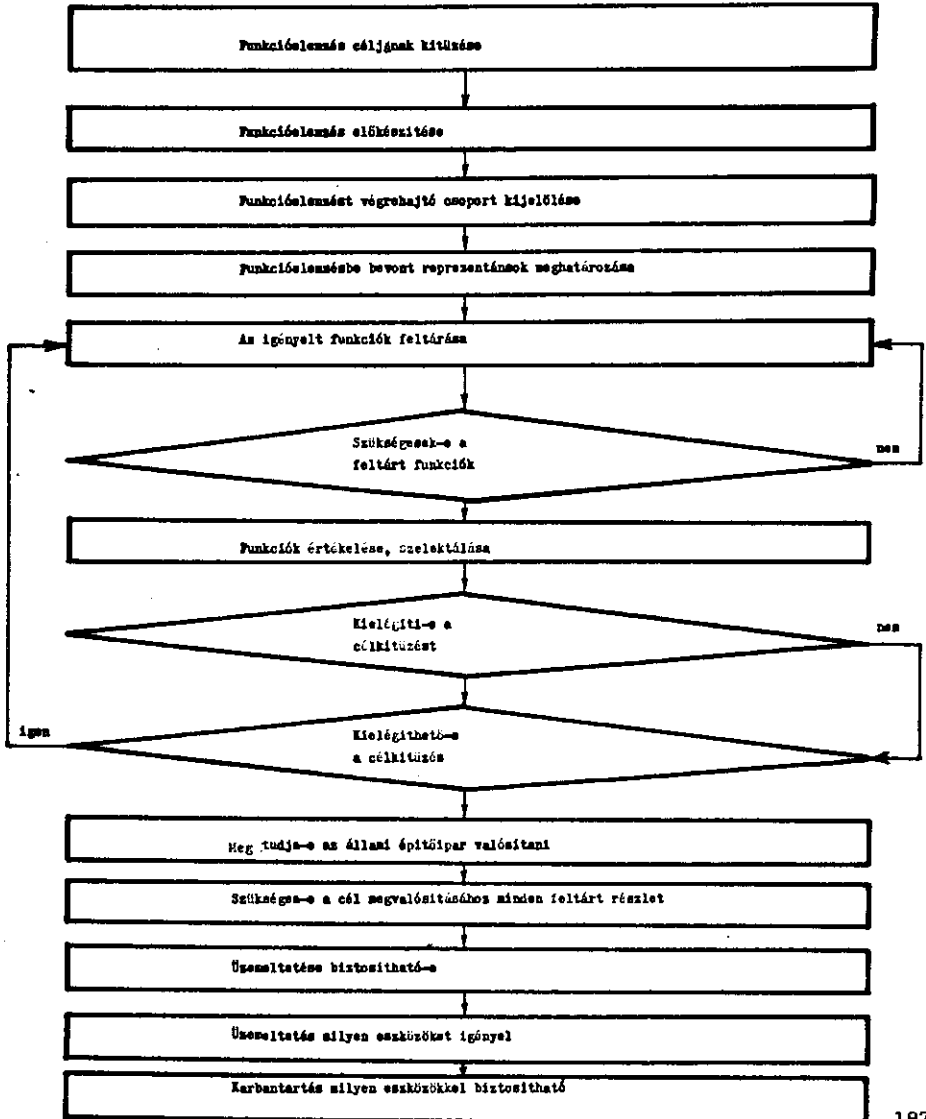
"Gondolatok az építési-beruházási tevékenység
döntés előkészítésének problémáiról" c.cikkhez

184.5

OBJEKTUMOK FUNKCIÓELLENŐRÉSEK LOGIKAI MODELLJE

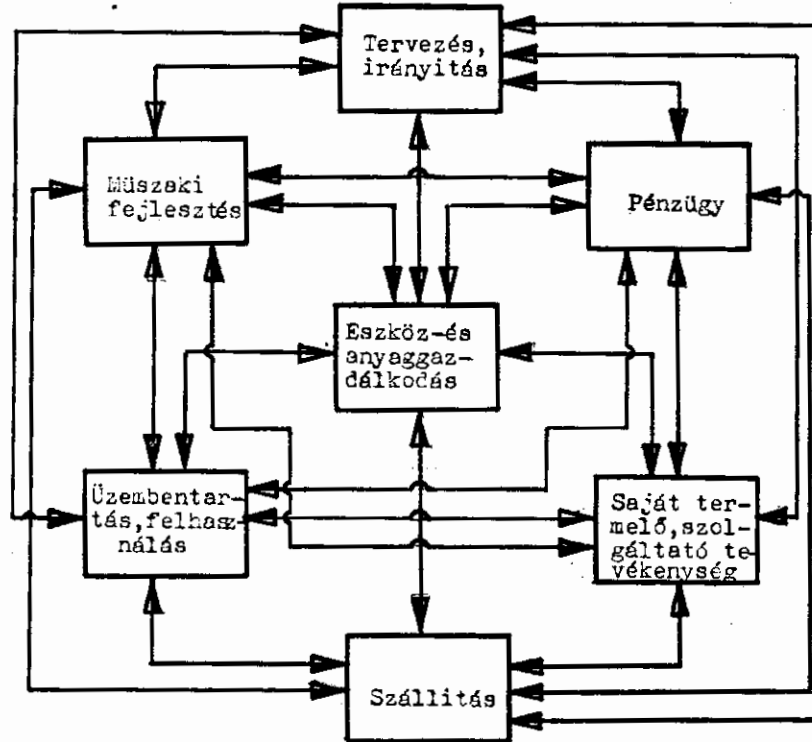
188.0

Szemléltető ábrák

"Az MN anyagi,technikai biztosítási rendszere
rendszer-szervezéséről" című cikkhez.

190.8

Az MN ATB rendszer főfolyamatainak általános kapcsolati diagramja

Az MN eszköz- és anyaggazdálkodási alrendszer főfolyamatainak
általános kapcsolati diagramja

